

แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทาง
เศรษฐกิจไทย

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวรรณ พลวิชัย
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557-2558

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย
ลักษณะวิชา การเมือง
ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวรัตน์ พลวิชัย หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำรวจความคิดเห็นและความเข้าใจของภาคธุรกิจและภาครัฐที่มีต่อสถานการณ์และสถานะที่เปลี่ยนแปลงไปของปัญหาคอร์รัปชัน ตลอดจนความรุนแรงของผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันจากต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากการเอกสารและการสัมภาษณ์

ผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรช่องทางแต่ละตัว การคอร์รัปชันเป็นผลกระทบในเชิงลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรทุนมนุษย์ การลงทุน ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่แน่นอนทางการเมือง ซึ่งการเพิ่มขึ้นของดัชนีการคอร์รัปชันหนึ่งจุดทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 0.46% ผ่านช่องทางทุนมนุษย์ ลดลง 0.53% ผ่านช่องทางการลงทุน ลดลง 0.75% ผ่านช่องทางภาวะเงินเฟ้อ และลดลง 1.29% ผ่านช่องทางความไม่แน่นอนทางการเมือง ซึ่งโดยรวมทั้ง 4 ตัวแปรนี้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง 1.37% ซึ่งผลกระทบบางส่วน of ช่องทางที่มีอิทธิพลทุกช่องทางเผยให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของการคอร์รัปชันหนึ่งจุดทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 2.2% ต่อปี เมื่อคิดรวมทุกช่องทาง

ทัศนคติของการทุจริตคอร์รัปชัน ของกลุ่มนักธุรกิจ และข้าราชการ มีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจจากการทุจริตคอร์รัปชัน โดยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของต้นทุนประมาณ 6-10% นอกจากนี้ถ้าไม่มีทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย ภาคธุรกิจ

-๗-

เห็นว่า มีผลทำให้ต้นทุนลดลงประมาณ -13.9% มีผลทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นประมาณ 10.1% มีผลทำให้กำไรเพิ่มขึ้นประมาณ 9.8% และจะส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นเล็กน้อยโดยรวม ท้ายสุดในความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างหากมีการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ นั่นคือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับเท่าเดิม

คำนำ

งานวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร วปอ. ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำรวจความคิดเห็นและความเข้าใจของภาคธุรกิจและภาครัฐที่มีต่อสถานการณ์และสถานะที่เปลี่ยนแปลงไปของปัญหาคอรัปชัน ตลอดจนความรุนแรงของผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอรัปชันจากต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาคอรัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย

กระผมขอขอบพระคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยให้การส่งเสริมและสนับสนุนในการเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่คอยให้กำลังใจ และคำแนะนำที่ดีสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

.....ลายมือชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ พลวิชัย)

นักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาและเรียบเรียงงานวิจัยฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ ผู้เขียนขอกราบ
ขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของ
งานวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหา จำนวน และรายละเอียดในส่วนต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง อันเป็น
ประโยชน์อย่างสูงต่อผู้เขียน

นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ที่ประสาทวิชาความรู้ต่างๆ อันเป็น
พื้นฐานที่สำคัญแก่ผู้เขียน รวมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของงานวิจัย

พร้อมกันนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ซึ่งให้การสนับสนุนในการศึกษา ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด

.....ลายมือชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรธน์ พลวิชัย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
สมมุติฐานการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การประมวลผลข้อมูล (Data Processing)	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
การนำเสนอผลการสำรวจวิจัย	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	57
สถานการณ์ปัญหาคอร์รัปชันในประเทศ	57
ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของต่างประเทศ	67
ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของประเทศไทย	96
ผลการวิเคราะห์ จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ	105
ผลการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการประเมินคุณธรรมการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐของประเทศเกาหลีใต้ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา คอร์รัปชัน	106
ผลการวิเคราะห์ จากแบบจำลอง	109
ผลการวิเคราะห์ จากแบบสอบถาม	114
บทที่ 5 สรุปและเสนอแนะ	161
สรุป	161
ข้อเสนอแนะ	172
บรรณานุกรม	176
ภาคผนวก	180
แบบสำรวจทัศนคติของสาธารณชนที่มีต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันไทย	181
ประวัติย่อผู้วิจัย	190

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
3-1	เกณฑ์การคัดเลือกจังหวัดตัวอย่างกรณีใช้จำนวนประชากรของจังหวัดเป็นเกณฑ์	49
3-2	การกระจายจำนวนตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคตามการบริหารงานจังหวัดและ กลุ่มจังหวัดในกรณีใช้จำนวนประชากรของจังหวัดเป็นเกณฑ์	50
3-3	จำนวนตัวอย่าง	52
4-1	ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี พ.ศ. 2557 ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน	59
4-2	ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ของประเทศไทยตั้งแต่ ปี 2538 – 2557	60
4-3	การประเมินวงเงินคอร์รัปชันจากงบประมาณรายจ่าย ค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง งบลงทุนรัฐวิสาหกิจระหว่างปี 2554-2558	65
4-4	ผลกระทบของสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันไทย ระหว่างปี 2554-2558	66
4-5	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจำนวนคนที่มีประสบการณ์ในการจ่ายเงินพิเศษ, ของมีค่า, หรือสิ่งบันเทิงอื่น (Bribery) ดัชนีการประเมินคุณธรรมในการดำเนินงาน (IA) ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ของเกาหลีใต้ตั้งแต่ ปี 2545 – 2555	108
4-6	เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรหลัก	109
4-7	ผลการศึกษาเชิงประจักษ์	111
4-8	สรุปผลกระทบแต่ละช่องทาง	113
4-9	จำนวนตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง	114
4-10	ความสามารถที่จะทนทานต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ (Tolerance)	122

สารบัญแนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
4-1 ดัชนีชี้ภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ระหว่างปี 2538-2557	61
4-2 ดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจของไทย (1995-2014)	62
4-3 ตัวชี้วัดด้านเสรีภาพจากการคอร์รัปชันของไทย (1995-2014)	63
4-4 พัฒนาการของกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมไทยในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน	103
4-5 ดัชนีการประเมินคุณธรรมการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (IA) กับประสบการณ์ของผู้ที่เคยจ่ายเงินพิเศษ, ของมีค่า, หรือสิ่งบันเทิงอื่นให้กับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐในเกาหลีใต้ ตั้งแต่ปี 2545-2555	107
4-6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัวไม่ได้เกี่ยวกับตัวเองโดยตรง”	115
4-7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การทุจริตคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมไทย เงินได้ไต่จะเป็นธรรมเนียม”	116
4-8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องไม่เสียหาย”	117
4-9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคมเป็นเรื่องที่รับได้”	118
4-10 ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับ 12 เดือนที่ผ่านมา	119
4-11 ระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา	120
4-12 ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า	121
4-13 ค่าเฉลี่ย ความสามารถที่จะทานทนต่อการทุจริตคอร์รัปชัน (Tolerance of corruption)	123
4-14 สาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย	124
4-15 รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด	126
4-16 หน่วยงานที่มีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการทำงาน โครงการต่างๆ	127

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า
แผนภาพที่	
4-17 หน่วยงานที่มีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการค้าดำเนินงาน ด้านครุภัณฑ์ (จัดซื้อจัดจ้าง)	128
4-18 โอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันในโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงาน ในท้องถิ่น	129
4-19 การจ่ายเงินพิเศษแก่ข้าราชการ/นักการเมืองที่ทุจริตเพื่อให้ได้สัญญา	130
4-20 การจ่ายภาษีเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การคอร์รัปชันถูกกำจัดออกไป	131
4-21 รูปแบบของผู้ที่ทำการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน	133
4-22 ช่วงเวลาที่พบเห็นการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ เพื่อเร่งการบริการ และ/หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน	134
4-23 จุดประสงค์ในการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ	135
4-24 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการ ว่าเป็นไปด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต เมื่อเทียบกับ 5 ปีที่ผ่านมา	136
4-25 ผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน	137
4-26 หากจะแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั้น ควรเริ่มต้นจากใคร	138
4-27 ความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของสังคมไทยในปัจจุบัน	139
4-28 ความเต็มใจที่จะรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน เมื่อได้ทราบถึง/พบเห็น การทุจริตคอร์รัปชัน	140
4-29 ความเต็มใจที่จะเปิดเผยตัวในการรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน	141
4-30 ความเชื่อมั่นว่าปัญหาการคอร์รัปชันสามารถแก้ไขได้	142
4-31 ผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย	144
4-32 กลุ่มสังคมที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน	145
4-33 ผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจจากการทุจริตคอร์รัปชัน (เฉพาะภาคธุรกิจ)	146
4-34 ผลการดำเนินธุรกิจจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (เฉพาะภาคธุรกิจ)	147
4-35 การเพิ่มขึ้นของต้นทุนจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน	147
4-36 ผลต่อต้นทุนลดลง	148
4-37 ผลต่อยอดขายเพิ่มขึ้น	149

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า
แผนภาพที่	
4-38 ผลต่อกำไรเพิ่มขึ้น	150
4-39 ผลต่อความสามารถในการแข่งขัน	151
4-40 กระบวนการให้บริการของภาครัฐที่มีการปรับปรุงในด้านการป้องกัน การทุจริตคอร์รัปชันได้ดีที่สุด ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา	152
4-41 ประโยชน์ที่จะได้รับหากไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน	154
4-42 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อมีการแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน	155
4-43 ความพึงพอใจต่อแนวทางวิธีการ/การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในหน่วยงานของภาครัฐของรัฐบาล	156
4-44 กลยุทธ์สำหรับการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่ควรให้ความสำคัญลงมือทำ เป็นอันดับแรก	158
4-45 เรื่องสำคัญที่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการโดยด่วนที่สุด	159
4-46 ข้อเสนอแนะมาตรการ/แนวทางในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน	160

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คอร์รัปชัน (corruption) เป็นปัญหาที่ซับซ้อนทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจ ปรากฏการณ์ที่เป็นที่แพร่หลายในทุกประเทศ ในระดับที่แตกต่างกัน การต่อสู้กับการปัญหาคอร์รัปชัน ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาลทุกประเทศ เนื่องจากปัญหาคอร์รัปชันยังมีขนาดใหญ่และยังไม่มีแนวโน้มลดลงโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้ หน่วยงานวิจัยนานาชาติชื่อ STATT Consulting ระบุว่า การทุจริตคอร์รัปชันจัดเป็นปัญหาที่มีมูลค่าสูงมาก โดยมูลค่าของความเสียหายจากการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นทั่วโลกมีมูลค่ารวมกันประมาณร้อยละ 3-5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก (World GDP) หรือคิดเป็นมูลค่าประมาณ 2.6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี ดังนั้น หน่วยงานระหว่างประเทศ ตลอดจนรัฐบาลและองค์กรต่างๆ ของทุกประเทศจึงให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาอย่างมากอย่างต่อเนื่อง

จากรายงานผลการสำรวจขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่าค่าดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (corruption perception index: CPI) ของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2556 มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา โดยล่าสุด ในปี 2556 ประเทศไทยมีคะแนน CPI ลดลงมาอยู่ที่ระดับ 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 ซึ่งตัวเลขคะแนนที่มากหมายถึงการมีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันที่ต่ำ ส่วนตัวเลขที่ต่ำหมายถึงการมีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันที่สูง ทั้งนี้ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 102 ของโลกจากการสำรวจทั้งหมด 177 ประเทศ แสดงให้เห็นว่า ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยยังคงอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ

ดังนั้น ปัญหาการคอร์รัปชันเปรียบเสมือน โรคร้ายเรื้อรังสำหรับประเทศไทย ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด เนื่องจากปัญหาคอร์รัปชันที่อยู่ในระดับสูงเป็นอุปสรรคบั่นทอนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยิ่ง เนื่องจากการรั่วไหลของการใช้งบประมาณ

แผ่นดินในแต่ละปีทำให้การใช้งบประมาณแผ่นดินขาดประสิทธิภาพและผลผลิตตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการจากงบประมาณต่างๆ มีคุณภาพน้อยกว่าที่กำหนดไว้ ส่งผลให้คุณภาพและบริการของภาครัฐด้อยประสิทธิภาพลงกว่าปกติ ทั้งนี้จากการประเมินของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยพบว่าประเทศไทยต้องมีการสูญเสียงบประมาณไปกว่าปีละ 2 แสนล้านบาทหรือประมาณร้อยละ 10 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปีเนื่องจากการคอร์รัปชัน ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูงมาก นอกจากนี้ การคอร์รัปชันทำให้ต้นทุนในการดำเนินการผลิตและบริหารงานของภาคธุรกิจและภาคประชาชนอยู่ในระดับสูงมากกว่าปกติ รวมทั้งระยะเวลาของการรับบริการต่างๆ จะล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจและเศรษฐกิจไทย

การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้ลดน้อยลงในประเทศไทย จึงเป็นแนวทางที่รัฐบาล ภาคธุรกิจและภาคประชาชนต้องการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในระยะเวลาอันใกล้ เพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนได้รับทราบถึงสถานการณ์ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนให้ความสนใจรวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญในการเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทย การสำรวจทัศนคติของภาคธุรกิจและภาครัฐที่มีต่อสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย เพื่อสำรวจความคิดเห็นและความเข้าใจของภาคธุรกิจและภาครัฐที่มีต่อสถานการณ์และสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนความรุนแรงของผลกระทบต่อสภาวะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน จะทำให้มีข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการปรับแผนนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและผู้อำนวยการศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำ รวบรวมข้อมูล และความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจ และภาคประชาชนเกี่ยวกับปัญหา ผลกระทบและสถานการณ์คอร์รัปชันในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลข่าวสารให้กับหอการค้าไทยในการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันกับ

องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) จึงมีความสนใจและตั้งใจทำการวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย” เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสำรวจความคิดเห็นและความเข้าใจของภาคธุรกิจและภาครัฐที่มีต่อสถานการณ์และสถานะที่เปลี่ยนแปลงไปของปัญหาคอร์รัปชัน ตลอดจนความรุนแรงของผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันจากต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยจากเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากการเอกสารและการสัมภาษณ์จะมุ่งเน้นศึกษาปัญหาและสาเหตุของการคอร์รัปชัน ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจจากประสบการณ์ของไทยและจากประสบการณ์ของต่างประเทศ เฉพาะในบางประเทศที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ จะประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาคเอกชน และกลุ่มข้าราชการที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาครัฐ โดยจะทำการสำรวจทัศนคติและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทย ผลกระทบของ

ปัญหาออร์รับชันต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาออร์รับชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. การออร์รับชันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
2. การแก้ไขปัญหาออร์รับชันจะช่วยเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการวิจัยแบบผสม (mixed methods research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยจะศึกษาวิเคราะห์ปัญหาออร์รับชัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา ทั้งจากประสบการณ์ของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยการออกแบบสอบถามข้อมูลจากภาคธุรกิจ และภาครัฐ ตลอดจนการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาออร์รับชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ

การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จะมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จะประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาคเอกชน และกลุ่มข้าราชการที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาครัฐ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้สูตรหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตามสัดส่วนของทั้ง 2 กลุ่ม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล และรับกลับคืนด้วยตนเอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเองรวมทั้งทดสอบและปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมกับการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีและข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถาม จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติต่างๆ เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบสหสัมพันธ์ (correlation) หรือ การหาสมการเส้นถดถอย (regression) เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นและความเข้าใจของภาคธุรกิจและภาครัฐที่มีต่อสถานการณ์และสถานะที่เปลี่ยนแปลงไปของปัญหาคอร์รัปชัน ตลอดจนความรุนแรงของผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันจากต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อเสนอแนะนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ

คำจำกัดความ

คอร์รัปชัน (corruption)

หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ทางราชการไปในทางที่ผิด เพื่อผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง

ศักยภาพทางเศรษฐกิจ (economic potential)

หมายถึง ความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการของระบบเศรษฐกิจ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยมีประเด็นนำเสนอ ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดของการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับ “คอร์รัปชัน” เป็นแนวคิดที่กว้าง หลากหลาย แตกต่างไปตาม สังคม การศึกษาคำจำกัดความหรือนิยามของคำสำคัญจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน และตรงกัน

1. นิยามความหมายของการทุจริตคอร์รัปชัน

การพิจารณานิยามการทุจริตคอร์รัปชัน อาจแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1.1 นิยามและความหมายในบริบทสากล และ 1.2 นิยามและความหมายในบริบทสังคมไทย ดังนี้

1.1 นิยามการทุจริตคอร์รัปชันในบริบทสากล

จากการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Document Research) ผู้วิจัยพบว่า นิยามของ “การทุจริตคอร์รัปชัน” ที่ปรากฏในบริบทสากลนั้น อาจพิจารณาได้จากความหมายไว้ในพจนานุกรมต่างๆ เช่น ความหมายใน Black Law Dictionary (1979: 50) ให้ความหมายของการคอร์รัปชันไว้ว่าหมายถึง “การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกง โดยเจตนาที่จะหลีกเลียงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่ และสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ ยังหมายถึงการที่ข้าราชการบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประชาชนไว้วางใจกระทำผิดต่อ

ตำแหน่งหน้าที่ โดยการรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น” ซึ่งการให้ความหมายข้างต้นนี้ จะสอดคล้องกับ Funk and Wagnals New Standard Dictionary of the English Language อ้างถึงในพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2544: 31) ซึ่งได้ให้ความหมายของการทุจริตคอร์รัปชันไว้ว่า หมายถึง “การใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่ โดยเฉพาะการกินสินบน” รวมทั้งสอดคล้องกับ United States Agency for International Development: USAID (2005: 5-6) ที่ได้ให้ความหมายของคอร์รัปชันไว้ว่าหมายถึง “การใช้อำนาจหน้าที่ทางราชการไปในทางที่ผิด เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว” อนึ่ง แนวคิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชันที่กำหนดโดย USAID มี 3 แนวคิดคือ การใช้อำนาจในทางที่ผิด (Abuse) หมายถึง การก่ออาชญากรรม การฝ่าฝืนหรือละเมิดกฎเกณฑ์การบริหารจัดการมาตรฐานการเมือง หรือความผิดทางจริยธรรม อำนาจในหน้าที่ราชการ (Public power) หมายถึง กลุ่มผู้มีอำนาจทางการทหาร รวมถึงคณะกรรมการบริหารระดับสูง สถานิติบัญญัติ และศาลยุติธรรม หรืออื่นๆ และประโยชน์ส่วนตัว (Private gain) หมายถึง การได้รับผลประโยชน์ในส่วนตัวหรือของญาติพี่น้อง กลุ่มผู้ใกล้ชิด พรรคพวก มากกว่าจะเป็นผลประโยชน์ของสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง หรือคุ้มค่าใช้จ่ายของประชาชน และ The Shorter Oxford English Dictionary อ้างถึงในชัยอนันต์ สมุทวณิช (2519) ได้อธิบายไว้ว่า “คอร์รัปชัน เป็นการกระทำที่เสื่อมความซื่อตรง โดยการรับสินบนหรือช่วยเหลือกัน การใช้วิธีการปฏิบัติมิชอบ และหมายถึง การปฏิบัติมิชอบในทางการเมืองและการปกครอง การติดสินบน การขายตำแหน่งหน้าที่ การอนุมัติทำสัญญาของทางราชการกับบริษัทห้างร้านหรือเอกชน โดยที่ชอบพอกัน และการที่ราชการยอมให้มีที่ดินหรือสิทธิพิเศษเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินรางวัล ซึ่งเคยเกิดขึ้นมาหลายครั้งในประวัติศาสตร์ แต่ในปัจจุบันมักจะหมายถึง การฉ้อโกงอันเกี่ยวกับการเลือกตั้ง”

ส่วนใน Encyclopedia Britannica อ้างถึงในพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2544: 31) ก็ได้ให้คำอธิบายการทุจริตคอร์รัปชันไว้ว่า “การปฏิบัติมิชอบ (corrupt practices) เป็นคำกล่าวโดยทั่วๆ ไปรวมไปถึงการกินสินบนและใช้อิทธิพลเกินขอบเขต โดยเฉพาะในการเลือกตั้ง”

นอกจากนี้ ได้มีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิอีกเป็นจำนวนมากที่ได้วิพากษ์วิจารณ์และให้คำนิยามความหมายของการทุจริตคอร์รัปชันในมิติต่างๆ ได้แก่

1.1.1 คำนิยามที่เน้นที่ระบบราชการ เป็นคำนิยามการทุจริตที่เกี่ยวข้องในด้านการใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน เช่น คำนิยามของ Bayley (1966: 719-32) ซึ่งได้ให้ความหมาย

การทุจริตไว้ว่า “เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด อันเกิดจากการเห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเงินตราเสมอไป” ซึ่งสอดคล้องกับ McMullen (1961: 181-200) ที่ได้ให้คำอธิบายการทุจริตคอร์รัปชันไว้ว่า “เป็นเรื่องของการรับเงินหรือสิ่งมีค่าที่เป็นเงิน เพื่อการกระทำบางอย่าง ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือมีหน้าที่ต้องละเว้นการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายมาเพื่อเหตุผลอันไม่สมควร” ซึ่งคำนิยามดังกล่าวนี้มีความคล้ายคลึงกับที่ Nye (1967: 416) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “คอร์รัปชันเป็นพฤติกรรมซึ่งเบี่ยงเบนไปจากหน้าที่ปฏิบัติโดยปกติของการมีตำแหน่งในราชการ ในลักษณะที่คำนึงถึงเหตุผลส่วนตัว ผลประโยชน์ทางการเงิน หรือในฐานะตำแหน่ง รวมทั้งการกระทำที่ละเมิดกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่น การรับสินบน การเกื้อหนุนญาติมิตร การโกงเงินที่ตั้งไว้เป็นพิเศษ และการจัดสรรทรัพยากรโดยมิชอบ” และอีกความหมายหนึ่งที่เป็นไปในการทำงานเดียวกันคือคำนิยามของ Huntington (1968: 59) ซึ่งได้ให้ความหมายการคอร์รัปชันไว้ว่า “เป็นพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากกรอบที่สังคมมอบหมายเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัว จึงต้องถือว่าเป็นการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่” นอกจากนี้หากดูความหมายของการ “คอร์รัปชัน” ตามที่ธนาคารโลกได้ให้คำนิยามไว้โดย Peter Boltelie (1998) จะพบว่าหมายถึง “การที่เจ้าหน้าที่รัฐได้ใช้อำนาจที่มีโดยไม่ถูกต้องเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน” ซึ่งเป็นความหมายที่สอดคล้องกับความหมายที่องค์กรระหว่างประเทศและนักวิชาการต่างๆ ได้ให้คำจำกัดความไว้

1.1.2 คำนิยามที่เน้นที่กลไกตลาด/แทรกแซงระบบการบริหาร เช่น คำนิยามของ Leff (1964: 8-14) ได้ให้ความหมายว่า “คอร์รัปชัน เป็นสถาบันนอกเหนือกฎหมาย ซึ่งบุคคลแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใช้ปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งอิทธิพลในระบบการบริหาร การกระทำที่ถือว่าเป็นการคอร์รัปชันมีความสำคัญอยู่ที่ว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้นสามารถเข้าร่วมในการตัดสินใจนโยบายการบริหารได้มากกว่ากลุ่มอื่น” และ Van Roy (1970: 86) ได้ให้ความหมายว่า คือ “การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไร ฉันทามติ หรืออภิสิทธิ์ หรือเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มหรือชนชั้น ซึ่งออกมาในลักษณะเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมาย หรือละเมิดมาตรฐานความประพฤติทางศีลธรรมจรรยาที่เกิดขึ้นกัน”

1.1.3 คำนิยามที่เน้นที่ประโยชน์สาธารณะ เป็นมุมมองที่แตกต่างออกไป เช่น คำนิยามของ Friedrich (1963: 167) ที่ได้ให้ความหมายว่าการคอร์รัปชันเป็น “การกระทำของผู้

มีอำนาจ ซึ่งถูกชักนำโดยรางวัลตอบแทนที่เป็นเงินหรือสิ่งตอบแทนอย่างอื่นที่ตนไม่มีสิทธิจะได้รับตามกฎหมาย ในลักษณะที่เป็นการให้ประโยชน์หรือให้รางวัลตอบแทนตน ทำให้เสียหายแก่ส่วนรวมและผลประโยชน์ของส่วนรวม” คำนิยามในลักษณะนี้เน้นการกระทำที่ละเมิดความรับผิดชอบต่อระบบราชการหรือระบบการเมืองอย่างหนึ่งอย่างใด และทำให้เสียหายแก่ระบบดังกล่าว โดยปกติระบบราชการและระบบการเมืองจะยึดมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวมเหนือผลประโยชน์ส่วนตัว การละเมิดผลประโยชน์ส่วนรวมเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวจึงถือเป็นการทุจริต ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวคิดของ Klaveren (1956: 21) ที่กล่าวว่า “การทุจริตคือการแสวงหาประโยชน์จากสาธารณชน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เพราะข้าราชการครองตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเป็นทางการโดยไม่สนใจรับใช้ประชาชน” และอีกความหมายหนึ่งที่เป็นไปในทำนองเดียวกันได้แก่ Rogow และ Lasswell อ้างถึงในพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2544: 31) ได้ให้ความหมายว่า “คอร์รัปชันเป็นการฝ่าฝืนหรือละเมิดความรับผิดชอบต่อกฎข้อบังคับพลเมืองพึงปฏิบัติ และเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับระบบสาธารณะประโยชน์โดยทั่วไปและการฝ่าฝืนผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบ”

อย่างไรก็ตาม นอกจากการให้คำนิยามตามมิติด้านต่างๆ ข้างต้นแล้ว ยังมีการถกเถียงกันอยู่เสมอในประเด็นที่ว่าควรจะให้นิยามในความหมายกว้างเพียงใด แต่เพื่อให้เกิดขอบเขตที่ชัดเจนมากขึ้น James C. Scott (1972) อ้างถึงในอุดม รัฐอมฤต (2544: 14-17) จึงมีข้อเสนอให้พิจารณาจากหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการ คือ 1. คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม (public interest) 2. คำนึงถึงมติมหาชน (public opinion) และ 3. หลักเกณฑ์ทางกฎหมาย (legal norms) โดยเห็นว่า การใช้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายน่าจะมีปัญหาน้อยที่สุด เพราะการพิจารณาว่าอะไรเป็นประโยชน์ของส่วนรวมมักมองจากแง่มุมของค่านิยมและอุดมการณ์ กล่าวคือ ในมุมมองของคนๆ หนึ่งอาจเห็นว่าการกระทำบางอย่างเป็นประโยชน์ของส่วนรวม ในขณะที่อีกคนหนึ่งอาจเห็นว่าไม่ใช่ และถ้าจะยึดถือมติมหาชนก็มีปัญหาอีกกว่าจะใช้ความเห็นของฝ่ายเสียงข้างมาก หรือความเห็นของผู้ที่มีอำนาจ หรือความเห็นที่ดีที่สุด การถือเอาความเห็นของคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดข้อมเป็นปัญหาแก่คนกลุ่มอื่นๆ

โดยสรุป จากนิยามของการทุจริตคอร์รัปชันในบริบทสากลทั่วไปของนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้เห็นความหมายที่กว้างขวาง ไม่เพียงแต่จะกินความ

ถึงการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงเรื่องกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในภาคเอกชนอีกด้วย

1.2 นิยามการทุจริตคอร์รัปชันในบริบทสังคมไทย

นิยามการทุจริตคอร์รัปชันในบริบทสังคมไทยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หน้า 534 ระบุว่าทุจริตเป็นคำนาม หมายถึง “ความประพฤติชั่ว คดโกง น้อโกง” ส่วนสำนักงาน ก.พ. (2544: 79) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” (สำนักงาน ก.พ. 2544 : 79) ว่ามาจากภาษาละตินว่า Corruptere ซึ่งมาจากคำ 2 คำรวมกันคือ To Ruin-Com (together) + Rumpere (to break) หมายถึง “การทำลาย หรือละเมิดจริยธรรม หรือธรรมเนียมปฏิบัติในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ทำน้อยกว่า หรือไม่เท่าที่กฎหมายระบุไว้ หรือแม้แต่ทำตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย” และอีกความหมายหนึ่งที่เป็นไปในทำนองเดียวกันได้แก่ สถาบันพระปกเกล้า (2543: 6) ให้คำจำกัดความ “การทุจริตประพฤตินมิชอบ” คือ “การใช้ตำแหน่งงานสาธารณะ ใช้อำนาจในทางมิชอบเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือเพื่อประโยชน์ของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มที่เขาต้องสวมมิกค์ดี การทุจริตประพฤตินมิชอบ จะเกิดขึ้นเมื่อเจ้าพนักงานรับ ขอ หรือกรร โหกเอาค่าตอบแทน หรือเมื่อตัวแทนเอกชนเสนอให้ ค่าตอบแทนเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ในการแข่งขัน หรือส่วนบุคคล”

สำหรับนิยามการคอร์รัปชันในมิติด้านสังคมวิทยา อุดม รัฐอมฤต (2544) เห็นว่า “เป็นพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเบี่ยงเบนไปจากวิธีปฏิบัติที่ยอมรับกันเพื่อให้ได้ประโยชน์สำหรับตนเอง เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ฉ้อฉลต่อความไว้วางใจของสังคม ซึ่งแสดงออกดังนี้ 1. มักเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับบุคคลมากกว่าหนึ่งคน 2. โดยภาพรวมเกี่ยวข้องกับ ความลับ 3. มักเกี่ยวข้องกับพันธกรณีหรือประโยชน์ได้เสียร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง 4. ผู้ที่กระทำโดยปกติมักจะพยายามอำพรางสิ่งที่ตนทำ 5. การกระทำทั้งหลายมักเกี่ยวข้องกับการฉ้อฉล 6. การกระทำไม่ว่ารูปแบบใดๆ เป็นการทรยศต่อความไว้วางใจ 7. การกระทำนั้นมักจะเกี่ยวข้องกับหน้าที่ในสองด้านที่ขัดแย้งกันของผู้กระทำนั้น 8. เป็นการกระทำที่ละเมิดแบบแผนพฤติกรรมการทำงานที่ และความรับผิดชอบตามระเบียบของสังคม”

ในด้านของกฎหมายไทย คำว่า “การทุจริต” ถ้าถือเอาความหมายของคำว่า “โดยทุจริต” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(1) หมายถึง “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น” ในขณะที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4 คำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายถึง “ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

โดยสรุป การทุจริตคอร์รัปชันในความหมายในบริบทสังคมไทยนั้นมีความหมายเช่นเดียวกันกับความหมายในบริบทสากลทั่วไป อันรวมถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวง การทุจริตในหน้าที่ราชการ การรีดนาทาเร้นประชาชน การกินสินบน ตลอดจนความอยู่ดีธรรมอื่นๆ ที่ข้าราชการหรือบุคคลอื่นใดใช้เป็นเครื่องมือในการฉ้อโกงความเป็นธรรมและความถูกต้องตามกฎหมายของสังคม หรือกล่าวอย่างสั้นที่สุดคือ การทุจริต และการประพฤติมิชอบ ของข้าราชการ

จากการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Document Research) และเมื่อประมวลความหมายของคำว่าคอร์รัปชันจากนักวิชาการและนักคิดทั้งหลายแล้ว ผู้วิจัยพบว่านิยามของ “การคอร์รัปชัน” สามารถจัดกลุ่มความหมาย “การคอร์รัปชัน” ได้เป็นสองกลุ่มนิยามดังนี้

นิยามที่ 1 “คอร์รัปชัน” หมายถึง พฤติกรรมของปัจเจกชน/กลุ่มชนที่ดำเนินการเพื่อให้ได้มา ซึ่งผลประโยชน์อันพึงได้ของสาธารณะมาเป็นผลประโยชน์ในส่วนตัวตน (Black Law Dictionary (1979: 50), Funk and Wagnals New Standard Dictionary of the English Language อ้างถึงในพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2544: 31), USAID (2005: 5-6) สำนักงาน ก.พ. (2544), อุดม รัฐอมฤต (2544), ประมวลกฎหมายอาญา, Black Law, อุทิศ บัวศรี, USAID (2005: 6-7))

นิยามที่ 2 ซึ่งเป็นนิยามใหม่ที่ทำให้เพิ่มจากนิยามที่ 1 ซึ่งเป็นนิยามที่เกิดจากผลการสอบสวนและศึกษาเรื่องการทุจริต ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตของวุฒิสภา (วิชา มหาคุณ, 2550) นิยามของการ “คอร์รัปชัน” ใหม่ นี้ หมายถึง พฤติกรรมกลุ่มที่อาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการ

เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม

อย่างไรก็ดี เมื่อเทียบเคียงกับคำของภาษาไทยพบว่า การทุจริตคอร์รัปชันยังตรงกับคำไทยอีกหลายคำเช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง การฉ้อฉล การคดโกง ส่วย การติดสินบน การกินตามน้ำ การกินทวนน้ำ คำวิ่งเต้น ค่าน้ำร้อนน้ำชา และเงินใต้โต๊ะ

2. วิวัฒนาการของรูปแบบการทุจริต

จากการศึกษาทบทวน ค้นคว้า เอกสาร รวมทั้งจาก website ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ลักษณะทั่วไปของการคอร์รัปชัน ไม่ได้มีลักษณะของการเกิดขึ้นแล้วจะพบเห็นได้อย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มีใครที่จะเปิดเผยความจริงได้อย่างชัดเจน ส่วนมากผู้ทุจริตคอร์รัปชันมักจะได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับซึ่งต่างก็ร่วมมือ หรือไม่ก็สมคบกันปกปิดการกระทำ

การคอร์รัปชันมีหลายลักษณะ จากการศึกษาวิจัยการคอร์รัปชันในระบบราชการไทยในปี 2544 โดยศุภชัย ขาวะประภาส และคณะ ได้ข้อสรุปว่าคอร์รัปชันมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว 7 ประการ ดังนี้คือ เช่น 1. การคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมย่อยของคนกลุ่มหนึ่ง 2. การคอร์รัปชันจะมีวิธีการดำรงอยู่และเติบโตอย่างลงตัว 3. การคอร์รัปชันไม่มีใบเสร็จรับเงิน 4. การคอร์รัปชันคนถูกจับและคนจับอาจมีความเกี่ยวพันกันทั้งทางตรงทางอ้อม 5. การจัดการปัญหาการคอร์รัปชันของราชการไม่เพียงพอต่อการเอาชนะ 6. การคอร์รัปชันมีมากมายหลายวิธีการ และ 7. การคอร์รัปชันมีความสลับซับซ้อนและยากต่อการเข้าใจในรายละเอียด มีลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืน หลีกเลียง หรือบิดเบือน ระเบียบแบบแผนหรือกฎข้อบังคับ จูงใจ เรียกร้อง บังคับ ข่มขู่ หน่วงเหนี่ยว หรือกลั่นแกล้ง เพื่อหาประโยชน์ใส่ตนหรือพวกพ้อง สมยอม รู้เห็นเป็นใจ เพิกเฉย หรือละเว้นการกระทำในการที่ต้องปฏิบัติหรือรับผิดชอบตามที่ ยักยอก เบียดบัง ซึ่งทรัพย์สินของทางราชการ ปลอมแปลงหรือกระทำการใดๆ อันเป็นเท็จ มีผลประโยชน์ร่วมในกิจการบางประเภทที่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนบันดาลประโยชน์ได้ เป็นทั้ง “ความคิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ” คือ การใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำใดๆ หรือละเว้นการกระทำใดๆ ข่มขืนใจ จูงใจ เรียกหรือรับทรัพย์สินใดๆ หรือประโยชน์อย่างอื่นให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น และ “ความคิดต่อเจ้าพนักงาน” คือ การที่บุคคลธรรมดากระทำคอร์รัปชัน นอกจากนี้ยังรวมถึง การกระทำที่ไม่ผิดกฎหมายแต่ผิดศีลธรรมหรือจรรยาบรรณ เช่น การที่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่นำเอาทหาร ข้าราชการไปใช้ในกิจการส่วนตัว การ

ได้รับประโยชน์ตอบแทนจากตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยศีลธรรม เป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมายและจรรยาบรรณ ใกล้เคียงกับกรณีที่ข้าราชการได้รับเงินค่าตอบแทนต่างๆ ตามตำแหน่งราชการที่ได้รับแต่งตั้ง ซึ่งมีผู้พากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการไม่ชอบด้วยศีลธรรมแม้จะมีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดค่าตอบแทนเหล่านั้นเพราะยอมได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นประจำอยู่แล้ว

นอกจากนี้ วิวัฒนาการของการคอร์รัปชันอาจพิจารณาได้ว่ามีหลายชนิดตามความรุนแรง เช่น การศึกษาของ Heidenheimer อ้างถึงในสมพร แสงชัย (2528) และสุกชัย ยาวะประกาย (2544 : 4-8) มองว่าคอร์รัปชันแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. คอร์รัปชันขาว (White Corruption) หมายถึงการกระทำคอร์รัปชันที่ประชาชนทั่วไปและผู้ผู้นำในสังคมยอมรับและไม่สมควรจะลงโทษผู้ที่กระทำผิดเพราะเป็นเรื่องไม่สลักสำคัญจนเกินไป ซึ่งคอร์รัปชันขาวเป็นเสมือน “คอร์รัปชันจำแลง” ในสังคมไทย โดยอิงขนบธรรมเนียมประเพณีไทย หากแต่อาจนำมาซึ่งคอร์รัปชันเทาและดำต่อไป คอร์รัปชันจำแลงชนิดนี้เรียกว่า “ทองไหล” คำว่า “ทองไหล” หมายถึง การที่ผู้อยู่ในตำแหน่งระดับสูงหรือผู้มีอำนาจได้รับสิ่งของหรือเงินทอง โดยมีได้เรียกร้อย แต่ในสายตาของผู้ให้เป็นการให้เพื่อให้เกิดความชื่นชอบหรือระลึกถึงซึ่งอาจนำมาซึ่งตำแหน่งหรือผลประโยชน์บางประการ เช่น ข้าราชการก็พึงหวังในตำแหน่ง ลาภยศ และการปกป้องคุ้มกัน พ่อค้าหรือคหบดีก็มุ่งหวังจะใช้ความคุ้นเคยหรือความสัมพันธ์เป็น “ยันต์กันผี” มิให้ถูกข่มเหงรังแก หรือผู้ให้อาจมีความรู้สึกว่าเป็นต้องให้เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยหรือเพื่อมิให้ผู้ใหญ่รังเกียจเสียคนันท์ หากผู้ใหญ่เกิด “เขม่น” ขึ้นมา อาจถูกละเลยต่อการพิจารณาความดีความชอบหรือตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้นไป สำหรับผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสูง การไม่มี “สัมมาคารวะ” เช่นนี้ อาจถูกโยกย้ายไปสู่ตำแหน่งที่ไม่มีอำนาจหน้าที่อะไรเลยก็ได้ ดังนั้นทองไหลเป็นการแสดง “น้ำใจ” ของผู้น้อยต่อผู้มีอำนาจวาสนาหรือตำแหน่งหน้าที่ที่ให้คุณให้โทษได้ จึงเป็นการให้โดยเสนาหา ไม่เข้าข่ายทุจริตและประพฤติมิชอบ วิธีการของทองไหล เช่น 1. การให้ของขวัญเนื่องในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันครบรอบแต่งงาน 2. การร่วมเป็นเจ้าภาพในโอกาสต่างๆ ที่ไม่เป็นทางการ 3. การร่วมกิจกรรมบางอย่างของผู้ใหญ่ และ 4. การหมั่น ไปเยี่ยมเยือนผู้ใหญ่ซึ่งผู้ได้บังคับบัญชาและลูกน้องที่ใกล้ชิดจำเป็นต้องกระทำ

นอกจาก “ทองไหล” ข้างต้นแล้วยังมีคำว่า “เงินลอย” ซึ่งคำว่า “เงินลอย” คือ การที่ผู้อยู่ในตำแหน่งระดับสูงหรือผู้มีอำนาจได้รับสิ่งของหรือเงินทองโดยมิได้เรียกร้อง แต่มีสภาพเหมือนจะเป็นการตอบแทนการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติบางอย่างของผู้มีตำแหน่งหน้าที่และเป็นประโยชน์แก่ผู้ให้โดยตรงโดยมิได้รับประโยชน์และผู้นั้นก็พยายามตอบแทนบุญคุณให้ ซึ่งเงินลอยควรเป็นการกระทำผิดกฎหมายหรือประพฤตินิষอบ เพราะเงินจะลอยต่อเมื่อผู้มีตำแหน่งหน้าที่อยู่ในตำแหน่งนั้น และทำประโยชน์ให้แก่ผู้ให้ การรับเงินลอยนี้จะมีลักษณะที่บางคนเรียกว่า “กินตามน้ำ” ด้วย คือทั้งสองอย่างได้มาโดยมิได้เรียกร้องและมีลักษณะของการสมนาคุณอยู่ในตัว ทั้งนี้การลอยของเงินอาจผ่านคนกลาง ซึ่งเป็นคนสนิทชิดเชื้อกับ ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ก็ได้ โอกาสในการเกิดเงินลอย ได้แก่ 1. การซื้อการจ้างและการจ้างเหมา 2. การส่งส่วยของลูกน้อง 3. การรับเงินเป็นรายเดือนจากกิจกรรมบางอย่างซึ่งไม่ผิดกฎหมายแต่เนื่องจากข้าราชการเหล่านั้นอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกต่างๆ 4) การรับเงินเป็นรายเดือนจากกิจกรรมบางอย่างที่ผิดกฎหมาย และ 5) การรับเงินลอยในโอกาสอื่นๆ เช่น การออกใบอนุญาต

2. คอร์รัปชันเทา (Grey Corruption) หมายถึงการกระทำคอร์รัปชันซึ่งบางส่วนในสังคม โดยเฉพาะพวกผู้นำเห็นว่าเป็นการกระทำผิด แต่ประชาชนทั่วไปยังสองจิตสองใจอยู่มากกว่า ซึ่งคอร์รัปชันเทาในสังคมไทย คือสิ่งที่เรียกว่า “บ้านต้องเช่า” คำว่า “บ้านต้องเช่า” จะหมายถึง การที่ผู้อยู่ในตำแหน่งหน้าที่เรียกร้องเงินทองหรือสิ่งของเป็นการตอบแทนการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ ในบางครั้งก็อาจเป็นการตอบแทนการปฏิบัติงานที่รวดเร็วหรืออาจมีลดหย่อนมาตรฐานของระเบียบบังคับบ้างโดยการให้ อาจให้ก่อนหรือหลังการปฏิบัติก็ได้ โดยโอกาสที่จะเกิดบ้านต้องเช่าคล้ายคลึงกับเงินลอยมาก นอกจากนี้ยังมีลักษณะของ “ข้าวต้องซื้อ” ซึ่งกรณี “ข้าวต้องซื้อ” จะมีลักษณะรุนแรงมากกว่าบ้านต้องเช่า เพราะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการหาผลประโยชน์ ซึ่งก็มีใช่เป็นการเรียกร้องค่าตอบแทน แต่เป็นการเข้าไปมีส่วนพัวพันกับการหาผลประโยชน์อย่างจริงจัง หรือเป็นการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อเรียกร้องผลประโยชน์หรือหาประโยชน์ใส่ตน โดยไม่มีหลักฐานปรากฏให้เห็น

3. คอร์รัปชันดำ (Black Corruption) หมายถึง การกระทำคอร์รัปชันที่ทุกฝ่ายในสังคมเห็นว่าเป็นการกระทำผิดและสมควรได้รับโทษตามกฎหมายทุกประการ ซึ่งถือว่า “คอร์รัปชันสีดำ” เป็นคอร์รัปชันขนาดแท้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ “ดาวโต” กับ “ใจถึง” ชนิดแรก

“คาวไล” เป็นการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของตนเองโดยไม่เกรงกลัวกฎหมายหรือความเดือดร้อนซึ่งจะเกิดขึ้นกับประชาชน โดยอาจเรียกร่องเงินทอง ผู้ที่เรียกร่องโดยทั่วไปมักเป็นเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย ซึ่งมักจะเกิดเมื่อ 1. มีการกระทำผิดเกิดขึ้นและผู้กระทำผิดมีโทษทางกฎหมาย จึงเป็นโอกาสของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการแสวงหาผลประโยชน์ อัตราการเรียกร่องขึ้นกับความหนักเบาของความผิด 2. มีการกระทำซึ่งยังคงกำกวมว่าผิดหรือไม่ผิดแต่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเหมาว่าผิด จึงทำการเรียกร่องเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการปฏิบัติงานตามกฎหมาย และ 3. มีการสร้างหลักฐานเท็จและยึดเย็บข้อหาให้ผู้บริสุทธิ์แล้วรีดไถเพื่อมิให้มีการดำเนินการตามกฎหมาย คอร์รัปชันสีดำชนิดหลังหรือ “ใจถึง” เป็นการประพฤติทุจริตอย่างดื้อๆ ด้านๆ โดยการจงใจฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและทางราชการได้รับความเสียหาย เช่น การนำวัสดุอุปกรณ์สิ่งของของทางราชการไปใช้เป็นของส่วนตัวเป็นการชั่วคราวหรือตลอดไป การทุจริตทางการเงินหรือการทุจริตโดยการกระทำผิดระเบียบข้อบังคับเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ส่วนตัวซึ่งเป็นการกระทำซึ่งเกินอำนาจหน้าที่ของตน

นอกจากการแบ่งรูปแบบการคอร์รัปชันตามตึกิความรุนแรงแล้วอาจกล่าวได้ว่าที่ผ่านมการคอร์รัปชันมีวิวัฒนาการของรูปแบบ จำแนกได้ออย่างน้อย 3 ลักษณะ คือ ตามผู้ที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการที่ใช้ และตามลักษณะรูปธรรม ดังนี้คือ

1. แบ่งตามผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในเชิงอำนาจและความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างตัวแสดง (actors) ต่างๆ ในกระบวนการทุจริตคอร์รัปชัน (Tanzi, 1994 และ Rose-Ackerman, 1978 อ้างถึงในผาสูก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2546 และนวนลน้อย ตริรัตน์ และคณะ, 2546: 2-24 – 2-25) จะมี 2 ประเภทคือ 1. การทุจริตโดยข้าราชการ (Administrative or Bureaucratic Corruption) ซึ่งหมายถึงการกระทำที่มีการใช้หน่วยงานราชการเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเงินที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้นๆ มากกว่าประโยชน์สาธารณะ โดยลักษณะของการทุจริตโดยข้าราชการสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย (Shleifer และ Vishney, 1993 อ้างถึงในผาสูก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2546) คือ 1.1 การคอร์รัปชันตามน้ำ (corruption without theft) จะปรากฏขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการสินบนโดยให้มีการจ่ายตามช่องทางปกติของทางราชการ แต่ให้เพิ่มสินบนรวมเข้าไว้กับการจ่ายค่าบริการของหน่วยงานนั้นๆ โดยที่เงินค่าบริการปกติที่หน่วยงานนั้นจะต้องได้รับก็ยังคงได้รับ

ต่อไป และ 1.2 การคอร์รัปชันทวนน้ำ (corruption with theft) เป็นการคอร์รัปชันในลักษณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเรียกร้อยเงินจากผู้ขอรับบริการโดยตรง โดยที่หน่วยงานนั้นไม่ได้มีการเรียกเก็บเงินค่าบริการแต่อย่างใด และ 2. การทุจริตโดยนักการเมือง (political corruption) เป็นการใช้องค์กรของทางราชการโดยบรรดานักการเมืองเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเงินมากกว่าประโยชน์สาธารณะเช่นเดียวกัน

2. แบ่งตามกระบวนการที่ใช้ (สุภชัย ยาวะประภาส และคณะ, 2544: 4-8 และ นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, 2546: 5) จะมี 2 ประเภทคือ 1. เกิดจากการใช้อำนาจในการกำหนด กฎ กติกาพื้นฐาน เช่น การออกกฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อกลุ่มธุรกิจของตนหรือพวกพ้อง เรียกว่า “Against-the-rule” และ 2. เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากกฎ และระเบียบที่ดำรงอยู่ ซึ่งมักเกิดจากความไม่ชัดเจนของกฎและระเบียบเหล่านั้นที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจได้ เรียกว่า “According-to-law”

3. แบ่งตามลักษณะรูปธรรม โดยวุฒิชัย เจริญบริรักษ์ (2543) ได้นำเสนอถึงรูปแบบของคอร์รัปชันใน “คู่มือทราซ” ว่ามีทั้งหมด 4 รูปแบบคือ 1. คอร์รัปชันจากการจัดซื้อจัดหา (Procurement Corruption) 2. คอร์รัปชันจากการให้สัมปทานและสิทธิพิเศษ (Concessionaire Corruption) 3. คอร์รัปชันจากการขายสาธารณสมบัติ (Privatization Corruption) และ 4. คอร์รัปชันจากการกำกับดูแล (Regulatory Corruption)

ส่วน Rose-Ackerman (1999) อ้างถึงในผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ (2544) และ อ้างถึงในนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2544) ได้แบ่งรูปแบบการทุจริตหรือการคอร์รัปชันออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้ 1. การอนุญาตให้ละเว้นจากการปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎระเบียบของรัฐเพื่อลดต้นทุนการทำธุรกิจ เช่น ในกรณีตำรวจจราจรรับสินบนจากผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบจราจร หรือการหลบเลี่ยงภาษี เป็นต้น 2. การจัดสรรผลประโยชน์หรือทรัพยากรที่มีจำกัด ในรูปสิ่งของสินค้าหรือสิทธิให้แก่เอกชน เช่น การออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจ การรับซื้อในราคาที่รัฐประกัน การให้สัมปทาน และการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น 3. ข้าราชการสร้างอุปสรรคในการให้บริการแก่ประชาชนและภาคธุรกิจ เนื่องจากเงินเดือนและผลตอบแทนต่ำเกินไป จนขาดแรงจูงใจในการทำงาน เช่น การสร้างความล่าช้าในการขออนุญาตขั้วซีรยนต์ หรือ การทำหนังสือเดินทาง เป็นต้น 4. การประกอบธุรกิจผิด

กฎหมาย ผู้ประกอบการต้องการให้ธุรกิจของตนราบรื่นจึงจำเป็นต้องจ่ายสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม เช่น ค้ายาเสพติด โสเภณี การพนันและสินค้ายาเถื่อน เป็นต้น

สำหรับนวน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546: 2-24, 2-25) นั้นได้แบ่งการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. การใช้อำนาจในการอนุญาตให้ละเว้นจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐเพื่อลดต้นทุนการทำธุรกิจ กรณีนี้สามารถเกิดขึ้นได้จากเรื่องที่มีระดับความรุนแรงต่ำ เช่น การจ่ายสินบนให้ตำรวจเมื่อทำผิดกฎจราจร ไปจนถึงเรื่องที่มีระดับความรุนแรงสูง เช่น การจ่ายสินบนเพื่อให้มีการคุ้มครองธุรกิจที่ผิดกฎหมายต่างๆ 2. การใช้อำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในรูปของสิ่งของและบริการ หรือสิทธิให้แก่เอกชน เช่น การออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจ การให้สัมปทาน และการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น 3. การใช้อำนาจในการสร้างอุปสรรคในการให้บริการแก่ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ เนื่องจากเงินเดือนและผลตอบแทนในระบบราชการต่ำเกินไปจนขาดแรงจูงใจในการทำงาน เช่น การสร้างความล่าช้าในการให้บริการเพื่อให้มีการจ่ายเงินค่าน้ำร้อนน้ำชา โดยที่รูปแบบการคอร์รัปชันประเภทที่ 1 และ 3 สามารถพบเห็นได้ง่าย กระบวนการและวิธีการไม่ซับซ้อนแต่อย่างใด แต่การคอร์รัปชันในรูปแบบที่ 2 มักมีการดำเนินการอย่างลับซับซ้อน เป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อสร้างอำนาจในการผูกขาดให้กับกลุ่มธุรกิจ โดยอำนาจในการผูกขาดจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนเกินหรือกำไรที่มากผิดปกติ และกระบวนการในการแสวงหาค่าเช่า (rent-seeking) หรือกระจายผลประโยชน์นี้ก็จะเกิดขึ้นพร้อมๆ กันไปด้วย โดยกระบวนการเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันและความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

นอกจากนี้ คำว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” ซึ่งเป็นการทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบใหม่ของยุคโลกาภิวัตน์ โดยอุทิส บัวศรี ได้ให้ความหมายว่าหมายถึง สถานการณ์ที่บุคคลในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์แก่ตนเอง แก่กลุ่ม แก่ครอบครัวเครือญาติหรือแก่พวกพ้อง ซึ่งเป็นการละเมิดทางจริยธรรม และส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ หรือสถานการณ์ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีผลประโยชน์ส่วนตัว/ผลกำไรอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อิทธิพลทางการเมือง และการเป็นปฏิปักษ์อันมีอาจลงรอยกันได้ ระหว่างหน้าที่กับผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่แห่งความเชื่อถือและไว้วางใจของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ

ในหนังสือคู่มือยุทธศาสตร์การต่อต้านคอร์รัปชันของ USAID (2005: 6-7) ได้กล่าวว่า การกระทำหรือการดำเนินการใดๆ ที่จะถูกพิจารณาว่าเป็นการกระทำทุจริตคอร์รัปชันนั้นเป็นการกระทำที่ค่อนข้างจะกว้างขวางและหลากหลาย และแตกต่างกันไปตามลักษณะทางสังคมและประเพณี อย่างไรก็ตามการกระทำต่อไปนี้ที่คนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าเป็นการกระทำการทุจริตคอร์รัปชัน

1. การให้สินบน (Bribery) การจ่ายเงิน การให้ของขวัญอย่างไม่เป็นทางการทั้งที่จากการร้องขอหรือไม่ก็ตาม เพื่อให้ได้มาซึ่งการให้บริการ การออกใบอนุญาต หรือให้ได้รับเลือกว่าจ้างให้ทำงาน เป็นต้น โดยคำว่า “สินบน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 1193) หมายถึง ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่บุคคลเพื่อจูงใจให้ผู้นั้นกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าจะการนั้นชอบหรือไม่ชอบด้วยหน้าที่ ตามที่ผู้จ่ายเงินสินบนต้องการ เป็นเงินที่ให้ในลักษณะเพื่อให้ช่วยในการทุจริต การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง เพื่อให้อนุมัติโครงการต่างๆ ทำให้รัฐต้องจ่ายเงินมากกว่าที่ควรจ่ายจริงหลายเท่า ขณะที่คำว่า “สินน้ำใจ” หมายถึง เงิน หรือทรัพย์สินที่ให้เป็นรางวัล ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าคำว่าสินบน มีความหมายในการจ่ายเงินหรือให้ทรัพย์สินใด เพื่อหวังประโยชน์/ผลประโยชน์ หรือความช่วยเหลือในทางทุจริต ซึ่งต่างจากคำว่า สินน้ำใจ อันเป็นการให้เงิน สิ่งของ ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในลักษณะที่เป็นการให้รางวัล หรือให้เป็นการตอบแทนคุณงามความดี ซึ่งตามหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่รัฐ 2543 ข้อ 5 (2) กำหนดว่า "ห้ามเจ้าหน้าที่รัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาจากบุคคลอื่น ซึ่งไม่ใช่ญาติในมูลค่าในการรับแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกิน 3,000 บาท โดยหากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2542 มาตรา 122"

2. การรีดไถ (Extortion) การข่มขู่ที่จะใช้กำลังหรือคุกคามในรูปแบบอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทน

3. การยักยอก (Misappropriation) การขโมย การเบียดบังของหลวง หรือเงินงบประมาณ โดยความรุนแรงแตกต่างกันไปตั้งแต่การใช้รถของราชการไปรับลูกของตนเองที่โรงเรียน ไปจนถึงการยักยอกเงินจำนวนมากจากหน่วยงานราชการ

4. การให้ได้ว่าซึ่งธุรกิจของตน (Self-Dealing) การจ้างบริษัทของตนหรือบริษัทของญาติมิตรที่ใกล้ชิดให้ดำเนินงานบริการของราชการ

5. การอุปถัมภ์พวกพ้อง (Patronage) การว่าจ้างพวกพ้องหรือญาติพี่น้องซึ่งที่ไม่มีคุณสมบัติสูงพอที่จะได้งาน หรือการรับเงินสิ่งของเพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับการจัดจ้างงานของรัฐ

6. การเลียงหรือการหนีงาน เช่น การมาทำงานสาย การกลับก่อนเวลา การขาดงานเป็นประจำ การทำงานสองที่ เป็นต้น

7. การทุจริตทางการเมือง หรือ ความไม่เหมาะสมในการใช้เงินสนับสนุนการหาเสียง (Political Corruption and Campaign Finance Improprieties)

นอกจากนี้ จากผลการสอบสวนและศึกษาเรื่องการทุจริต ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตของวุฒิสภา (วิชา มหาคุณ, 2550) มีการแบ่งรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. การทุจริตเชิงนโยบาย

เป็นรูปแบบใหม่ของการทุจริตที่แยบยล โดยอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม ซึ่งประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงดังนี้

1.1 มีการกำหนดนโยบายที่จะทำโครงการหรือกิจการ โดยองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลที่อ้างประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนเป็นอันดับแรก

1.2 มีการเตรียมการรองรับโครงการหรือกิจการนั้นให้มีความชอบด้วยกฎหมายหรือกฎระเบียบ

1.3 ท้ายสุดคือผลประโยชน์อันมิควรได้เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล หรือพวกพ้องหรือญาติมิตรของผู้กำหนดนโยบาย อาจเป็นเงิน ทรัพย์สิน สิทธิประโยชน์อย่างอื่นซึ่งมักจะเป็นผลประโยชน์มหาศาลที่ตกกับฝ่ายบริหารที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายข้าราชการประจำ

2. การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

เป็นการใช้อำนาจและหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนในฐานะของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ปัจจุบันมักเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง พ่อค้าและข้าราชการประจำ อันมีลักษณะเป็นธุรกิจทางการเมืองที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือนักการเมืองและนักธุรกิจร่วมกันครอบครองที่ดินของรัฐโดยมิชอบ ทั้งนี้โดยมีข้าราชการฝ่ายปกครองและเจ้าพนักงานที่ดินให้ความร่วมมือหรือได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

3. การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง

การทุจริตประเภทนี้จะพบได้ทั้งรูปแบบของการฮั้ว ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ กำหนดรายละเอียดหรือสเปกงาน กำหนดเงื่อนไข กำหนดราคากลางออกประกาศประกวดราคา การขายแบบ การรับและเปิดซอง การประกาศผล การอนุมัติ การทำสัญญาทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างล้วนมีช่องโหว่ให้มีการทุจริตกันได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ ยังมีการทุจริตที่มาเหนือเมฆคือการอาศัยความเป็นหน่วยงานราชการด้วยกัน จึงได้รับการยกเว้นและการไม่ถูกเพ่งเล็ง แต่ความจริง ผลประโยชน์จากการรับงานและเงินที่ได้จากการรับงานไม่ได้นำส่งกระทรวงการคลัง แต่เป็นผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคล ซึ่งไม่แตกต่างอะไรกับการจ้างบริษัทเอกชน

4. การทุจริตในการให้สัมปทาน

เป็นการแสวงหาหรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากโครงการหรือกิจการของรัฐ ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้เอกชนดำเนินการแทนให้ลักษณะสัมปทานผูกขาดในกิจการใดกิจการหนึ่ง เช่น การทำสัญญาสัมปทานโรงงานสุรา การทำสัญญาสัมปทานโทรคมนาคม เป็นต้น

5. การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

เป็นการพยายามดำเนินการให้ได้บุคคลซึ่งมีสายสัมพันธ์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอันที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น ทำให้องค์กรเหล่านี้มีความอ่อนแอ ไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สาเหตุและปัจจัยของปัญหาการคอร์รัปชัน

โดยภาพรวมแล้ว จากการศึกษาวิจัยการทุจริตคอร์รัปชันของสุธิ อากาศฤกษ์ (2535: 35-36) ของคณะอนุกรรมการศึกษาสาเหตุและวิจัยปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ สำนักงาน ป.ป.ป. (2509: 27-48) ของอุทัย หิรัญโต (2519) และของอุดม รัฐอมฤต (2544: 17-21) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในหลายๆ ส่วนด้วยกัน และจากข้อค้นพบของงานวิจัยทั้ง 4 ชิ้นได้ทำให้เกิดความเข้าใจในสาเหตุและปัจจัยของการทุจริตคอร์รัปชันและนำไปสู่การพยายามแก้ไขปัญหานี้ ดังนั้น สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในบริบทของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน อาจมาจากสาเหตุและปัจจัยภายในหรือสาเหตุและปัจจัยภายนอก ซึ่งสาเหตุและปัจจัยภายนอกนี้จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสาเหตุและปัจจัยภายในทั้งในเรื่องโอกาส สิ่งจูงใจ และความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งอาจแบ่งได้ดังนี้

3.1 สาเหตุและปัจจัยภายใน/ส่วนบุคคล ได้แก่

- พฤติกรรมส่วนตัวของข้าราชการบางคนที่เป็นคนโลภมาก เห็นแก่ได้ไม่รู้จักพอ หรือเป็นพวก “อยากได้โดยสันดาน” ไม่มีความพอใจในความพอดี
- ความเคยชิน ของข้าราชการที่คุ้นเคยกับการที่จะได้ “กำนัรอนน้ำชา” หรือ “เงินใต้โต๊ะ” จากผู้มาติดต่อราชการมาเป็นเวลาช้านาน
- การขาดอุดมการณ์ ขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมของข้าราชการเข้ามาเพื่อประโยชน์ของตนเอง เพื่อประโยชน์ของพวกเขาพ้องและญาติมิตรในกลุ่มของตน

3.2 สาเหตุและปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

3.2.1 สาเหตุและปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

3.2.1.1 รายได้ของข้าราชการน้อยหรือต่ำมากไม่ได้สัดส่วนกับการครองชีพที่สูงขึ้น การดิ้นรนต่อสู้จึงไม่มีขอบเขตว่าสุจริตหรือทุจริต

3.2.1.2 ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ตำแหน่งสูง แต่รายได้น้อย ไม่สามารถรักษาสถานภาพทางสังคมของตนเองได้ก็ต้องหาทางคอร์รัปชันเหมือนกัน

3.2.1.3 การเติบโตของระบบทุนนิยมที่เน้นการบริโภค สร้างนิสัยการอยากได้ อยากมี เมื่อรายได้ไม่เพียงพอก็ต้องหาทางไขอานาจไปทุจริต

3.2.2 สาเหตุและปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่

3.2.2.1 ค่านิยมของสังคมที่ยกย่องคนมีเงิน คนร่ำรวย และไม่สนใจว่าเงินนั้นได้มาอย่างไร ทำให้ข้าราชการมี “ลัทธิบูชาเงิน” แบบเดียวกับคนทั่วไปในสังคม แรงจูงใจทางวัตถุอันเกิดจากค่านิยมทางสังคม ก็มีส่วนกระตุ้นให้ข้าราชการแสวงหาประโยชน์ด้วยวิธีการที่ผิดๆ

3.2.2.2 เกิดลัทธิเอาอย่าง อยากได้สิ่งที่คุณรวยมี เมื่อเงินเดือนของคุณไม่เพียงพอ ก็หาโดยวิธีมิชอบ การเปรียบเทียบฐานะความเป็นอยู่ของคุณกับคนอาชีพอื่น ทำให้เกิดความทะเยอทะยาน อยากมีอยากได้เหมือนคนอื่น

3.2.2.3 ค่านิยมในสังคมอุปถัมภ์ เช่น ค่านิยม น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า และให้ความสำคัญในทางที่ผิด เป็นต้น การสร้างระบบอุปถัมภ์โดยข้าราชการผู้ใหญ่ต้องหารายได้พิเศษด้วยการล่อราษฎรบังหลวงเพื่อเลี้ยงลูกน้องและสร้างเกราะคุ้มกันการตรวจสอบพฤติกรรมการทุจริตของคุณ

3.2.2.4 ค่านิยมในสังคมรู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี เช่น เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตามอย่าแกลงเท้าหาเสี้ยน ประนีประนอมและค่านิยมในสังคมอำนาจนิยม เป็นต้น ค่านิยมเหล่านี้ส่งเสริมให้คนในสังคมไม่เฉพาะนักการเมืองหรือข้าราชการเท่านั้น แม้แต่ประชาชนธรรมดาทั่วไปยังมีแนวโน้มของความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคารพกฎหมายบ้านเมือง ไม่มีระเบียบวินัย จนเรียกได้ว่าเป็นลักษณะทั่วไปของคนในสังคม

3.2.3 สาเหตุและปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่

3.2.3.1 ประเพณีปฏิบัติของข้าราชการที่มีการแนะนำคำสั่งสอนกันอย่างไม่เป็นทางการ การตั้งเงินเดือนต่ำแต่อนุญาตให้ข้าราชการใช้อำนาจหรือเวลาไปหาผลประโยชน์หรือรายได้เพิ่มเติมได้

3.2.3.2 การนิยมจ่ายเงินของนักธุรกิจให้กับข้าราชการ เพื่อต้องการความสะดวกรวดเร็ว หรือการบริการที่ดีกว่าด้วยการลดต้นทุนที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ

3.2.4 สาเหตุและปัจจัยทางด้านการเมือง ได้แก่

3.2.4.1 การคอร์รัปชันของข้าราชการแยกไม่ออกจากนักการเมือง การร่วมมือของคนสองกลุ่มนี้เกิดขึ้นได้ในประเด็นการใช้จ่ายเงินการหารายได้และการตัดสินใจพิจารณาโครงการของรัฐ

3.2.4.2 อำนาจทางการเมืองอยู่ในมือของกลุ่มคนเพียงไม่กี่กลุ่ม ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น มีอำนาจเงิน คนกลุ่มนี้มีสัมพันธภาพที่แน่นหนากับประชาชนท้องถิ่นทั่วไป กลุ่มธุรกิจและข้าราชการประจำ ส่วนระบบราชการประจำจะมีโครงสร้างปิดและมีสัมพันธภาพที่ยึดโยงอย่างแน่นหนาระหว่างข้าราชการระดับต่างๆ ระบบที่แน่นหนาจะส่งผลทำให้มีการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างคนในกลุ่มอย่างลงตัว มีการปกปิดการกระทำผิดอย่างแนบเนียน มีฐานอำนาจที่หากใครบังอาจเอื้อมมือเข้าไปแก้ไขอาจเดือดร้อนได้

3.2.5 สาเหตุและปัจจัยทางด้านระบบราชการ ได้แก่

3.2.5.1 การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ หมายถึงการปกครองบังคับบัญชาที่หละหลวมผู้ใต้ปกครองและผู้บังคับบัญชาไม่สุจริต ความบกพร่องในการบริหารงานเปิดโอกาสให้เกิดการคอร์รัปชัน

3.2.5.2 การใช้ดุลพินิจมากและการผูกขาดอำนาจ จะทำให้อัตราการคอร์รัปชันในหน่วยงานสูง การที่ข้าราชการมีอำนาจในการอนุมัติหรือการตัดสินใจให้คุณให้โทษทำให้ข้าราชการสามารถใช้อำนาจนั้นเป็นเครื่องมือหากิน

3.2.5.3 ภายใต้ระบบที่มีกฎเกณฑ์มากเกินไปในปัจจุบัน จนยากที่นักธุรกิจหรือประชาชนทั่วไปจะบรรลุได้โดยง่ายทำให้กลายเป็นเงื่อนไขที่ข้าราชการสามารถแสวงหาผลประโยชน์ได้จากการลดหย่อนกฎเกณฑ์บางอย่างให้แก่บุคคลบางส่วนที่ต้องการชนะกฎเกณฑ์เหล่านั้นโดยเร็ว การที่ขั้นตอนของระเบียบราชการมีมากเกินไป ทำให้ผู้ที่ไปติดต่อต้องเสียเวลามาก จึงเกิดการสมยอมกันระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

3.2.5.4 การตกอยู่ใต้ภาวะแวดล้อมและอิทธิพลของผู้ทุจริตมีทางเป็นไปได้ที่ผู้หนึ่งจะทำการทุจริตด้วย เพราะว่ามีตัวอย่างบุคคลในลักษณะเดือดร้อนมีมากมาย มีข้าราชการจำนวนไม่น้อยที่บ่นในที่ลับและที่เปิดเผยว่า ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับการคอร์รัปชันใดๆ เลย แต่ไม่สามารถทำอะไรได้ทั้งนี้เพราะคอร์รัปชันเป็นเรื่องของ “ระบบ” พวกข้าราชการใหม่ๆ ที่เป็น

คนดี มีอุดมการณ์ มีความพากเพียรที่จะทำงาน โดยสุจริตไม่สามารถรักษาความดีไว้ได้ เพราะถูกคนเก่าเข้าครอบงำ ถ้าคนใหม่ไม่ยอมรับแบบแผนการทุจริตคอร์รัปชันของคนเก่าก็จะไม่สามารถอยู่ได้ กลายเป็น “แกะดำ” ที่คนอื่นไม่คบค้าด้วย

3.2.5.5 การรวมอำนาจ ระบบราชการมีลักษณะที่รวมศูนย์ ทำให้ไม่มีระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

3.2.5.6 ตำแหน่งหน้าที่ในลักษณะเอื้อต่อการกระทำผิด เช่น อำนาจในการอนุญาต การอนุมัติจัดซื้อจัดจ้าง เพราะเป็นไปในลักษณะที่เป็นภาษาพูดว่า “ไม่ต้องทำอะไร ปล่อยให้เข้ามาติดขายเอง” หมายความว่าทำเรื่องไว้เฉยๆ แล้วผู้ประกอบการเอกชนมักจะยอมเสียเงินติดสินบนเจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว

3.2.5.7 การที่ข้าราชการผู้ใหญ่คอร์รัปชันให้เห็นเป็นตัวอย่างแล้วไม่ถูกลงโทษ ข้าราชการชั้นผู้น้อยเลียนแบบบ้าง ข้าราชการชั้นผู้น้อยเห็นการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จนกลายเป็นความเคยชิน และมองไม่เห็นว่ากระทำเหล่านั้นจะเป็นการคอร์รัปชัน หรือมีความสับสนระหว่างสินน้ำใจกับคอร์รัปชัน

3.2.6 สาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและระเบียบ ได้แก่

3.2.6.1 กฎหมายหลายฉบับที่ใช้อยู่ยังมี “ช่องโหว่” ที่ทำให้คอร์รัปชันแทรกตัวอยู่ได้ เช่น ปัญหาความไม่ชัดเจนของระเบียบ กฎหมาย การให้อำนาจแก่ผู้บริหารหรือข้าราชการมากไปทำให้ผู้ใช้กฎหมายนั้นสร้างประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้องได้

3.2.6.2 คติทางวิธีพิจารณาความที่ว่า “บุคคลยังบริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดจริง” แต่การคอร์รัปชันมิได้เป็นอาชญากรรมให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย หาพยานหลักฐานได้ยาก ยิ่งกว่านั้น การคอร์รัปชันยังก่อประโยชน์ให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย จึงไม่ค่อยมีฝ่ายใดยอมเปิดเผยออกมา และถ้าหากมีฝ่ายใดปรารถนาจะเปิดเผยความจริงในเรื่องนี้ กฎหมายหมิ่นประมาทขยับยื่นเอาไว้ อีกทั้งกฎหมายของทุกประเทศเอาผิดกับบุคคลผู้ให้สินบนเท่าๆ กับผู้รับสินบน จึงไม่ค่อยมีผู้ให้สินบนรายใดกล้าดำเนินคดีกับผู้รับสินบนเลย

3.2.6.3 ราษฎรที่รู้เห็นคอร์รัปชันเป็นโจทก์ฟ้องร้องมิได้เนื่องจากไม่ใช่ผู้เสียหาย ยิ่งกว่านั้นกระบวนการพิจารณาพิพากษายังยุ่งยากซับซ้อนจนกลายเป็นผลดีแก่ผู้ทุจริต

3.2.6.4 ขั้นตอนทางกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติยุ่งยาก ซับซ้อน มีขั้นตอนมาก ทำให้ระบบงานท้อทระล่าช้าจนเกิดช่องทางให้ข้าราชการหาประโยชน์ได้

3.2.7 สาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ ได้แก่

3.2.7.1 ภาคประชาชนขาดความเข้มแข็ง ประชาชนส่วนหนึ่งยังไม่ชัดเจนในเรื่องหน้าที่ของข้าราชการในการให้บริการสาธารณะ ทำให้คนไทยและข้าราชการส่วนหนึ่งยอมรับการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ กระบวนการต่อต้านคอร์รัปชันจากฝ่ายประชาชนจึงไม่เข้มแข็ง

3.2.7.2 การขาดการควบคุมตรวจสอบ ของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือกำกับดูแลอย่างจริงจัง

3.2.7.3 การเรียนรู้และเลียนแบบจากข้าราชการที่กระทำแล้วถือว่าไม่ผิดกฎหมาย คือ “จะจับก็ไม่ได้ สอบก็ไม่ได้” การเลียนแบบการกินตามน้ำ

3.2.8 สาเหตุและปัจจัยอื่นๆ

3.2.8.1 อิทธิพลของภรรยาหรือผู้หญิง เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดสามีอันเป็นตัวละครสำคัญที่สนับสนุนและส่งเสริมให้สามีของตนทำการคอร์รัปชันเพื่อความเป็นอยู่ของครอบครัว

3.2.8.2 การพนัน ทำให้ข้าราชการที่เสียพนันมีแนวโน้มจะคอร์รัปชันมากขึ้น

อย่างไรก็ตามในยุคหนึ่งซึ่งได้ล่วงเลยเวลามาเป็นเวลานานพอสมควรคือในช่วงระยะเวลาประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา แต่เมื่อระยะเวลาได้ผ่านไป สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันก็คงจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบท แต่ถึงอย่างไรก็ตามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันก็ยังคงอยู่ในสังคมไทยเสมอมา และสิ่งที่เคยค้นพบจากการศึกษาวิจัยของงานวิจัยทั้ง 4 ชิ้นข้างต้นก็อาจจะยังมีบางอย่างที่ยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบันทั้งในลักษณะเดิมและมีการปรับเปลี่ยนไปในลักษณะที่สลับซับซ้อนมากขึ้น หรือบางอย่างอาจจะกำลังลดน้อยถอยลง และบางอย่างอาจจะไม่ปรากฏให้เห็นอีกแล้ว ตลอดจนอาจจะมีลักษณะของการทุจริตคอร์รัปชันใหม่ๆ เกิดขึ้นในบริบทสังคมปัจจุบันที่แตกต่างจากที่เคยปรากฏในอดีต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ (2542) เป็นการสำรวจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและทัศนคติของผู้ประกอบการต่อการให้บริการของภาครัฐ ระยะเวลาของการสำรวจ คือระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2542 โดยสำรวจผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 422 ราย ทั้งในเขตกรุงเทพฯ รวมปริมณฑล และต่างจังหวัด โดยแบ่งจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนของรายได้ประชาชาติ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังถูกแบ่งเป็นสัดส่วนตามขนาดและสาขาของธุรกิจด้วย สำหรับขนาดของธุรกิจได้แบ่งเป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยเลือกนิยามตามขนาดของเงินทุน ส่วนสาขาของธุรกิจได้มีการกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งสาขาการผลิต การบริการ การค้า การเกษตร เหมืองแร่ และก่อสร้าง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินและพัฒนาธุรกิจในประเทศไทย เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย มาตรการ และการดำเนินงานของภาครัฐในส่วนที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาธุรกิจ รวมทั้งเพื่อเสนอแนะให้ภาครัฐมีการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงาน นโยบาย ตลอดจน โครงการต่างๆ ที่จะช่วยขจัดอุปสรรค และเสริมสร้างศักยภาพการประกอบธุรกิจในประเทศไทย

โดยผลการสำรวจสามารถแบ่งออกเป็น 8 หัวข้อดังต่อไปนี้

1.1 อุปสรรคต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาภาคธุรกิจ ผลการสำรวจระบุว่าอุปสรรคสำคัญที่มีผลกระทบต่อการทำงานและการเจริญเติบโตของธุรกิจ ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ภาษีและมาตรการภาษี การหาแหล่งเงินทุน นโยบายที่ไม่แน่นอนของภาครัฐ การสร้างอุปสรรคการแข่งขันทางธุรกิจโดยรัฐและเอกชน และการคอร์รัปชัน ทั้งนี้ในช่วงเวลาของการสำรวจคือ ระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2542 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ มีการลอยตัวค่าเงินบาทในเดือนกรกฎาคม 2541 ธุรกิจส่วนใหญ่ต่างได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ครั้งนี้ ส่วนปัจจัยที่ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นอุปสรรคน้อยต่อการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ได้แก่ ระบบศาลยุติธรรม อาชญากรรม และสาธารณูปโภคต่างๆ

1.2 คุณภาพและประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐ ภาคธุรกิจมีความเห็นว่าการให้บริการจากหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐมีคุณภาพและประสิทธิภาพแตกต่างกัน เมื่อแบ่งการบริการจากหน่วยงานของรัฐเป็น 5 หมวดใหญ่ ได้แก่ หมวดของกฎระเบียบปฏิบัติและกระบวนการยุติธรรม หมวดงานสาธารณูปโภค หมวดการบริการด้านสาธารณสุข หมวดงานด้านความมั่นคง หมวดด้านนโยบาย

ภาคธุรกิจเห็นว่าหมวดงานด้านสาธารณูปโภคมีการให้บริการอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยที่หมวดด้านนโยบายมีคุณภาพและประสิทธิภาพต่ำสุด เมื่อพิจารณาในภาพรวม โดยพิจารณาหน่วยงานให้บริการภาครัฐในทุกหมวดรวมกัน พบว่าหน่วยงานที่ให้บริการอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ กรมไปรษณีย์ การไฟฟ้า องค์กร โทรศัพท ศาลและกระบวนการยุติธรรม ส่วนหน่วยงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพค่อนข้างแย่ควรปรับปรุง คือ การบริหารราชการท้องถิ่น รัฐสภาและการประชุมสภา ธนาคารแห่งประเทศไทย และความเป็นผู้นำของรัฐบาลกลาง

1.3 กฎและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎระเบียบปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจแต่อย่างใด รวมทั้งมีความสามารถตีความระเบียบปฏิบัติต่างๆ ได้อย่างไม่คลาดเคลื่อน ความเข้าใจในเรื่องกฎและระเบียบปฏิบัติเหล่านี้ดีขึ้นเมื่อเทียบกับ 3 ปีก่อน เมื่อให้เปรียบเทียบอุปสรรคจากกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของทางราชการต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจพบว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคมาก คือ กฎระเบียบด้านภาษีและการจัดเก็บภาษี รองลงมา ได้แก่ พ.ร.บ. แรงงาน กฎระเบียบเกี่ยวกับศุลกากร และกฎระเบียบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สิ่งที่เป็นอุปสรรคน้อย ได้แก่ กรมทะเบียนการค้า กฎระเบียบเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัย รวมทั้งความปลอดภัย

1.4 ระบบศาลและกระบวนการยุติธรรม ภาคธุรกิจเห็นว่าระบบศาลและกระบวนการยุติธรรมไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินและพัฒนาธุรกิจในประเทศไทย โดยเป็นระบบที่ภาคธุรกิจเห็นว่าค่อนข้างดีและมีการคอร์รัปชันน้อย ในการดำเนินคดีความทางธุรกิจ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เชื่อว่าระบบศาลมีความยุติธรรม ซื่อสัตย์ และสอดคล้องกับตัวบทกฎหมาย อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เลือกที่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นที่ไม่เป็นทางการก่อนที่จะพึ่งพากระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเห็นว่าใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูง

1.5 ความล่าช้าของระบบราชการและการคอร์รัปชัน ระบบราชการไทยมีความล่าช้าและมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก จะเห็นได้จากการที่ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทต่างๆ ต้องเสียเวลาในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้และการตีความตามกฎหมาย ตลอดจนระเบียบข้อบังคับต่างๆ เฉลี่ยคิดเป็น 14% ของเวลาทั้งปี การจ่ายเงินพิเศษหรือค่าสินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้การติดต่อราชการได้รับการอำนวยความสะดวก ได้กลายเป็นประเพณีปฏิบัติสำหรับภาคธุรกิจ โดยส่วนใหญ่เมื่อจ่ายเงินพิเศษแล้วกิจการธุรกิจที่จ่ายเงินจะได้รับการอำนวยความสะดวกตามที่ได้ตกลงกันได้ การจ่ายสินบน หรือเงินพิเศษดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่คนหนึ่งมักจะเป็นผลให้เจ้าหน้าที่คนอื่นๆ เรียกร้องเงินพิเศษบ้าง และผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่า หากเจ้าหน้าที่ของรัฐทำผิดระเบียบ ผู้ประกอบการสามารถไปพบผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่รายนั้น เพื่อให้ได้รับบริการที่ตรงไปตรงมา โดยไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่มพิเศษแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาเงินสินบนหรือเงินพิเศษที่ภาคธุรกิจผู้ตอบจ่ายให้แก่หน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ หน่วยงานที่ธุรกิจตอบว่าจ่ายเงินพิเศษเฉลี่ยต่อปีสูงสุด ได้แก่ กรมศุลกากร รองลงมาคือ หน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ กรมสรรพากร การไฟฟ้า นักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ตำรวจ องค์การโทรศัพท์ เจ้าหน้าที่ศาล และกรมทะเบียนการค้า สำหรับจำนวนเงินพิเศษที่ธุรกิจจ่ายจะสอดคล้องกับความถี่ของการติดต่อใช้บริการ ธุรกิจจะจ่ายเงินจำนวนมากให้แก่หน่วยงานที่ติดต่อบ่อย ยกเว้นตำรวจจราจรและตำรวจอื่นๆ ซึ่งภาคธุรกิจติดต่อบ่อยแต่เสียค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก เมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่นๆ หน่วยงานที่ธุรกิจตอบว่ามีการเรียกเก็บเงินพิเศษบ่อยที่สุดเมื่อมีการติดต่อกับธุรกิจคือ หน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ นักการเมืองที่เกี่ยวข้อง ตำรวจจราจรและตำรวจอื่นๆ เจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่การไฟฟ้า เจ้าหน้าที่สรรพากร กรมทะเบียนการค้า พนักงานองค์การ โทรศัพท์ และเจ้าหน้าที่ศาล เมื่อเปรียบเทียบกับ 3 ปีที่แล้ว จำนวนเงินที่ธุรกิจจ่ายพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่คงเดิมไม่ว่าจะเป็นกรมศุลกากร หน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ กรมสรรพากร ตำรวจ เป็นต้น ยกเว้นเงินจ่ายพิเศษเพื่อการติดต่อไฟฟ้าและโทรศัพท์ ซึ่งในปัจจุบันลดลงเมื่อเทียบกับ 3 ปีที่แล้ว ในเรื่องของการดำเนินธุรกิจกับภาครัฐบาล ภาคธุรกิจประสบปัญหามากในเรื่องของการแข่งขันในการประมูล และการจ่ายเงินพิเศษ มีปัญหาปานกลางในเรื่องของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเปิดประมูลงานของรัฐ คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ยื่นประมูลงาน ขนาดของสัญญาเมื่อเทียบกับขีดความสามารถของกิจการ การดูแล

ของภาครัฐให้เป็นไปตามสัญญา ความตรงต่อเวลาและความครบถ้วนของการชำระเงินต่อสินค้าหรือบริการ

1.6 ความสามารถในการคาดการณ์ของภาครัฐกิจ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ คาดการณ์ได้น้อยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในนโยบายด้านเศรษฐกิจและเงินที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ รวมทั้งส่วนใหญ่ยังคาดการณ์ได้น้อยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์กฎหมายระเบียบวิธีปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ ผู้ประกอบการ เห็นว่าการออกกฎเกณฑ์ระเบียบหรือนโยบายใหม่ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจมักไม่มีการบอกกล่าวให้ทราบล่วงหน้า และในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงส่วนสำคัญของกฎหมายหรือนโยบายซึ่งมีผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจ รัฐบาลรับฟังเสียงของผู้ประกอบการและสมาคมธุรกิจที่ผู้ประกอบการสังกัดน้อย

1.7 การให้บริการของภาคการเงิน วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงิน ซึ่งเริ่มในปี 2541 ทำให้สถาบันการเงินบางส่วนต้องเลิกกิจการไป ธุรกิจต่างๆ ประสบปัญหาสภาพคล่องด้วยเหตุนี้เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในระบบการเงินของประเทศ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ตอบว่าความเชื่อมั่นในระบบการเงินนี้ลดลงเมื่อเทียบกับ 3 ปีที่แล้ว ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ที่ผ่านมาในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ธุรกิจใช้เงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในหรือถ้าไรสะสมเป็น ส่วนใหญ่ รองลงมายังคงใช้บริการจากธนาคารพาณิชย์ในประเทศ รวมทั้งมีการกู้ยืมจากครอบครัวและเพื่อนฝูง นอกจากนี้ยังมีการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ และขายหุ้นของบริษัท เป็นต้น อุปสรรคด้านการเงินที่ธุรกิจประสบปัญหาหนักที่สุดคือ อัตราดอกเบี้ยที่สูง สถาบันการเงินมีเงินให้กู้ยืมไม่เพียงพอ การไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ระยะยาว และการขาดทรัพย์สินที่ใช้ค้ำประกันกับสถาบันการเงิน การเข้าถึงธนาคารต่างประเทศและการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่สถาบันการเงิน

1.8 การแข่งขันทางธุรกิจ ผลการสำรวจระบุว่าการค้าดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมีสภาพของการแข่งขันสูง ส่วนใหญ่คู่แข่งสำคัญจะเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในประเทศ การปฏิบัติของคู่แข่งที่ผู้ประกอบการเห็นว่าส่งผลกระทบต่อกิจการมากที่สุด คือ การแข่งขันด้านราคาของผู้ผลิตในประเทศการที่คู่แข่งหลีกเลี่ยงภาษี และการที่คู่แข่งได้รับสิทธิพิเศษในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น

2. เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ (2543) เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินการผลกระทบของคอร์รัปชันในรูปแบบเงินสินบนที่ธุรกิจจ่าย รวมทั้งพิสูจน์ว่าคอร์รัปชันในรูปแบบ เงินสินบนมีผลในเชิงลบหรือบวกต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการพิสูจน์ข้อสมมติฐานของ “เงินหล่อ ลื่น” (Grease Money Hypothesis) ผลการศึกษาพบว่าสำหรับประเทศไทย การจ่ายสินบนไม่ได้ทำให้ หน่วยธุรกิจสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างรวดเร็วขึ้นตามข้อสมมติฐานของ “เงินหล่อลื่น” แต่อย่างไร และ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความล่าช้ากับจำนวนเงินสินบนที่ธุรกิจจ่ายพบความสัมพันธ์ ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเมื่อการจ่ายเงินสินบนไม่ช่วยทำให้ธุรกิจผลิตอย่างมี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เงินสินบนที่ธุรกิจจ่ายจึงเป็นต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของธุรกิจ ทำนองเดียวกันกับการ เก็บภาษีจากผู้ผลิต ซึ่งในการศึกษายังได้ประยุกต์ผลกระทบของมาตรการภาษีมาใช้กับผลกระทบ ของสินบน และ ประเมินการผลกระทบของการจ่ายสินบน โดยใช้ข้อมูลเฉพาะภาคการค้าของไทย ในปี 2542 พบว่า สังคมสูญเสียผลประโยชน์เป็นเงินประมาณ 81 ล้านบาท ข้าราชการที่ทุจริตได้รับ ผลประโยชน์ทั้งสิ้น 15,237 ล้านบาท ผู้ผลิตเสียประโยชน์ประมาณ 4,448 ล้านบาท และผู้ผลิต สามารถผลกระทบของสินบนส่วนใหญ่ให้แก่ผู้บริโภคทำให้ผู้บริโภคสูญเสียประโยชน์มากที่สุด คือ ประมาณ 10,870 ล้านบาทต่อปี

3. เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ (2546) เป็นการศึกษาผู้ประกอบการธุรกิจ ใน ประเทศไทย จำนวน 540 ตัวอย่าง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และต่างจังหวัด ระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและพัฒนาธุรกิจในประเทศไทย และเพื่อให้ทราบถึง คุณภาพการให้บริการของภาครัฐในทัศนะของผู้ประกอบการธุรกิจ รวมทั้งเพื่อประเมินการ ผลกระทบของคอร์รัปชันในรูปแบบเงินสินบนที่ธุรกิจจ่าย และพิสูจน์ว่าคอร์รัปชันในรูปแบบเงินสินบนมีผล ในเชิงลบหรือบวกต่อระบบเศรษฐกิจ

ผลการศึกษา พบว่า อุปสรรคสำคัญในการดำเนินและพัฒนาธุรกิจในประเทศไทย ได้เปลี่ยนรูปแบบจากปัจจัยอุปสรรคด้านเศรษฐกิจมาเป็นด้านสังคม ปัญหากลุ่มอาชญากรรม อธิปไตย/มาเฟีย และปัญหาคอร์รัปชันกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ขณะที่ในเรื่องของปัญหาการคอร์รัปชัน พบว่า สถานการณ์ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงจากการศึกษาในปี 2542 หน่วยงานราชการที่ติดลำดับรับเงินสินบนสูงยังมีหลายหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานเดิม การ

จ่ายเงินสินบนเหล่านี้ถึงแม้จะมีรูปแบบที่ธุรกิจเป็นผู้เสนอเองก็ตาม แต่ก็เป็นการเพิ่มต้นทุนแก่ธุรกิจ โดยธุรกิจจำเป็นต้องจ่ายต้นทุนส่วนนี้เพิ่มเพื่อหลีกเลี่ยงความล่าช้าและกฎระเบียบที่ยุงยากของทางราชการ ทั้งนี้เนื่องจากในสภาพแวดล้อมการทำธุรกิจในปัจจุบันมีสภาพการแข่งขันสูงมาก ความล่าช้าหรืออุปสรรคด้านกฎระเบียบที่ยุงยากจะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจภายใต้สภาพการแข่งขันสูง เช่นปัจจุบันจึงจำเป็นต้องหาทางแก้ปัญหาโดยมาจ่ายเงินสินบนให้แก่หน่วยราชการ

สำหรับการจ่ายเงินสินบนของภาคธุรกิจไทยนั้นไม่ได้ทำให้หน่วยธุรกิจสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างรวดเร็วขึ้นตามข้อสมมติฐานของ “เงินหล่อลื่น” (Grease Money Hypothesis) แต่อย่างใด และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความล่าช้ากับจำนวนเงินสินบนที่ธุรกิจจ่าย พบความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเมื่อการจ่ายเงินสินบนไม่ช่วยทำให้ธุรกิจผลิตอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เงินสินบนที่จ่ายจึงเป็นต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของธุรกิจ ทำนองเดียวกันกับการเก็บภาษีจากผู้ผลิต ดังนั้นในการศึกษานี้ ได้ประยุกต์ผลกระทบของมาตรการภาษีมาใช้กับผลกระทบของสินบน และประมาณการผลกระทบของการจ่ายสินบนโดยใช้ข้อมูลเฉพาะภาคการค้าและภาคบริการของไทยในปี 2545 พบว่า การจ่ายเงินสินบนทำให้ผู้บริโภครและผู้ผลิตเสียผลประโยชน์ และข้าราชการที่ทุจริตได้ประโยชน์ในรูปเงินสินบน และถึงแม้ผู้ผลิตจะเป็นผู้จ่ายเงินสินบน แต่แท้จริงแล้วผู้ผลิตสามารถผลักภาระให้แก่ผู้บริโภครได้เป็นส่วนใหญ่ ผู้บริโภครจึงยังเป็นฝ่ายได้รับผลกระทบมากที่สุด ในขณะที่สังคมส่วนรวมก็มีส่วนสูญเสียด้วยเช่นกัน เนื่องจากการผลิตในจุดที่ไม่มีประสิทธิภาพ คือ ผลิตสินค้าน้อยเกินไป

4. D. Kaufmann, and S. Wei (1999) สร้างแบบจำลองอย่างง่าย ๆ ขึ้นมา โดยใช้ทฤษฎีเกมในลักษณะของการต่อรองระหว่างข้าราชการที่ทุจริตกับผู้ประกอบการที่ถูกเรียกร้องสินบนและใช้แบบจำลองที่เขาสร้างขึ้นมานี้ทดสอบสมมติฐานของ “เงินหล่อลื่น” (Grease Money Hypothesis) โดยใช้ข้อมูลจาก 3 แหล่งคือ จาก Global Competitiveness Report ในปี 1997 (GCR 97) และจาก World Development Report ในปี 1997 (WDR 97) ข้อมูลจากทั้งสามแหล่งดังกล่าวได้มาจากการสำรวจผู้ประกอบการในประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดย GCR 97 เป็นการสำรวจผู้ประกอบการ 2,381 ราย จาก 58 ประเทศ GCR 96 สำรวจผู้ประกอบการ 1,537 ราย จาก 48 ประเทศ ขณะที่ WDR 97 เป็นการสำรวจผู้ประกอบการ 3,866 ราย จาก 73 ประเทศ เขาใช้สมมติฐานระหว่างจำนวนเงินคอร์รัปชันกับความล่าช้าในการใช้บริการของข้าราชการที่ทุจริต ผลการศึกษา

สอดคล้องกับแบบจำลองที่เขาสร้างขึ้นโดยปฏิเสษของ "เงินหล่อลื่น" และเขาได้พบว่าจำนวนเงินสินบนที่จ่ายมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความล่าช้าในการใช้บริการของข้าราชการที่ทุจริต

5. รัตนะ บัวสนธิ์ (2546) ทำการศึกษาเรื่อง “คอร์รัปชันในวงการศึกษาของไทย: กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” จากการสำรวจความคิดเห็นและจัดลำดับประเทศที่มีการคอร์รัปชันพบว่า ประเทศไทยติดอันดับต้นๆ ของประเทศที่มีการคอร์รัปชันในวงการศึกษา การเมืองและธุรกิจแม้กระทั่งในวงการศึกษา งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในวงการศึกษาของไทย ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เพื่อตอบคำถามการวิจัย 3 ประการ ได้แก่

1. กลุ่มบุคคลในวงศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในวงการศึกษาอย่างไร
1. กลุ่มบุคคลในวงการศึกษาให้การให้ความหมายลักษณะการกระทำตามการจัดกลุ่มลักษณะการกระทำอย่างไร และ
1. สาเหตุ แรงจูงใจและพฤติกรรมของบุคคลในวงการศึกษาที่มีการกระทำคอร์รัปชันมีลักษณะอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคคลในวงการศึกษาจำนวน 36 คน และบุคคลในวงการศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา 4 กรณี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ และเอกสารบันทึก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการกระทำ การคอร์รัปชันในวงการศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างอยู่ในระดับน้อยและระดับปานกลาง ในกรณีการให้ความหมายการจัดกลุ่มลักษณะการกระทำนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความหมายการจัดกลุ่มลักษณะการกระทำคอร์รัปชันและประพฤตินิยมชอบ สำหรับสาเหตุแรงจูงใจ และพฤติกรรมคอร์รัปชันนั้นพบว่ามีสาเหตุ แรงจูงใจ ที่กระทำการคอร์รัปชันได้แก่ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต การได้รับโอกาสให้กระทำ การยอมรับทางสังคม เป็นต้น ทั้งนี้พฤติกรรมคอร์รัปชันประกอบด้วยการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างค่าพัสดุรายหัวนักเรียน การจัดซื้อนมในโครงการอาหารเสริมนมและการจัดซื้ออาหารในโครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น จากการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การกระทำคอร์รัปชันของบุคคลในวงการศึกษา เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุและสามารถกระทำการคอร์รัปชันได้หลายแบบ ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดวิธีการหาทางป้องกันและแก้ไขให้สอดคล้องกับสาเหตุของการเกิดคอร์รัปชันนั้นๆ

6. นवलน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546) ทำการศึกษาเรื่อง “การทุจริตประพฤตินิยมชอบในหน่วยงานราชการไทย: กรณีศึกษากระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร)” มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ

4 ประการด้วยกันคือ 1. เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของมาตรการที่ทางกรมศุลกากรนำมาใช้ เพื่อขจัดปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในกระบวนการศุลกากรไทย 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในกรมศุลกากรในช่วงก่อนที่จะมีการนำมาตรการมาใช้และสภาพปัญหาหลังจากที่ได้มีการนำมาตรการมาใช้ 3. เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของมาตรการที่นำมาใช้ และปัญหาอุปสรรคของการใช้มาตรการดังกล่าว และ 4. เพื่อสนองแนวทางและมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการขจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการศุลกากรไทย โดยการศึกษาอยู่ในช่วงปี 2541-2547

วิธีการในวิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ คือ การจัดเก็บแบบสอบถามกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศุลกากรจำนวน 200 ฉบับ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และการจัดสนทนากลุ่มเพื่อเจาะลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการศุลกากรของไทย 2 ครั้ง นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้ศึกษาประสบการณ์การแก้ปัญหากระบวนการศุลกากรในประเทศต่างๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการศุลกากรนั้น มิได้เกิดขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก ซึ่งมีผลให้ประเทศต่างๆ ต่างก็พยายามที่จะหาวิธีการในการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการศุลกากรเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งที่สามารถส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้

ผลการศึกษาพบว่าในอดีตที่ผ่านมา กรมศุลกากรได้ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการศุลกากรเพื่อให้มีการดำเนินงานที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ และเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการปฏิรูปที่สำคัญเกิดขึ้นเมื่อมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ EDI (Electronic Data Interchange) มาใช้ในการให้บริการมากขึ้น ซึ่งมีผลโดยตรงในการลดการติดต่อโดยตรง ระหว่างผู้ดำเนินการพิธีการศุลกากรและเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรมีผลทำให้ระบบมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น มีความโปร่งใสในการให้บริการ ระยะเวลาในการดำเนินการลดลง และสามารถลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้แล้วมาตรการอื่นๆ เช่น การใช้ระบบ Gold Card หรือการใช้ x-ray container ได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพโดยเป็นการลดระยะเวลาในกระบวนการศุลกากรได้มากขึ้น แต่ยังคงไม่มีผลในการลดปัญหาเงินใต้โต๊ะ

เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับเรื่องวัฒนธรรมเงินได้โต๊ะ ค่าน้ำร้อนน้ำชาเป็นอันดับหนึ่ง เช่นเดียวกับผลการศึกษาในปี 2542 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปรับปรุงระบบอาจมีส่วนช่วยให้เกิดประสิทธิภาพความโปร่งใสมากขึ้นก็จริง แต่เนื่องจากการดำเนินการยังคงเกี่ยวข้องกับคน และต้องอาศัยดุลยพินิจในการตีความ การสร้างเสริมวัฒนธรรม และจริยธรรมที่ดึงมาของคนในองค์กรจึงเป็นเรื่องที่มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้พบว่าอัตราการจ่ายเงินใต้โต๊ะต่อใบขนมีขนาดลดลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อกรมศุลกากรได้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ เพื่อเป็นการนำเงินใต้โต๊ะขึ้นมาอยู่บนโต๊ะ ผลปรากฏว่าเงินที่จ่ายใต้โต๊ะลดลง แต่ไม่หมดไป เจ้าหน้าที่ยังคงเรียกร้องเงินใต้โต๊ะ ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นต่อต้นทุนของภาคเอกชนจึงไม่ชัดเจนว่ามีผลโดยรวมให้ต้นทุนลดลงหรือไม่

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในกระบวนการศุลกากร เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎระเบียบและพิธีการศุลกากรที่ซับซ้อน ยุ่งยาก การขาดระบบการประเมินราคาที่ชัดเจน โปร่งใส การมีโครงสร้างภาษีหลายอัตรา โดยปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการศุลกากร

ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของกระบวนการศุลกากรประกอบด้วย 1. การปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบที่ไม่ทันสมัย ให้มีความทันสมัยชัดเจน ลดการตีความโดยอาศัยดุลยพินิจ 2. พัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและให้มีความครอบคลุมมากขึ้น ลดขั้นตอนงานให้น้อยลง และลดความซ้ำซ้อนในการจัดเตรียมเอกสาร 3. ปรับปรุงระบบโครงสร้างพิกัดอัตราภาษีศุลกากรให้มีอัตราน้อยลง และ 4. ใช้ระบบการวินิจฉัยพิกัด และราคาสินค้าที่ชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น 5. จะต้องมีการปรับปรุงในเรื่องโครงสร้างองค์กรให้มีระบบตรวจสอบที่ชัดเจนและเป็นธรรมกับผู้ประกอบการ และ 6. มีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม โดยจะต้องมีการสร้างระบบให้คุณโทษที่ชัดเจน

7. คณะทำงานติดตามและศึกษาปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบสภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับเรื่องวัฒนธรรมเงินได้โต๊ะ ค่าน้ำร้อนน้ำชา เป็นอันดับหนึ่งเช่นเดียวกับผลการศึกษาในปี 2542 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปรับปรุงระบบ

อาจจะมีส่วนช่วยให้เกิดประสิทธิภาพ ความโปร่งใสมากขึ้นก็จริง แต่เนื่องจากการยังคงต้องเกี่ยวข้องกับคน และต้องอาศัยดุลยพินิจในการตีความ การสร้างเสริมวัฒนธรรม และจริยธรรมที่ดีงามของคนในองค์กรจึงเป็นเรื่องที่มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ พบว่าอัตราการจ่ายเงินใต้โต๊ะต่อใบขนมีขนาดลดลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อกรมศุลกากรได้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ เพื่อเป็นการนำเงินใต้โต๊ะขึ้นมาอยู่บนโต๊ะ ผลปรากฏว่าเงินที่จ่ายใต้โต๊ะลดลง แต่ไม่หมดไป เจ้าหน้าที่ยังคงเรียกร่องเงินใต้โต๊ะ ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นต่อต้นทุนของภาคเอกชนจึงไม่ชัดเจนว่ามีผลโดยรวมให้ต้นทุนลดลงหรือไม่ ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในกระบวนการศุลกากรเกี่ยวข้องกับเรื่อง กฎระเบียบและพิธีการศุลกากรที่ซับซ้อน ยุ่งยาก การขาดระบบการประเมินราคาที่ชัดเจน โปร่งใส การมีโครงสร้างภาษีหลายอัตรา โดยปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการศุลกากร

8. วรณนภา วามานนท์ ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารการปราบปรามการทุจริตระดับชาติของไทย : การศึกษาบทบาท ระบบ และการบริหาร ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือนำข้อค้นพบทางการวิจัยไปสู่ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและแนวปฏิบัติ และหาแนวทางหรือมิติใหม่ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการ วิธีการดำเนินการ การบริหาร การจัดการแนวใหม่ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิควิธีการวิจัย รวม 4 แบบคือ การสังเคราะห์จากกรณีศึกษา การวิจัยทางเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 42 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา ผลจากการศึกษาพบว่า สถานการณ์การทุจริตในปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบที่เป็นกระทำผิดเป็นแบบเครือข่าย ความเสียหายมีมูลค่ามหาศาลในโครงการใหญ่ๆ ของรัฐ มีการบิดผันการใช้กฎหมาย ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงกระทำการทุจริตมาก คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีการดำเนินการโดยมีกรอบกฎหมายและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นตัวกำหนด ไม่สามารถดำเนินการอื่นใดนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดได้ ระบบการบริหารเป็นในรูปแบบของคณะกรรมการ การดำเนินงานใดๆ ต้องได้รับฉันทามติจากที่ประชุมคณะกรรมการเท่านั้น ดังนั้น การดำเนินงานทุกกรณีจึงต้องผ่านการกลั่นกรองอย่างรอบคอบอย่างดีที่สุด การบริหารงานของ

คณะกรรมการใช้การวางแผน การจัดการงาน การเป็นผู้นำ และการควบคุมงานอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพตามอำนาจหน้าที่ แต่แนวทางการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพดังกล่าว ยังไม่สามารถทำให้การทุจริตลดลงได้ เนื่องจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในหลายประการ ดังนั้นจึงยังต้องมีการหามาตรการและแนวทางใหม่ในการบริหารงาน คือ ต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ใหม่ ให้มีองค์การภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ใช้มาตรการทางสังคม และทำให้การป้องกันและการปราบปรามการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติและวาระแห่งโลก ให้ทุกหน่วยงานร่วมกันดำเนินการอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะของงานวิจัยครั้งนี้คือ ในเชิงนโยบาย ต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องและให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง หน่วยงานภาครัฐต้องมีตัวชี้วัดในการดำเนินงานเรื่องนี้ และมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้ทุกหน่วยงานนำไปปฏิบัติ ในเชิงปฏิบัติการนั้น ต้องมีการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในลักษณะบูรณาการ ทุกพื้นที่ ทุกหน่วยงาน มีการปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่ออุดช่องว่างการทุจริตในขั้นตอนการดำเนินงาน ในเชิงวิชาการนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยหารูปแบบวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม การศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการดำเนินงาน การศึกษารูปแบบของระบบการบริหารราชการที่โปร่งใสของแต่ละส่วนงาน และ การศึกษาวิจัยทางสังคม ในการสร้างทัศนคติใหม่ให้ประชาชนรักความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

9. เอมอร์ ไชยบัวแดง และคณะ (2550) ทำการศึกษาเรื่อง “มาตรการตรวจสอบเพ่งเล็งเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชัน” การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อกำหนดมาตรการการตรวจตราและเพ่งเล็งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุจริตคอร์รัปชันนั้น โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร การสนทนากลุ่ม รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เจ้าหน้าที่รัฐ นักธุรกิจ และผู้แทนภาคเอกชน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าพฤติกรรมหรือรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การละเว้น การปฏิบัติผิดพลาด การปฏิบัติผิดขั้นตอน ผิดกฎหมาย เป็นต้น และวิธีการต่างๆ มากมายได้แก่ การทุจริตผ่านขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง ประมูลโครงการ การสมยอมราคา การซื้อขายตำแหน่ง การให้สินบน เงินใต้โต๊ะ ระบบส่วย เงินตามน้ำ เป็น

ต้น โดยเฉพาะการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบันที่มีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปในเชิงนโยบายมีการนำเทคนิค กลยุทธ์หรือเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ ทำให้ยากแก่การตรวจสอบร่องรอยการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการพร้อมทั้งรูปแบบที่เหมาะสมมาปรับใช้เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สำหรับมาตรการตรวจสอบเพ่งเล็งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตคอร์รัปชันนั้น จำเป็นต้องใช้มาตรการด้านกฎหมาย กล่าวคือ จะต้องแก้ไขระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับรายงานบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินทั้งก่อน ขณะและหลังดำรงตำแหน่งให้แก่หน่วยงานที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้ ต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดให้ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานหรือตรวจสอบภายในตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในส่วนการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงภาคเอกชน สื่อมวลชนและประชาชนร่วมตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การให้เงินสินบนหรือเงินรางวัล พร้อมนำวิधिकิในเชิงบวกยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ผู้ให้ข้อมูลข่าวสารการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้จะต้องใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการแจ้งเตือน ตรวจสอบติดตามเป้าหมายจากฐานข้อมูลของการรายงานทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับ โดยการเชื่อมต่อกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.)

10. ประกอบ กุลเกลี้ยง (2550) ทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัยไว้ 3 ประการ คือ 1. สภาพปัจจุบันปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทยและในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐเป็นอย่างไร 2. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐมีลักษณะอย่างไร 3. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐมีความตรงหรือไม่ อย่างไร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บจากการศึกษาเอกสาร เก็บจากกลุ่ม ผู้รับรู้การคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญการปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

ในกิจการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม การตัดเกลาสาธิต

และการใช้เอกสารบันทึก ผลการวิจัยพบว่า การคอร์รัปชันยังมีปรากฏในสังคมไทยและในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีความซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบ เนื่องจากวัฒนธรรมของคนไทยและของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดโครงสร้างสถานศึกษาไม่สอดคล้องต่อภารกิจที่เปลี่ยนไปสู่การกระจายอำนาจ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบต่าง ๆ คือ 1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2. ดัชนีชี้วัดรูปแบบ 3. แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการจัดการความเสี่ยง, หลักการกระจายอำนาจแบบการมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร และหลักการควบคุมองค์กร แต่ละหลักการประกอบด้วยแนวทางการปฏิบัติและใช้การตรวจสอบความตรงของรูปแบบ โดยการจัดการสัมมนา จัดเวลาสาธารณะรูปแบบ

กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่าในประเทศไทยมีกฎหมาย และระเบียบทางราชการ เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐที่สำคัญๆ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ตราขึ้นตามมาตรา 301 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ได้สวนข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับสูงออกจากตำแหน่ง หรือดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และได้สวนวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ โดยมาตรา 329 บัญญัติให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งมาตรา 331 บัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการร่ำรวยผิดปกติและการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการ และกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อกล่าวหาตลอดจนโทษที่ประธานกรรมการหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะได้รับในกรณีที่กระทำการโดยขาดความเที่ยงธรรม กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ประกอบกับมาตรา 302 บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นหน่วยงานธุรการที่มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น

กฎหมายดังกล่าวมีการแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

1. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2550

กฎหมายดังกล่าวตราขึ้นเนื่องจากการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำผิดยังมีข้อจำกัดบางประการ โดยกำหนดให้ต้องมีผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงจะสามารถดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้ ทำให้บางกรณีแม้มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวกระทำผิด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่สามารถดำเนินการกับบุคคลนั้นได้ สมควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจและวิธีการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้การปราบปรามการทุจริตในกรณีดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554

กฎหมายดังกล่าวตราขึ้นเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 302 ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับต่อไปโดยให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศใช้บังคับในระหว่างวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มีผลใช้บังคับเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้ผู้รักษาการตาม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และ โดยที่รัฐธรรมนูญมาตรา 250 (3) ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือข้าราชการในระดับที่ต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควร ดำเนินการด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการไต่สวนเจ้าหน้าที่ของรัฐขึ้นใหม่ ประกอบกับรัฐธรรมนูญยังได้เปลี่ยนแปลงขอบเขตอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในหลายประการไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสรรหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. การ ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การไต่สวนของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งจำเป็นต้องมีการปรับปรุง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. บางประการ โดยเฉพาะการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน และการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการดำเนินการ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตของไทย เช่น

มาตรา 19 คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภามาตามหมวด 5 การถอดถอนจากตำแหน่ง
2. ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุด เพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามหมวด 6 การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญ

3. ใ้ส่วนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (2) และเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

4. ใ้ส่วนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๒) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการ กองร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือความผิดที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้ง ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทบความผิดกับผู้ดำรง ตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทบความผิดในลักษณะที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการด้วย ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

5. กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ

6. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของ ทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินตามหมวด ๓ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

7. กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

8. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สินและเอกสารประกอบของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

9. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของ รัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามหมวด 3 การตรวจสอบทรัพย์สินและ หนี้สิน

10. รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อ คณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

11. เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงาน โครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการทุจริต ต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรม

12. ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้อนุมัติหรืออนุญาตให้ สิทธิประโยชน์หรือออกเอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทาง ราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ

13. ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยม เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต

14. ดำเนินการเกี่ยวกับด้านการต่างประเทศโดยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือ ระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตาม พันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต

15. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขาธิการ

16. แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

17. ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติหรือ กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ ในกรณีที่กฎหมาย กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่เป็นการตัดอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินคดี ตามที่เห็นสมควรต่อไป หรืออาจส่งเรื่องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบรับไปดำเนินการ ต่อไปก็ได้

การไต่สวนข้อเท็จจริง หรือการตรวจสอบตาม (1) (2) (3) (4) และ (6) คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมอบหมายให้พนักงานไต่สวนเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนเพื่อดำเนินการแทน ก็ได้แล้วรายงานต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป ทั้งนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานไต่สวนดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

มาตรา 25 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

(2) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อตรวจสอบ ค้น ชี้ด หรืออายัดเอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวนข้อเท็จจริง และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(3) มีหนังสือขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานเอกชนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การไต่สวนข้อเท็จจริง หรือการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(4) วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทางและค่าตอบแทนของพยานบุคคล และเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเรื่องอื่นใดเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(5) วางระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนตามมาตรา 30

มาตรา 32 ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่เข้ารับ

ตำแหน่งหรือวันที่พ้นจากตำแหน่งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี ตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่งผู้ใดดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้ผู้นั้นแยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่ง ตามระยะเวลาการยื่นบัญชีที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้นๆ

มาตรา 38 ในกรณีที่ผลการตรวจสอบปรากฏว่าทรัพย์สินมีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นผิดปกติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทายาทหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี ซึ่งแจ้งการได้มาของทรัพย์สินดังกล่าวก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้ประธานกรรมการส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป และให้นำบทบัญญัติมาตรา 80 วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่งของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคสอง คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นไว้ชั่วคราวก็ได้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา 78 มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 100 ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

1. เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

2. เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

3. รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

4. เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงาน หรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้น อาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการหรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินกิจการตามวรรคหนึ่งให้
เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้นำบทบัญญัติในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม
วรรคสอง โดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสดังกล่าว เป็นการดำเนินกิจการของเจ้าหน้าที่
ของรัฐ

มาตรา 103/10 ให้มีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด
จำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินห้าคนตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ประกอบด้วย
ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัดคนหนึ่ง และกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ให้ผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดทำหน้าที่เป็นเลขานุการ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาองค์กรรัฐเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทยใน
ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed methods research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ
(qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรเป้าหมายสำหรับการสำรวจในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจที่เป็นตัวแทน
ตัวอย่างของภาคเอกชน และกลุ่มข้าราชการที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาครัฐ ใน 6 ภูมิภาค ซึ่ง
ประกอบด้วย ภูมิภาคที่ 1 กรุงเทพมหานคร ภูมิภาคที่ 2 ภาคกลาง ภูมิภาคที่ 3 ภาคเหนือภูมิภาคที่ 4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิภาคที่ 5 ภาคใต้ และภูมิภาคที่ 6 ภาคตะวันออก

1.1 กลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจครั้งนี้ จะประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจที่
เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาคเอกชน และกลุ่มข้าราชการที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาครัฐ ซึ่งจำนวน
ตัวอย่างจะกระจายในแต่ละภูมิภาคตามหลักภูมิศาสตร์ ในการสำรวจครั้งนี้ขนาดตัวอย่างในการ
สำรวจไม่น้อยกว่า 1,200 ตัวอย่าง

ทั้งนี้ การเลือกพื้นที่การสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่ม
ตัวอย่างนั้น มีหลักการคัดเลือกพื้นที่ที่จะทำการสำรวจวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือก
จังหวัด ให้มีความครอบคลุมและเป็นตัวแทนที่ใกล้เคียงที่สุดของแต่ละภูมิภาค ดังนี้

1.1.1 ชั้นที่ 1 แบ่งภูมิภาคและหาขนาดตัวอย่างในแต่ละภูมิภาค โดยแบ่ง
จังหวัดทั้ง 77 จังหวัด ออกเป็น 6 ภูมิภาค ตามการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อให้สามารถ

อธิบายและวิเคราะห์ได้ตามภูมิสังคมในแต่ละภูมิภาค รวมถึงตามสภาพความเป็นจริงในแต่ละพื้นที่ จังหวัด จากนั้นหาจำนวนตัวอย่างด้วยการกำหนดสัดส่วน

ทั้งนี้ สามารถแบ่งจังหวัดเป็น 6 ภูมิภาค ตามการบริหารงานจังหวัดและ กลุ่มจังหวัด ดังนี้

1.1.1.1 ภูมิภาคที่ 1 กรุงเทพมหานคร 1 กลุ่มจังหวัด 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.1.1.2 ภูมิภาคที่ 2 ภาคกลาง 5 กลุ่มจังหวัด 21 จังหวัด ประกอบด้วย ภาคกลางตอนบน 1 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสระบุรี ภาคกลางตอนบน 2 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง ภาคกลางตอนกลาง มี 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดนครนายก และจังหวัดสมุทรปราการ ภาคกลางตอนล่าง 1 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี และภาคกลางตอนล่าง 2 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรสงคราม

1.1.1.3 ภูมิภาคที่ 3 ภาคเหนือ 4 กลุ่มจังหวัด 17 จังหวัด ประกอบด้วย ภาคเหนือตอนบน 1 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน ภาคตอนบน 2 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแพร่ ภาคเหนือตอนล่าง 1 มี 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดอุตรดิตถ์ และภาคเหนือตอนล่าง 2 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี

1.1.1.4 ภูมิภาคที่ 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 กลุ่มจังหวัด 20 จังหวัด ประกอบด้วย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มี 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดเลย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 มี 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดสกลนคร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัด

มหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร และจังหวัดอุบลราชธานี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดชัยภูมิ

1.1.1.5 ภูมิภาคที่ 5 ภาคใต้ 3 กลุ่มจังหวัด 14 จังหวัด ประกอบด้วยภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง ภาคใต้ฝั่งอันดามัน มี 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดตรัง และภาคใต้ชายแดน มี 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

1.1.1.6 ภูมิภาคที่ 6 ภาคตะวันออก 1 กลุ่มจังหวัด 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดตราด

1.1.2 ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างจังหวัด (การคัดเลือกจังหวัดตัวอย่าง) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบ Cluster Random Sampling ซึ่งในแต่ละภาคจะเลือกตัวแทนจังหวัด 1 จังหวัด โดยใช้พิจารณาจากสัดส่วนจำนวนประชากร ใน พ.ศ. 2556 (ซึ่งเป็นข้อมูลปีล่าสุดที่กรมการปกครองได้จัดทำขึ้น) เพื่อแบ่งจังหวัดในภูมิภาคตามการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ทั้งนี้จะเลือกจังหวัดตัวอย่างภูมิภาคละ 1 จังหวัด รวมเป็น 19 จังหวัด ดังนี้

ตารางที่ 3-1 เกณฑ์การคัดเลือกจังหวัดตัวอย่างกรณีใช้จำนวนประชากรของจังหวัดเป็นเกณฑ์

ภูมิภาค	ภูมิภาคตามการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัด	จังหวัดที่ทำการสำรวจ
1. ภูมิภาคที่ 1 กรุงเทพมหานคร	จังหวัดกรุงเทพมหานคร	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. ภูมิภาคที่ 2 ภาคกลาง	ภาคกลางตอนบน 1	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคกลางตอนบน 2	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคกลางตอนกลาง	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคกลางตอนล่าง 1	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคกลางตอนล่าง 2	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
3. ภูมิภาคที่ 3 ภาคเหนือ	ภาคเหนือตอนบน 1	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคเหนือตอนบน 2	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคเหนือตอนล่าง 1	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคเหนือตอนล่าง 2	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
4. ภูมิภาคที่ 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
5. ภูมิภาคที่ 5 ภาคใต้	ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคใต้ฝั่งอันดามัน	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
	ภาคใต้ชายแดน	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด
6. ภูมิภาคที่ 6 ภาคตะวันออก	ภาคตะวันออก	จังหวัดที่มีประชากรสูงสุด

ทั้งนี้ การกระจายจำนวนตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคตามการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัด ในการสำรวจครั้งนี้ขนาดตัวอย่างในการสำรวจไม่น้อยกว่า 1,200 ตัวอย่าง

ดังนั้น การกระจายจำนวนตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคตามการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัด จะได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละภาคดังนี้ ภูมิภาคที่ 1 จะต้องดำเนินการสำรวจจำนวน 106 ตัวอย่าง ภูมิภาคที่ 2 ดำเนินการสำรวจจำนวน 252 ตัวอย่าง ภูมิภาคที่ 3 ดำเนินการสำรวจจำนวน 220 ตัวอย่าง ภูมิภาคที่ 4 ดำเนินการสำรวจจำนวน 402 ตัวอย่าง ภูมิภาคที่ 5 ดำเนินการสำรวจจำนวน 170 ตัวอย่าง และภูมิภาคที่ 6 ดำเนินการสำรวจจำนวน 50 ตัวอย่าง (ดังตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 การกระจายจำนวนตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคตามการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัด
ในกรณีใช้จำนวนประชากรของจังหวัดเป็นเกณฑ์

ภูมิภาค	จำนวนประชากร (คน)	สัดส่วนของประชากร (ร้อยละ)	จำนวนตัวอย่าง (ตัวอย่าง)
1. ภูมิภาคที่ 1 กรุงเทพมหานคร	5,686,252	8.8	106
2. ภูมิภาคที่ 2 ภาคกลาง	13,567,026	20.9	252
3. ภูมิภาคที่ 3 ภาคเหนือ	11,825,955	18.3	220
4. ภูมิภาคที่ 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	21,775,407	33.6	402
5. ภูมิภาคที่ 5 ภาคใต้	9,131,425	14.1	170
6. ภูมิภาคที่ 6 ภาคตะวันออก	2,799,844	4.3	50
รวม	64,785,909	100.0	1,200

1.1.3 ชั้นที่ 3 หาขนาดตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยกำหนดสัดส่วน

การกระจายจำนวนตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคตามตารางที่ 3.2 แล้ว ต้อง
คำนวณการกระจายตัวอย่างในแต่ละจังหวัด จังหวัดเป้าหมายที่ทำการเก็บข้อมูลระดับปฐมภูมิโดย
การสำรวจด้วยการใช้แบบสอบถาม ในพื้นที่แต่ละภาคดังนี้

1.1.3.1 ภูมิภาคที่ 1 กรุงเทพมหานคร จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่
จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.1.3.2 ภูมิภาคที่ 2 ภาคกลาง ประกอบด้วย พื้นที่ภาคกลาง
ตอนบน 1 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี พื้นที่ภาคกลางตอนบน 2 จังหวัดเป้าหมาย
ได้แก่ จังหวัดลพบุรี พื้นที่ภาคกลางตอนกลาง จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่
ภาคกลางตอนล่าง 1 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดนครปฐม และพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 2
จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร

1.1.3.3 ภูมิภาคที่ 3 ภาคเหนือ ประกอบด้วย พื้นที่ภาคเหนือ
ตอนบน 1 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ภาคเหนือตอนบน 2 จังหวัดเป้าหมาย
ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 1 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดเพชรบูรณ์ และ
พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 2 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์

1.1.3.4 ภูมิภาคที่ 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย
พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี พื้นที่ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดสกลนคร พื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี และพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา

1.1.3.5 ภูมิภาคที่ 5 ภาคใต้ ประกอบด้วย พื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย
จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามัน จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่
จังหวัดตรัง และพื้นที่ภาคใต้ชายแดน จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดสงขลา

1.1.3.6 ภูมิภาคที่ 6 ภาคตะวันออก จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่
จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 3-3 จำนวนตัวอย่าง

ภูมิภาค	ภูมิภาคตามการบริหารงาน จังหวัดและกลุ่มจังหวัด	จังหวัด	ภาคเอกชน (ตัวอย่าง)	ภาครัฐ (ตัวอย่าง)	จำนวน ตัวอย่าง (ตัวอย่าง)
1. ภูมิภาคที่ 1	1.1 กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร	52	54	106
	รวมกรุงเทพมหานคร		52	54	106
2. ภูมิภาคที่ 2	2.1 ภาคกลางตอนบน 1	นนทบุรี	30	32	62
	2.2 ภาคกลางตอนบน 2	ลพบุรี	20	22	42
	2.3 ภาคกลางตอนกลาง	สมุทรปราการ	32	36	68
	2.4 ภาคกลางตอนล่าง 1	นครปฐม	24	26	50
	2.5 ภาคกลางตอนล่าง 2	สมุทรสาคร	14	16	30
	รวมภาคกลาง			120	132
3. ภูมิภาคที่ 3	3.1 ภาคเหนือตอนบน 1	เชียงใหม่	36	38	74
	3.2 ภาคเหนือตอนบน 2	เชียงราย	26	28	54
	3.3 ภาคเหนือตอนล่าง 1	เพชรบูรณ์	22	22	44
	3.4 ภาคเหนือตอนล่าง 2	นครสวรรค์	24	24	48
	รวมภาคเหนือ			108	112
4. ภูมิภาคที่ 4	4.1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1	อุดรธานี	34	38	72
	4.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 2	สกลนคร	24	26	50
	4.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลาง	ขอนแก่น	38	44	82
	4.4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง 1	อุบลราชธานี	40	42	82
	4.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง 2	นครราชสีมา	56	60	116
	รวมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			192	210
5. ภูมิภาคที่ 5	5.1 ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	นครศรีธรรมราช	36	38	74
	5.2 ภาคใต้ฝั่งอันดามัน	ตรัง	14	16	30
	5.3 ภาคใต้ชายแดน	สงขลา	32	34	66
	รวมภาคใต้			82	88
6. ภูมิภาคที่ 6	6.1 ภาคตะวันออก	ชลบุรี	24	26	50
	รวมภาคตะวันออก		24	26	50
รวม 19 จังหวัด			578	622	1,200

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีโครงสร้างคำถามที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลลักษณะทางประชากร และข้อมูลในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยได้จัดทำแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (close-ended questionnaires) เพื่อสะดวกแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และคำถามปลายเปิด (open-ended questionnaires) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด

เมื่อกำหนดคำถามขึ้นตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นก่อนเก็บข้อมูลจริง (Pilot Survey) ว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์หาค่าเบื้องต้นเพียงใด

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก) ซึ่งประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามแสดงระดับความคิดเห็นของสาธารณชนที่มีต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกคำตอบ และแบบเติมคำ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติและจิตสำนึกต่อการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกคำตอบ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกคำตอบ และแบบเติมคำ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์คอร์รัปชันไทย เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ และแบบเติมคำ

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกคำตอบ

สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Question Guide for In-Depth Interview) แนวคำถามที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น จะมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดที่ใช้สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดสุ่มแบบมีระบบ (Stratified Systematic Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้สะท้อนถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย และนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทยต่อไป ผู้วิจัยจึงจัดเก็บข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลสถิติจากแหล่งต่างๆ และการใช้แบบสอบถาม อย่างละเอียดและครอบคลุมทุกประเด็น เพื่อให้สามารถตอบคำถามของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงานดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ประกอบด้วย (1) โดยจัดเก็บข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งการสำรวจภาคสนามดำเนินการทั้งในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และ 5 ภูมิภาค (ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออก) และ (2) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น ประธานองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) และคณะกรรมการองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน ป.ป.ช. รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้

2.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสารวิชาการและตำรา รายงานการศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ บทวิเคราะห์ ข้อมูลทางสื่อมวลชน และเอกสารทางราชการและ

องค์การเอกชน รวมทั้งจาก website ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ด้านการทุจริตในประเทศไทย และเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันจากต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย

2.2 การเก็บข้อมูลอนุกรมเวลา โดยการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติจากแหล่งต่างๆ เป็นการใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) จากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ย้อนหลัง 20 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2538-2557 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์คอร์รัปชันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเพื่อระบุช่องทางการคอร์รัปชันว่าทางไหนมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตลอดจนเพื่อหาคำตอบว่า ถ้าประเทศมีปัญหาคอร์รัปชันลดลงได้ช่วยทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นจริงหรือไม่ ซึ่งข้อมูลประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.2.1 ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index: CPI) ที่จัดทำโดย Transparency International (TI)

2.2.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.2.3 ภาวะเงินเฟ้อ ที่จัดทำโดยสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

2.2.4 ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ที่จัดทำโดย The Global Economy

2.2.5 ทุนมนุษย์ ที่จัดทำโดย The Global Economy

การประมวลผลข้อมูล (Data Processing)

การตรวจสอบแบบสอบถามและการให้รหัสทุกแบบสอบถาม ความถูกต้องของแบบสอบถามโดยผู้วิจัย สำหรับข้อมูลที่เป็นการพรรณนาก็จะถูกกำหนดในรูปรหัสของตัวเลข เพื่อการคำนวณโดยคอมพิวเตอร์

การทำตาราง Tabulation ทุกข้อมูลจะถูกบันทึกใน Software SPSS ข้อมูลทั้งหมดที่ได้มา จะถูกตรวจสอบจากผู้วิจัยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลมีความถูกต้องในการไปใช้ในการคำนวณต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการประมวลผลและ/หรือวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้เทคนิคทางสถิติต่างๆ ดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป และข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และการจัดอันดับ ใช้วิเคราะห์ระดับความคิดเห็น/ทัศนคติ/การให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ เพื่อวัดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
3. การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบสหสัมพันธ์ (correlation) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหรือ การหาสมการเส้นถดถอย (regression) เป็นต้น เพื่อหาคำตอบว่าถ้าประเทศมีปัญหาการคอร์รัปชันลดลงได้ช่วยทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นจริงหรือไม่

การนำเสนอผลการสำรวจวิจัย

เสนอผลการสำรวจวิจัยในรูปแบบการบรรยายตารางประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย คะแนนเฉลี่ย และการแปลความหมายข้อมูล รวมทั้งแสดงผลในรูปกราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสมของลักษณะข้อมูล

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนนี้ กล่าวถึงสถานการณ์ปัญหาคอร์รัปชันในประเทศ ประสิทธิภาพการแก้ไข ปัญหาการคอร์รัปชันของต่างประเทศ ประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของประเทศไทย และผลการวิเคราะห์จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ

สถานการณ์ปัญหาคอร์รัปชันในประเทศ

1. แนวโน้มของสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยมองผ่านดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI)

ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) เป็นเครื่องมือวัดปัญหาคอร์รัปชันที่โดดเด่นที่สุดเครื่องมือหนึ่งในเวทีระหว่างประเทศและเป็นดัชนีที่ผู้สนใจศึกษาปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในทุกประเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันเริ่มจัดทำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ทั้งนี้ การจัดอันดับภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศต่างๆ ไม่ได้หมายรวมถึงปัญหาคอร์รัปชันในภาคธุรกิจ ลักษณะคำถามที่ใช้ในการสำรวจเป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบเพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น การติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐการเบียดบังทรัพย์สินของรัฐและการใช้งบประมาณผิดประเภท เป็นต้น

สำหรับข้อมูลที่ใช้การคำนวณ CPI ได้มาจากการวิเคราะห์ผลการสำรวจความคิดเห็น ความรู้สึกหรือการรับรู้ของนักธุรกิจ นักวิเคราะห์การเมืองและสาธารณชน โดยหน่วยงานวิจัยหลายหน่วยงานเช่น Economist Intelligence Unit, สำนักเกลดัลป์โพลล์, สถาบันเพื่อการ

พัฒนาการบริหารจัดการ IMD, ที่ปรึกษาความเสี่ยงทางธุรกิจและทางการเมือง, ธนาคารโลก, World Economic Forum, และหน่วยงานในองค์การสหประชาชาติ เป็นต้น ค่าคะแนนของ CPI อยู่ระหว่าง 0 ถึง 10 คะแนน โดยค่า CPI = 0 หมายถึง มีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันมากที่สุดหรือมีความโปร่งใสในการบริการของภาครัฐน้อยที่สุดและ CPI = 10 หมายถึง มีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันน้อยที่สุดหรือมีความโปร่งใสในการบริการของภาครัฐมากที่สุด

จากรายงานผลการสำรวจขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่า ค่าดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย (ดังแสดงในตารางที่ 4-2 และแผนภาพที่ 4-1) ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2554 อยู่ระหว่าง 2.79-3.80 ทั้งนี้ ค่าดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยมีคะแนนต่ำสุดใน พ.ศ. 2538 สมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย โดยได้คะแนน 2.79 คะแนน และมีคะแนนสูงสุดใน พ.ศ. 2548 สมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยได้คะแนน 3.8 คะแนน และใน พ.ศ. 2557 สมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยได้คะแนน 38 คะแนน และรายงานล่าสุด ณ ปี 2557 องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ เผยผลการจัดอันดับดัชนี CPI ปี 2557 ที่มีการปรับฐานคะแนนจากปีก่อนหน้าที่คะแนนเต็ม 10 มาเป็นคะแนนเต็ม 100 ซึ่งตัวเลขคะแนนที่มากหมายถึงการมีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันที่ต่ำ ส่วนตัวเลขที่ต่ำหมายถึงการมีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันที่สูง พบว่าค่าดัชนี CPI ของไทยในปี 2557 เท่ากับ 38 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (หรือคิดตามระดับคะแนนเต็ม 10 ระดับเดิมประเทศไทยจะได้คะแนน 3.8)

แม้ว่าคะแนน CPI ของไทยจะดีขึ้นเล็กน้อยกว่าคะแนนในปี 2556 ซึ่งประเทศไทยได้ 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และอันดับโลกดีขึ้นจากอยู่ในอันดับที่ 102 ของโลกจากการสำรวจ 177 ประเทศในปี 2556 มาอยู่ที่อันดับ 85 ของโลก จากการสำรวจ 175 ประเทศในปี 2557 และเป็นอันดับที่ 122 จาก 28 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทั้งนี้ ผลการจัดอันดับปีนี้ประเทศไทยมีผลคะแนนดีขึ้นบ้าง แต่ได้อันดับดีกว่าเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่แล้วซึ่งได้อันดับที่ 102 ในระดับโลก และอันดับที่ 16 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน มีเพียงประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียเท่านั้นที่มีคะแนนเกิน 50 คะแนน โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 จาก 9 ประเทศ ในกลุ่มอาเซียน อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงปี 2538-2557 ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยได้คะแนนอยู่ระหว่าง 28-38 คะแนน มีระดับคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนนมาโดยตลอด หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าประเทศไทยยังไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (คะแนนเกิน

ครั้งหนึ่ง หรือไม่น้อยกว่า 50 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100) มาโดยตลอด ซึ่งหมายความว่าปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยที่วัดโดยวิธีการของ TI ยังไม่มีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างเป็นรูปธรรม และแสดงให้เห็นว่าประเทศไทย ยังถูกมองว่ามีภาพลักษณ์ในการทุจริตคอร์รัปชันค่อนข้างมากตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 4-1 ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี พ.ศ. 2557 ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน

อันดับในอาเซียน	อันดับ โลกปี 2557 (จาก 175 ประเทศที่ ทำการสำรวจ)	ประเทศ	คะแนนปี 2557	คะแนนปี 2556
1	7	สิงคโปร์	84	86
2	50	มาเลเซีย	52	50
3	85	ฟิลิปปินส์	38	36
3	85	ไทย	38	35
5	107	อินโดนีเซีย	34	32
6	119	เวียดนาม	31	31
7	145	ลาว	25	26
8	156	เมียนมาร์	21	21
8	156	กัมพูชา	21	20

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย ซึ่งในปีนี้ไม่มีข้อมูลของประเทศบรูไน แหล่งข้อมูล

<http://www.transparency.org/>

ตารางที่ 4-2 ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ของประเทศไทยตั้งแต่ ปี 2538 – 2557

พ.ศ.	ระดับคะแนน	อันดับที่	คะแนนเต็ม	จำนวนประเทศทั่วโลกที่สำรวจ	สมัยรัฐบาล
2538	2.79	34	10	41	นายชวน หลีกภัย และ นายบรรหาร ศิลปอาชา
2539	3.33	37	10	54	นายบรรหาร ศิลปอาชา และ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ
2540	3.06	39	10	52	พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และ นายชวน หลีกภัย
2541	3.00	61	10	85	นายชวน หลีกภัย
2542	3.20	68	10	98	นายชวน หลีกภัย
2543	3.20	60	10	90	นายชวน หลีกภัย
2544	3.20	61	10	91	นายชวน หลีกภัย และ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร
2545	3.20	64	10	102	พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร
2546	3.30	70	10	133	พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร
2547	3.60	64	10	146	พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร
2548	3.80	59	10	159	พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร
2549	3.60	63	10	163	พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร และ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์
2550	3.30	84	10	179	พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์
2551	3.50	80	10	180	พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์, นายสมัคร สุนทรเวช, นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
2552	3.40	84	10	180	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
2553	3.50	78	10	178	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
2554	3.40	80	10	183	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
2555	37.00	88	100	176	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
2556	35.00	102	100	177	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา
2557	38.00	85	100	175	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

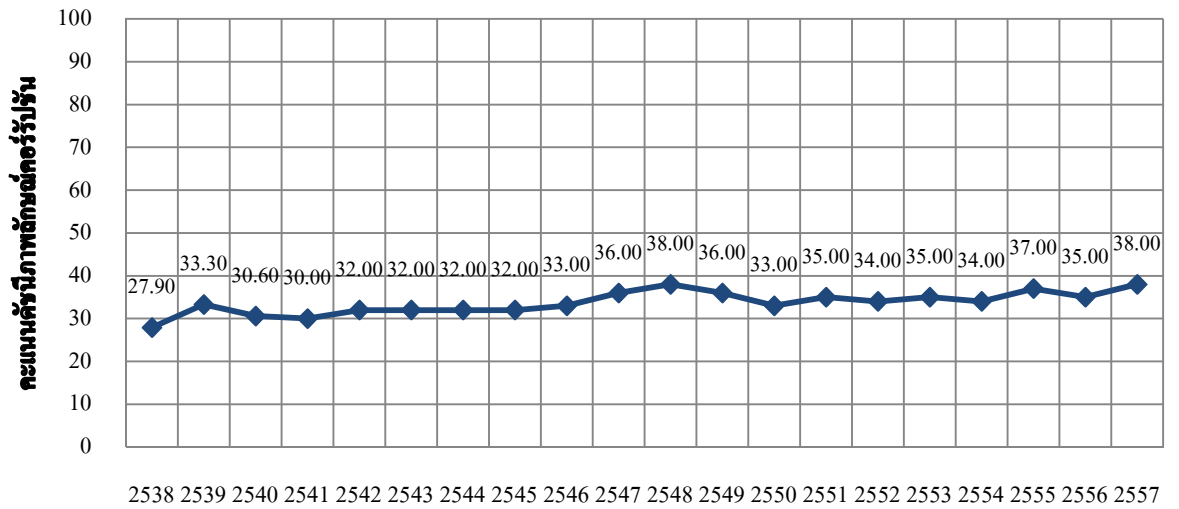
ที่มา: วิเคราะห์ข้อมูลจาก www.transparency.org, องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI)

หมายเหตุ: คะแนนอยู่ระหว่าง 0-100

0 คะแนน หมายถึง มีภาพลักษณ์คอร์รัปชันสูงสุด

100 คะแนน หมายถึง มีภาพลักษณ์คอร์รัปชันต่ำสุด

แผนภาพที่ 4-1 ดัชนีชี้ภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ระหว่างปี 2538-2557

จ

ที่มา: ข้อมูลจาก www.transparency.org

หมายเหตุ: คะแนนอยู่ระหว่าง 0-100

0 คะแนน หมายถึง มีภาพลักษณ์คอร์รัปชันสูงสุด

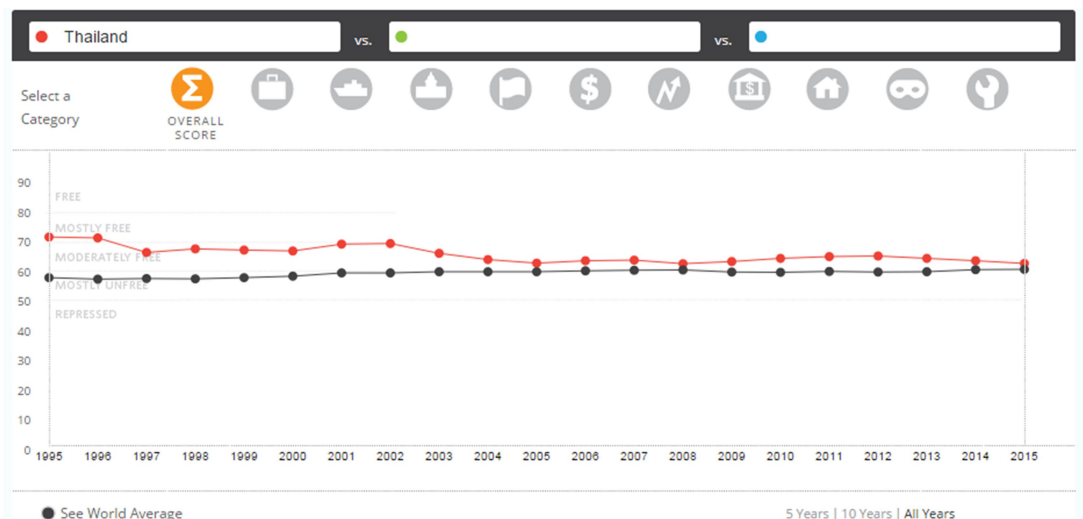
100 คะแนน หมายถึง มีภาพลักษณ์คอร์รัปชันต่ำสุด

2. แนวโน้มของสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยมองผ่าน รายงานดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ (Index of Economic Freedom) ซึ่งจัดทำโดย Heritage Foundation

รายงานดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ (Index of Economic Freedom) ซึ่งจัดทำโดย Heritage Foundation (2014) ระบุว่าหลักนิติรัฐ (Rules of Law) มีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยตัวชี้วัดหนึ่งที่สะท้อนหลักนิติรัฐ คือตัวชี้วัดด้านเสรีภาพจากการคอร์รัปชัน (Freedom from Corruption) ซึ่งอ้างอิงข้อมูลจากดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index)

ผลจากแบบจำลองพบว่าตัวชี้วัดด้านเสรีภาพจากการคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว (GDP per capita)¹ รายงานฉบับดังกล่าวสรุปว่า ในกรณีของประเทศกำลังพัฒนา หลักนิติรัฐเป็นเสรีภาพทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดในการวางรากฐานเพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจอยู่เหนือกว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้งโลกเล็กน้อย (ดังแผนภาพที่ 4-2) แต่ตัวชี้วัดด้านเสรีภาพจากการคอร์รัปชันกลับอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้งโลกมาโดยตลอด (ดังแผนภาพที่ 4-3) การคอร์รัปชันจึงเป็นสิ่งที่บดบังการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย

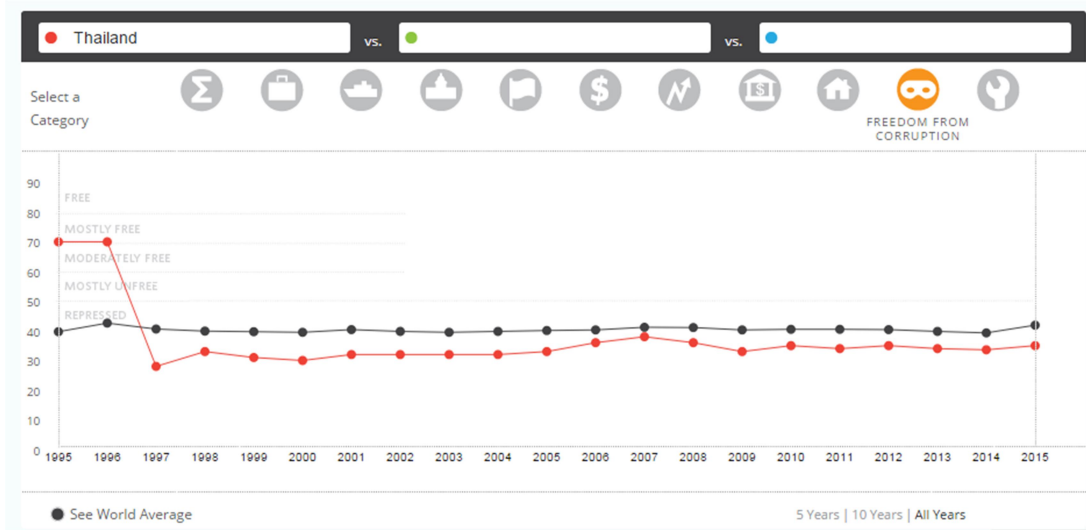
แผนภาพที่ 4-2 ดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจของไทย (1995-2014)

ที่มา: Heritage Foundation (2014)

¹ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlation) ระหว่างตัวชี้วัดด้านเสรีภาพจากการคอร์รัปชันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวที่ปรับด้วยอำนาจซื้อแล้ว (Purchasing Power Parity: PPP) เท่ากับ 0.80 โดยมีค่า R2 เท่ากับ 0.64

แผนภาพที่ 4-3 ตัวชี้วัดด้านเสรีภาพจากการคอร์รัปชันของไทย (1995-2014)

ที่มา: Heritage Foundation (2014)

3. ความเสียหายของการทุจริตคอร์รัปชันประเมินจากงบประมาณประเภทจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยราชการของประเทศไทย

ประเทศไทย ปัญหาการคอร์รัปชันเปรียบเสมือน โรคภัยเรื้อรังที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด การทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยมีหลายรูปแบบแต่การทุจริตคอร์รัปชันที่มีมูลค่าขนาดใหญ่จะมาจากงบประมาณประเภทจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยราชการ เช่น ในปีงบประมาณ 2558 มีจำนวนเงินงบประมาณทั้งสิ้น 2,575,000 ล้านบาท เป็นงบจัดซื้อจัดจ้างของราชการมีวงเงินกว่า 1,074,303.3 ล้านบาท เพื่อการลงทุนเป็นเงิน 356,122.2 ล้านบาท และรัฐวิสาหกิจมีประมาณ 718,181.1 ล้านบาท เมื่ออาศัยตัวเลขอัตราการคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างที่ได้จากผลการสำรวจของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยของ ธนวรรณ และคณะ (2553) พบว่าผู้ประกอบการประมาณการว่ามูลค่าการทุจริตคอร์รัปชันมีวงเงิน 25-35% ของงบประมาณ แต่ในการสำรวจของผู้วิจัย (เดือนธันวาคม 2557) กลับพบว่าผู้ประกอบการประมาณการว่ามูลค่าการทุจริตคอร์รัปชันมีวงเงิน 5-15% ของงบประมาณ จะพบว่า ถ้าอัตราการทุจริตคอร์รัปชันเพียงร้อยละ 5 จะคิดเป็นเงิน 53,715.2 ล้านบาท ซึ่งจะทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือ GDP ลดลง 0.41% แต่ถ้าอัตราการทุจริตคอร์รัปชันเพียงร้อยละ 15 จะคิดเป็นเงิน 161,145.5 ล้านบาท ซึ่งจะทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือ GDP ลดลง 1.23% ทั้งนี้ตัวเลขดังกล่าวยัง

ไม่รวมการสูญเสียเงินภาษีของประชาชนอันเกิดจากการที่ทางราชการได้สินค้าและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะได้ (ดังแสดงในตารางที่ 4-3 และตารางที่ 4-4) โดยจะพบว่าการลดการเรียกเงินสินบนทุกๆ 1% ส่งผลให้การคอร์รัปชันลดลง 10,000 ล้านบาท

ตารางที่ 4-3 การประเมินวงเงินคอร์รัปชันจากงบประมาณรายจ่าย ค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง งบลงทุนรัฐวิสาหกิจระหว่างปี 2554-2558

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	งบประมาณ	ค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง	งบลงทุน รัฐวิสาหกิจ	รวม	มูลค่าอัตราการคอร์รัปชัน					
					ร้อยละ 5	ร้อยละ 15	ร้อยละ 20	ร้อยละ 25	ร้อยละ 30	ร้อยละ 35
2554	2,169,967.5	253,899.5	523,680.9	777,580.4				194,395.1	233,274.1	272,153.1
2555	2,380,000.0	264,465.9	575,677.3	840,143.2				210,035.8	252,043.0	294,050.1
2556	2,400,000.0	287,754.2	654,853.8	942,608.0				235,625.0	282,782.4	329,912.8
2557	2,525,000.0	301,877.5	703,211.6	1,005,089.1	50,254.5	150,763.4	201,017.8	251,272.3	301,526.7	351,781.2
2558	2,575,000.0	356,122.2	718,181.1	1,074,303.3	53,715.2	161,145.5				

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย และสำนักงานงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 4-4 ผลกระทบของสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันไทย ระหว่างปี 2554-2558

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	มูลค่าอัตราการคอร์รัปชัน						งบประมาณ รายจ่าย	% ต่อ งบม. รายจ่าย						GDP	% ต่อ GDP				
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
	5	15	20	25	30	35		5	15	20	25	30	35		5	15	20	25	30
2554	38,879.0	116,637.1	155,516.1	194,395.1	233,274.1	272,153.1	2,169,967.5	1.79	5.38	7.17	8.96	10.75	12.54	10,539,400	0.37	1.11	1.48	1.84	2.21
2555	42,007.2	126,021.5	168,028.6	210,035.8	252,043.0	294,050.1	2,380,000.0	1.77	5.30	7.06	8.83	10.59	12.36	11,572,300	0.36	1.09	1.45	1.81	2.18
2556	47,093.1	141,279.3	188,372.4	235,465.5	282,558.5	329,651.6	2,400,000.0	1.96	5.89	7.85	9.81	11.77	13.74	11,922,000	0.4	1.19	1.58	1.98	2.37
2557	50,254.5	150,763.4	201,017.8	251,272.3	301,526.7	351,781.2	2,525,000.0	1.99	5.97	7.96	9.95	11.94	13.93	12,364,000	0.41	1.22	1.63	2.03	2.44
2558	53,715.2	161,145.5	214,860.7	268,575.8	322,291.0	376,006.2	2,575,000.0	2.09	6.26	8.34	10.43	12.52	14.60	13,143,000	0.41	1.23	1.63	2.04	2.45

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี

ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประสบการณ์การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันในต่างประเทศ โดยเลือกศึกษาประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริตและประสบความสำเร็จจนได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ดี ซึ่งเป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ ฮองกง ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เพื่อนำมาเป็นบทเรียนและนำมาสู่การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพการณ์ของประเทศไทย

1. กรณีฟินแลนด์

นับตั้งแต่มีการจัดอันดับการคอร์รัปชันผ่านดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) โดย Transparency International ฟินแลนด์ติดหนึ่งในสามของประเทศที่มีการคอร์รัปชันน้อยที่สุดมาโดยตลอด จนอาจกล่าวได้ว่าประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันน้อยที่สุดในโลก จนอาจกล่าวได้ว่าไม่เป็นปัญหา ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพสังคมที่ให้ความสำคัญในความเสมอภาค ไม่มีการแบ่งชนชั้นทางสังคม ประชาชนทุกเพศได้รับสิทธิพื้นฐานด้านสาธารณสุขและการศึกษาระดับสูงอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีปัญหาช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับภาคประชาชน ซึ่งสภาพสังคมลักษณะดังกล่าวเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่เอื้อไม่ให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชันเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและการคอร์รัปชันไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมฟินแลนด์

อย่างไรก็ตาม Transparency International ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า สภาพปัญหาการคอร์รัปชันในฟินแลนด์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นการคอร์รัปชันแบบทางอ้อมมากขึ้น โดยปัญหาสำคัญสองประการได้แก่ การฮั้วกันในการทำธุรกิจ และการให้สินบนในการทำธุรกิจในต่างประเทศ (เช่น ในกรณีที่เกิดขึ้นกับบริษัทฟินแลนด์ที่ลงทุนทำธุรกิจในสวีเดนและคอซตาริกา) (Transparency international 2007: 155-6) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในสภาพปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการจัดโครงสร้างองค์กรและการดำเนินมาตรการปราบปรามคอร์รัปชันตามมา นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงกฎหมายยังเกิดจากแรงผลักดันจากองค์กรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ European Council และ OECD ที่พยายามให้ฟินแลนด์สร้างระบบต่อต้านการคอร์รัปชันขึ้น

โครงสร้างการปราบปรามการคอร์รัปชันในฟินแลนด์ ฟินแลนด์ไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษ หรือหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ในการปราบปรามการคอร์รัปชัน ไม่มีระบบพิเศษสำหรับการสืบสวนหรือสั่งฟ้องในกรณีการคอร์รัปชัน รวมถึงไม่มียุทธศาสตร์ แนวทาง หรือโครงการรณรงค์ป้องกันการคอร์รัปชัน สาเหตุสำคัญเนื่องจากประเด็นเรื่องการคอร์รัปชันไม่ใช่ปัญหาใหญ่สำหรับภาครัฐ ดังนั้น กฎหมายต่อต้านคอร์รัปชันจึงไม่มีการแยกออกมาเป็นฉบับเฉพาะ แต่รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประมวลกฎหมายอาญา รัฐธรรมนูญ กฎหมายการบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายงบประมาณแผ่นดิน กฎหมายการจัดซื้อจัดจ้าง และกฎหมายการตรวจสอบเงินแผ่นดิน การป้องกันการคอร์รัปชันจึงเน้นการสร้างบรรทัดฐานด้านจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และการตรวจสอบพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักจริยธรรมดังกล่าว โดยเพิ่มความโปร่งใสในระบบและอาศัยมาตรการป้องกันมากกว่ามาตรการปราบปราม (Preventing Procedures) โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้สาธารณะชนเข้าถึงข้อมูลและเอกสารราชการอย่างเป็นอิสระ ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ.2002 The Act of Openness of Official Documents มีการทบทวนครั้งล่าสุดในปี ค.ศ.2002 และมีหลักการว่าประชาชนต้องสามารถเข้าถึงเอกสารราชการได้ทั้งหมด ยกเว้นที่เจาะจงว่าเป็นเอกสารลับจริงๆ

หากมีกรณีเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันเกิดขึ้นในฟินแลนด์ จะถือเป็นกรณีความผิดทางอาญาทั่วไป ซึ่งในระบบกฎหมายฟินแลนด์การคอร์รัปชันถือเป็นคดีอาญา ที่จะต้องถูกจำคุก 5-10 ปี แล้วแต่กรณี โดยพฤติกรรมที่จัดว่าเข้าข่ายการคอร์รัปชันมีดังต่อไปนี้ การรับสินบน ทั้งในและต่างประเทศ ทั้งในฐานะผู้ให้ และผู้รับ (Passive and Active Bribery) การโกงบัญชี การฟอกเงิน การหลีกเลียงหรือละเลยการรายงานธุรกรรมการเงิน เป็นต้น ในกรณีการให้และรับสินบนธรรมดา มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และในกรณีร้ายแรงมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักคือ

1. ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐสภา (Parliamentary Ombudsman) และ Chancellor of Justice เป็นสองหน่วยงานหลักที่ได้รับการนับถือในฐานะผู้พิทักษ์กฎหมายสูงสุดของประเทศ ทำหน้าที่ดูแลตรวจตราการปฏิบัติหน้าที่ในขอบเขตกฎหมายของหน่วยงานรัฐและข้าราชการ และรับเรื่องร้องเรียนโดยตรงจากประชาชน โดย Ombudsman เน้นวัตถุประสงค์การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นสำคัญ มีอำนาจเสนอให้สืบสวน/สอบสวนการทำงานของระบบราชการและ

รัฐบาล โดยไม่รวมสมาชิกสภานิติบัญญัติ เปิดสำนวนคดีและตั้งข้อกล่าวหาต่อข้าราชการหรือบุคคลอื่นใดที่กระทำความผิดได้ โดยมีอำนาจแบบไม่จำกัดในการขอข้อมูลหรือเอกสารจากหน่วยงานรัฐอื่นๆ

2. ตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่ทั้ง “ป้องกัน และสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดทางอาญา” ภาพลักษณ์ของตำรวจในฟินแลนด์ได้รับการยกย่องให้เป็นหน่วยงานที่ประชาชนให้ความเชื่อถือถือว่ามีความซื่อสัตย์สุจริตสูงสุด

3. สำนักงานอัยการ มีหน้าที่พิจารณาสำนวนและสั่งฟ้องศาล โดยอัยการของฟินแลนด์สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระโดยมีหลักประกันความอิสระตามกฎหมายซึ่งแม้กระทั่งผู้บังคับบัญชาที่ไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงในการดำเนินคดีแต่ละกรณีได้

นอกจากหน่วยงานทั้งสามประเภทนี้ ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม ได้แก่

1) กรมการเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง (Personnel Department, Ministry of Finance) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่หลักในการกำกับดูแลนโยบายด้านบุคลากรในการบริหารงานภาครัฐในภาพรวม โดยหน่วยงานดังกล่าวจะมีบทบาทในการคัดสรรบุคลากรเข้ามาเป็นข้าราชการ รวมทั้งกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติ (code of conduct) หรือจรรยาบรรณสำหรับข้าราชการนั่นเอง 2) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (The State Audit Office) ซึ่งมีบทบาทในการตรวจสอบการใช้จ่ายประมาณของรัฐ รวมทั้งกองทุนต่างๆ นอกเหนือระบบงบประมาณ รวมทั้งการใช้เงินของรัฐวิสาหกิจต่างๆ 3) คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า (The Finnish Competition Council) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในการประกอบธุรกิจ และ 4) องค์กรสืบสวนสอบสวนพิเศษแห่งชาติ (National Bureau of Investigation) มีหน้าที่ปราบปรามต่อสู้กับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมและคดีประเภท professional crime ทั่วไป

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน

มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures)

1. มาตรการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชัน โดยลดแรงจูงใจของข้าราชการในการรับสินบนหรือประพฤติมิชอบ

2. ความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ (The Act on the Openness of Government Activities ฉบับปรับปรุง 2003) โดยการเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณะ เช่น ข้อมูลรายได้

ของข้าราชการ ข้อมูลภายใน รวมถึงรายละเอียดการร่างกฎหมาย นอกจากนี้ ยังมีการรณรงค์ให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางจากภาคประชาชนลงไปถึงระดับองค์กรปกครองท้องถิ่น (municipal)

3. มาตรการหลายรูปแบบที่นำมาบังคับใช้เพื่อป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและนักการเมือง

4. การปรับโครงสร้างของกระบวนการตัดสินใจโดยป้องกันไม่ให้อำนาจสุดท้ายตกอยู่ในมือของคนๆ เดียว แต่ให้อำนาจขึ้นอยู่กับมติของคณะกรรมการมากกว่าหนึ่งคนหรือในรูปแบบของคณะกรรมการแทน

5. เนื่องจากคอร์รัปชันไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมฟินแลนด์ ภาครัฐจึงมีความพยายามที่ให้ความสำคัญถึงข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับคอร์รัปชัน คลุมถึงนิยามและขอบข่ายการกระทำที่จัดได้ว่ามีความผิดฐานคอร์รัปชันให้แก่ประชาชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีความพยายามที่จะเผยแพร่ความรู้ให้แก่บรรดานักธุรกิจและพนักงานภาคเอกชนถึงประมวลจริยธรรม (code of conduct) ต่างๆ ซึ่งทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ถือได้ว่าเป็นปัจจัยเสริมป้องกันไม่ให้ออร์รัปชันเกิดขึ้นได้ง่าย

6. มาตรการปกป้องและให้รางวัลผู้แจ้งเบาะแส เนื่องจากประเทศสวีเดน นอร์เวย์ และฟินแลนด์ มีโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ที่ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในกลไกของรัฐ ดังนั้น มาตรการนี้จึงไม่มีความจำเป็นสำหรับประเทศเหล่านี้ ประชาชนมักจะแจ้งเบาะแสโดยเปิดเผยตัวตนของตนเองมากกว่าที่จะปิด และการรับเรื่องราวร้องทุกข์หรือรับแจ้งเรื่องราวต่าง ๆ รวมถึงการทุจริตหน่วยงานที่รับแจ้งมักจะต้องให้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการระบุตัวตนของผู้แจ้งด้วย มิฉะนั้น จะดำเนินการต่อไม่ได้

มาตรการเชิงสนับสนุน (Promotion Measures)

7. การต่อสู้กับปัญหาการคอร์รัปชันในรูปแบบเครือข่าย (Anti-Corruption Network) โดยแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน

8. ฟินแลนด์ก็เป็นสังคมที่เน้นเสรีภาพของสื่อมาช้านาน กฎหมายแรกๆ ที่กำหนดเรื่องนี้คือ Swedish Freedom of the Press Act 1766 ซึ่งบทบาทของสื่อนี้สำคัญมากในการช่วย

ป้องกันและต่อต้านการคอร์รัปชัน เพราะสื่อจะคอยจับจ้องการกระทำของทั้งนักการเมืองและข้าราชการที่เข้าข่ายน่าสงสัย และอาจรายงานข่าวเพื่อให้ประชาชนรับทราบตลอดเวลา

9. มาตรการการสนับสนุนความเสมอภาคระหว่างชายและหญิงก็มีส่วนในการสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน เพราะเมื่อผู้หญิงเข้ามารับตำแหน่งทางการเมืองหรือในระบบราชการมักมีแนวโน้มที่จะออกนโยบายที่ช่วยเหลือสังคม เช่น ระบบการศึกษา สถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน เป็นต้น ซึ่งมีส่วนในทางอ้อมในการสร้างค่านิยมที่ดี ครอบครัวที่มั่นคง และเป็นการรักษาไว้ซึ่งค่านิยมที่ดีงามของสังคม

2. กรณีนิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์เป็นประเทศที่ได้ลงนามและให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการให้สินบนและการคอร์รัปชัน เช่น “อนุสัญญาแห่ง OECD ว่าด้วยการต่อต้านการรับสินบนของข้าราชการในต่างประเทศในการทำธุรกรรมต่างๆ ในระหว่างประเทศ” (OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (UN Convention Against Transnational Organized Crime) นอกจากนี้ยังได้ลงนามและพร้อมที่จะได้รับสัตยาบันอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UN Convention Against Corruption) นิวซีแลนด์ได้ผ่านกระบวนการในการตรวจสอบผลงานการปฏิบัติงานตาม “อนุสัญญาแห่ง OECD ว่าด้วยการต่อต้านการรับสินบนของข้าราชการในต่างประเทศในการทำธุรกรรมต่างๆ ในระหว่างประเทศ” เมื่อ ปี พ.ศ. 2549² จากกระบวนการดังกล่าวที่ทำให้นิวซีแลนด์มีความโดดเด่นจนได้รับการจัดอันดับความโปร่งใสนานาชาติ (CDI) เป็นที่ 1 โดยได้คะแนน 9.6 ร่วมกับไอซ์แลนด์และฟินแลนด์

ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของการที่นิวซีแลนด์ประสบความสำเร็จในการพัฒนาความโปร่งใสในประเทศ จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีความโปร่งใสสูงสุดของโลกเมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยองค์การความโปร่งใสนานาชาตินั้น ศ.ดร.ภักดี โพธิศิริ กรรมการ ป.ป.ช. ได้กล่าว

² <http://www.oecd.org/infobycountry>

ไว้ในบทความเรื่อง “ความสำเร็จของนิซีแลนด์กับการต่อต้านกับการต่อต้านการทุจริตและส่งเสริมความโปร่งใส”³ ดังนี้

1. นิซีแลนด์มีทุนเดิมทางสังคมและการเริ่มต้นที่ดี นิซีแลนด์มีทรัพยากรมาก พวกชาวยุโรปที่ย้ายมาตั้งรกรากในนิซีแลนด์เป็นพวกเคร่งครัดศาสนาที่นำเอาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและการปกครองของอังกฤษติดมาด้วย จึงทำให้นิซีแลนด์สามารถพัฒนาประเทศให้มีความเป็นอารยธรรมได้รวดเร็ว

2. นิซีแลนด์เป็นประเทศที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้คุณค่าแก่งานด้านบริการ ข้าราชการนิซีแลนด์ถือองานบริการคือจิตวิญญาณ (Spirit of Service) กล่าวคือการมีความเชื่อถือว่าการบริการและการรักษาประโยชน์ส่วนรวม คือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุด ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ฯลฯ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากเหมือนประเทศอื่น

3. นิซีแลนด์มีหน่วยงานที่เป็นกลไกขับเคลื่อนที่มีความเหมาะสมกลมกลืนกันทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ดังจะเห็นจากการมีคณะกรรมการภาครัฐ (State Service Commission) ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่สร้างมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรมแก่องค์กรของรัฐ รวมทั้งการส่งเสริมภาวะผู้นำให้แก่บุคลากร และการประสานงานร่วมภายใต้เป้าหมายการพัฒนาของคณะกรรมการบริการภาครัฐ ศ.ดร.ภักดี โพธิศิริ กรรมการ ป.ป.ช. ให้ความเห็นว่าไว้ในบทความ “ความสำเร็จของนิซีแลนด์กับการต่อต้านการทุจริตและการส่งเสริมความโปร่งใส” ว่าคณะกรรมการการบริการภาครัฐ มีอำนาจหน้าที่คล้ายกับสำนักงาน ก.พ. บวกกับ สำนัก ก.พ.ร. ของไทย มีแต่เจ้าหน้าที่ไม่มากนัก กล่าวคือมีจำนวนทั้งสิ้น 199 คน หัวหน้าส่วนราชการเรียกว่า ประธานกรรมการ (Commissioner) โครงสร้างของคณะกรรมการบริการภาครัฐ ประกอบด้วย 7 ส่วน แต่ละส่วนจะมีรองประธานกรรมการ (Deputy Commissioner) ทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานส่วนนั้นๆ ได้แก่ ส่วนการบริหารจัดการประสิทธิภาพการทำงาน ส่วนการพัฒนาส่วนรัฐบาล ส่วนประสิทธิภาพบุคลากร ส่วนบริการภาคเอกชน และส่วนสำนักงานคณะกรรมการ

4. การกำหนดให้คณะกรรมการบริการภาครัฐ เป็นหนึ่งในสามองค์กรหลักที่ทำงานร่วมกันกับสำนักนายกรัฐมนตรี ได้แก่ กรมบริการสำนักนายกรัฐมนตรี (Department of the Prime Minister Service) สำนักบริการกระทรวงการคลัง (Treasury) และคณะกรรมการบริการภาครัฐ

³ http://www.ncc.thaigov.net/ncc/document/doc_info/doc_info37.pdf

(State Service Commission) การดำเนินการของคณะกรรมการบริการภาครัฐจะมีลักษณะที่ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์อยู่เสมอ กล่าวคือ มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์อยู่ทุกขณะ (High Dynamic Movement) เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และภาวะผู้นำ รวมทั้งการประเมินและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีการดำเนินงานตามกรอบการพัฒนาเป้าหมาย 6 ประการคือ

ประการที่ 1 หน่วยงานตัวอย่าง (Employer of Choice)

ประการที่ 2 ผู้ให้บริการภาครัฐที่มีความเป็นเลิศ (Excellent State Servants)

ประการที่ 3 การให้บริการอย่างมีเครือข่าย (Networked State Agencies)

ประการที่ 4 การประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐ (Coordinated State Agencies)

ประการที่ 5 การให้บริการของรัฐต้องให้ประชาชนเข้าถึงได้ (Accessible State Service)

ประการที่ 6 การให้บริการของรัฐต้องให้ประชาชนไว้วางใจ (Trusted State Services)

5. การดำเนินการทางวินัยที่เป็นมาตรฐาน ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติตนมีวินัยอย่างเคร่งครัด มีการสำรวจและจัดทำสถิติอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการบริการภาครัฐมีการจัดทำประมวลจริยธรรมที่เป็นฉบับกลางสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ และหน่วยงานต่างๆ มีการนำไปพัฒนาจัดทำประมวลจริยธรรมของตนเอง เพื่อให้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน ผลการสำรวจพบว่า เจ้าหน้าที่ที่พบว่ากระทำผิด ส่วนใหญ่เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำที่ละเมิดต่อประมวลจริยธรรม (ร้อยละ 28) มีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่เป็นความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ และร้อยละ 4 ที่เป็นความผิดทั้งวินัยและอาญา

6. การประมวลจริยธรรมของตำรวจและการมีหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความประพฤติกรรมของตำรวจ (Code of Conduct and Police Complaints Authority) การที่นิวซีแลนด์ได้รับการจัดอันดับให้เป็นอันดับที่ 4 ของโลกด้านความโปร่งใสในปี พ.ศ. 2549 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนั้น นิวซีแลนด์ยังให้ความสำคัญกับการดูแลป้องกันหน่วยงานตำรวจมิให้เกิดปัญหาขึ้นมา โดยการจัดทำ

ประมวลจริยธรรม ซึ่งตามพระราชบัญญัติหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ตำรวจ⁴ องค์กรในการสืบสวนตำรวจ (PCA) ทำหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมตำรวจ โดยมีการจัดบันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่าง PCA กับตำรวจเพื่อร่วมกับลดปัญหาการทำงานที่ผิดกฎหมายและจรรยาบรรณตำรวจ เจ้าหน้าที่ของ PCA ส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์สูง เช่น อดีตผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจที่ประชาชนไว้วางใจในความสุจริต เทียงธรรม นอกจากนี้ ยังได้จัดให้มีหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่เกิดจากตำรวจโดยตรง แต่ก่อนที่จะมีการตั้งหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ตำรวจ ประชาชนร้องเรียนไปที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา (Ombudsman)⁵

3. กรณีสิงคโปร์

สิงคโปร์มีเงื่อนไขของประเทศที่ทำให้สามารถต่อต้านและปราบปรามการทุจริตที่ดีมากประเทศหนึ่ง เนื่องจากเป็นประเทศที่เล็กโดยเป็นแค่เพียงนครรัฐ (city-state) และมีประชากรไม่มากนัก ทำให้การดำเนินนโยบายใดหนึ่งของรัฐบาลทำได้ง่ายและเป็นไปอย่างทั่วถึง ประกอบกับสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการเจริญทางเศรษฐกิจสูงมีรายได้ของประชากรอยู่ในเกณฑ์ที่ดีจึงทำให้ปัญหาในการทุจริตมีน้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกันและในภูมิภาคอื่น ๆ จนทำให้ประเทศนี้ได้รับการจัดอันดับว่ามีการทุจริตต่ำที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้น สิงคโปร์มีนักการเมืองที่มีคุณธรรม มีข่าวเกี่ยวข้องกับการทุจริตน้อย และยังมีผู้นำที่มีความชัดเจนในการต่อต้านการทุจริต ประกอบกับการให้เงินเดือนตอบแทนต่อข้าราชการสูงมากจนให้ข้าราชการไม่มีความจำเป็นต้องไปทำการทุจริตก็สามารถมีชีวิตและความเป็นอยู่อย่างสบายได้ องค์กรประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่โดดเด่นประเทศหนึ่งในการมีปัญหาระบบการทุจริตน้อย

สิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับในเรื่องของการปลอดคอร์รัปชัน ตามการประเมินของดัชนีชี้วัดทัศนคติเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index) ที่จัดทำโดย Transparency International โดยสิงคโปร์ได้คะแนน 9.4 ในปี ค.ศ. 2006 ถือว่าต่ำสุดเป็นอันดับที่ 5

⁴ Police Complaints Authority Act or PCA Act

⁵ <http://www.privacy.org.nz/library-to-police-complaints-authority-act> (1998)

ของโลก ดีกว่าสหรัฐอเมริกา แต่ต่ำกว่าฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์ นิวซีแลนด์ และเดนมาร์ก (Transparency International 2006b)

โครงสร้างการต่อต้านการคอร์รัปชันในสิงคโปร์ โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่ต่อต้านการคอร์รัปชัน คือ Corrupt Practices Investigation Bureau (CPIB) เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่สืบสวน สอบสวน และออกมาตรการป้องกันการคอร์รัปชัน ทั้งหมดไม่ว่าจะเกิดขึ้นในภาครัฐหรือภาคเอกชน ไม่ว่า เรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ ก็ล้วนเป็นความรับผิดชอบของ CPIB ในการหาข้อเท็จจริง ส่วนของงานปราบปรามนั้น CPIB จะทำงานใกล้ชิดกับสำนักงานอัยการ (Attorney-General Chamber) ในด้านการสั่งฟ้อง (prosecuting) เพราะ CPIB ไม่มีอำนาจในการสั่งฟ้องและการตัดสินคดีความ เพื่อกำหนดบทลงโทษ

หากพิจารณาในรูปแบบของการทำงานแบบเครือข่ายแล้ว CPIB ถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบยุติธรรม (Criminal Justice System) โดยเฉพาะกรณีของคดีคอร์รัปชัน เนื่องจากคดีคอร์รัปชันทุกคดี เมื่อตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้วจะต้องได้รับความยินยอมจากพนักงานอัยการก่อน จึงจะสามารถดำเนินคดีฟ้องร้องผู้ต้องหาคดีคอร์รัปชันได้

จะเห็นว่า ในการตรวจสอบพยานหลักฐานนั้น CPIB จะทำงานร่วมกับส่วนราชการต่างๆ ตลอดจนภาคเอกชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล พยาน หลักฐานที่จำเป็น จากนั้นจึงดำเนินการสืบสวน สอบสวนร่วมกับตำรวจ และส่งอัยการเพื่อดำเนินคดี เมื่อทำการตรวจสอบเรื่องเสร็จสิ้นแล้ว

แม้ในปัจจุบันสิงคโปร์สามารถควบคุมปัญหาการคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในอดีตสิงคโปร์เคยเผชิญกับปัญหาการคอร์รัปชันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคอร์รัปชันของตำรวจ ซึ่งปี ค.ศ.1871 เป็นปีเริ่มต้นในการต่อสู้กับปัญหาการคอร์รัปชันของสิงคโปร์ โดยการบัญญัติ Penal Code of the Straits Settlements ที่ระบุให้การคอร์รัปชันนั้นผิดกฎหมาย

องค์กร Corrupt Practices Investigation Bureau (CPIB) ได้ถูกตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1952 ภายใต้อำนาจของนายกรัฐมนตรี แทนที่หน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันเดิมที่อยู่ภายใต้กรมตำรวจ นับเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ก่อตั้งองค์กรเพื่อต่อต้านการทุจริตขึ้น โดยเฉพาะ (Quah 2001) ทั้งนี้ เกิดมาจากการที่ตำรวจมีส่วนพัวพันกับการค้าฝิ่น ทำให้ทางการสิงคโปร์ไม่ต้องการตั้งความหวังใน

การต่อต้านการทุจริตกับตำรวจ เหตุผลหลักในการจัดตั้งรูปแบบองค์กรเฉพาะดังกล่าวในช่วงเวลานั้น เนื่องจากรัฐบาลต้องการแก้ปัญหาวิกฤตศรัทธาด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและความมั่นคงทางการเมือง (Meagher 2005) รูปแบบการรวมศูนย์อำนาจในการจัดการปัญหาด้านคอร์รัปชันของสิงคโปร์นั้น เป็นรูปแบบใหม่แตกต่างจากเดิมและสามารถลดปัญหาการขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มักเกิดขึ้นจากรูปแบบเดิม (Multi-agency approach) โดยมีการจัดตั้งศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร และ องค์ความรู้เฉพาะทางด้านคอร์รัปชัน (Intelligence of corruption) ขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกของ CPIB ยังไม่สามารถแก้ปัญหาคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก เนื่องจากตามบทบัญญัติ Anti-corruption Law ให้อำนาจทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ปล่อยให้ผู้กระทำผิดไม่ได้รับการลงโทษ ต่อมา ในปี ค.ศ.1960 มีบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการคอร์รัปชัน (the Prevention of Corruption Act - POCA) ที่เพิ่มบทลงโทษผู้กระทำความผิด และเพิ่มอำนาจการปฏิบัติหน้าที่ของ CPIB ในการจัดการปัญหาคอร์รัปชันได้อย่างเต็มที่มากขึ้น ตัวอย่างที่น่าสนใจคือ มีการขยายขอบเขตความผิดทางกฎหมายให้ครอบคลุมถึงผู้ที่เพียงแค่แสดงเจตจำนงในการรับสินบนแต่ยังไม่ได้รับสินบน และผู้ที่รับสินบนแล้วแต่ยังไม่ได้ทำการใดๆที่ตกลงกันไว้เป็นการตอบแทน (Meagher 2005) ภายหลังจากนั้น ในช่วงปี ค.ศ.1984-1998 POCA ได้ผ่านการทบทวนเปลี่ยนแปลงอีกหลายครั้ง โดยในแต่ละครั้งต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มอำนาจในการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่จาก CPIB ให้มากขึ้น

ลักษณะเฉพาะในการจัดตั้งและวิธีการทำงานของ CPIB นั้น เน้นการทำงานแบบหน่วยงานขนาดเล็กที่ใช้งบประมาณและกำลังคนน้อย (3.2 ล้านเหรียญสหรัฐ และเจ้าหน้าที่จำนวน 71 คน ตัวเลขประมาณการในช่วงปี ค.ศ.1990s) เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานต่อต้านการทุจริตของฮ่องกง ซึ่งเลียนแบบการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะในการต่อต้านคอร์รัปชันเหมือนกับสิงคโปร์ แต่ใช้งบประมาณในการดำเนินงานถึง 91 ล้านเหรียญสหรัฐ และมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการจำนวน 1,300 คน (ตัวเลขในปี ค.ศ.2000) อีกทั้งวิธีการทำงานของ CPIB ยังค่อนข้างเป็นไปได้ด้วยความลับ ไม่มีกระบวนการตรวจสอบจากองค์กรภาคประชาชนในรายละเอียดของการปฏิบัติหน้าที่และการใช้งบประมาณ (Meagher 2005)

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1995 CPIB เริ่มพัฒนาบุคลากรใหม่ด้วยหลักสูตรและผู้เชี่ยวชาญภายในองค์กรเอง แทนที่จะพึ่งพาการฝึกอบรมจากโรงเรียนตำรวจอย่างที่ผ่านมา โดยมีแนวคิดที่ต้องฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถมากกว่าตำรวจ และต้องได้รับการอบรมทั้งในและนอกประเทศ โดยเพิ่มความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ เช่น computer forensic, polygraph, และ financial investigation ต่อมา ในปี ค.ศ.1997 CPIB ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 และเป็นองค์กรคุณภาพที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปทางสังคม โดยได้รับรางวัลสำคัญๆ มากมาย เช่น Singapore Quality Class (SQC), the People Developer Standard, Singapore Innovation Class, และ Organizational Excellence Award การบริหารงานภายในของ CPIB แบ่งออกเป็นสองส่วน ประกอบด้วย (1) หน่วยปฏิบัติการ ทำหน้าที่สืบสวนข้อกล่าวหาภายใต้ข้อกฎหมาย POCA โดยหนึ่งในห้าของหน่วยงานย่อย มีชื่อว่า Special Investigation Team (SIT) จะรับผิดชอบเกี่ยวกับคดีสำคัญที่มีความซับซ้อนโดยเฉพาะ และ (2) หน่วยงานบริหารจัดการและฝ่ายสนับสนุน

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน ซึ่งจากการดำเนินการใช้มาตรการต่อต้านการคอร์รัปชันต่างๆ ทำให้สิงคโปร์สามารถบริหารการรับรู้ (perception) ของปัญหาคอร์รัปชันของประเทศได้เป็นอย่างดี และได้รับการยอมรับว่ามี การทุจริตน้อยมากภายในประเทศ ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดผลดังกล่าวคือความมุ่งมั่นทางการเมืองและการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างของผู้นำทางการเมือง และการเพิ่มเงินเดือนของข้าราชการให้เทียบเท่าภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ CPIB ให้ข้อคิดที่น่าสนใจว่า “If you pay them peanuts, it will take peanuts to bribe them” นอกจากนั้นมาตรการต่างๆ ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

มาตรการปราบปรามการคอร์รัปชัน (Punishment Measures)

1. การให้อำนาจและเครื่องมือทางกฎหมายแก่ CPIB อย่างเต็มที่ในการดำเนินคดี ทั้งนี้ มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มสิทธิและขอบข่ายอำนาจหน้าที่มาโดยตลอด เช่น CPIB สามารถจับกุมบุคคลใดได้ทันที โดยไม่ต้องรอหมายจับจากศาลหากสงสัยว่าบุคคลผู้นั้นเกี่ยวข้องกับคดีด้านคอร์รัปชัน (seizable case) ซึ่งถือว่ามีอำนาจมากกว่าตำรวจ นอกจากนี้บทลงโทษการกระทำความผิดด้านคอร์รัปชัน คิดเป็นค่าปรับไม่เกิน 100,000 เหรียญสิงคโปร์ (อัตราแลกเปลี่ยนประมาณ 23 บาทต่อเหรียญสิงคโปร์) หรือจำคุกไม่เกิน 5-7 ปีต่อข้อกล่าวหา หรือศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดด้วย

ค่าปรับที่มีมูลค่าเท่ากับจำนวนสินบนที่ได้รับ ซึ่งบทลงโทษดังกล่าวจะมีผลเช่นเดียวกันทั้งต่อผู้รับสินบนเพื่อตัวเองและผู้ที่ได้รับสินบนแทนผู้อื่น ปรัชญาการลงโทษของสิงคโปร์คือ การเชือดไก่ให้ลิงดู (punishment is effective for deterrence) เพราะฉะนั้นคดีเกือบร้อยละร้อยที่ CPIB เลือกติดตามสืบสวนจะถูกตัดสินว่าเป็นการทุจริตจริงเสมอ ที่สำคัญมากคือยุทธศาสตร์การเลือกทำเฉพาะคดีที่ใหญ่ๆ และเลือกดำเนินคดีกับปลาตัวใหญ่ๆก่อนเสมอ โดยเฉพาะในเมื่อ CPIB เป็นองค์กรเล็กที่มีทรัพยากรจำกัด

2. แนวคิดการต่อต้านการคอร์รัปชันของสิงคโปร์ไม่ได้แยกแยะระหว่างภาครัฐหรือภาคเอกชน โดยในช่วงแรกนั้น CPIB เน้นการปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น แต่ต่อมาระหนักถึงความจริงที่ว่าภาครัฐกับเอกชนนั้นเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก จึงได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การต่อต้านมาเน้นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไปร่วมกัน ถือได้ว่าเป็นการมองปัญหาแบบองค์รวม (holistic approach)

มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures)

1. การจัดทำการสำรวจจากผู้ให้บริการภายนอก (External Customer Survey) ทุกปี โดยสำรวจแบบเจาะจงกลุ่ม เช่น ผู้ที่เป็นพยานหรือเคยเป็นพยานในคดีที่ CPIB ดำเนินการ สำนักงานอัยการ และองค์กรภาครัฐอื่นๆที่เลขขอข้อมูลจาก CPIB เพื่อให้ CPIB ทราบถึงความพึงพอใจของผู้ที่ติดต่อด้วยและทราบช่องทางในการปรับปรุงการให้บริการ

2. การจัดทำการสำรวจการรับรู้ของสาธารณะ (Public Perception Survey) ทุก 2-3 ปี เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กรด้วย โดย Public Perception Survey มีขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ.2002 ด้วยวัตถุประสงค์สำคัญ 1. เพื่อตรวจสอบ general perception ของระดับคอร์รัปชันในสิงคโปร์ 2. เพื่อตรวจสอบระดับความเชื่อมั่นของประชาชนในการทำงานของ CPIB 3. เพื่อตรวจสอบระดับความตระหนักของสาธารณะ (public awareness) เกี่ยวกับองค์กรและการปฏิบัติงานของ CPIB และ 4. เพื่อตรวจสอบระดับความเข้าใจในค่านิยมและขอบเขตของการคอร์รัปชัน การทำ survey จะว่าจ้างบริษัททำ แต่การทำวิจัยทั้งหมดจะเป็น In-house โดยภายใน CPIB เองซึ่งมีการแบ่งหัวข้อต่างๆเช่น การหา models of corruption การหาแนวโน้ม (trends) ของการคอร์รัปชัน การหาช่องว่างต่างๆที่อาจทำให้เกิดคอร์รัปชัน (loopholes) เพื่อหาทางป้องกัน และ

การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรเช่นการ benchmark กับองค์กรอื่นเช่นกับ Hong Kong และ Malaysia เป็นต้น

3. การลดโอกาสการทุจริต โดยให้ความหมายของการคอร์รัปชันที่ครอบคลุม พฤติกรรมการทุจริตที่หลากหลายมากขึ้น และให้อำนาจกับ CPIB ให้สามารถตรวจสอบสมุดบัญชีธนาคารของข้าราชการตลอดจนภรรยา ลูก และตัวแทนได้ และมีการเพิ่มโทษและการยึดทรัพย์ให้หนักมากขึ้น ทั้งนี้ในปี ค.ศ.1966 ได้มีการเพิ่มเติมกฎหมายให้การทุจริตนอกดินแดนก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการทุจริตในประเทศด้วย และเพิ่มเติมให้สามารถเอาผิดกับคนที่มีส่วนร่วมรู้เห็นกับการคอร์รัปชันได้ แม้ว่าคนคนนั้นจะไม่ได้รับสินบนใดๆ ก็ตาม ซึ่งครอบคลุมทั้งบุคลากรภาครัฐและเอกชน จึงนับเป็นมาตรการที่เน้นการ “ป้องกัน” มากขึ้น

4. CPIB มีระบบจัดการคุณภาพของบริการ (Quality Service Manager: QSM) ที่เปิดให้มีบริการสายด่วน QSM hotline สำหรับเป็นช่องทางให้ผู้แจ้งเบาะแส (whistleblowers) การคอร์รัปชันส่งข้อมูลให้กับ CPIB ซึ่งถือเป็นมาตรการที่ใช้ตรวจสอบการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร hotline นี้จะเปิดบริการ 24 ชั่วโมง โดยโอนสายเข้ามือถือของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในแต่ละวัน

5. การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐ (Administrative Effectiveness) โดยจัดให้มีกลไกในการทบทวนกระบวนการทำงานและขั้นตอนการให้บริการของภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (reduce red-tape) โดย CPIB สามารถจัดทำข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานที่ควรได้รับการปรับปรุง (Review of Work Methods) เช่น การทำให้กระบวนการจัดการประกวดราคา (tendering) เป็น online ทั้งหมดเพื่อสร้างความโปร่งใส เป็นต้น รวมถึงการให้ความรู้กับสังคมเกี่ยวกับระยะเวลาและผลในการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อป้องกันมิให้มีช่องทางในการทุจริตคอร์รัปชัน

6. การปกป้องผู้ให้ข้อมูล (protection of informers) ใน the Prevention of Corruption Act ข้อ 36 ได้ระบุให้การดำเนินคดีไม่ว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา จะต้องไม่บังคับให้พยานในคดีเปิดเผยชื่อหรือที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูล หรืออะไรก็ตามที่จะนำไปสู่ผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ หากหลักฐานเป็นเอกสาร ที่มีชื่อหรือข้อความใดๆ ที่อาจนำไปสู่ผู้ให้ข้อมูล ให้ศาลปกปิดข้อความเหล่านั้นเป็นความลับ อย่างไรก็ตาม หากศาลพิจารณาแล้วว่าข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลนั้นไม่น่าเชื่อถือ

หรือไม่เป็นความจริง หรือน่าสงสัย และไม่สามารถยุดคิได้ หากไม่พบผู้ให้ข้อมูล ศาลอาจขอเอกสารการร้องเรียนฉบับจริงหรือขอให้เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลได้ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ CPIB ออกความเห็นว่าการกฎหมายเพื่อปกป้องพยาน (witness protection) นั้นไม่สำคัญเพราะไม่เคยมีกรณีพิพยานถูกข่มขู่แต่ประการใด การปกป้องจึงมีลักษณะทั่วไปคือเป็นหน้าที่ของตำรวจในการปกป้องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอยู่แล้ว

7. ในเรื่องการปกป้องผู้แจ้งเบาะแส (whistleblower protection) CPIB มีระบบที่สามารถสื่อสารกับผู้แจ้งเบาะแสที่ไม่ต้องการเปิดเผยตัวเองได้ โดยการสื่อสารผ่าน website หรือ โทรศัพท์ โดยที่ CPIB มีระบบการสร้าง complaint ID อัตโนมัติให้ผู้แจ้งเบาะแสเพื่อ log-on และสื่อสารกับ CPIB ทำให้ผู้แจ้งเบาะแสสามารถติดตามการดำเนินคดี และให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องกังวลว่าจะต้องเผยชื่อของตน

8. Codes of Conduct และ Conflict of Interest จะถูกระบุอยู่ใน the Government Instructional Manual (IM) ซึ่งเป็นคู่มือที่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนต้องรู้และทำตาม คู่มือนี้มีเนื้อหาหลายเรื่องรวมถึงเนื้อหาทั้งหมดจาก Prevention of Corruption Act และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับคอร์รัปชันก็จะมีอยู่ในคู่มือของข้าราชการนี้ โดยเฉพาะ Section IM 2L Staff: Private Interest #124, Participation in External Activities #71, Entertainment # 160, Declaration of Investment, Investment in Property # 136 และ Section IM 3B Procurement – Tender Approving Authority #432, #433 ยกตัวอย่างข้อกำหนดในคู่มือที่เน้นเรื่องการป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้ข้อมูลข่าวสารของรัฐที่ได้จากตำแหน่งหน้าที่ใดๆ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม และ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐประพฤติตนในทางที่จะทำให้การให้บริการภาครัฐ ไม่ว่าจะนโยบายรัฐ กฎระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติ ถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือเสื่อมเสีย การห้ามข้าราชการปล่อยเงินกู้ยืม การห้ามข้าราชการกู้ยืมเงินจากผู้ได้บังคับบัญชา หรือผู้ที่ตนต้องติดต่อด้วยในหน้าที่การงาน จำนวนเงินกู้ของข้าราชการ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งห้ามมีจำนวนเกินสามเท่าของเงินเดือน เป็นต้น ซึ่งภายใต้กฎระเบียบเหล่านี้ ข้าราชการอาจถูกตรวจสอบได้โดย administrative review และ มีโทษตั้งแต่ ตักเตือน ไปจนถึง การปลดออก นอกจากนี้สิงคโปร์ยังมี Code of Conduct for Ministers และ Guidelines on MP's Involvement in

Business ที่กำกับควบคุมพฤติกรรมของรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทน โดยเฉพาะอีกด้วย และยังมีกฎระเบียบที่รวมถึงข้าราชการหลังเกษียณราชการด้วย (quarantine rule)

9. ข้าราชการทุกคนไม่ได้รับอนุญาตให้รับของขวัญหรือการรับเลี้ยงสิ่งบันเทิงต่างๆ ทั้งสิ้น (any entertainment) จากบุคคลที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับภาครัฐ หากมีบางกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น ของที่ระลึกจากแขกพิเศษ ให้สามารถรับได้แต่ต้องส่งต่อให้กับผู้บังคับบัญชาเพื่อมอบคืนให้หน่วยงานทุกครั้ง หากข้าราชการคนใดต้องการที่จะเก็บของขวัญใดเป็นการส่วนตัว จะต้องจ่ายเงินให้กับทางราชการเท่ากับมูลค่าของของขวัญนั้นๆ ซึ่งประเมินโดยเจ้าหน้าที่ประเมินมูลค่าทรัพย์สินจากกระทรวงการคลัง (non-acceptance of gifts) ทั้งนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ the Prevention of Corruption Act ข้อ 9 และ ข้อ 14

10. การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของราชการ ข้าราชการทุกคนต้องแสดงรายการทรัพย์สินและการลงทุนของทั้งตนเอง ภรรยาและบุตรทุกคน ตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการเป็นประจำทุกปี โดยหากข้าราชการคนใดมีรายการทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากเกินกว่าความสามารถของรายได้ จะต้องถูกชักถึงความเป็นมา หรือหากข้าราชการคนใดถือหุ้นอยู่ในบริษัทเอกชน ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ จะสามารถสั่งการให้ขายหุ้นดังกล่าวได้ (declaration of assets and Investments) นอกจากนี้ ข้าราชการในทุกระดับชั้น ต้องแสดงหลักฐานเพื่อพิสูจน์สถานะปลอดหนี้สินทางการเงินใดๆ เนื่องจากเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ที่มีภาระหนี้สิน มีความเป็นไปได้สูงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีการคอร์รัปชัน (declaration of non-indebtedness)

11. มาตรการปลุกย่อยอื่นๆ เช่น ในการปฏิบัติงานสืบสวนของ CPIB ได้เปลี่ยนแปลงให้มีการจ้างข้าราชการประจำของ CPIB เอง ทำหน้าที่เป็นผู้สอบสวนคดีคอร์รัปชัน แทนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ยืมตัวมาจากกรมตำรวจ เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน อีกทั้งจะมีการเตือนใจทุกครั้งก่อนการเซ็นสัญญาระหว่างราชการและผู้รับสัญญาถึงการยกเลิกสัญญาหากพบข้อสงสัยด้านการตัดสินใจ

มาตรการเชิงสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน (Promotion Measures)

1. การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศสิงคโปร์นั้นเป็นความพยายามขนาดใหญ่ที่มากกว่าขอบข่ายหน้าที่ของ CPIB เพราะมองถึงระบบการรักษาคุณธรรมของทั้ง

ระบบราชการ (integrity system) (NIS Singapore 2006) รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐทั้งหมดไม่ได้เน้นเพียงเรื่องการสืบสวนและปราบปรามหากเน้นการสร้างค่านิยม (values) ที่ฝังลึกในระบบราชการและตัวข้าราชการทุกคนว่าต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูง (embedded high ethical standards) โดยการฝึกอบรมข้าราชการตั้งแต่เริ่มเข้าทำงาน เพื่อแยกพวกเขาออกจากข้าราชการกลุ่มเก่าที่ยอมรับการทุจริต ก่อนที่พวกเขาจะถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมเดิมๆ (separating them out) มาตรการนี้ถึงแม้จะใช้ระยะเวลานานและความพยายามอย่างต่อเนื่องจริงจัง แต่สิงคโปร์ก็พิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถแก้วัฒนธรรมที่ยอมรับการทุจริตได้ในที่สุด (Transparency International 2006c)

2. การสร้างเครือข่าย (Network) ของ CPIB นับว่าเป็นมาตรการสำคัญที่ทำให้การทำงานการต่อต้านคอร์รัปชันมีประสิทธิภาพ เพราะ CPIB มาตรฐานกว่าความสำเร็จในการต่อต้านการคอร์รัปชันนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานและความรู้หลายด้าน รวมทั้งต้องนำผู้อื่นให้เข้ามามีส่วนร่วม (engage) โดยเล็งมองหน่วยงานอื่นเป็น target แต่มองเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) แทน ซึ่งการมีเครือข่ายที่หลากหลายทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องการทุจริตที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมการต่อต้านการคอร์รัปชันนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การสื่อสารข้อมูลและให้คำแนะนำแก่บรรดาข้าราชการ จากส่วนราชการต่างๆ ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากปัญหาการคอร์รัปชันและวิธีการหลีกเลี่ยงที่จะมีส่วนร่วมในการคอร์รัปชัน อีกทั้ง CPIB ยังมีบทบาทในการให้การศึกษาแก่พลเมืองทุกกลุ่ม ให้ตระหนักและมีวัฒนธรรมที่ไม่ยอมต่อการคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นนโยบายเชิงสนับสนุนที่สำคัญ โดย CPIB ทำงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับ Civil Service College, กระทรวงศึกษาธิการ, สื่อมวลชน รวมถึงมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศ

4. กรณีฮ่องกง

การศึกษาปัญหาการทุจริตและวิธีการแก้ไขในฮ่องกง ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายท่าน เช่น Chan, S. and Leung S. (1995) ได้ศึกษาเรื่อง “ประมวลจริยธรรมในบริษัทต่างๆ ในฮ่องกง” (The Code of Conduct in Hong Kong Business Companies) ศูนย์พัฒนาจริยธรรมแห่งฮ่องกงได้จัดทำเว็บไซต์จริยธรรมภาคปฏิบัติ (Ethics in Practice) ให้บริการข้อมูลข่าวสารทาง

โทศัพท์ คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริตได้ออกประมวลจริยธรรมขององค์กรธุรกิจ (Corporate of Conduct) ต่อมา McDonal, G.M. (1994) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของภูมิธรรม (Moral Ethos) ที่มีต่อวิกฤตด้านจริยธรรม” De Spevilla, Bertrand (1997) ได้ศึกษาเรื่อง “กิจกรรมการต่อต้านการทุจริต: สงครามของฮ่องกงและคณะกรรมการอิสระด้านการต่อต้านการทุจริต” และเรื่อง “ประสบการณ์ของฮ่องกงในการต่อต้านทุจริต” โดยผลของการศึกษาจากนักวิชาการต่างๆ ได้ข้อสรุปดังนี้

1. ปัญหาการทุจริตของฮ่องกง ในอดีตฮ่องกงเต็มไปด้วยปัญหาการทุจริตในหน่วยงานต่างๆ เช่น ตำรวจ พนักงานไปรษณีย์ เป็นต้น จนเกิดการรวมตัวประท้วงครั้งใหญ่ของประชาชน รัฐบาลฮ่องกงจึงได้หาทางแก้ไขปัญหาทุจริตด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption – ICAC) ในปี 1974 จากนั้นได้มีการปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการปราบปรามในกรมตำรวจ ภายในช่วง 30 ปี สถานการณ์การทุจริตได้ลดลงอย่างมาก คะแนนภาพลักษณ์การทุจริตของฮ่องกงในปี 2005 อยู่ที่ลำดับ 15 ซึ่งอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือภาคธุรกิจเอกชนได้หันมาร่วมมือกับการปราบปรามการทุจริตมากขึ้น ทั้งภายในองค์กรของตนเองและที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ มีเอกชนไปขอคำแนะนำวิธีการปราบปรามการทุจริตจาก ICAC จำนวนมากขึ้น ในปี 1994 ICAC เริ่มรณรงค์เรื่องจริยธรรมทางธุรกิจและต่อมาอีก 18 เดือน ได้มีบริษัทและสมาคมการค้ามากกว่า 1,200 แห่ง ประกาศว่าจะใช้ประมวลจริยธรรมของบริษัท ซึ่งจะเป็นผลให้ผู้ละเมิดถูกลงโทษทางสังคม เช่น การคว่ำบาตรไม่ธุรกิจด้วย

2. เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญ (Critical Success Factor – CSF) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ฮ่องกงประสบความสำเร็จในการปราบปรามการทุจริตได้ภายใน 30 ปี ได้แก่

2.1 การยอมรับว่ามีปัญหาและมีความตั้งใจที่ความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาคือการทุจริตของรัฐ รวมทั้งการเข้าใจอย่างถูกต้องว่าการทุจริตคือปัญหาเชิงโครงสร้างสังคมที่ต้องใช้เวลาแก้ไขอย่างต่อเนื่องมากกว่าการใช้มาตรการเพียงแคในระยสั้นและระยะปานกลาง

2.2 การมีองค์กรปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส เป็นที่เชื่อถือของประชาชน โดยมีรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ ICAC มีการคัดเลือก

เจ้าหน้าที่มาทำงานอย่างเข้มงวดมาก ต้องทั้งเก่ง มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความซื่อสัตย์ เมื่อเข้ามาทำงานก็ให้เงินเดือนและสวัสดิการสูง และต้องปฏิบัติตนตามกฎหมายและวินัยอย่างเคร่งครัด

3. การมียุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีการวางแผนที่ดี โดยมีความเข้าใจและเชื่อว่า การลงโทษผู้กระทำผิดและการปรับปรุงกลไกการทำงานของราชการไม่อาจแก้ปัญหาคอร์รัปชันได้ ต้องถึงขั้นเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนเท่านั้นจึงจะแก้ปัญหาคอร์รัปชันได้ผล ยุทธศาสตร์ต่อต้านการทุจริตต้องดำเนินการทั้ง 3 ด้านพร้อมๆกันแบบบูรณาการ ได้แก่

แนวทางที่ 1 การสอบสวน มีสำนักปฏิบัติการทำงานสอบสวนข้อเท็จจริงตามที่ได้รับรายงานหรือมีการร้องเรียนเข้ามา

แนวทางที่ 2 การป้องกัน มีสำนักป้องกันการทุจริตที่ทำหน้าที่ในการป้องกันเพื่อลดโอกาสในการทุจริตทั้งในภาครัฐและเอกชน

แนวทางที่ 3 การให้การศึกษาแก่ประชาชน มีสำนักประชาสัมพันธ์ชุมชน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประมาณ 200 คนทำงานด้านการให้การศึกษา ให้ประชาชนตระหนักถึงความเลวร้ายของการทุจริตและแสวงหาการสนับสนุนอย่างแข็งแรงแจกประชาชน หน้าที่ของสำนักประชาสัมพันธ์คือต้องเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้ได้ว่า การตัดสินใจให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นการส่งเสริมการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมเพิ่มค่าใช้จ่ายให้สูงขึ้น ทำให้ธุรกิจมีกำไรลดลง และเป็นเป็นการทำลายระบบเศรษฐกิจ โดยพยายามอธิบายกฎหมายการต่อต้านการทุจริต ให้แก่นักศึกษา กระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปราบปรามการทุจริตด้วยการรายงานข่าวหรือข้อสงสัยเรื่องการทุจริตให้ ICAC ทราบ

4. การใส่ใจต่อรายงานข้อร้องเรียนเรื่องการทุจริตทุกเรื่อง ICAC จะรับและติดตามสอบสวนรายงานที่ประชาชนร้องเรียนมาแม้เป็นเรื่องเล็กน้อย และตอบให้ประชาชนทราบว่าเรื่องที่ร้องเรียนมาได้ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว ผลเป็นอย่างไร เพื่อให้ประชาชนไว้วางใจประชาชนจะได้ช่วย ICAC ในครั้งต่อไปอีก แม้กระทั่งเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับ ICAC โดยตรง ก็ส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง และมีการแจ้งให้ประชาชนทราบ ซึ่งบทบาทดังกล่าวคือที่มาของความน่าเชื่อถือและไว้วางใจที่ประชาชนมอบให้ ICAC

5. การรักษาความลับของผู้ร้องเรียน การร้องเรียนมีความเสี่ยงสูง ผู้ร้องเรียนจึงต้องการความมั่นใจว่าเรื่องที่ร้องเรียนจะเป็นความลับ ICAC จึงต้องมีมาตรการที่ทำให้ผู้ร้องเรียนมีความมั่นใจ เช่น การบันทึกข้อมูลของผู้ร้องเรียนในคอมพิวเตอร์และระบบการเก็บข้อมูล จะมีการ

ป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล จะมีเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จำเป็นต้องรู้เท่านั้นจึงเข้าถึงข้อมูลได้ และข้อมูลที่หมดความจำเป็นแล้วจะถูกทำลาย

6. การมีปัจจัยแวดล้อมโดยรวมที่เอื้ออำนวย การปฏิบัติงานของ ICAC เป็นอิสระจากรัฐบาลแต่ก็มีระบบตรวจสอบ ICAC เพื่อป้องกันไม่ให้ ICAC ใช้อำนาจในทางที่ผิด ปัจจัยที่เอื้ออำนวยอย่างสำคัญคือการที่ระบบกฎหมายของฮ่องกงสนับสนุนให้ ICAC ปราบปรามการทุจริตได้อย่างเต็มที่ มีอำนาจป้องกันไม่ให้ผู้ต้องสงสัยจะทุจริตโยกย้ายทรัพย์สิน สามารถร้องขอต่อศาลห้ามผู้ต้องสงสัยเดินทางออกนอกประเทศ เรียกร้องให้ผู้ต้องสงสัยแสดงฐานะทางการเงินโดยละเอียด รวมทั้งเข้าไปตรวจค้นที่บ้านพัก ถ้าการสอบสวนโยงใยไปถึงบุคคลอื่น ยังสามารถไปตรวจสอบบุคคลนั้นๆ ได้ และที่สำคัญยิ่งคือ ICAC สามารถตั้งข้อหาต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่มีทรัพย์สินมากเกินไป และไม่อาจอธิบายได้

5. กรณีญี่ปุ่น

บริบทของประเทศญี่ปุ่นที่เอื้อต่อการต่อต้านและปราบปรามการทุจริตจนทำให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งซึ่งได้รับการจัดอันดับของการทุจริตต่ำที่สุดในเอเชีย ได้แก่ การที่ประเทศนี้เป็นประเทศที่เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับต้นๆ ของโลก ซึ่งทำให้เศรษฐกิจและการเงินของพลเมืองส่วนใหญ่มีการกินคืออยู่ดีตามไปด้วย ในขณะที่ขบวนการของญี่ปุ่นจะมีความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเอง จึงสร้างวัฒนธรรมที่ไม่ทำการทุจริตขึ้นมา ซึ่งจะต่างกับนักการเมืองโดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่นในเมืองใหญ่ๆ ซึ่งเป็นตัวที่สร้างปัญหาการทุจริต ซึ่งในจุดนี้ ทำให้เราเห็นได้ว่าการมีข้าราชการที่ดีก็เป็นส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่การต่อต้านการทุจริตที่ดีมากประการหนึ่ง

ญี่ปุ่นได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศที่มีปัญหาการทุจริตในระดับที่น้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค Transparency International จัดญี่ปุ่นเป็นลำดับที่ 5 จาก 33 ประเทศในภูมิภาค (Transparency International 2007) ญี่ปุ่นสามารถรักษาภาพลักษณ์ของการเป็นประเทศที่สะอาดปราศจากการทุจริตได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการตั้งองค์กรเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตขึ้น โดยเฉพาะ อำนาจและหน้าที่ส่วนใหญ่ฝากไว้กับตำรวจและอัยการที่มักแข่งขันกันสร้าง

ผลงานการปราบปรามการทุจริต (UN 2006a) นอกจากการมีภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งระดับหนึ่ง กับสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบภาครัฐอย่างอิสระ ทำให้เกิดประสิทธิผลโดยรวม

โครงสร้างการต่อต้านการคอร์รัปชันในญี่ปุ่น เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีระบบการต่อต้านและปราบปรามการทุจริตแบบกระจายศูนย์ไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการต่อต้านและปราบปรามการทุจริตโดยตรง ดังนั้น จึงทำให้โครงสร้างในการต่อต้านการทุจริตในประเทศญี่ปุ่นไม่มีอย่างชัดเจน แต่เป็นการทำหน้าที่ตามโครงสร้างของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นตามโครงสร้างของระบบราชการ ดังนั้น ในที่นี้จะขอก้าวถึงรูปแบบของการทุจริตเพื่อนำไปสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในส่วนของมาตรการต่าง ๆ

รูปแบบการคอร์รัปชันในญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบด้วยกัน โดยที่ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและในบางกรณีอาจไม่สามารถพิจารณาแยกจากกันได้

1. Administrative corruption การคอร์รัปชันในระดับเล็กที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับปฏิบัติการกับภาคเอกชนในระดับปัจเจก

2. Individual Political Corruption การคอร์รัปชันที่เกี่ยวข้องกับนักการเมือง ข้าราชการระดับกลางถึงสูง และบริษัทเอกชน ในการฮั้วการประมูลงานจากภาครัฐ ซึ่งถือเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งของญี่ปุ่นและไม่สามารถจับได้ง่ายๆ มีศัพท์เรียกว่า Kansei-Dango คือการที่ข้าราชการเป็นผู้นำการฮั้วการประมูล

3. Institutionalized or Systematic Corruption การคอร์รัปชันที่นักการเมืองร่วมมือกับบริษัทธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ในการให้ข้าราชการระดับสูงใช้อำนาจขององค์กรภาครัฐเพื่อผลประโยชน์ของธุรกิจนั้นๆ แลกกับผลตอบแทนส่วนตัวต่อนักการเมืองและข้าราชการ เช่น การให้สิทธิพิเศษทางการค้า การลดหย่อนภาษี การให้เงินอุดหนุนพิเศษ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นกรณีพิเศษ เป็นต้น การทุจริตลักษณะนี้โดยผิวเผินแล้วถูกกฎหมายเพราะไม่ได้ทำอะไรที่ผิดกฎระเบียบ หากแต่เป็นการใช้อำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องอย่างชัดเจน เข้าข่ายปัญหา conflict of interest หรือผลประโยชน์ทับซ้อน เช่นกรณีทำการจัดซื้อจัดจ้างกับเอกชนที่เป็นลักษณะการฮั้วกัน โดยหน่วยงานภาครัฐให้สัญญาว่าจ้างกับบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง โดยบริษัทเอกชนนั้นจะต้องให้ตำแหน่งบริหารในบริษัทแก่ข้าราชการระดับสูงของหน่วยงานที่กำลังจะเกษียณอายุ

ราชการ การกระทำเช่นนี้มีหลายกรณีในญี่ปุ่น เรียกว่า Amakudari (Golden Parachute) หรือการที่ข้าราชการระดับสูงร่อนลงจากหอคอยงาช้าง สู่ตำแหน่งผู้บริหารในบริษัทเอกชนอย่างสวยงาม นับเป็นปัญหาการคอร์รัปชันที่สำคัญและเรื้อรังประการหนึ่งของญี่ปุ่น

4. Corruption within the Private Sector หมายถึงการทุจริตที่เกิดขึ้นระหว่างภาคเอกชนกันเอง เช่นการประมุขระหว่างภาคเอกชนกันเอง การหลอกผู้บริโภคน ผู้ถือหุ้นและผู้กำกับดูแล

5. International (or external) Corruption การคอร์รัปชันทั้ง 4 ประการข้างต้นสามารถเกิดขึ้นโดยที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลต่างประเทศ และธุรกิจเอกชนของต่างประเทศเกี่ยวข้องด้วย ทั้งในแง่ของการทำธุรกิจ และในแง่ของการให้เงินช่วยเหลือ (aid)

ในทั้ง 5 รูปแบบนี้ประเทศไทยน่าจะสามารถเรียนรู้ได้มากจากแบบที่ 2- 5 หรือที่เรียกว่าปัญหา “Iron Triangle” ซึ่งคือการทุจริตที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างนักการเมือง นักธุรกิจ ข้าราชการ

มาตรการการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันของญี่ปุ่น เนื่องจากมาตรการการต่อต้านคอร์รัปชันของญี่ปุ่นนั้นเป็นแบบที่ไม่มีกฎหมายเรื่องการทุจริตโดยเฉพาะและไม่มียุทธศาสตร์จัดตั้งขึ้นพิเศษ แต่อาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างหลายองค์กรและการใช้กฎหมายและมาตรการหลายอย่างรวมกัน ได้แก่

มาตรการปราบปรามการคอร์รัปชัน (Punishment Measures)

เพื่อปรับตามมาตรฐานของ OECD Bribery Convention ญี่ปุ่นได้ปรับปรุง Unfair Competition Prevention Law เมื่อ ค.ศ. 1999 โดยให้สามารถเอาผิดและลงโทษคนญี่ปุ่นที่ทำการทุจริตนอกประเทศญี่ปุ่นได้ นอกจากนี้ยังมี Fair Trading Law และ Anti-Monopoly Law (amendments) เช่น Leniency System กฎหมายเหล่านี้บังคับใช้โดย Fair Trade Commission ที่มีหน้าที่ดูแลเรื่องการแข่งขัน การค้า การทำสัญญาของภาคเอกชนกับภาครัฐ ให้มีความยุติธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย โดยเน้นกรณีระดับประเทศเป็นหลัก การตัดสินใจของคณะกรรมการนี้มักส่งผลกระทบต่อรัฐบาลท้องถิ่นด้วย เพราะการฮั้วการประมูลนั้นมักเกิดขึ้นโดยมีหลายส่วนเกี่ยวข้องทั้งที่เป็นรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น และต้องทำงานร่วมกับอัยการที่ตัดสินเอาผิดได้ Fair Trade

Commission นี้เป็นรูปแบบที่มีทั่วโลก ทำงานเป็นเครือข่าย นับเป็นการมีมาตรการสากลเพื่อต่อต้านการทุจริตอย่างหนึ่งที่สำคัญของญี่ปุ่น

มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures)

1. ญี่ปุ่นมีกฎหมายทางด้านจริยธรรมระดับชาติ National Public Service Ethics Law ที่ประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ.2000 เพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของข้าราชการ มีการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมแห่งชาติ (National Public Service Ethics Board) ภายใต้ National Personnel Authority (NPA) ที่มีอำนาจด้านการบริหารบุคคลภาครัฐทั้งหมด คณะกรรมการดังกล่าวจะเป็นผู้เสนอคณะรัฐมนตรีในการปรับปรุง National Public Service Officials Ethics Code และมีอำนาจในการติดตาม สอบสวน ให้คำแนะนำปัญหาที่เกี่ยวกับจริยธรรมของข้าราชการในทุกหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการวางมาตรการและดำเนินการตามกฎหมาย กรณีที่มีการทำผิดกฎหมายจริยธรรม นอกจากนี้ในแต่ละหน่วยงานยังต้องมีตำแหน่งที่ปรึกษาทางด้านจริยธรรม เพื่อคอยตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ติความกฎหมายและการกระทำต่างๆที่อาจเกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องจริยธรรมของบุคลากรในองค์กร (UN 2006a) มาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการญี่ปุ่นนั้นกำหนดไว้อย่างสูงและละเอียดมาก ซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้ล้วนมีเพื่อป้องกันการเกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมระหว่างข้าราชการและนักธุรกิจเอกชน กับเพื่อป้องกันการเข้าใจผิดจากฝ่ายประชาชน

2. Ethical Code of Conduct for Politicians (1985) Rules Against Conflicts of Interest ข้อห้ามที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนนั้นจะถูกเขียนไว้ในสมุดเล่มเล็กๆเพื่อให้ทุกคนพกพา และนำออกมาอ้างอิงได้อย่างง่าย

3. ญี่ปุ่นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับเงินทุนของพรรคการเมือง คือ 1. Political Funds Control Act (2005) เพื่อต่อต้านการให้เงินบริจาคพรรคการเมือง/นักการเมืองแบบผิดกฎหมายจากบริษัทเอกชน กฎหมายนี้ได้รับการปรับเปลี่ยนมาตามกาลเวลาและประสบการณ์การเกิดการคอร์รัปชัน มีข้อกำหนดต่างๆ เช่น การห้ามบริจาคให้แก่ปัจเจกบุคคลที่เป็นนักการเมืองจำนวนที่บริจาคห้ามเกิน 50 ล้านเยนต่อปี และการบริจาคเงินให้พรรคการเมืองนั้นจะต้องผ่านระบบบัญชีธนาคารหรือไปรษณีย์เพื่อการตรวจสอบที่ง่ายขึ้น เป็นต้น (Transparency International 2006a)

2. Political Parties Subsidies Act (1994) เรื่องงบประมาณของพรรคการเมือง เช่น กำหนดการแจ้งรายรับรายจ่ายของพรรคต่อปี รายงานการตรวจสอบโดยนักบัญชี กฎหมายนี้อาจทำให้ศูนย์กลางของพรรคการเมืองมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นเพราะมีอำนาจในการแจกจ่ายงบประมาณจากรัฐบาลให้กับสมาชิกพรรคต่างๆ (Transparency International 2006a)

4. Public Office Election Act เป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับพฤติกรรมในการลงแข่งขันการเลือกตั้งทั้งหมด เช่น กรอบค่าใช้จ่ายในการหาเสียง การห้ามเคาะประตูหาเสียงตามบ้าน (door-to-door campaign) การกำหนดปริมาณและขนาดโปสเตอร์หาเสียง นอกจากนี้ผู้สมัครรับเลือกตั้งยังต้องวางเงินมัดจำ 3 ล้านเยน หลังเลือกตั้ง ถ้าได้ไม่ถึงร้อยละ 10 ของคะแนนเสียงทั้งหมดในเขตที่ลงเลือกตั้ง เงินมัดจำนี้จะถูกริบ (Transparency International 2006a) ในส่วนขององค์กรที่ขับเคลื่อนกฎหมายนั้นได้แก่ คณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งแบ่งเป็นสองประเภทคือ คณะกรรมการที่ทำงานด้านการเลือกตั้งระดับประเทศ และคณะกรรมการที่ทำงานด้านการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในอดีตญี่ปุ่นเคยประสบกับปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น การซื้อขายเสียง การติดสินบน การทำบัตรปลอม หรือการลงคะแนนซ้ำ แต่ปรากฏว่าหลังจากการเปลี่ยนกฎหมายนี้ในปี ค.ศ. 1965 คณะกรรมการการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้ออกมารณรงค์ขนาดใหญ่ ให้การพการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (fair election) ทำให้หลังจากนั้นเป็นต้นมาสามารถกำจัดปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี (Transparency International 2006a)

5. Budget Committee of the Lower House คณะกรรมการชุดนี้มีอิทธิพลพอควรในการต่อต้านการคอร์รัปชันเพราะถึงแม้จะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ แต่สามารถเรียกผู้ที่ต้องสงสัยมาให้คำอธิบายการใช้จ่ายงบประมาณต่อสภาได้ ซึ่งการให้คำดังกล่าวจะถูกถ่ายทอดสดออกทีวี ถือได้ว่าเป็นมาตรการการป้องกันได้ดีทางหนึ่ง

6. มีสำนักงานอัยการเดียวสำหรับทั้งประเทศ ทุกคนถือเป็นข้าราชการส่วนกลาง แต่มีการตั้งสำนักงานอัยการพิเศษในเมืองใหญ่ เช่น Tokyo, Nagoya, Hokkaido, Sendai, Saitama, Fukuoka, Osaka เพื่อดูแลกรณีที่สลับซับซ้อนเป็นพิเศษ มีทั้งอำนาจในการสืบสวนสอบสวนและจับทำให้ไม่จำเป็นต้องร่วมมือกับตำรวจเท่าใดนัก ตำรวจนั้นมีทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น แต่หัวหน้าในท้องถิ่นจะเป็นตำรวจที่ส่งมาจากส่วนกลางทั้งหมด โดยมีงบประมาณร้อยละ 50 มาจากรัฐบาลกลาง รูปแบบนี้ช่วยแบ่งเบาภาระของสำนักงานอัยการกลางได้เป็นอย่างดี

มาตรการเชิงสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน (Promotion Measures)

1. Citizens Ombudsmen Groups (since 1994) เป็นการรวมตัวของภาคประชาสังคม เพื่อต่อต้านการทุจริต กลุ่มนี้มีตัวแทนอยู่ทั่วทั้งประเทศ และมีบทบาทสำคัญในการทำให้ Information Disclosure Law (1999) ใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ กลุ่มนี้มีกิจกรรมที่สำคัญคือ การติดตามการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐในระดับรัฐบาลท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด โดยตรวจสอบค่าใช้จ่ายของภาครัฐอย่างละเอียด สมาชิกกลุ่มจะมีทั้งนายควม นักบัญชีและประชาชนโดยทั่วไป โดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะใช้กฎหมายการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการทุจริตของฝ่ายข้าราชการ บทเรียนจากญี่ปุ่นคือ การที่จะทำให้ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารเกิดผลจริงได้นั้น จะต้องอาศัย รูปแบบขององค์กรหรือที่เป็นเครือข่ายของภาคประชาสังคม เพราะเป็นการยากที่จะให้คนๆ เดียวสามารถต่อสู้ขอข้อมูลต่างๆจากระบบราชการได้

2. Freedom of Information Act (2001) ญี่ปุ่นใช้ “In Camera” System คือ การมอบอำนาจให้ศาลตัดสินว่าเอกสารทางราชการที่ขอให้เปิดเผยนั้นควรเปิดเผยหรือไม่ แทนที่จะให้หน่วยงานเจ้าของเอกสารเป็นผู้ตัดสินใจ เพราะมีเช่นนั้นหน่วยงานเจ้าของเอกสารมักจะตัดสินใจที่จะไม่เผยแพร่เอกสาร/ข้อมูล เพื่อปกปิดความคิดของหน่วยงาน มากกว่าเพื่อที่จะรักษาสิ่งที่เป็นความลับจริงๆของราชการ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม Freedom of Information Center ที่พยายามผลักดันความโปร่งใสของการทำงานของรัฐบาลโดยการจัดลำดับ (ranking) ความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ จากการลงขอเอกสารทางราชการและการวิเคราะห์เอกสารเหล่านั้น การจัดลำดับเหล่านี้ได้รับความสนใจพอควร ฝ่ายสื่อทำการรายงานผลการวิเคราะห์ ซึ่งกิจกรรมนี้นับว่ามีส่วนในการกระตุ้นจิตสำนึกของบุคลากรภาครัฐและประชาชนทั่วไปถึงความสำคัญของความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐ

3. การปฏิรูประบบราชการบางประการที่ส่งผลให้แก้ปัญหาการคอร์รัปชัน ได้แก่ Deregulation Reform ส่งผลให้อำนาจรัฐน้อยลงในการพิจารณากฎระเบียบต่างๆ Privatization (Public Highways Corporation, Postal Services) ทำให้ข้าราชการของหน่วยงานเหล่านี้ไม่สามารถใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ได้เพราะรูปแบบการบริหารเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม นโยบายในเรื่อง Regionalism ซึ่งเป็นการลดจำนวนนักการเมืองท้องถิ่น แต่ในทางกลับกันการลดจำนวนข้าราชการ (Downsizing) ทำให้เกิดการพยายามหางานใหม่ของกลุ่มข้าราชการเก่า ทำให้ยังเกิด

ปัญหา amakudari หรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างๆระหว่างข้าราชการที่ต้องการตำแหน่งงานจากบริษัทเอกชนกับบริษัทเอกชนที่ต้องการอาศัยเส้นสายของข้าราชการเพื่อผลประโยชน์ของธุรกิจ

4. นอกจากนี้ที่สำคัญคือการที่ญี่ปุ่นเน้นการเปลี่ยนแปลงและควบคุมพฤติกรรมของฝ่ายธุรกิจเอกชน เช่น ข้อกำหนดใน Japanese Corporate Law (2006) ที่ต้องการ “institutionalize” หรือการปลูกฝังในระดับองค์กร เรื่องของวัฒนธรรมการต่อต้านการคอร์รัปชัน (anti-corruption culture) ไว้ในการบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์กร

6. กรณีเกาหลีใต้

ที่ผ่านมาเกาหลีใต้ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีระดับการคอร์รัปชันที่ค่อนข้างสูง และหลายฝ่ายมองว่าปัญหาการคอร์รัปชันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกาหลีใต้ประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ เกาหลีใต้เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ดำเนินการปฏิรูประบบการบริหารจัดการภาครัฐอย่างกว้างขวาง และปัญหาเรื่องการคอร์รัปชันเป็นอีกด้านหนึ่งที่เป็นเป้าหมายของการปฏิรูป โดยในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2544 เกาหลีใต้ได้ออกกฎหมายการต่อต้านการคอร์รัปชันขึ้นมาเป็นครั้งแรกหลังจากองค์กรพัฒนาเอกชนพยายามผลักดันมาเกือบสิบปี และในเดือนมกราคม พ.ศ.2545 ภายใต้อำนาจของกฎหมายดังกล่าว เกาหลีใต้ได้ตั้งหน่วยงานหลักที่จะทำหน้าที่ในการต่อต้านการคอร์รัปชันนั่นคือ คณะกรรมการอิสระต่อต้านการคอร์รัปชัน (Korea Independent Commission Against Corruption: KICAC) ซึ่งปัจจุบันได้ถูกปรับให้รวมกับผู้ตรวจการรัฐสภา (Ombudsman) และคณะกรรมการรับเรื่องอุทธรณ์การบริหารงาน (Administrative Appeals Commission) ของเกาหลีใต้ แล้วเปลี่ยนชื่อมาเป็น Anti-Corruption and Civil Rights Commission of Korea (ACRC)

ภายหลังจากที่เกาหลีใต้ผลักดันการปฏิรูประบบราชการและออกกฎหมายต่อต้านการคอร์รัปชัน ได้ส่งผลทำให้สถานการณ์คอร์รัปชันในเกาหลีใต้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยหากพิจารณาจาก ดัชนีชี้วัดด้านคอร์รัปชันที่สำคัญนั่นคือ Corruption Perception Index (CPI) พบว่า ภาพลักษณ์ด้านคอร์รัปชันของเกาหลีใต้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากเดิมในปี ค.ศ.1999 ที่อยู่ที่ 3.8 เพิ่มขึ้นเป็น 5.1 ในปี ค.ศ.2006 (Kim, Kim and Lim 2006) การที่เกาหลีใต้สามารถพัฒนาสถานการณ์ด้านการคอร์รัปชันได้ค่อนข้างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีพื้นฐานหรือพัฒนาการด้านคอร์รัปชัน

ที่คล้ายคลึงกับไทย ทำให้เป็นที่น่าสนใจถึงการทำงานขององค์กรต่อต้านคอร์รัปชันในเกาหลีใต้ รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว

พัฒนาการของการต่อต้านคอร์รัปชันในเกาหลีใต้เริ่มตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 ในสมัยประธานาธิบดีปึกจุงฮีด้วยการออกกฎหมาย “ผู้ร่ำรวยผิดปกติ” (Illicit Wealth Accumulation Law) จับกุมและยึดทรัพย์สินนักธุรกิจในช่วงแรก ก่อนที่ประธานาธิบดีปึกจุงฮีจะยอมลดค่าปรับและปล่อยนักธุรกิจจากการจับกุม (หากนักธุรกิจยอมที่จะให้การสนับสนุนและทำตามรัฐบาลทหาร) (Fields 1994) ในขณะเดียวกันได้ออกกฎหมาย Political Purification Law และจับกุมนักการเมือง ข้าราชการและทหารหลายหมื่นคนในข้อหาคอร์รัปชัน (Cumings 2005: 355-356) ในสมัยต่อมา ไม่ว่าจะเป็นประธานาธิบดี Chun Doo-Hwan หรือประธานาธิบดี Roh Tae-woo หรือประธานาธิบดี Kim Young-sam ต่างก็ได้ดำเนินนโยบายในลักษณะเดียวกันนี้ อย่างไรก็ตาม Yoon (2000) ชี้ว่า นโยบายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์แอบแฝงในการที่จะ “กำจัด” ศัตรูทางการเมือง และบังคับให้กลุ่มผู้สนับสนุนอำนาจเก่ายอมศิโรราบ ในขณะที่รัฐบาลที่ดำเนินนโยบายปราบปรามคอร์รัปชัน กลับดำเนินการที่เข้าข่ายคอร์รัปชันเอง ด้วยเหตุนี้ที่ผ่านมามีการดำเนินนโยบายปราบปรามคอร์รัปชันของเกาหลีใต้จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ความคืบหน้าในการผลักดันนโยบายปราบปรามคอร์รัปชันในเกาหลีใต้เกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990s จากการผลักดันของภาคประชาสังคม โดยองค์กรที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ เครือข่ายพลเมืองเพื่อความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ (Citizen's Coalition for Economic Justice: CCEJ) และเครือข่ายประชาชนสมานฉันท์เพื่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (People's Solidarity for Participatory Democracy: PSPD) โดยสององค์กรหลักนี้ได้ร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชัน (Citizen's Coalition for Anti-corruption) และศูนย์สังคมโปร่งใส (Center for Transparency Society) ด้วยการผลักดันขององค์กรประชาสังคมทำให้เกิดการปฏิรูปตามมาหลายประการไม่ว่าจะเป็น ความโปร่งใสในระบบการเงินจากการผลักดันให้เปิดเผยชื่อเจ้าของบัญชีในการทำธุรกรรมทางการเงิน (Real name financial transaction system) การปฏิรูปแจบอด การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูปการเมือง การผลักดันกฎหมายต่อต้านคอร์รัปชัน การผลักดันกฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน รวมทั้งการก่อตั้ง Transparency International ในเกาหลีอีกด้วย (Lee 2003)

ความพยายามในการผลักดันการต่อต้านคอร์รัปชันได้กลายมาเป็น “วาระแห่งชาติ” ร่วมกันทั้งของรัฐบาล และภาคประชาสังคมภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี ค.ศ.1997 เมื่อประธานาธิบดี Kim Dae-Jung ขึ้นสู่อำนาจ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำสำนักประธานาธิบดีว่าด้วยการต่อต้านคอร์รัปชัน (Presidential Commission on Anti-Corruption) และคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนพิเศษเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน (Special Investigation Committee for Corruption) ขึ้นมาในปี ค.ศ.1999 ในขณะที่เดียวกันองค์กรภาคประชาสังคมได้ตั้งเครือข่ายการต่อต้านคอร์รัปชันในเกาหลี (Anti-corruption Network in Korea) ขึ้นมาในช่วงเวลาใกล้เคียงกันในปี ค.ศ.1999 (ต่อมากลายเป็น Transparency International ในเกาหลี) ทั้งคณะกรรมการประจำสำนักประธานาธิบดี และเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน ได้ทำงานร่วมกันในการตรวจสอบการคอร์รัปชันในเจ้าหน้าที่ระดับสูง รวมทั้งผลักดันแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันในอนาคต และนำไปสู่กฎหมายการต่อต้านการคอร์รัปชันในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.2001 ในที่สุด

โครงสร้างการต่อต้านการคอร์รัปชันในเกาหลีใต้ ตามกฎหมายได้บัญญัติข้อกำหนดเบื้องต้นเกี่ยวกับการต่อต้านคอร์รัปชันดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยจรรยาบรรณ (code of conduct) เพื่อเป็นแนวทางให้ข้าราชการปฏิบัติตาม
 2. ข้าราชการเมื่อพบเห็นการกระทำที่อาจเข้าข่ายการคอร์รัปชัน โดยข้าราชการหรือหน่วยงานของราชการอื่นๆ สามารถแจ้งการกระทำดังกล่าวได้
 3. ประชาชนสามารถเรียกร้องให้มีการตรวจสอบบัญชีหรือการทำงานของหน่วยงานราชการหากพบว่าหน่วยงานดังกล่าวอาจดำเนินการที่ส่งผลร้ายต่อผลประโยชน์สาธารณะ
- นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังได้กำหนดให้มีหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันหรือ KICAC ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระ และขึ้นตรงต่อประธานาธิบดี และมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 อำนาจหน้าที่เชิงนโยบาย ด้านที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างเชิงสถาบัน ด้านที่ 3 การบริหารจัดการผู้แจ้งเบาะแส (whistleblowers) และด้านที่ 4 การให้การศึกษา โดย KICAC เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับ “การป้องกันการคอร์รัปชัน” โดยตรงของเกาหลีใต้ โดยเป็นทั้งในระดับสาธารณะและเชิงนโยบายเป็นหลัก โดยที่ไม่มีอำนาจในการสืบสวนหรือสั่งฟ้องคดีความที่เกี่ยวกับ

การคอร์รัปชัน ซึ่งจะอยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของอัยการ ซึ่งในแง่นี้มีข้อเสนอจากหลายฝ่ายที่ให้เพิ่มอำนาจและบทบาทของ KICAC ในการ “ปราบปรามการคอร์รัปชัน” ด้วยเช่นกัน

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ประกอบด้วย

1. มาตรการปกป้องและให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส (whistleblower protection and reward) KICAC ให้ความสำคัญทั้งในด้านการปกป้องและให้รางวัลกับผู้แจ้งเบาะแส ที่ต้องปกป้อง เนื่องจากผู้แจ้งเบาะแสจะต้องไม่ต่อสู้อย่างโดดเดี่ยวในสภาพที่ถูกกดดันและคุกคามจากทั้งตัวหน่วยงานเองและจากเพื่อนร่วมงาน ส่วนในเรื่องของการให้รางวัลนั้นเพื่อสร้างแรงจูงใจให้สังคมกล้าที่จะเปิดเผยเรื่องคอร์รัปชันมากขึ้น (โดยได้รับการประกันความปลอดภัยจากมาตรการปกป้องในขณะเดียวกัน)

ผลจากการบังคับใช้มาตรการนี้ ทำให้บริษัทในภาคเอกชนริเริ่มโครงการระบบการแจ้งเบาะแสด้วยตัวเองขึ้นมา ซึ่งทำให้เห็นด้วยว่าระบบนี้ควรมีทั้งในภาครัฐและธุรกิจ นอกจากนี้ ผู้แจ้งเบาะแสยังได้จัดตั้ง “Gathering of Whistleblowers” ขึ้นมา เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการแจ้งเบาะแสและรวมถึงเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแค้น ความสำคัญของมาตรการนี้ต้องอยู่ที่ การป้องกันและปกป้องผู้แจ้งเบาะแสมากกว่าการเยียวยาหรือจ่ายค่าชดเชยให้จากการแค้นที่เกิดขึ้น

ในส่วนของการให้รางวัลเพื่อจูงใจผู้แจ้งเบาะแสนั้น หากกรณี คอร์รัปชันดังกล่าว เป็นเรื่องที่ลดความเสียหายให้แก่ระบบราชการ หรือทำให้ราชการป้องกันการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น หรือทำให้ราชการมีรายได้มากขึ้น ผู้แจ้งเบาะแสอาจได้รับรางวัลเป็นมูลค่าไม่เกิน 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขึ้นอยู่กับกรณี และมูลค่าความเสียหาย หลักในการให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสของ KICAC เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะมีหลักว่าผู้แจ้งเบาะแสมีส่วนช่วยในการรักษาผลประโยชน์สาธารณะ และทำให้สินค้าสาธารณะ (public goods) ดีขึ้น การให้รางวัลนั้นขึ้นอยู่กับการให้เงินรางวัลทดแทน ซึ่งในขณะนี้มีการพิจารณาว่าจะขยายขอบเขตของการให้รางวัลให้แก่คนที่ให้ความช่วยเหลือในการสอบสวนหรือการตรวจสอบด้วย และนอกจากนี้ ยังพิจารณาด้วยว่าควรให้เงินทดแทนแก่ผู้แจ้งเบาะแสที่ได้รับผลกระทบจากการแค้น

2. การสำรวจการทุจริต (Corruption survey) ในด้านนี้ KICAC ได้จัดทำสิ่งที่เรียกว่า การประเมินความเที่ยงธรรม (Integrity Evaluation: IE) โดยพื้นฐานแล้ว KICAC เห็นว่า

ดัชนีชี้วัดการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) ของ Transparency International (TI) นั้นแม้จะเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่ เช่น เน้นในการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักธุรกิจ นักวิจัย และนักวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันระหว่างประเทศ ซึ่งเท่ากับว่าผู้รับบริการ โดยจากการบริหารงานถูกกันออกไปและนอกจากนี้ยังเป็นดัชนีที่วัดการรับรู้ (perception) ซึ่งอาจจะต่างจากความ เป็นจริง (reality) ก็ได้ นอกจากนี้ CPI ยังไม่ได้บ่งชี้พื้นที่และระดับของการทุจริต ดังนั้นจึงได้คิดการสำรวจการทุจริตของตนขึ้นมาซึ่งก็คือ IE โดยเป็นการสำรวจที่ประชาชนของประเทศเกาหลี ได้สามารถประเมินความเที่ยงธรรมของสถาบันที่ให้บริการสาธารณะต่างๆ โดยมีการสำรวจจาก “ประสบการณตรง” ของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานของรัฐบาลกลาง องค์กรปกครองท้องถิ่น สำนักงานการศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสำรวจโดยผ่านทาง โทรศัพท์โดยหน่วยงานพิเศษ ผลของการสำรวจจะถูกเผยแพร่ผ่านสื่อ ซึ่งมีผลทำให้หน่วยงานภาค สาธารณะต่าง ๆ แข่งขันกันเพื่อให้อันดับของตนเองดีขึ้น (KICAC’s Transparency Korea) จะเห็น ได้ว่ามาตรการนี้เป็นมาตรการในเชิงป้องกันการทุจริต

3. ประมวลจริยธรรม (code of conduct) งานในด้านนี้เป็นงานหลักอันหนึ่งตั้งแต่ ก่อนที่ KICAC จะได้รับการปรับให้มาเป็นส่วนหนึ่งของ ACRC โดย KICAC ได้เสนอการสอดส่อง และตรวจสอบการทุจริตในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม เพื่อให้เกิดแนวทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ ACRC (KICAC เดิม) ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติ ทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ (Code of Conduct for Public Officials) ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2003 ว่าสิ่งใดที่เจ้าหน้าที่รัฐควรทำหรือไม่ควรทำ ซึ่งมีผลทำให้แต่ละหน่วยงานรัฐต้องออก ประมวลจริยธรรมของตนเองออกมา โดยทาง ACRC จะเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินการตามและการ ละเมิดประมวลจริยธรรมของแต่ละหน่วยงานเพื่อป้องกันการให้ของขวัญและการเลี้ยงรับรองที่มี มูลค่าเกินควร โดยมีหลักว่าประมวลจริยธรรมนี้ควรจะเป็นมาตรการทางจริยธรรมที่มีความเข้มงวด มากกว่ากฎหมาย แนวคิดนี้ มาจากการริเริ่มของ OECD ในปี ค.ศ.1998 ที่ได้เสนอประมวลจริยธรรม สำหรับประเทศสมาชิกของ OECD

4. การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐและภาคอื่นๆ ในการต่อต้านการทุจริต ในด้าน นี้เรื่องที่น่าจับตามองมากที่สุดคือการริเริ่มโครงการ K-PACT (the Korea Pact on Anti-Corruption and Transparency) ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการริเริ่มสร้างความโปร่งใสในเกาหลีใต้โดยทางภาคประชา

สังคมและมีหลายภาคส่วนจากสังคมมาเป็นหุ้นส่วน ถือว่าเป็นการจัดการปกครอง/วิธีการปกครอง (governance) แบบใหม่ในรูปแบบของการให้ความร่วมมือแนวราบ (horizontal cooperation) ในเรื่องนี้ ทางด้าน KICAC มีบทบาทในการช่วยเหลือให้กลุ่มประชาชนได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์การต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption Center) ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการป้องกันการทุจริต เช่น การตรวจสอบ การอบรม การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความเที่ยงธรรม และ KICAC มีบทบาทช่วยเหลือให้ทางภาคธุรกิจในเรื่องของการบริหารจัดการอย่างมีจริยธรรมและเสนอแนะประมวลจริยธรรมให้ (KICAC's Advancing towards a Transparency Korea)

ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของประเทศไทย

สภาพปัญหาและความรุนแรงของการทุจริตคอร์รัปชันทำให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีความพยายามในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาโดยตลอด กล่าวคือ ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 77 กำหนดให้ “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่” ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินโดยการ “พัฒนาระบบงานภาครัฐ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงานเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ”

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ได้มีการปรับปรุงเชิงทางสถาบัน โดยเริ่มจากการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ขององค์กรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งกฎหมายกำหนดและอยู่ภายใต้การกำกับของฝ่ายบริหารให้แยกตัวออกจากฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ได้มีการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรขึ้นหลายองค์กร เช่น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

ในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยการโอนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบมาจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ให้มาอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือกรณีของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ตามความในพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำการทุจริตในฝ่ายบริหาร

นอกจากการปรับปรุงเชิงสถาบันและการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปราม การทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าวแล้ว ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ (7) กำกับดูแล คุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ (13) ดำเนินการป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ส่วนหมวด 9/2 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประจํา จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ (1) “ส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยการประสานความร่วมมือกับ ประชาชนและส่วนราชการเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนในทุกระดับได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการทุจริต โดยดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลในทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”

ส่วนความพยายามในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลในยุคปัจจุบัน ก็มีการกำหนดให้ กระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามนโยบายโดยการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมขึ้นในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ในการ รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกเรื่องในทุกพื้นที่ รวมถึงให้บริการข้อมูล ข่าวสารแก่ประชาชน และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือคนในสังคมได้ตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในทางมิชอบเพิ่มมากขึ้น และสร้างความ เท่าเทียมเสรีภาพใน

ด้านข้อมูลข่าวสารอันเป็นกลไกในการสร้างความโปร่งใสของภาครัฐ จากภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันมิให้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อีกรูปแบบหนึ่ง

อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันไม่สามารถกระทำได้โดยการบังคับใช้กฎหมายกับหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว รวมทั้งการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันไม่อาจจำกัดอยู่เฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเท่านั้นแต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนทั้งสังคมในการช่วยกันป้องกันและแก้ปัญหาคอร์รัปชัน โดยเฉพาะบทบาทของภาคประชาสังคมซึ่งเป็นกลไกสำคัญในสังคมประชาธิปไตยในการทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐและรักษาผลประโยชน์ร่วมของคนทั้งสังคม เช่น ติดตามกรณีทุจริตและเวชภัณฑ์กระทรวงสาธารณสุขของชมรมแพทย์ชนบทและเครือข่าย 30 องค์กรต้านคอร์รัปชันที่มีผลทำให้อดีตรัฐมนตรีต้องออกจากตำแหน่งและได้รับโทษจำคุก การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการข่าเพื่อเจาะลึกและสืบค้น (Investigative report) เพื่อเปิดเผยข้อเท็จจริงและเร่งรัดการณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของความโปร่งใสและปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งบทบาทต่างๆ ของภาคประชาสังคมเหล่านี้นอกจากจะส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในระดับหนึ่งแล้ว ยังทำให้สังคมไทยเกิดความตื่นตัวต่อปัญหาคอร์รัปชันและพร้อมที่จะเป็นแนวร่วมในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ได้แก่

1. เครือข่าย 30 องค์กรพัฒนาเอกชนด้านคอร์รัปชัน การรวมตัวของเครือข่าย 30 องค์กรพัฒนาเอกชนด้านคอร์รัปชัน เกิดขึ้นจากการรวมตัวเฉพาะกิจ เพื่อทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบกรณีทุจริตและเวชภัณฑ์กระทรวงสาธารณสุข (กรณีการคอร์รัปชันของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในปี 2541) โดยเริ่มแรกนั้น ได้ก่อตั้งเป็นเครือข่าย 27 องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสาธารณสุขซึ่งเป็นการร่วมมือที่นำไปสู่การดำเนินคดี กรณีทุจริตและเวชภัณฑ์กระทรวงสาธารณสุข เป็นกรณีแรกที่ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยใช้กลไกตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ด้วยได้ร่วมกันเข้าชื่อจำนวน 52,224 รายชื่อ จาก 76 จังหวัดทั่วประเทศ การเคลื่อนไหวเพื่อรวบรวมรายชื่อ ได้รับความร่วมมืออย่างกว้างขวาง ทั้งจากประชาชนและสื่อมวลชน และได้สร้างกระแสสังคมให้เกิดความสนใจในกรณีทุจริต โดยระหว่างที่ดำเนินการรวบรวมรายชื่อนั้น อดีตรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศลาออกจากตำแหน่ง และอดีตปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับคำสั่งให้สำรองราชการ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากการเข้าชื่อเพื่อยื่นถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในขณะนั้นคือ การที่ยังไม่มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำให้การพิจารณาใช้รายชื่อดังกล่าวขึ้นอยู่กับดุลพินิจของประธานวุฒิสภาซึ่งต่อมาภายหลังได้มีเงื่อนไขที่ต้องให้ผู้ริเริ่มต้องรับรองลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อ และการกำหนดโทษต่อผู้ริเริ่มหากพบว่าการรับรองเป็นเท็จ ซึ่งการรับรองรายชื่อนั้นเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ นอกจากนี้เครือข่าย 30 องค์กรพัฒนาเอกชน ยังได้ใช้ช่องทางทางกฎหมายอื่นๆ เพื่อติดตามตรวจสอบกรณีทุจริตยาได้แก่ การใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อขอให้มีการเปิดเผยผลการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของทางราชการ (ป.ป.ป.) การยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อกล่าวหาอดีตรัฐมนตรีในกรณีร่ำรวยผิดปกติและขอให้มีการสอบสวนเพื่อยึดทรัพย์สินของอดีตรัฐมนตรี การแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อบริษัทที่ให้สินบนต่อรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขในข้อหาละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ในที่สุดผลของการเคลื่อนไหวของเครือข่าย 30 องค์กรพัฒนาเอกชนได้มีส่วนผลักดันให้มีการเอาผิดกับผู้กระทำผิด โดยนักการเมืองระดับสูงในกรณีทุจริตยาต้องได้รับโทษจำคุก และถูกยึดทรัพย์ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องต้องออกจากราชการ

2. องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย (Transparency International Thailand) ตั้งขึ้นในปี 2543 ด้วยการริเริ่มจากแนวคิดของนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี โดยมุ่งมั่นทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมพลังประชาสังคมที่ต้องการสร้างความโปร่งใสให้สังคมไทย โดยเป็นเครือข่ายขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (www.transparency-thailand.org) ซึ่งมีความโดดเด่นด้านการต่อต้านการคอร์รัปชันในประเทศ โดยการส่งเสริมความโปร่งใสและความเชื่อถือได้ โดยทำงานร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสื่อ อันมีเป้าหมายในการควบคุมการคอร์รัปชัน การสร้างความตระหนักรู้และสร้างการมีส่วนร่วมจากสาธารณะในการต่อต้านคอร์รัปชันและส่งเสริมความโปร่งใส ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ออกนโยบายดำเนินการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทยมีพันธกิจเสริมสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับประชาชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน สื่อมวลชน และองค์กรภาคประชาสังคมอื่นๆ เพื่อสร้างความตระหนักรู้และสร้างการมีส่วนร่วม ตัวอย่างกิจกรรมขององค์กร เช่น รายการวิทยุ “เรารักประเทศไทยโปร่งใส” ทาง FM 99.5 MHz ทุกวันเสาร์ เวลา 07.00-09.00 น. ชมรมเยาวชนเพื่อความโปร่งใส ค่ายอบรมผู้นำเยาวชน การประกวด

เรียงความเยาวชน การประกวดข่าวทุจริตเชิงสืบสวนยอดเยี่ยม การสร้างฐานข้อมูลเพื่อความโปร่งใส และการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรม “โตไปไม่โกง” (<http://growinggood.org/>)

3. เครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชัน (คปต.) เป็นองค์กรภาคประชาชนที่ดำเนินงานโดยไม่หวังผลกำไร (Non Profitable Organization, NPO) ซึ่งมีลักษณะเป็นสถาบันนอกระบบราชการ เป็นองค์กรที่รวมตัวกันขึ้นจากหลากหลายกลุ่มวิชาชีพ กลุ่มศึกษา กลุ่มผู้สนใจ หรือกลุ่มที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อที่จะดำเนินบทบาทในการช่วยเหลือและช่วยคลี่คลายปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย โดยเริ่มต้นจากเวทีการประชุมข่ายประชาสังคมไทย เนื่องจาก พ.ศ.2539 ขณะร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่เปลี่ยนแปลงจากการให้ความสำคัญของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมาเป็นการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ภายใต้แนวคิด การพัฒนาประเทศด้วยกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การประชุมข่ายประชาสังคมไทยเมื่อ วันพุธที่ 4 ตุลาคม 2543 ได้มีหัวข้อการประชุมเรื่อง “คอร์รัปชันกับความยากจน” โดย ดร. วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์ ณ ห้องประชุมคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา จังหวัดนครปฐม ผลสรุปของที่ประชุมเสนอให้มีการสนับสนุนและฝึกพัฒนารวมใหม่ของสื่อมวลชนให้ทำการตรวจสอบคอร์รัปชันและจัดตั้งกองทุนขจัดคอร์รัปชัน โดยให้คนไทยร่วมบริจาค และการจัดทำ mapping corruption และ rating corruption ต่อมาการประชุมข่ายประชาสังคมประจำเดือนมกราคม เมื่อพุธที่ 10 มกราคม 2544 มีการจัดประชุม เรื่อง “ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย” ณ ห้องประชุม 213-216 อาคารรัฐสภา 2 ผลสรุปของที่ประชุมมีการเสนอให้รวมกลุ่มของผู้สนใจในการแก้ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย เพื่อเตรียมการก่อตั้งเป็นเครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชัน (คปต.) ตามมติของที่ประชุมข่ายประชาสังคมไทย จึงมีการจัดตั้งเครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชัน (คปต.) และมีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อ วันที่ 27 กรกฎาคม 2544 ณ ศูนย์ประชุมไบเทค บางนา โดยมี ฯพณฯ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ให้เกียรติมาเป็นประธานในการสถาปนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายขจัดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาล โดยมีสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิทางสังคม 100 ท่านซึ่งเป็นบุคคลผู้ร่วมก่อตั้ง และองค์กรร่วมก่อตั้งจากภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม จำนวน 114 องค์กร รวมทั้งประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นสักขีพยานกว่า 1,000 คน ที่มีจุดหมายร่วมกันในการผนึกกำลังของประชาชน เพื่อแก้ปัญหาวิกฤติของชาติ

รายนามบางส่วนของกลุ่มบุคคลผู้ริเริ่มก่อตั้ง คปต. เช่น นายจางงัก สมประสงค์, นายเพียรเลิศ วงศ์ภิรมย์สานต์, นายสมศักดิ์ โกศัยสุข, นายประเทือง ปรัชญพฤทธิ เป็นต้น รายนามบางส่วนขององค์กรร่วมก่อตั้ง คปต. เช่นที่ประชุมข่ายประชาสังคม, องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย, สถาบันพระปกเกล้า, สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, กลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชน, มูลนิธิวีรชนประชาธิปไตย, สมาพันธ์ประชาธิปไตย, ชมรมร่วมใจไทยกู้ชาติ, มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ, มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด, มูลนิธิสื่อสร้างสรรค์, INN และเครือข่ายร่วมด้วยช่วยกัน, สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา, สภานายความ, กลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรี, เครือข่ายพ่อแม่เยาวชนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, ประชาคมนครนายก, สถาบันสหสวรรค์, คณะกรรมการการเลือกตั้ง, คณะกรรมการ ป.ป.ช เป็นต้น

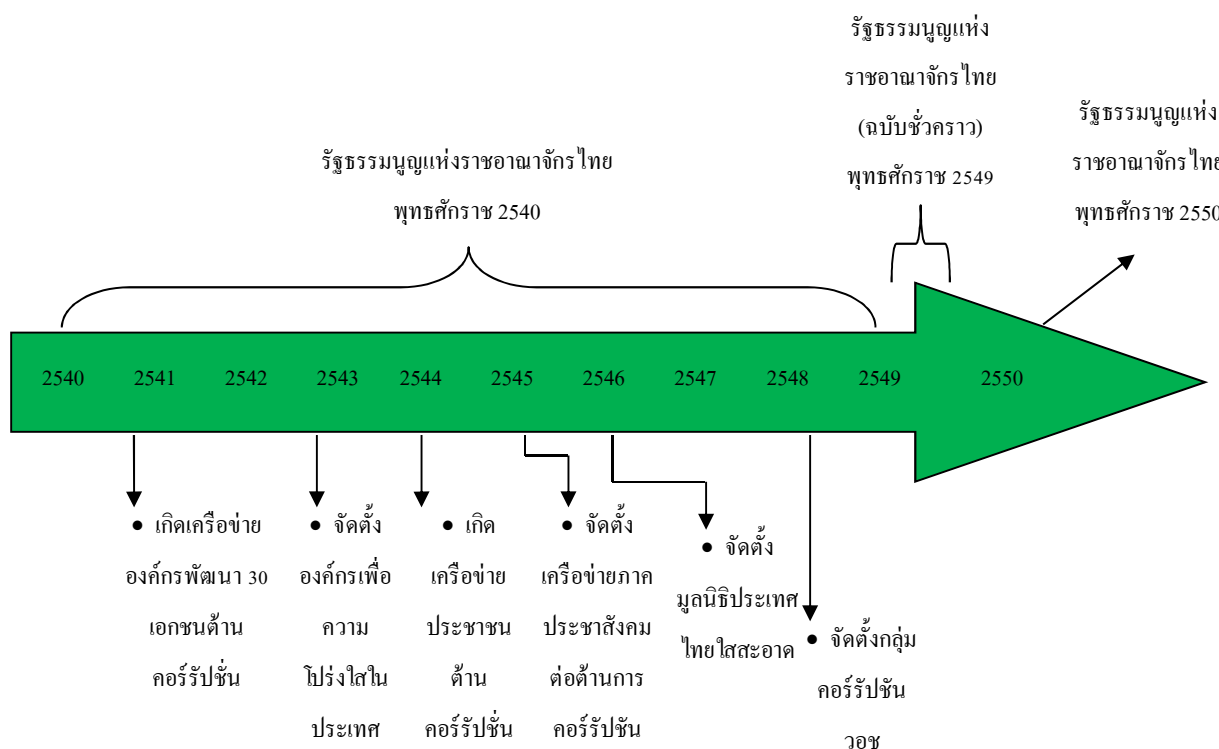
เครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชันทำงานใกล้ชิดกับคณะกรรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และคณะกรรมการวุฒิสภาเพื่อตรวจสอบคดีการคอร์รัปชัน โดยมีการจัดการสัมมนาภาคประชาชนร่วมกับพรรคฝ่ายค้าน เครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชันมีบทบาทสำคัญในการเปิดโปงโครงการทุจริต 10 โครงการ รายรับของเครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชันมาจากการบริจาคและค่าสมาชิกประมาณ 500,000 บาทต่อปี เรื่องที่ได้รับการร้องเรียนจำนวน 80-90% เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ เครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชันจึงเป็นช่องทางสำคัญในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน นายวิระ สมความคิด หนึ่งในผู้ก่อตั้งเครือข่ายผลักดันการสอบสวนคดีเปิดเผยทรัพย์สินของอดีตนายกรัฐมนตรีพรรคประชาธิปัตย์ พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ โดยในเดือนสิงหาคม 2543 ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่ามีความผิด และห้ามดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี

4. เครือข่ายภาคประชาสังคมต่อต้านการคอร์รัปชัน ตั้งขึ้นโดย ปปช. ปลายปี 2545 โดยได้รับเงินทุนจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียจำนวน 14 ล้านบาท สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาบริหาร 11 โครงการภายใต้เครือข่าย ซึ่งเน้นด้านสื่อสารมวลชนและการต่อต้านการคอร์รัปชัน การทำวิจัยเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน คู่มือในการดำเนินการต่อต้านการคอร์รัปชัน และการเคลื่อนไหวของเครือข่ายเพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหา โดยทุกโครงการสิ้นสุดในปี 2547 และป.ป.ช. อนุมัติงบประมาณให้แก่เครือข่ายเพิ่ม

5. มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด หรือ Foundation for a Clean and Transparent Thailand: FaCT ก่อตั้งขึ้นโดยสำนักงาน ก.พ. และกระทรวงการคลังได้ประกาศกำหนดให้มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาดเป็นองค์กรหรือสาธารณกุศล ลำดับที่ 522 ของประกาศกระทรวงการคลังฯ (ฉบับที่ 225) ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2546 ประกอบด้วยสมาชิกจากทั้งภาครัฐและเอกชน เงินทุนหลักมาจากภาคเอกชน เช่น บริษัท โดชิบา ประเทศไทย บริษัทบุญรอด เบเวอรี่ และบริษัทเว็ลด์ คลาส ไลฟ์ (อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้คนไทยทุกคนทั้งนักการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป มีจริยธรรม คุณธรรม ไม่คอร์รัปชัน และให้ถือประโยชน์ ของส่วนรวม เป็นสำคัญ รวมทั้งเพื่อสร้างแนวร่วมในการหยุดยั้งการทุจริตและประพฤติมิชอบในสังคมไทย

6. กลุ่มคอร์รัปชันวอช หรือ คอร์รัปชันว็อทช์.เน็ต จัดตั้งขึ้นในปี 2548 เป็นเว็บไซต์ที่นำเสนอปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการตรวจสอบปัญหาการคอร์รัปชัน โดยการแจ้งเบาะแส หรือ แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาการคอร์รัปชันซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทย โดยกลุ่มคอร์รัปชันว็อทช์ได้มีการประกาศจัดตั้งเว็บไซต์เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2548 และเปิดตัวเว็บไซต์อย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2549 โดยผู้ก่อตั้งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านการคอร์รัปชัน ได้แก่ นายวิระ สมความคิด (องค์กรเอกชน) นายอลงกรณ์ พลบุตร (อดีต ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน ประชาธิปัตย์) นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ (อดีต ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน ชาติไทย) นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ (อดีต ส.ว.จังหวัดอุบลราชธานี) นายกล้าณรงค์ จันทิก (อดีตเลขาธิการ ป.ป.ช.) คุณหญิงจรรววรรณ เมณฑกา (ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน) นายธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (นักวิชาการ) และนายสังศิต พิริยะรังสรรค์ (นักวิชาการ)

แผนภาพที่ 4-4 พัฒนาการของกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมไทยในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน

ที่มา: เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ. (2553ก)

7. องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) เป็นองค์กรที่เกิดจากการริเริ่มของภาคเอกชนที่ต้องการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันที่กำลังเป็นปัญหาเลวร้ายที่บั่นทอนการพัฒนาของประเทศ โดยในครั้งแรกใช้ชื่อว่า “ภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน” มีองค์กรต่างๆ ทั้งภาคเอกชนภาครัฐ สถาบันการศึกษาและองค์กรระหว่างประเทศ เข้าร่วมก่อตั้งจำนวน 23 องค์กร ดำเนินการภายใต้นิติบุคคล “หอการค้าไทย” ตั้งแต่ปี 2554 โดยต่อมาเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2555 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย)

องค์กรฯ และองค์กรภาคีสมาชิกเริ่มประสานการทำงานในแนวทางที่ตนถนัดเพื่อใช้ เพื่อใช้ทรัพยากรและสร้างเอกภาพการขับเคลื่อนไปในแนวทางเดียวกัน ขณะเดียวกันได้ศึกษาบทเรียนการต่อสู้กับปัญหาคอร์รัปชันที่ได้ผลในประเทศต่างๆ รวมทั้งเดินทางไปเรียนรู้ประสบการณ์ของ ICAC ส่องกง ที่ได้รับการยอมรับในความสำเร็จ ทำให้ได้เรียนรู้ว่าการต่อสู้กับคอร์รัปชันที่ประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยปัจจัยหลักสองประการ คือ ประชาชนต้องความ

ต้นตัว รังเกียจการโกง และพร้อมที่จะเข้าร่วมการต่อต้านคอร์รัปชัน และผู้นำประเทศต้องมีความตั้งใจอย่างมุ่งมั่นในการกำจัดปัญหาคอร์รัปชัน องค์กรฯ ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ “เราต้องการที่จะเป็นพลังสังคมที่ขับเคลื่อนให้การคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่คนไทยและสังคมไทยยอมรับไม่ได้”

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในระยะยาว องค์กรฯ ได้กำหนดกลยุทธ์ในการทำงานด้วยแนวคิด 3 ป. คือ ป้องกัน ปลุกฝัง และเปิดโปง

สำหรับพันธกิจขององค์กรฯ ต่อต้านคอร์รัปชัน มีหลักการ คือ “อิสระและเป็นกลาง/ ซื่อตรง/ โปร่งใส/ รับผิดชอบ” ซึ่งประกอบด้วย

พันธกิจที่ 1: สร้างความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงขององค์กรฯ พัฒนาให้องค์กรฯ มีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนพลังสังคมในการต่อต้านคอร์รัปชันที่มีศักยภาพมากที่สุด

พันธกิจที่ 2: สร้างเครือข่ายการทำงานทั้งในระดับประเทศและในระดับสากล พร้อมการกระจายงาน การพัฒนาเครื่องมือต่างๆ และเพิ่มขีดความสามารถเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

พันธกิจที่ 3: สนับสนุน ชี้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้การต่อต้านคอร์รัปชันเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและบังเกิดผลอย่างรวดเร็ว

พันธกิจที่ 4: ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดต้นแบบของสังคมทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคล

โดยองค์กรฯ ได้ให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมผลักดันให้เกิดผลสำเร็จไม่ว่ามากหรือน้อย ช้าหรือเร็ว โดยเข้าร่วมโครงการที่ภาครัฐริเริ่ม เช่น ป.ป.ช. กพร. กระทรวงคมนาคม กระทรวงการคลัง และ ครม. โครงการที่องค์กรฯ เป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นฝ่ายเสนอประเด็นเพื่อการทำงานร่วมกับภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในหลายๆ กรณี เช่น ข้อตกลงคุณธรรม โครงการใบอนุญาตยืม ใบอนุญาต รง.4

ทำงานร่วมกับองค์กรนานาชาติ เช่น Transparency International ในโครงการข้อตกลงคุณธรรม ทำงานร่วมกับ UNDP ในโครงการ Corruption Risk Assessment ในโครงการจัดซื้อจัดจ้างขนาดใหญ่ภาครัฐ ทำงานร่วมกับ World Bank ในโครงการ CoST เพื่อสร้างกลไกตรวจสอบในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ภาครัฐ เป็นต้น

ทำงานที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนร่วมกับที่ประชุมอธิการบดี (ทปอ.) หลักสูตรโตไปไม่โกง และเครือข่าย 14 องค์กรในโครงการ 2020 เยาวชนไทยไร้คอร์รัปชัน เป็นต้น

ทำงานร่วมกับเครือข่ายเพื่อการปฏิรูปและแก้ไขปัญหาของประเทศ เช่น เครือข่ายเดินหน้าปฏิรูปประเทศไทย เครือข่าย 7 องค์กรภาคธุรกิจ องค์กรของสื่อสารมวลชน สภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ สามารถสรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ดังนี้

ปัจจัยที่เอื้อต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่

1. การมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
2. การมีระบบการบริหารแบบประชาธิปไตยที่มีความเสรี โปร่งใส และประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงโดยมีทัศนคติว่าคุณธรรมมีความสำคัญ การทุจริตเป็นเรื่องเสียหายต่อส่วนร่วม และประชาชนมีหน้าที่ต้องช่วยกันป้องกันและปราบปราม
3. การมีระบบการเมืองทั้งระบบรัฐสภาและระบบอื่นๆ ที่สามารถตรวจสอบและปกป้องสิทธิประโยชน์ของประชาชน
4. การมีระบบกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ได้ดี โดยมีรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ลงโทษการใช้อำนาจที่ผิดอย่างกว้างขวาง ถือกว่าการทุจริตเป็นอาชญากรรม
5. การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐบาลได้สะดวก
6. การที่ประชาชนเชื่อมั่นในนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสูง โดยการบริหารของรัฐจะต้องเป็นไปอย่างเปิดเผย โปร่งใส

นอกจากปัจจัยที่เอื้อต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดังกล่าวข้างต้น ยังมีเงื่อนไขที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาการทุจริตในระดับนานาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตซึ่งมีการกำหนดมาตรการหลักไว้ 5 มาตรการ ได้แก่ 1. มาตรการป้องกัน (Prevention) 2. มาตรการ

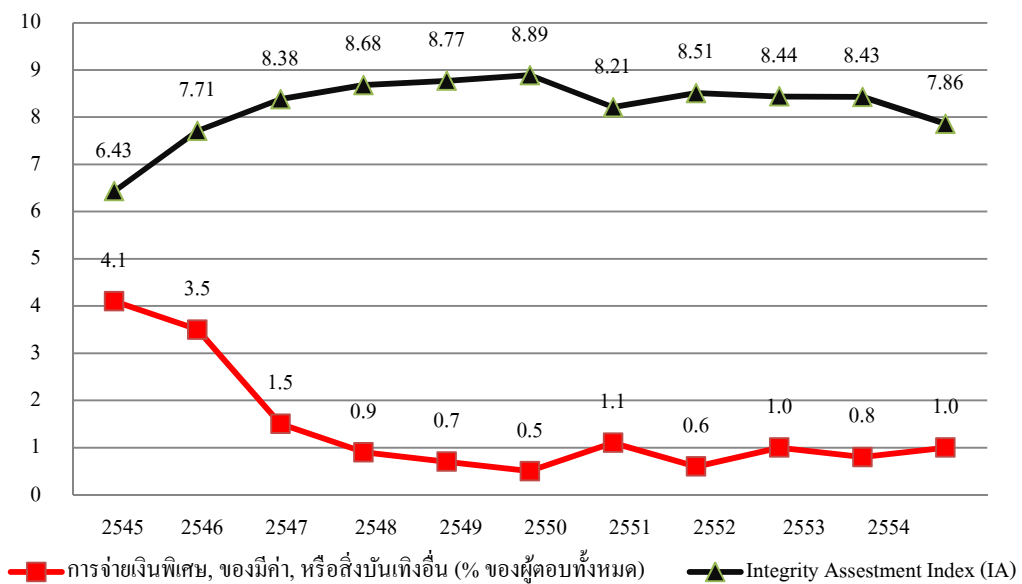
กำหนดให้ความผิดอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (Criminalization) 3. มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Cooperation) 4. มาตรการการติดตามสินทรัพย์คืน (Asset Recovery) และ 5. มาตรการความช่วยเหลือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Technical Assistance and Information Exchange) และนอกจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตดังกล่าวแล้ว ยังมีอนุสัญญา พิธีสาร และพันธกรณีที่องค์การหรือชุมชนระหว่างประเทศได้กำหนดขึ้นมาใช้ในการต่อต้านปัญหาการคอร์รัปชันระหว่างภูมิภาค ดังนี้ อนุสัญญาองค์การเพื่อเศรษฐกิจความร่วมมือและการพัฒนา (Organization for Economic Co-Operation and Development: OAS) อนุสัญญาองค์การรัฐอเมริกัน (The Organization of American States: OAS) อนุสัญญากฎหมายอาญาคณะมนตรีความมั่นคงยุโรปว่าด้วยคอร์รัปชัน (The Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption) อนุสัญญาสหภาพแอฟริกา (The African Union Convention) และความร่วมมือของกลุ่มประเทศในแถบภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Union Convention) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในแถบภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation APEC)

ผลการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการประเมินคุณธรรมการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐของประเทศเกาหลีใต้ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน

หลังจากที่เกาหลีใต้ได้ทำการประเมินคุณธรรมในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ของเกาหลีใต้ปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ดังแสดงในตารางที่ 4-5) โดยมีระดับคะแนนเกินครึ่งของคะแนนเต็มมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ เกาหลีใต้ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างเป็นทางการ โดยได้ผลักดันการต่อต้านทุจริตได้กลายเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ นอกจากรัฐบาลได้จัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นเพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชันขึ้นในปี 2545 แล้ว ยังมีการจัดตั้ง “ศูนย์จริยธรรมทางธุรกิจ” เพื่อให้ข้อมูล และแสวงหาความร่วมมือกับธุรกิจเอกชนในการป้องกันการคอร์รัปชัน จัดตั้ง “ศูนย์พลเมืองต่อต้านคอร์รัปชัน” เพื่อให้ข้อมูลและแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น และ ACRC เร่งรัดให้รัฐบาลสร้างฐานข้อมูลเปิดออนไลน์ ให้ประชาชนสามารถติดตามการดำเนินงานของภาครัฐซึ่งนำมาซึ่งความโปร่งใสของรัฐบาล นอกจากนี้ หาก

หน่วยงานภาครัฐใดได้รับคะแนนประเมินคุณธรรมการดำเนินงานในระดับต่ำ จะถูกร้องขอให้ส่งเจ้าหน้าที่ของภาครัฐเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรในสถาบันการอบรมการต่อต้านคอร์รัปชัน (Anti-Corruption Training Institute) ของ ACRC

แผนภาพที่ 4-5 ดัชนีการประเมินคุณธรรมการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (IA) กับประสบการณ์ของผู้ที่เคยจ่ายเงินพิเศษ, ของมีค่า, หรือสิ่งบันเทิงอื่นให้กับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐในเกาหลีใต้ ตั้งแต่ปี 2545-2555

ที่มา: Anti-Corruption & Civil Rights Commission, 2012

Jong-Sung You (2009) ระบุว่า การประเมินคุณธรรมในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจึงเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้ ACRC ประสบความสำเร็จในป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของเกาหลีใต้ ดังสังเกตได้จากแผนภาพที่ 4-5 ที่แสดงว่า ในช่วงปี 2545-2555 เมื่อหน่วยงานภาครัฐมีคุณธรรมในการดำเนินดีขึ้น จำนวนผู้รับบริการจากหน่วยงานภาครัฐต่อผู้ที่ถูกสอบถามทั้งหมดมีประสบการณ์ในการจ่ายเงินพิเศษ, ของมีค่า, หรือสิ่งบันเทิงอื่น (the percentage of people who say they provided public officials with money, gifts, or entertainment when they contacted them during the past year [Experience of Bribery]) มีสัดส่วนคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ลดลงเมื่อ IA ปรับตัวดีขึ้น

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนคนที่มีประสบการณ์ในการจ่ายเงินพิเศษ, ของมีค่า, หรือสิ่งบันเทิงอื่น (Bribery) ดัชนีการประเมินคุณธรรมในการดำเนินงาน (IA) และดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ของเกาหลีใต้ในช่วงปี 2545 – 2555 โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ดังแสดงในตารางที่ 4-5 พบว่า IA และ CPI มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 90 แสดงว่า เมื่อ IA ปรับตัวดีขึ้นจะส่งผลให้ CPI ของเกาหลีใต้ปรับตัวดีขึ้นเช่นเดียวกัน นอกจากนี้พบว่า IA และ CPI มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ Bribery อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 95 แสดงว่า เมื่อ IA และ CPI ปรับตัวดีขึ้นจะส่งผลให้ Bribery ของเกาหลีใต้ปรับตัวลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4-5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจำนวนคนที่มีประสบการณ์ในการจ่ายเงินพิเศษ, ของมีค่า, หรือสิ่งบันเทิงอื่น (Bribery) ดัชนีการประเมินคุณธรรมในการดำเนินงาน (IA) ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ของเกาหลีใต้ตั้งแต่ ปี 2545 – 2555

		Bribery	IA	CPI
Bribery	Pearson Correlation	1.000	-0.886**	-0.762**
	Sig. (1-tailed)		0.000	0.003
IA	Pearson Correlation	-0.886**	1.000	0.447*
	Sig. (1-tailed)	0.000		0.084
CPI	Pearson Correlation	-0.762**	0.447*	1.000
	Sig. (1-tailed)	0.003	0.084	

ที่มา: จากการคำนวณ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

ผลการวิเคราะห์ จากแบบจำลอง

ในส่วนนี้จะผลการวิเคราะห์จากแบบจำลอง ซึ่งเป็นรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ตัวแปรตามตัวแรก คือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่วัดจากอัตราการเจริญโตของ GDP ต่อหัวจริง ในช่วงปี 2538-2557 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) สำหรับตัวแปรตามที่เหลือ โดยการลงทุน (INV) วัดจากการสะสมทุนทุนถาวร (% ของ GDP)

การใช้จ่ายของภาครัฐบาล (GOV) จะถูกวัดจากสัดส่วนการใช้จ่ายทั่วไปของรัฐบาล (% ของ GDP) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภาวะเงินเฟ้อ (INF) วัดจากการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภค จากสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทุนมนุษย์ (HC) จะวัดจากอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง (PI) ใช้ดัชนีเสถียรภาพทางการเมือง จาก The Global Economy เพื่อให้มีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรหลักที่ใช้ในการศึกษา จึงแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สำหรับตัวแปรหลัก คือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การคอร์รัปชัน และตัวแปรช่องทางทั้ง 5 ตัว

ตารางที่ 4-6 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรหลัก

	CPI	GDPPG	HC	INV	GOV	INF	PI
CPI	1.0000	-0.0680	-0.2654	-0.5411*	-0.5077*	0.1694	0.8379**
GDPPG	-0.0680	1.0000	0.3807	0.2849	-0.3648	-0.2067	-0.0667
HC	-0.2654	0.3807	1.0000	0.1858	0.2583	-0.4219	-0.1321
INV	-0.5411*	0.2849	0.1858	1.0000	0.6666**	-0.5164*	-0.6731**
GOV	-0.5077*	-0.3648	0.2583	0.6666**	1.0000	-0.3756	-0.5916**
INF	0.1694	-0.2067	-0.4219	-0.5164*	-0.3756	1.0000	0.2500
PI	0.8379**	-0.0667	-0.1321	-0.6731**	-0.5916**	0.2500	1.0000

หมายเหตุ: ** แสดงว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 5%

* แสดงว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 10%

โดยทั่วไปเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรหลัก แสดงให้เห็นถึงค่าสัมประสิทธิ์ ทั้งในปัจจุบันของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและผลกระทบของการคอร์รัปชัน ดังแสดงในคอลัมน์แรก แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการคอร์รัปชันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทุนมนุษย์ การลงทุนของภาครัฐบาล และการใช้จ่ายของภาครัฐบาล ในขณะที่พบว่า ดัชนีการคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะเงินเฟ้อ และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ส่วนคอลัมน์ที่ 2 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กับการใช้จ่ายของภาครัฐบาล ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ในขณะที่พบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทุนมนุษย์ และการลงทุนของภาครัฐบาล

อย่างไรก็ตามจะพบว่า ตัวแปรการคอร์รัปชันและตัวแปรความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองนั้นมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าความสัมพันธ์ที่สูงระหว่างการคอร์รัปชันและตัวแปรช่องทาง สามารถยืนยันตัวเลือกที่เกี่ยวข้องกับช่องทางที่ใช้ในการอธิบายผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการนำเกณฑ์คุณสมบัติมาใช้อยู่บนพื้นฐานของการประมาณค่าของระบบสมการหลายชั้น

โดยสรุปเมทริกซ์สหสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่าการคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์ทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านผลกระทบต่อทุนมนุษย์ การลงทุนของภาครัฐ การใช้จ่ายของรัฐบาล และมีความสัมพันธ์ทางบวกผ่านช่องทาง ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่แน่นอนทางการเมือง อย่างไรก็ตามภาพนี้อาจแตกต่างกันไปเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวนมากภายใต้การศึกษาและภายใต้การควบคุมปัจจัยตัวแปรภายในแต่ละตัว

ผลการประเมิน

ในส่วนนี้จะนำเสนอและอภิปรายผลของการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ เริ่มจากอธิบายผลเกี่ยวกับผลกระทบของตัวแปรการส่งผ่านที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อตัวแปรแต่ละช่องทาง จากนั้นจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละช่องทางต่อผลกระทบ โดยรวมของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 4-7 แสดงผลการศึกษาหลักที่ใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองชั้น (2SLS) ประมาณแบบจำลองขึ้นมา ซึ่งคอลัมน์ที่ 2 อธิบายถึงผลกระทบของตัวแปรส่งผ่านต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และคอลัมน์ที่ 3 แสดงถึงผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อตัวแปรแต่ละช่องทาง ตารางที่ 4-7 ผลการศึกษาเชิงประจักษ์

	ผลกระทบของช่องทางต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDPPG)	ผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อช่องทาง (CPI)
ทุนมนุษย์ (HC)	0.0435 (0.1412)	-0.1066** (-2.2012)
การลงทุน (INV)	0.0583	-0.0908

	(0.1071)	(-0.5064)
การใช้จ่ายภาครัฐ (GOV)	-0.0268 (-0.9685)	-0.2944 (-0.3735)
ภาวะเงินเฟ้อ (INF)	-0.0153 (-0.4716)	0.4900 (0.4860)
ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง (PI)	-0.0375 (-1.1460)	0.3429** (3.5098)
R ²	0.75	0.55

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่าสถิติ t-Statistic

** หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หรือความเชื่อมั่น 95%

ดังผลการศึกษาข้างต้น พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เกี่ยวข้องกับตัวแปรช่องทางทั้ง 5 ตัว ในการวิเคราะห์สมการถดถอยของตัวแปรการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งหมดต่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นผลเชิงบวกต่อทุนมนุษย์ และการลงทุน ที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในอีกทางหนึ่งเป็นผลกระทบเชิงลบต่อการใช้จ่ายของรัฐบาล ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง

นอกจากนี้ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าการคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทุนมนุษย์ การลงทุน และการใช้จ่ายของรัฐบาล แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะเงินเฟ้อ และความไม่แน่นอนทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เกี่ยวกับการคอร์รัปชันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในสมการความไม่แน่นอนทางการเมือง

ผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรช่องทางที่มีอิทธิพล

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับผลการศึกษาของผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรช่องทางแต่ละตัว และอธิบายถึงความสัมพันธ์ที่สำคัญของแต่ละตัวแปร โดยอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างการคอร์รัปชันและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการแสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรช่องทางในสมการการเติบโตทางเศรษฐกิจ (คอลัมน์ที่ 2) และ

ค่าสัมประสิทธิ์ของการคอร์รัปชันในแต่ละสมการช่องทาง (คอลัมน์ที่ 3) และในคอลัมน์สุดท้าย แสดงผลของค่าสัมประสิทธิ์ทั้งสองค่าที่เป็นผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรแต่ละช่องทาง ดังผลที่แสดงในตารางที่ 4-8 การคอร์รัปชันเป็นผลกระทบในเชิงลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรช่องทางจำนวน 4 จาก 5 ตัวแปรที่ทำการศึกษา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการคอร์รัปชันมีแนวโน้มที่จะลดการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านผลกระทบด้านลบที่มีต่อทุนมนุษย์ การลงทุน ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่แน่นอนทางการเมือง แม้ว่า จะมีผลในเชิงบวกต่อการใช้จ่ายภาครัฐ การเพิ่มขึ้นของดัชนีการคอร์รัปชันหนึ่งจุดทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 0.46% ผ่านช่องทางทุนมนุษย์ ลดลง 0.53% ผ่านช่องทางการลงทุน ลดลง 0.75% ผ่านช่องทางภาวะเงินเฟ้อ และลดลง 1.29% ผ่านช่องทางความไม่แน่นอนทางการเมือง ซึ่งโดยรวมทั้ง 4 ตัวแปรนี้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง 1.37% อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของการคอร์รัปชันที่ส่งผ่านทุนมนุษย์ การลงทุน ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่แน่นอนทางการเมือง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ามีเพียงช่องทางทุนมนุษย์และความไม่แน่นอนทางการเมือง เท่านั้นที่มีผลกระทบเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำมารวมกันทุนมนุษย์และความไม่แน่นอนทางการเมืองเป็นตัวอธิบายถึงผลกระทบทางลบโดยรวมของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ประมาณ 75% อย่างไรก็ตามผลกระทบของการคอร์รัปชันที่ส่งผ่านการลงทุน และภาวะเงินเฟ้อ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนใหญ่เป็นเพราะข้อเท็จจริงที่ว่าตัวแปรเหล่านี้ ไม่มีนัยสำคัญที่ถูกกระทบจากการคอร์รัปชัน

ตารางที่ 4-8 สรุปผลกระทบแต่ละช่องทาง

	ผลกระทบของช่องทางต่อ การเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ (GDPPG)	ผลกระทบของ การคอร์รัปชันต่อช่องทาง (CPI)	ผลกระทบของ การคอร์รัปชันต่อ การเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ
ทุนมนุษย์ (HC)	0.0435 (0.1412)	-0.1066** (-2.2012)	-0.0046** (-2.3424)
การลงทุน (INV)	0.0583 (0.1071)	-0.0908 (-0.5064)	-0.0053 (-0.6135)
การใช้จ่ายภาครัฐ (GOV)	-0.0268 (-0.9685)	-0.2944 (-0.3735)	0.0079 (0.5950)

ภาวะเงินเฟ้อ (INF)	-0.0153 (-0.4716)	0.4900 (0.4860)	-0.0075 (-0.9576)
ความไม่มีเสถียรภาพทาง การเมือง (PI)	-0.0375 (-1.1460)	0.3429** (3.5098)	-0.0129** (-4.6558)
ผลกระทบโดยรวม			-0.0224** (-4.4457)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่าสถิติ t-Statistic

** หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หรือความเชื่อมั่น 95%

โดยสรุป ผลกระทบบางส่วนของช่องทางที่มีอิทธิพลทุกช่องทางเผยให้เห็นว่าผลกระทบโดยรวมของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีค่าเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งการเพิ่มขึ้นของการคอร์รัปชันหนึ่งจุดทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 2.2% ต่อปี เมื่อคิดรวมทุกช่องทาง

ผลการวิเคราะห์ จากแบบสอบถาม

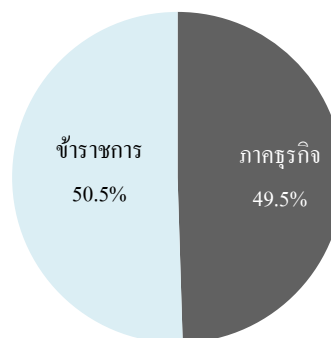
ในส่วนนี้จะผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการสำรวจทัศนคติและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทย ผลกระทบของปัญหาการคอร์รัปชันต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งทำการสำรวจกลุ่มนักธุรกิจที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาคเอกชน และกลุ่มข้าราชการที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาครัฐ ในระหว่างเดือนมีนาคม – เดือนเมษายน 2558 รายละเอียดทั้งหมด มีดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับจำนวนตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจจริง คือ 1,252 ตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างภาคธุรกิจ 620 ตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างภาครัฐ (เจ้าหน้าที่ พนักงานหรือข้าราชการ) 632 ตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 4-9

ตารางที่ 4-9 จำนวนตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง	% ของตัวอย่าง
ภาคธุรกิจ	620	49.5
ข้าราชการ	632	50.5
รวม	1,252	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

2. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทย

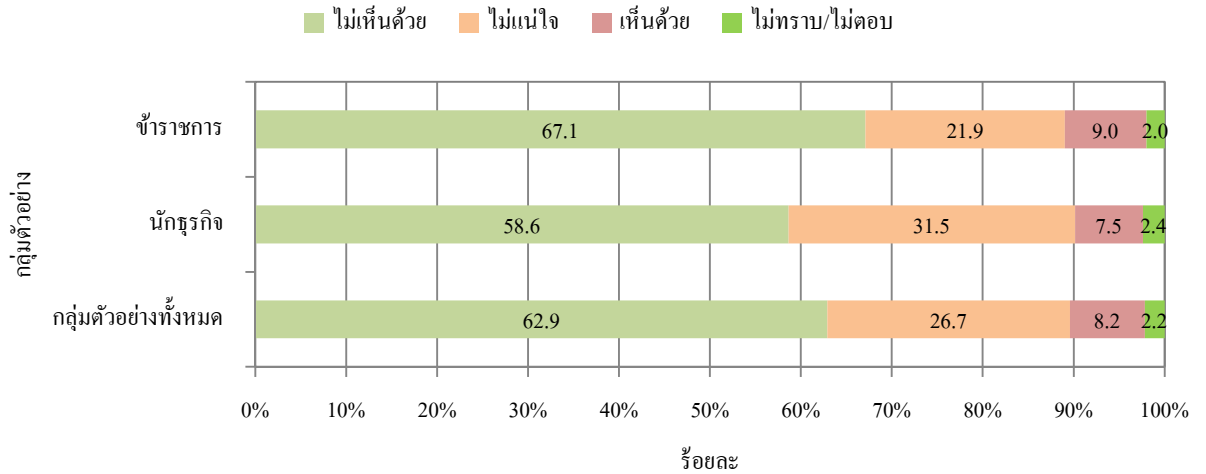
2.1 ความตระหนักเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

งานส่วนหนึ่งของการสำรวจวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาให้ทราบว่าภาคธุรกิจ และข้าราชการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ว่าอย่างไร ปรากฏผลการสำรวจวิจัยดังต่อไปนี้ คือ

2.2.1 การทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่อง ไกลตัวไม่ได้เกี่ยวกับตัวเองโดยตรง

กลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 62.9 ไม่คิดว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่อง ไกลตัวไม่ได้เกี่ยวกับตัวเองโดยตรง ทั้งนี้ กลุ่มข้าราชการประมาณร้อยละ 67.1 และกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 58.6 ไม่คิดว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัวไม่ได้เกี่ยวกับตัวเองโดยตรง (แผนภาพที่ 4-6)

แผนภาพที่ 4-6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัวไม่ได้เกี่ยวกับตัวเอง โดยตรง”

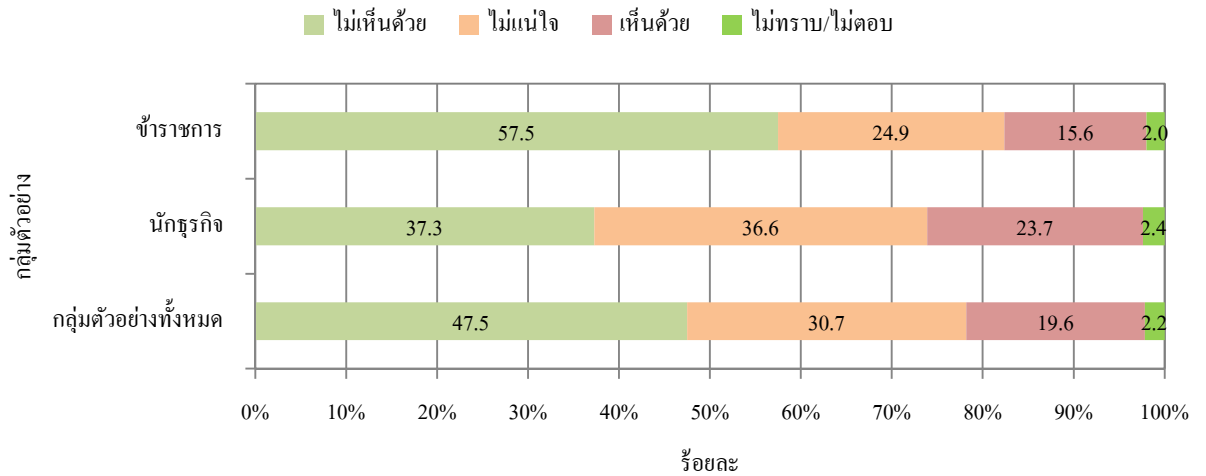

ที่มา: จากการสำรวจ

2.2.2 การทุจริตคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมไทย เงินได้โตะเป็นธรรมเนียม

กลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 47.5 ไม่คิดว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมไทย เงินได้โตะเป็นธรรมเนียม ทั้งนี้ กลุ่มข้าราชการประมาณร้อยละ 57.5 และกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 37.1 ไม่คิดว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมไทย เงินได้โตะเป็นธรรมเนียม (แผนภาพที่ 4-7) อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มนักธุรกิจคิดว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมไทย เงินได้โตะเป็นธรรมเนียมถึงร้อยละ 23.7

แผนภาพที่ 4-7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การทุจริตคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมไทย เงินได้โตะเป็นธรรมเนียม”

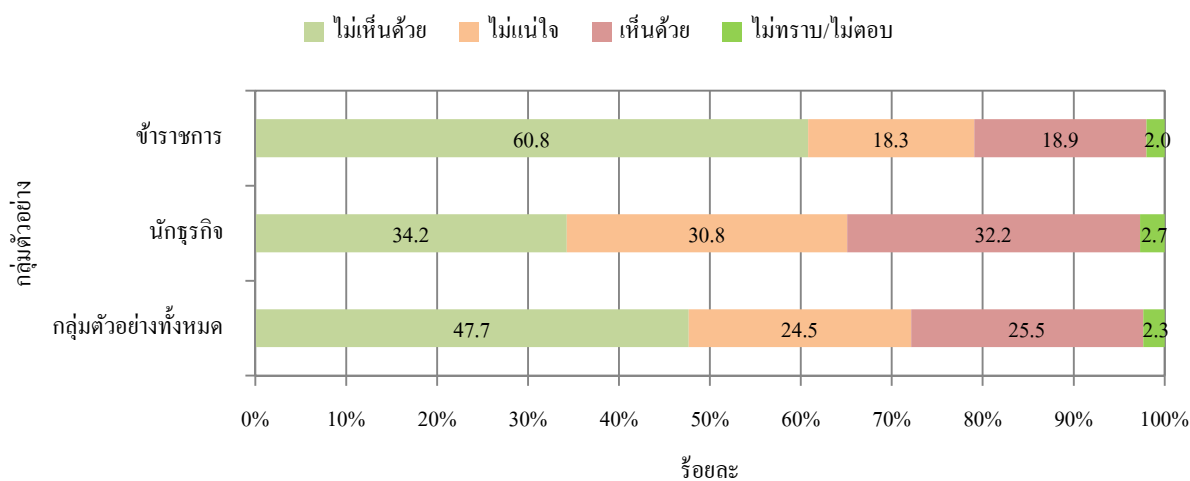
ที่มา: จากการสำรวจ

2.2.3 การให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องไม่

เสียหาย

กลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 47.7 ไม่คิดว่าการให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องไม่เสียหาย ทั้งนี้ กลุ่มข้าราชการประมาณร้อยละ 60.8 และกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 34.2 ไม่คิดว่าการให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องไม่เสียหาย (แผนภาพที่ 4-8) อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มนักธุรกิจคิดว่าการให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องไม่เสียหายถึงร้อยละ 32.2

แผนภาพที่ 4-8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเรื่องไม่เสียหาย”

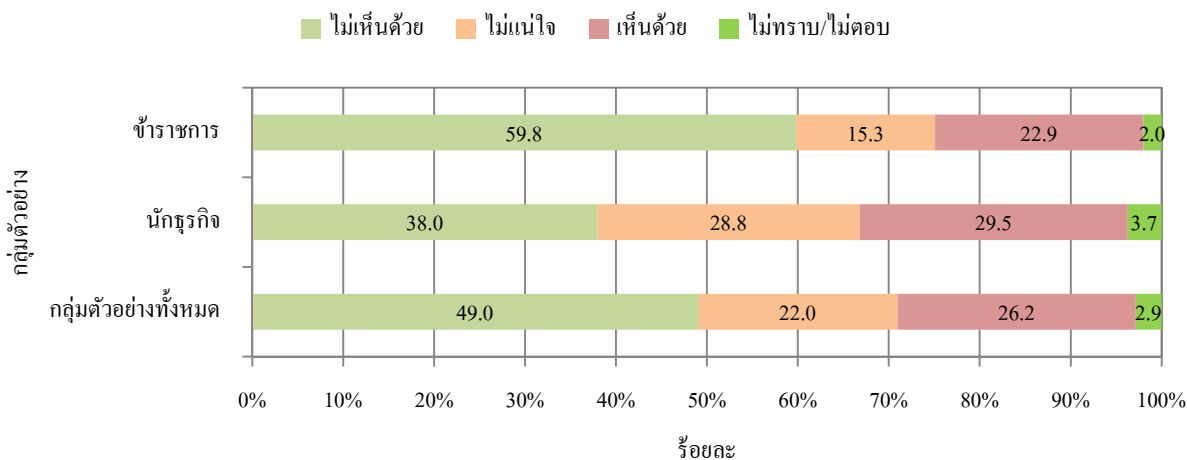

ที่มา: จากการสำรวจ

2.2.4 การที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคม เป็นเรื่องที่รับได้

กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 49.0 ไม่คิดว่าการที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคมเป็นเรื่องที่รับได้ ทั้งนี้ กลุ่มข้าราชการประมาณร้อยละ 59.8 และกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 38.0 ไม่คิดว่าการที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคมเป็นเรื่องที่รับได้ (แผนภาพที่ 4-9) อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งกลุ่มข้าราชการและกลุ่มนักธุรกิจประมาณ 1 ใน 4 คิดว่าการที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคมเป็นเรื่องที่รับได้

แผนภาพที่ 4-9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคมเป็นเรื่องที่รับได้”

ที่มา: จากการสำรวจ

2.2 สถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน

เมื่อความตระหนักเกี่ยวกับการคอร์รัปชันของนักธุรกิจ และข้าราชการ มีผลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจจะศึกษากันว่า นักธุรกิจ และข้าราชการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน ระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา และความคิดเห็นในช่วง 2-3 ปีข้างหน้าระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร รวมถึงสาเหตุหลักของการเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย และรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย ซึ่งปรากฏผลออกมาดังต่อไปนี้

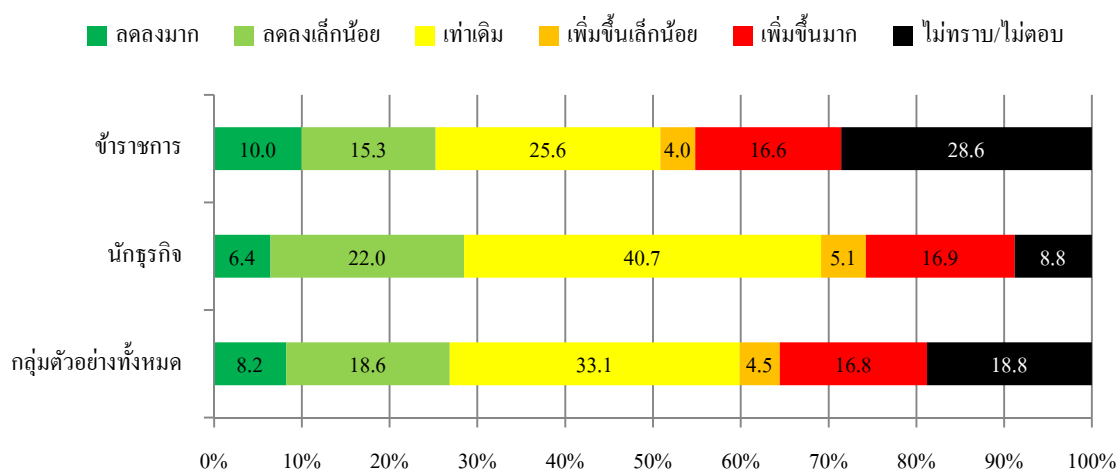
2.2.1 ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับ 12 เดือนที่ผ่านมา

ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับ 12 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 33.1 เห็นว่าอยู่ในระดับเท่าเดิม รองลงมาร้อยละ 26.8 เห็นว่าอยู่ในระดับลดลง (ลดลงมาก และลดลงเล็กน้อย) ร้อยละ 21.36 เห็นว่าอยู่ในระดับเพิ่มขึ้น (เพิ่มขึ้นเล็กน้อย และเพิ่มขึ้นมาก) และร้อยละ 18.8 ไม่แน่ใจ/ไม่ทราบ (แผนภาพที่ 4-10)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มนักธุรกิจระบุว่า ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับ 12 เดือนที่ผ่านมาอยู่ในระดับเท่าเดิมในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มข้าราชการ (แผนภาพที่ 4-10) นอกจากนี้ หากพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

แล้วพบว่า ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับ 12 เดือนที่ผ่านมา ในแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เห็นว่าอยู่ในระดับเท่าเดิม แต่มีสัญญาณแนวโน้มของระดับการทุจริตคอร์รัปชันที่ลดลง

แผนภาพที่ 4-10 ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับ 12 เดือนที่ผ่านมา (หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

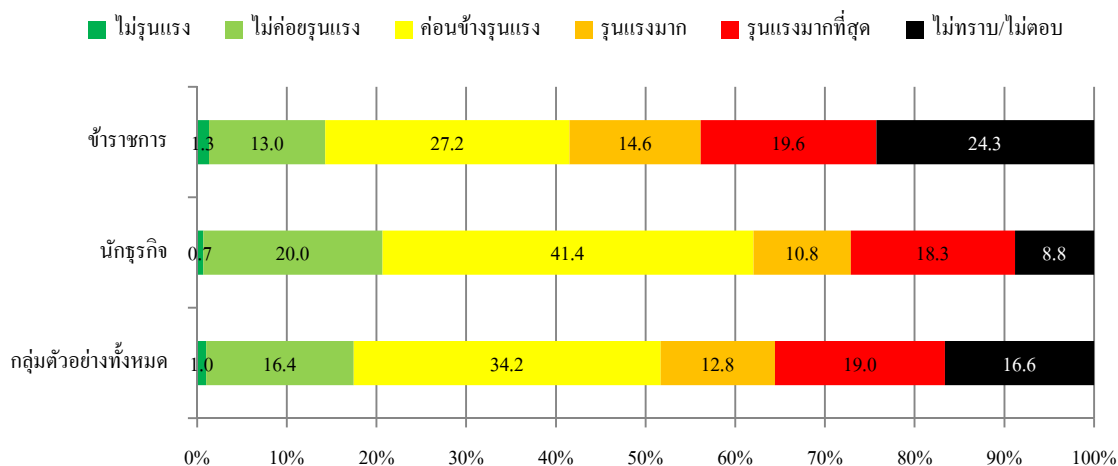
2.2.2 ระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา

ระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 34.2 อยู่ในระดับค่อนข้างรุนแรง รองลงมาร้อยละ 31.7 เห็นว่าอยู่ในระดับรุนแรงมาก (รุนแรงมากที่สุด และรุนแรงมาก) ร้อยละ 17.4 เห็นว่าไม่รุนแรง (ไม่รุนแรง และไม่ค่อยรุนแรง) และร้อยละ 16.6 ไม่แน่ใจ/ไม่ทราบ (แผนภาพที่ 4-11)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ระบุว่าระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา (รุนแรงมากที่สุด และรุนแรงมาก) ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มนักธุรกิจ (แผนภาพที่ 4-11) นอกจากนี้ หากพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่า ระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ในแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เห็นว่าอยู่ในระดับที่รุนแรงมาก

แผนภาพที่ 4-11 ระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

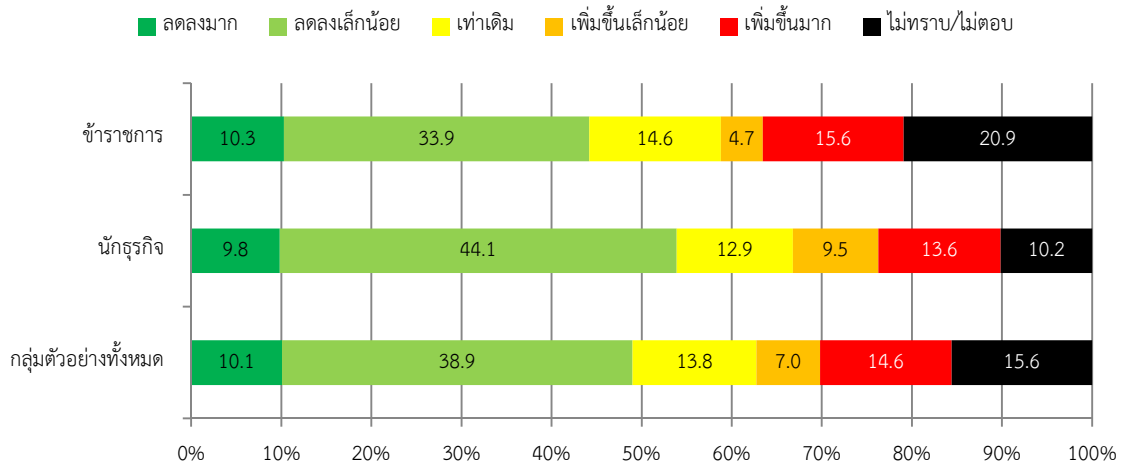
2.2.3 ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า

ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 49.0 เห็นว่าอยู่ในระดับลดลง (ลดลงมาก และลดลงเล็กน้อย) รองลงมา ร้อยละ 21.6 เห็นว่าอยู่ในระดับเพิ่มขึ้น (เพิ่มขึ้นเล็กน้อย และเพิ่มขึ้นมาก) ร้อยละ 13.8 เห็นว่าอยู่ในเท่าเดิม และร้อยละ 15.6 ไม่แน่ใจ/ไม่ทราบ (แผนภาพที่ 4-12)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มนักธุรกิจ ระบุว่าระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า อยู่ในระดับลดลง (ลดลงมาก และลดลงเล็กน้อย) ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มข้าราชการ (แผนภาพที่ 4-12) นอกจากนี้ หากพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่า ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า ในแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เห็นว่าอยู่ในระดับที่ลดลง

แผนภาพที่ 4-12 ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

2.2.4 ความสามารถที่จะทานทนต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ

(Tolerance)

ความสามารถที่จะทานทนต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ (Tolerance) กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 11.3 ระบุว่า เกลียดการทุจริตคอร์รัปชัน/ไม่สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน และมีเพียงร้อยละ 1.7 ระบุว่า สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน (ตารางที่ 4-10)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ประมาณร้อยละ 11.8 ระบุว่า เกลียดการทุจริตคอร์รัปชัน/ไม่สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน และมีเพียงร้อยละ 2.1 ระบุว่า สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ประมาณร้อยละ 10.8 ระบุว่า เกลียดการทุจริตคอร์รัปชัน/ไม่สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน และมีเพียงร้อยละ 1.4 ระบุว่า สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

ทั้งนี้ เมื่อคำนวณเป็นค่าของคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 10 คะแนน (0 หมายถึง เกลียดการทุจริตคอร์รัปชัน / ไม่สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน, 10 หมายถึง สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน) พบว่า ความสามารถที่จะทานทนต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ (Tolerance) อยู่ที่ระดับ 2.97 และเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ความสามารถที่จะทานทนต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ (Tolerance) อยู่ที่ระดับ 2.98 ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ความสามารถที่จะทานทนต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ (Tolerance) อยู่ที่

ระดับ 2.96 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเกลียดการทุจริตคอร์รัปชัน/ไม่สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน (แผนภาพที่ 4-13)

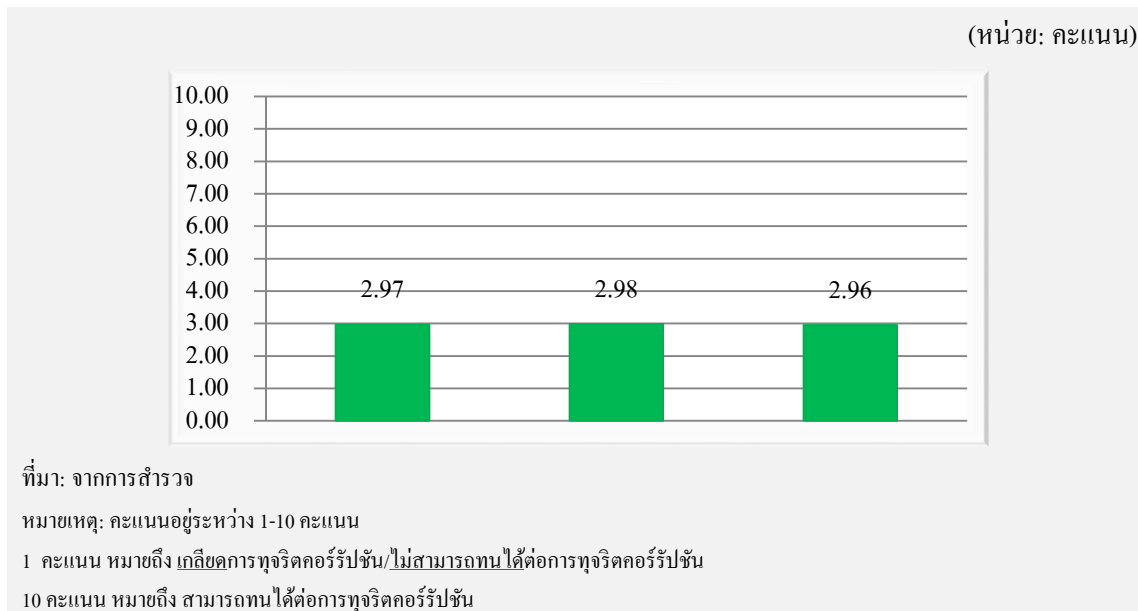
ตารางที่ 4-10 ความสามารถที่จะทนทานต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ (Tolerance)

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ระดับความสามารถที่จะทนทานต่อ	% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	% ของกลุ่มข้าราชการ	% ของกลุ่มนักธุรกิจ
10 สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน	1.7	2.1	1.4
9	1.9	2.8	1.0
8	2.3	3.5	1.0
7	4.4	5.2	3.5
6	4.7	3.1	6.3
5	10.1	5.6	14.7
4	10.1	10.8	9.4
3	12.2	11.8	12.6
2	16.2	18.8	13.6
1	25.0	24.4	25.5
0 เกลียดการทุจริตคอร์รัปชัน/ไม่สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน	11.3	11.8	10.8

ที่มา: จากการสำรวจ

แผนภาพที่ 4-13 ค่าเฉลี่ย ความสามารถที่จะทนต่อการทุจริตคอร์รัปชัน (Tolerance of corruption)

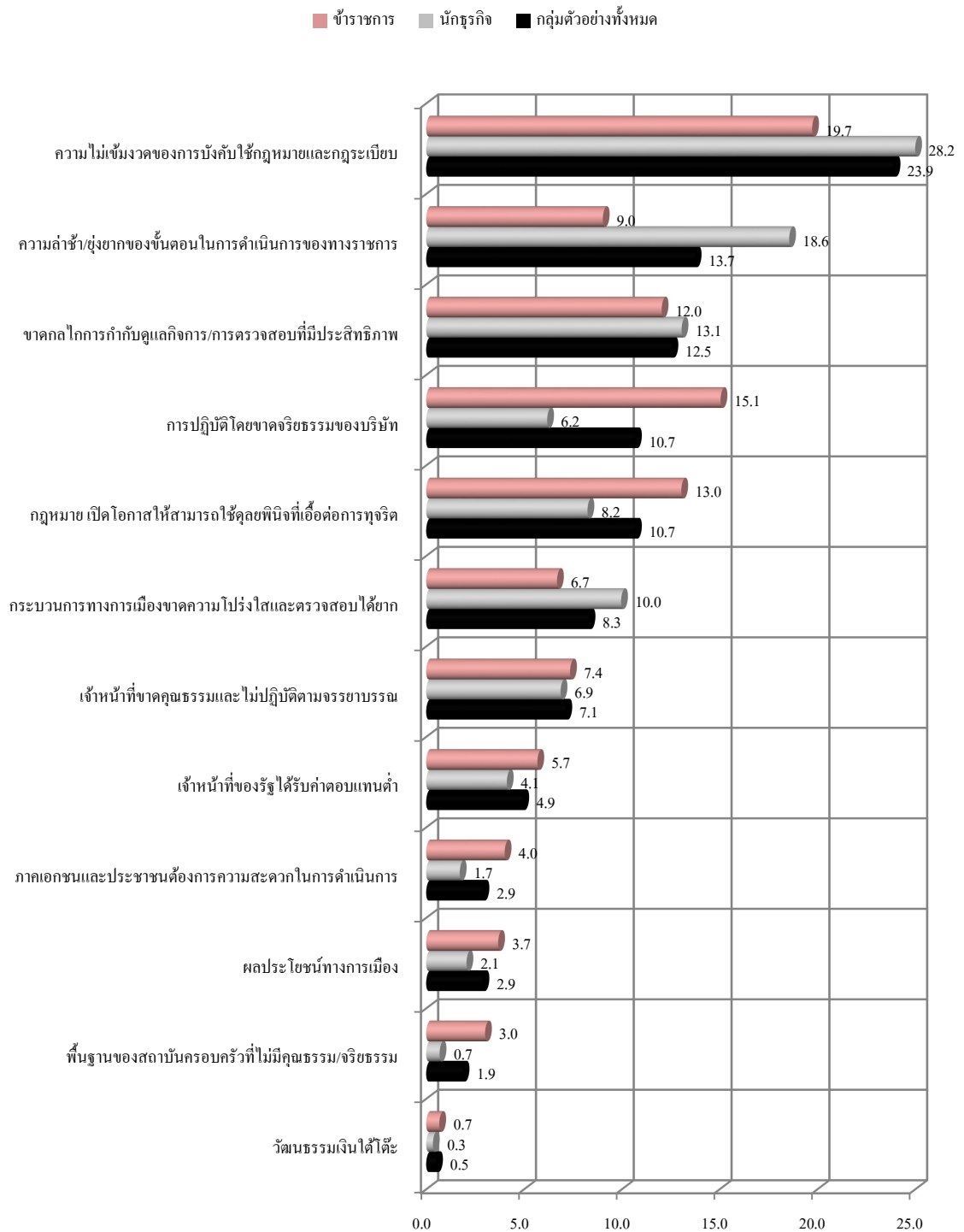

2.2.5 สาเหตุหลักของการเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย

สาเหตุหลักของการเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 23.9 มีสาเหตุมาจากความไม่เข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบ รองลงมา ร้อยละ 17.7 มีสาเหตุมาจากความล่าช้า/ยุ่งยากของขั้นตอนในการดำเนินการของทางราชการ และร้อยละ 12.5 มีสาเหตุมาจากการขาดกลไกการกำกับดูแลกิจการ/การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ (แผนภาพที่ 4-14)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ เห็นว่า มีสาเหตุมาจากความไม่เข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบ การปฏิบัติโดยขาดจริยธรรมของบริษัท และกฎหมาย เปิดโอกาสให้สามารถใช้ดุลยพินิจที่เอื้อต่อการทุจริต (ร้อยละ 19.7 15.1 และ 13.0 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ เห็นว่า มีสาเหตุมาจากความไม่เข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบ ความล่าช้า/ยุ่งยากของขั้นตอนในการดำเนินการของทางราชการ และขาดกลไกการกำกับดูแลกิจการ/การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 28.2 18.6 และ 13.1 ตามลำดับ) (แผนภาพที่ 4-14)

แผนภาพที่ 4-14 สาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย

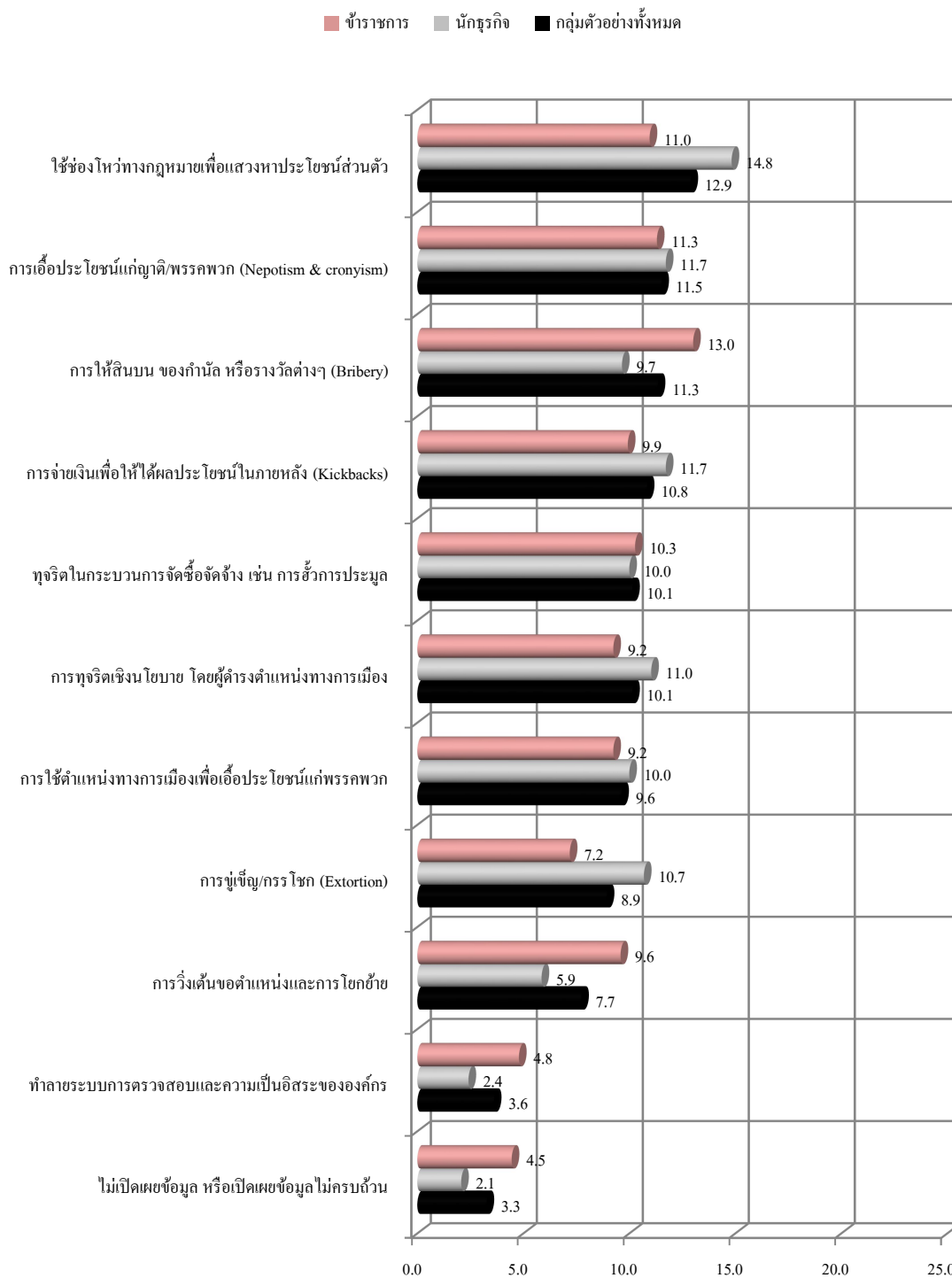
ที่มา: จากการสำรวจ

2.2.6 รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด

รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 12.9 เห็นว่าเป็นการใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว รองลงมา ร้อยละ 11.5 เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ญาติ/พรรคพวก (Nepotism & cronyism) และร้อยละ 11.3 เป็นการให้สินบน ของกำนัล หรือรางวัลต่างๆ (Bribery) (แผนภาพที่ 4-15)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ เห็นว่า เป็นการให้สินบน ของกำนัล หรือรางวัลต่างๆ (Bribery) การเอื้อประโยชน์แก่ญาติ/พรรคพวก (Nepotism & cronyism) และการใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว (ร้อยละ 13.0 11.3 และ 11.0 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ เห็นว่า เป็นการใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว การเอื้อประโยชน์แก่ญาติ/พรรคพวก (Nepotism & cronyism) และการจ่ายเงินเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ในภายหลัง (Kickbacks) (ร้อยละ 14.8 11.7 และ 11.7 ตามลำดับ) (แผนภาพที่ 4-15)

แผนภาพที่ 4-15 รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด

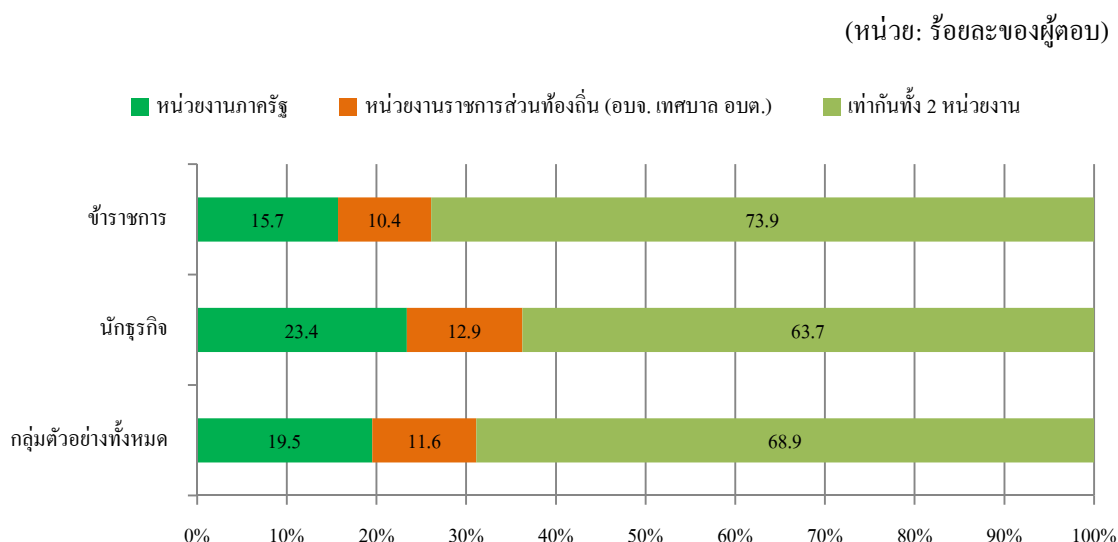
ที่มา: จากการสำรวจ

2.2.7 หน่วยงานที่มีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการดำเนินงานโครงการต่างๆ

หน่วยงานที่มีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการดำเนินงานโครงการต่างๆ กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 68.9 เห็นว่า มีโอกาสเท่ากันทั้ง 2 หน่วยงาน รองลงมา ร้อยละ 19.5 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานภาครัฐ และร้อยละ 11.6 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) (แผนภาพที่ 4-16)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 73.9 เห็นว่า มีโอกาสเท่ากันทั้ง 2 หน่วยงาน รองลงมา ร้อยละ 15.7 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานภาครัฐ และร้อยละ 10.4 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 63.7 เห็นว่า มีโอกาสเท่ากันทั้ง 2 หน่วยงาน รองลงมา ร้อยละ 23.4 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานภาครัฐ และร้อยละ 12.9 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) (แผนภาพที่ 4-16)

แผนภาพที่ 4-16 หน่วยงานที่มีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการดำเนินงานโครงการต่างๆ

ที่มา: จากการสำรวจ

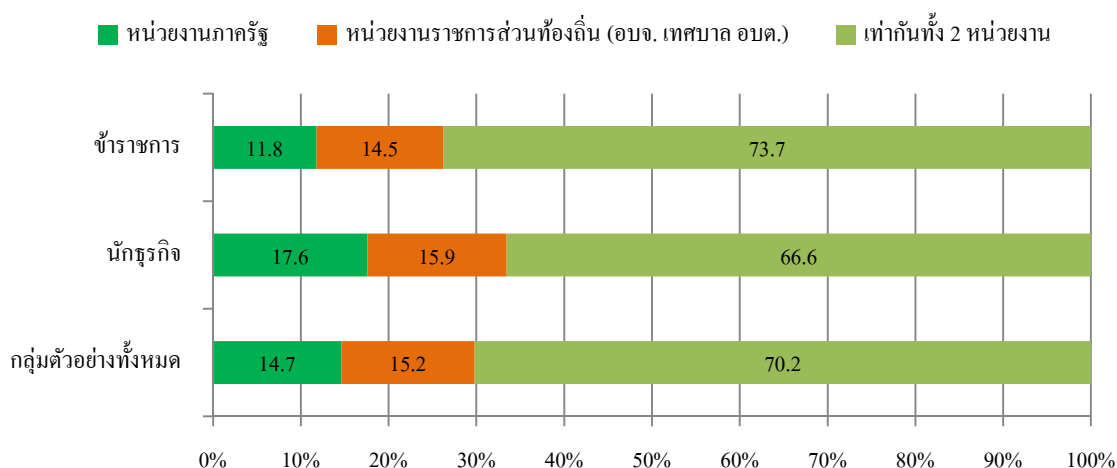
2.2.8 หน่วยงานที่มีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการดำเนินงานด้านครุภัณฑ์ (จัดซื้อจัดจ้าง)

หน่วยงานที่มีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการดำเนินงานด้านครุภัณฑ์ (จัดซื้อจัดจ้าง) กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 70.2 เห็นว่า มีโอกาสเท่ากันทั้ง 2 หน่วยงาน รองลงมาร้อยละ 15.2 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) และร้อยละ 14.7 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานภาครัฐ (แผนภาพที่ 4-17)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 73.7 เห็นว่า มีโอกาสเท่ากันทั้ง 2 หน่วยงาน รองลงมาร้อยละ 14.5 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) และร้อยละ 11.8 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานภาครัฐ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 66.6 เห็นว่า มีโอกาสเท่ากันทั้ง 2 หน่วยงาน รองลงมาร้อยละ 17.6 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานภาครัฐ และร้อยละ 15.9 เห็นว่า มีโอกาสเกิดกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) (แผนภาพที่ 4-17)

แผนภาพที่ 4-17 หน่วยงานที่มีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการดำเนินงานด้านครุภัณฑ์ (จัดซื้อจัดจ้าง)

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

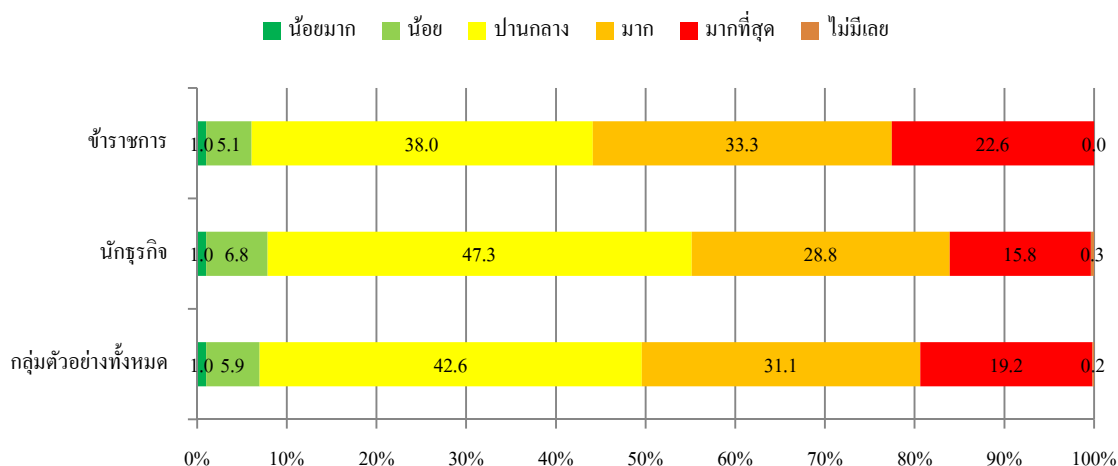
2.2.9 โอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันในโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานในท้องถิ่น

โอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันในโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานในท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 50.3 เห็นว่า มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) รองลงมาร้อยละ 42.6 เห็นว่า มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับปานกลาง และร้อยละ 7.0 เห็นว่า มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) (แผนภาพที่ 4-18)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 55.9 เห็นว่า มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) รองลงมาร้อยละ 38.0 เห็นว่า มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับปานกลาง และร้อยละ 6.1 เห็นว่า มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 47.3 เห็นว่า มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 44.5 มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) และร้อยละ 7.9 เห็นว่า มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) (แผนภาพที่ 4-18)

แผนภาพที่ 4-18 โอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันในโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานในท้องถิ่น

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

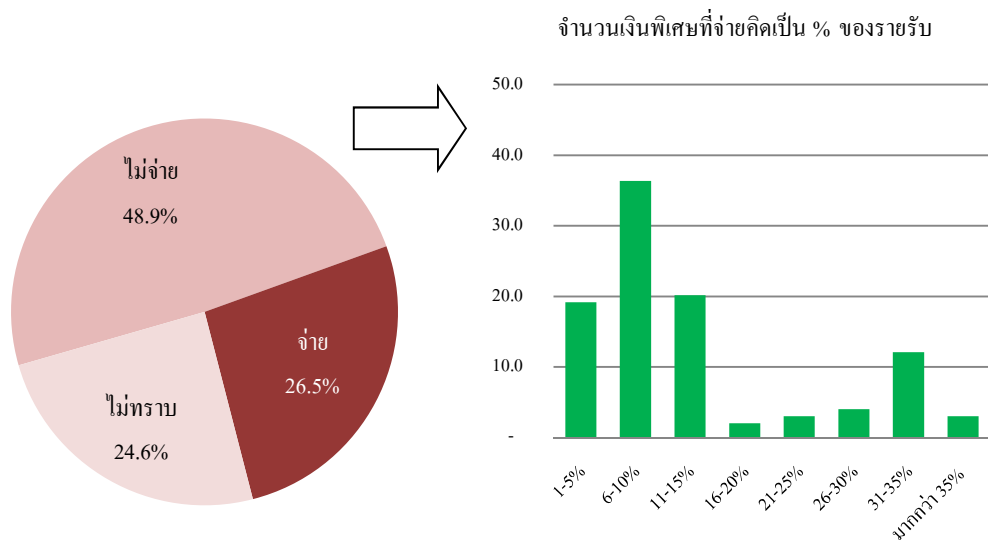
2.2.10 การจ่ายเงินเพิ่มพิเศษแก่ข้าราชการ/นักการเมืองที่ทุจริตเพื่อให้ได้

สัญญา

เมื่อสอบถามความคิดเห็นของนักธุรกิจว่า “การจ่ายเงินเพิ่มพิเศษแก่ข้าราชการ/นักการเมืองที่ทุจริตเพื่อให้ได้สัญญา” พบว่า นักธุรกิจส่วนใหญ่ร้อยละ 48.9 ไม่จ่ายเงินพิเศษ รองลงมาร้อยละ 26.5 มีการจ่ายเงินพิเศษ โดยส่วนใหญ่จ่ายในสัดส่วน 6-10% (ร้อยละ 36.4) รองลงมาจ่ายในสัดส่วน 11-15% และ 1-5% (ร้อยละ 20.2 และ 19.2 ตามลำดับ) ส่วนอีกร้อยละ 24.6 ไม่ทราบว่ามีการเงินเงินพิเศษ (แผนภาพที่ 4.19)

แผนภาพที่ 4.19 การจ่ายเงินเพิ่มพิเศษแก่ข้าราชการ/นักการเมืองที่ทุจริตเพื่อให้ได้สัญญา

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

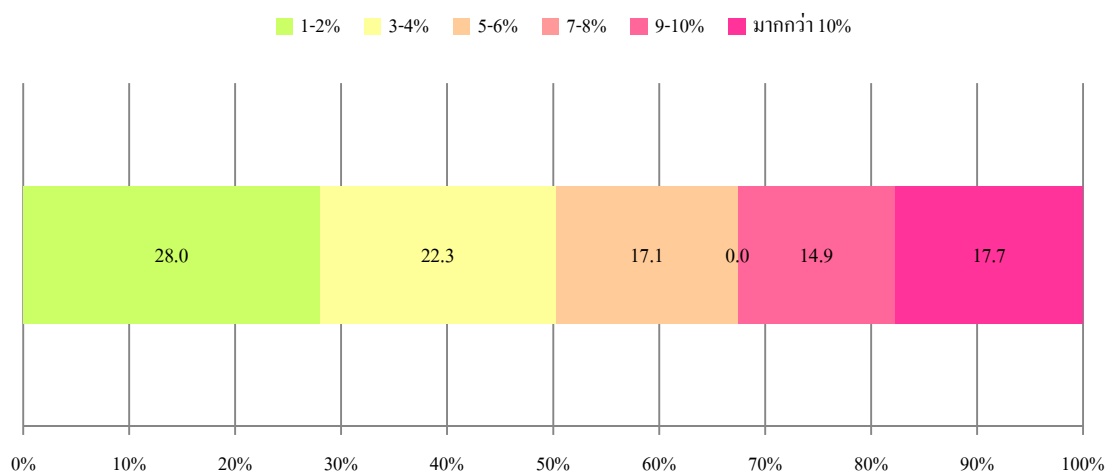
ที่มา: จากการสำรวจ

2.2.11 การจ่ายภาษีเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การคอร์รัปชันถูกกำจัดออกไป

เมื่อสอบถามหน่วยธุรกิจว่ายินดีจ่ายภาษีเพิ่มมากขึ้นเท่าใดเพื่อให้การคอร์รัปชันถูกกำจัดออกไป โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 28.0 ยินดีจ่ายภาษีเพิ่มขึ้น 1-2% รองลงมาร้อยละ 22.3 ยินดีจ่ายภาษีเพิ่มขึ้น 3-4% และร้อยละ 17.7 ยินดีจ่ายภาษีเพิ่มขึ้นมากกว่า 10% ซึ่งหน่วยธุรกิจยินดีเสียภาษีเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 13.8% ของรายรับของกิจการ (แผนภาพที่ 4.20)

แผนภาพที่ 4.20 การจ่ายภาษีเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การคอร์รัปชันถูกกำจัดออกไป

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

2.2.12 หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “เพิ่มมากขึ้น” และมีแนวโน้มการทุจริต “ที่ลดลง”

กลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีความเห็นว่า หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “เพิ่มมากขึ้น” และมีแนวโน้มการทุจริต “ที่ลดลง” 5 ลำดับแรก มีดังนี้

หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “เพิ่มมากขึ้น”	หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “ที่ลดลง”
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	กรมการกงสุล
กรมทางหลวง	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
คณะกรรมการการเลือกตั้ง	กองบัญชาการทหารสูงสุด
องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)	กรมโรงงานอุตสาหกรรม

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มข้าราชการ เห็นว่า หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “เพิ่มมากขึ้น” และมีแนวโน้มการทุจริต “ที่ลดลง” 5 ลำดับแรก มีดังนี้

หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “เพิ่มมากขึ้น”	หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “ที่ลดลง”
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	คณะกรรมการการเลือกตั้ง
กรมอนามัย	กรมการกงสุล
กรมทางหลวง	กรมศุลกากร
คณะกรรมการการเลือกตั้ง	สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 47.3 เห็นว่า หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “เพิ่มมากขึ้น” และมีแนวโน้มการทุจริต “ที่ลดลง” 5 ลำดับแรก มีดังนี้

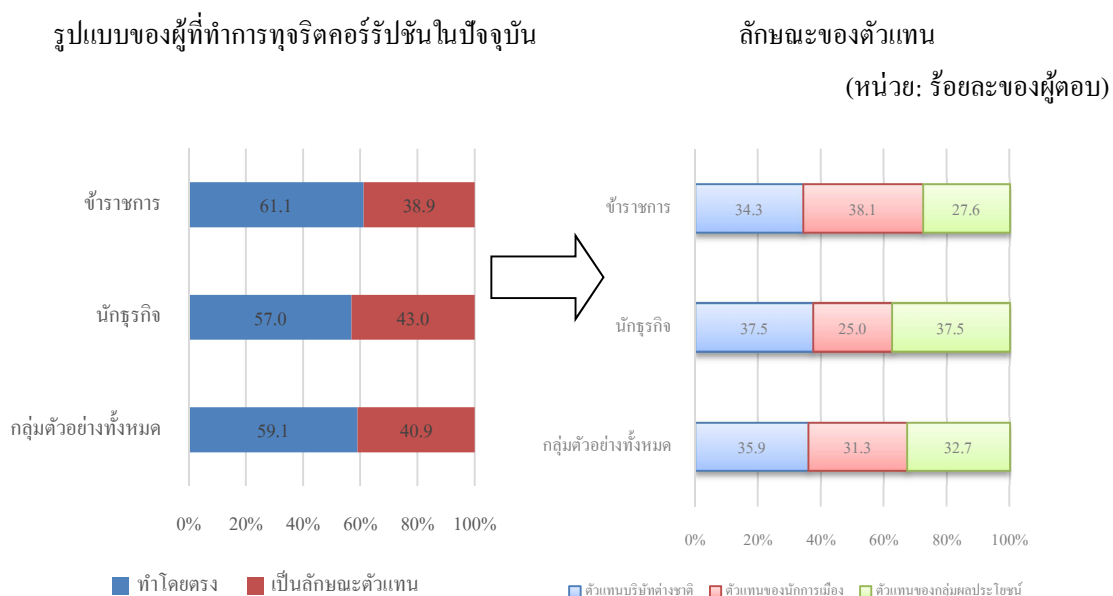
หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “เพิ่มมากขึ้น”	หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “ที่ลดลง”
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	คณะกรรมการการเลือกตั้ง
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรมชลประทาน	กองบัญชาการทหารสูงสุด
องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
กรมศุลกากร	กรมธุรกิจพลังงาน

2.2.13 รูปแบบของผู้ที่ทำการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน

รูปแบบของผู้ที่ทำการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.1 เป็นการทำการทุจริตคอร์รัปชันโดยตรง ส่วนอีกร้อยละ 40.9 เป็นการทำการทุจริตคอร์รัปชันโดยเป็นลักษณะตัวแทน ซึ่งลักษณะของตัวแทน ส่วนใหญ่ร้อยละ 35.9 เป็นตัวแทนบริษัทต่างชาติ รองลงมา ร้อยละ 32.7 เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ และร้อยละ 31.3 เป็นตัวแทนของนักการเมือง (แผนภาพที่ 4-21)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 61.1 เห็นว่าเป็นการทำการทุจริตคอร์รัปชันโดยตรง ส่วนอีกร้อยละ 38.9 เป็นการทำการทุจริตคอร์รัปชันโดยเป็นลักษณะตัวแทน ซึ่งลักษณะของตัวแทน ส่วนใหญ่ร้อยละ 38.1 เป็นตัวแทนของนักการเมือง รองลงมา ร้อยละ 34.3 เป็นตัวแทนบริษัทต่างชาติ และร้อยละ 27.6 เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 57.0 เห็นว่าเป็นการทำการทุจริตคอร์รัปชันโดยตรง ส่วนอีกร้อยละ 43.0 เป็นการทำการทุจริตคอร์รัปชันโดยเป็นลักษณะตัวแทน ซึ่งลักษณะของตัวแทน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.5 เป็นตัวแทนบริษัทต่างชาติ และเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ ในสัดส่วนที่เท่ากัน ส่วนอีกร้อยละ 25.0 เป็นตัวแทนของนักการเมือง (แผนภาพที่ 4-21)

แผนภาพที่ 4-21 รูปแบบของผู้ที่ทำการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน

ที่มา: จากการสำรวจ

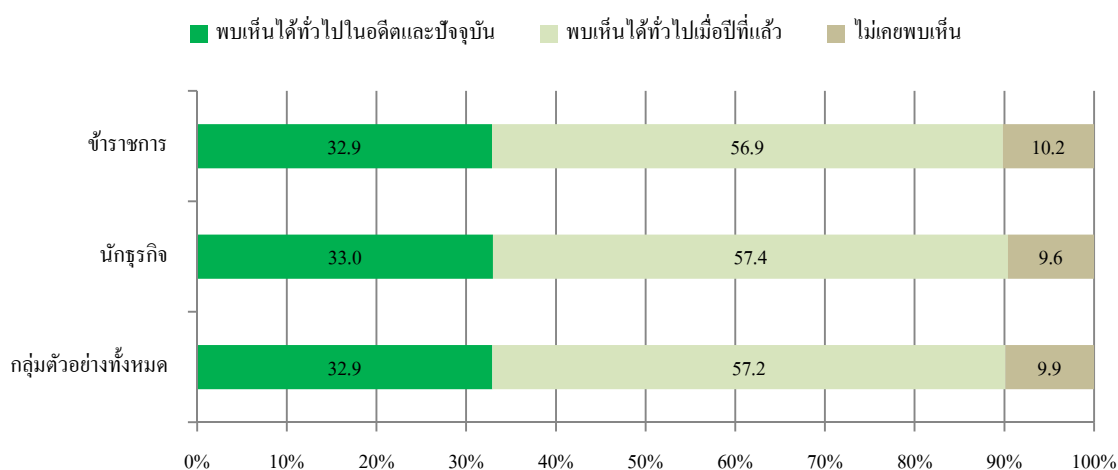
2.2.14 ช่วงเวลาที่พบเห็นการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ เพื่อเร่งการบริการ และ/หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ช่วงเวลาที่พบเห็นการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ เพื่อเร่งการบริการ และ/หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 57.2 ระบุว่าพบเห็นได้ทั่วไปเมื่อปีที่แล้ว รองลงมาร้อยละ 32.9 ระบุว่าพบเห็นได้ทั่วไปในอดีตและปัจจุบัน และร้อยละ 9.9 ไม่เคยพบเห็น (แผนภาพที่ 4-22)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 56.9 ระบุว่าพบเห็นได้ทั่วไปเมื่อปีที่แล้ว รองลงมาร้อยละ 32.9 ระบุว่าพบเห็นได้ทั่วไปในอดีตและปัจจุบัน และร้อยละ 10.2 ไม่เคยพบเห็น ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 57.4 ระบุว่าพบเห็นได้ทั่วไปเมื่อปีที่แล้ว รองลงมาร้อยละ 33.0 ระบุว่าพบเห็นได้ทั่วไปในอดีตและปัจจุบัน และร้อยละ 9.6 ไม่เคยพบเห็น (แผนภาพที่ 4-22)

แผนภาพที่ 4-22 ช่วงเวลาที่พบเห็นการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ เพื่อเร่งการบริการ และ/หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

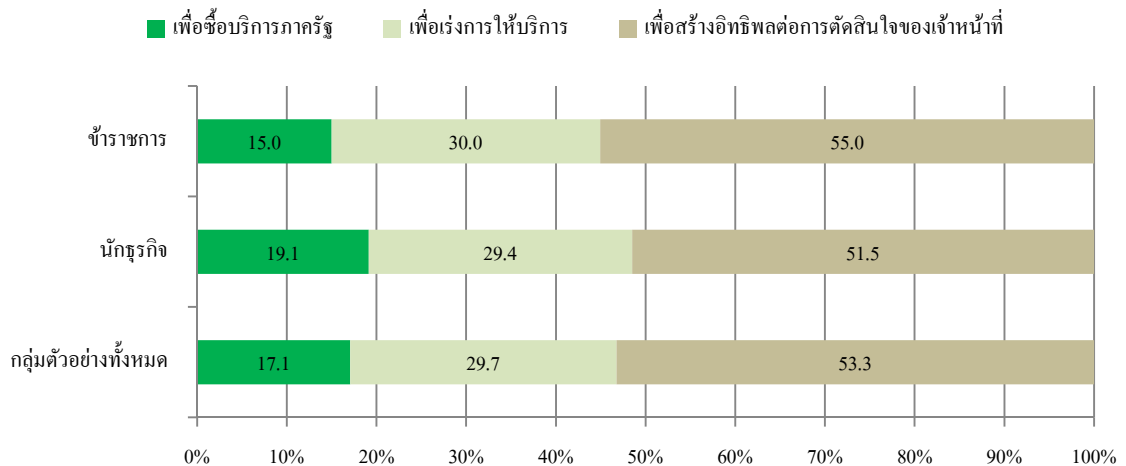
2.2.15 จุดประสงค์ในการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ

จุดประสงค์ในการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ กลุ่มตัวอย่างประมาณ ร้อยละ 53.3 มีจุดประสงค์เพื่อสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ รองลงมา ร้อยละ 29.7 มีจุดประสงค์เพื่อเร่งการให้บริการ และร้อยละ 17.1 มีจุดประสงค์เพื่อซื้อบริการภาครัฐ (แผนภาพที่ 4-23)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 55.0 มีจุดประสงค์เพื่อสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ รองลงมา ร้อยละ 30.0 มีจุดประสงค์เพื่อเร่งการให้บริการ และร้อยละ 15.0 มีจุดประสงค์เพื่อซื้อบริการภาครัฐ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 51.5 มีจุดประสงค์เพื่อสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ รองลงมา ร้อยละ 29.4 มีจุดประสงค์เพื่อเร่งการให้บริการ และร้อยละ 19.1 มีจุดประสงค์เพื่อซื้อบริการภาครัฐ (แผนภาพที่ 4-23)

แผนภาพที่ 4-23 จุดประสงค์ในการให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

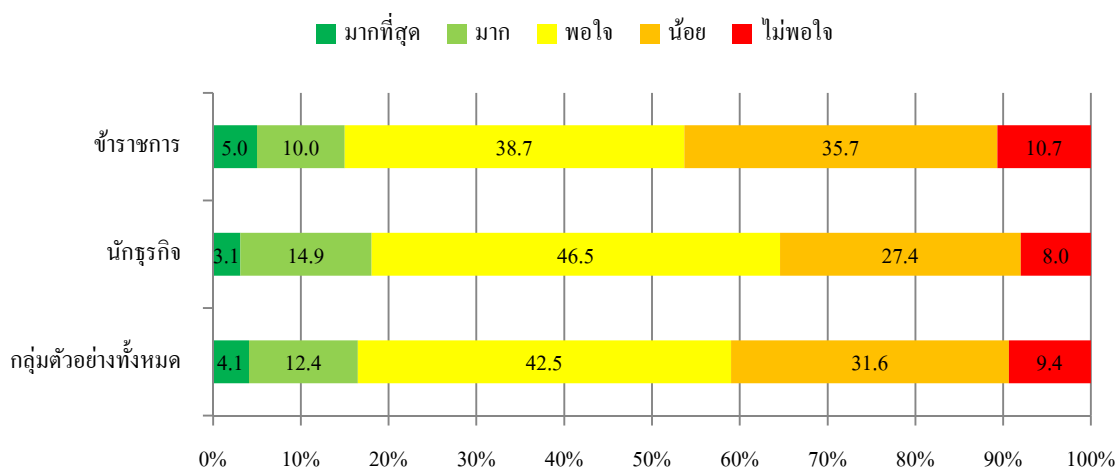
2.2.16 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการ ว่าเป็นไปด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต เมื่อเทียบกับ 5 ปีที่ผ่านมา

ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการ ว่าเป็นไปด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต เมื่อเทียบกับ 5 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 42.5 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับพอใจ รองลงมาร้อยละ 36.1 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับพอใจน้อย และร้อยละ 12.4 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับพอใจมาก (แผนภาพที่ 4-24)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 38.7 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับพอใจ รองลงมาร้อยละ 35.7 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับพอใจน้อย และร้อยละ 110.7 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับไม่พอใจ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 46.5 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับพอใจ รองลงมาร้อยละ 27.4 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับพอใจน้อย และร้อยละ 14.9 เห็นว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับพอใจมาก (แผนภาพที่ 4-24)

แผนภาพที่ 4-24 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการ ว่าเป็นไปด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต เมื่อเทียบกับ 5 ปีที่ผ่านมา

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

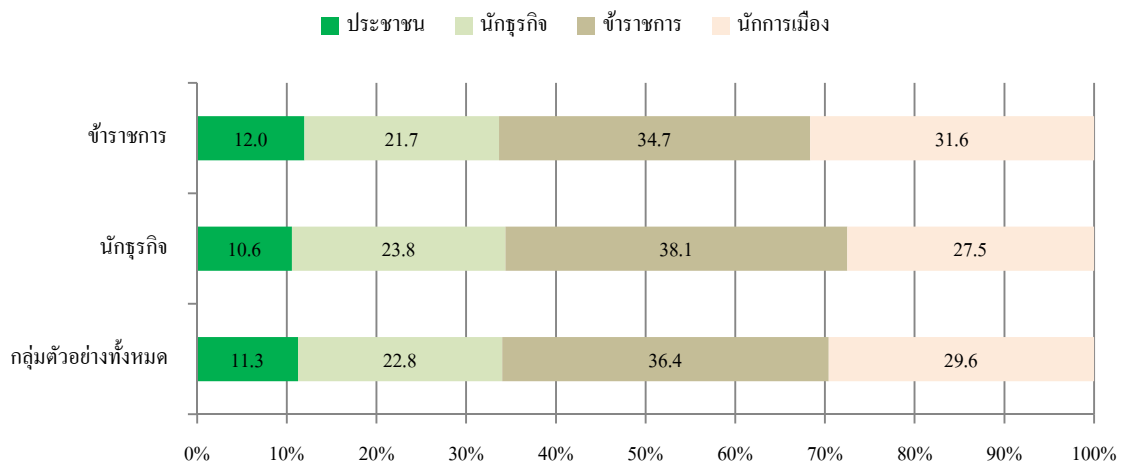
2.2.17 ผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน

ผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 36.4 ระบุว่า เป็นข้าราชการ รองลงมาร้อยละ 29.6 ระบุว่า เป็นนักการเมือง และร้อยละ 22.8 ระบุว่า เป็นนักธุรกิจ (แผนภาพที่ 4-25)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 34.7 ระบุว่า เป็นข้าราชการ รองลงมาร้อยละ 27.5 ระบุว่า เป็นนักการเมือง และร้อยละ 21.7 ระบุว่า เป็นนักธุรกิจ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 38.1 ระบุว่า เป็นข้าราชการ รองลงมาร้อยละ 27.5 ระบุว่า เป็นนักการเมือง และร้อยละ 23.8 ระบุว่า เป็นนักธุรกิจ (แผนภาพที่ 4-25)

แผนภาพที่ 4-25 ผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

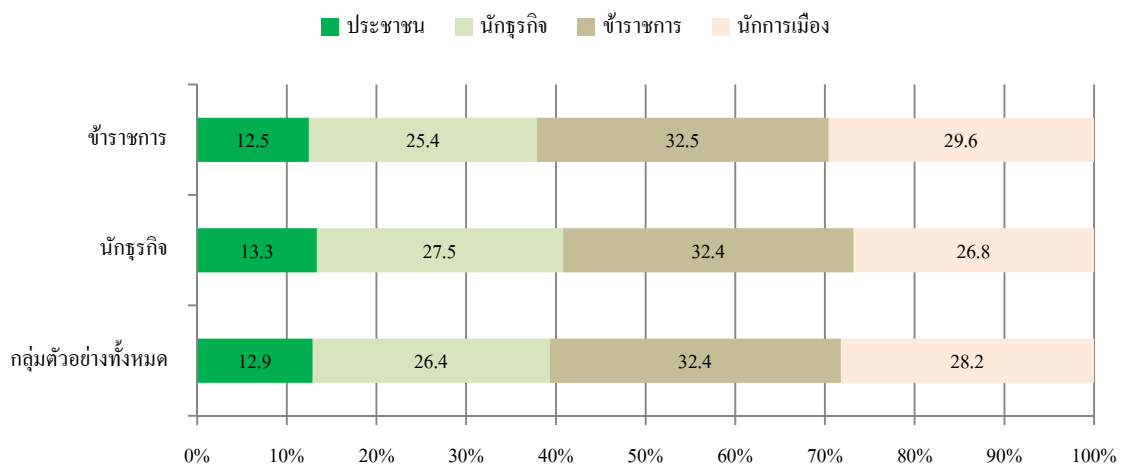
2.2.18 หากจะแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั้น ควรเริ่มต้นจากใคร

หากจะแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั้น ควรเริ่มต้นจากใคร กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 32.4 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากข้าราชการ รองลงมาร้อยละ 28.2 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากนักการเมือง และร้อยละ 26.4 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากนักธุรกิจ (แผนภาพที่ 4-26)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 32.5 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากข้าราชการ รองลงมาร้อยละ 29.6 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากนักการเมือง และร้อยละ 25.4 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากนักธุรกิจ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 32.4 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากข้าราชการ รองลงมาร้อยละ 27.5 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากนักธุรกิจ และร้อยละ 26.8 ระบุว่าควรเริ่มต้นจากนักการเมือง (แผนภาพที่ 4-26)

แผนภาพที่ 4-26 หากจะแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั้น ควรเริ่มต้นจากใคร

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

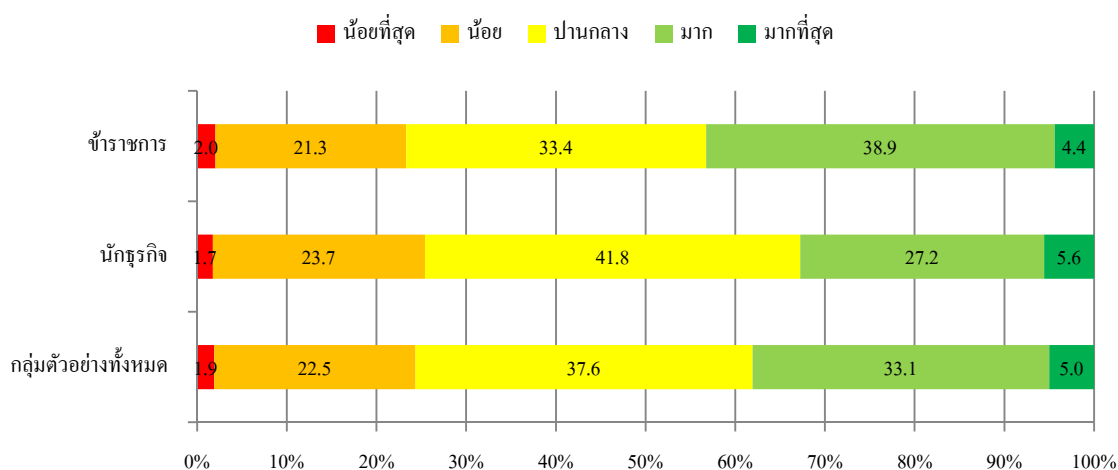
2.2.19 ความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของสังคมไทยในปัจจุบัน

ความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของสังคมไทยในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 38.1 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) รองลงมาร้อยละ 37.6 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 24.4 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) (แผนภาพที่ 4-27)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 43.2 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) รองลงมาร้อยละ 33.4 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 23.3 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 41.8 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 32.8 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) และร้อยละ 25.4 เห็นว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) (แผนภาพที่ 4-27)

แผนภาพที่ 4-27 ความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของสังคมไทยในปัจจุบัน

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

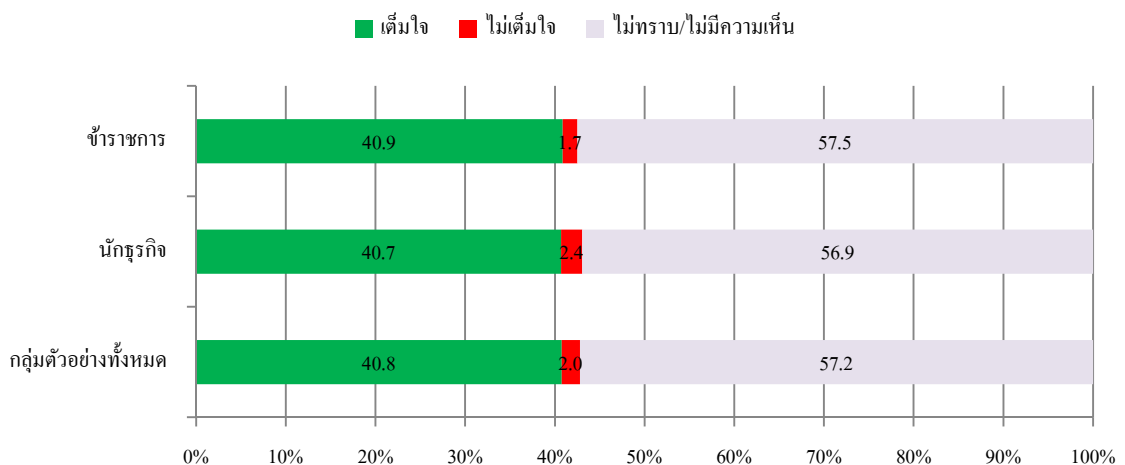
2.2.20 ความเต็มใจที่จะรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเมื่อได้ทราบถึง/พบเห็นการทุจริตคอร์รัปชัน

ความเต็มใจที่จะรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน เมื่อได้ทราบถึง/พบเห็นการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.2 ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น รองลงมาร้อยละ 40.8 มีความเต็มใจ และร้อยละ 2.0 ไม่เต็มใจ เนื่องจากกลัวอันตราย/ความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้น และปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้จริง (แผนภาพที่ 4-28)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 57.5 ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น รองลงมาร้อยละ 40.9 มีความเต็มใจ และร้อยละ 1.7 ไม่เต็มใจ เนื่องจากกลัวอันตราย/ความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้น ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 56.9 ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น รองลงมาร้อยละ 40.7 มีความเต็มใจ และร้อยละ 2.4 ไม่เต็มใจ เนื่องจากกลัวอันตราย/ความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้น และปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้จริง (แผนภาพที่ 4-28)

แผนภาพที่ 4-28 ความเต็มใจที่จะรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน เมื่อได้ทราบถึง/พบเห็นการทุจริตคอร์รัปชัน

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

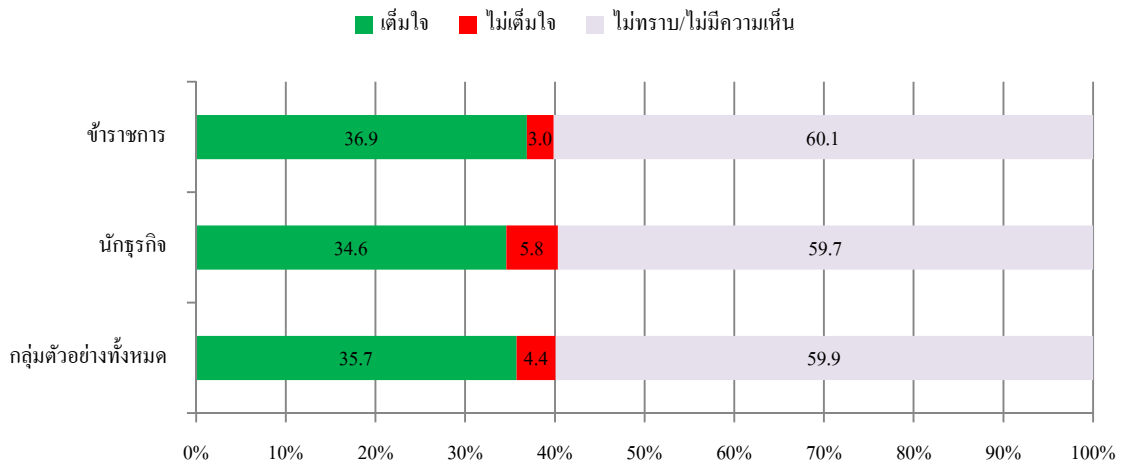
2.2.21 ความเต็มใจที่จะเปิดเผยตัวในการรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน

ความเต็มใจที่จะเปิดเผยตัวในการรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.9 ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น รองลงมาร้อยละ 35.7 มีความเต็มใจ และร้อยละ 4.4 ไม่เต็มใจ เนื่องจากกลัวอันตราย/ความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้น และปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้จริง (แผนภาพที่ 4-29)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 60.1 ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น รองลงมาร้อยละ 36.9 มีความเต็มใจ และร้อยละ 3.0 ไม่เต็มใจ เนื่องจากกลัวอันตราย/ความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้น ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 59.7 ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น รองลงมาร้อยละ 34.6 มีความเต็มใจ และร้อยละ 5.8 ไม่เต็มใจ เนื่องจากกลัวอันตราย/ความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้น และปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้จริง (แผนภาพที่ 4-29)

แผนภาพที่ 4-29 ความเต็มใจที่จะเปิดเผยตัวในการรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

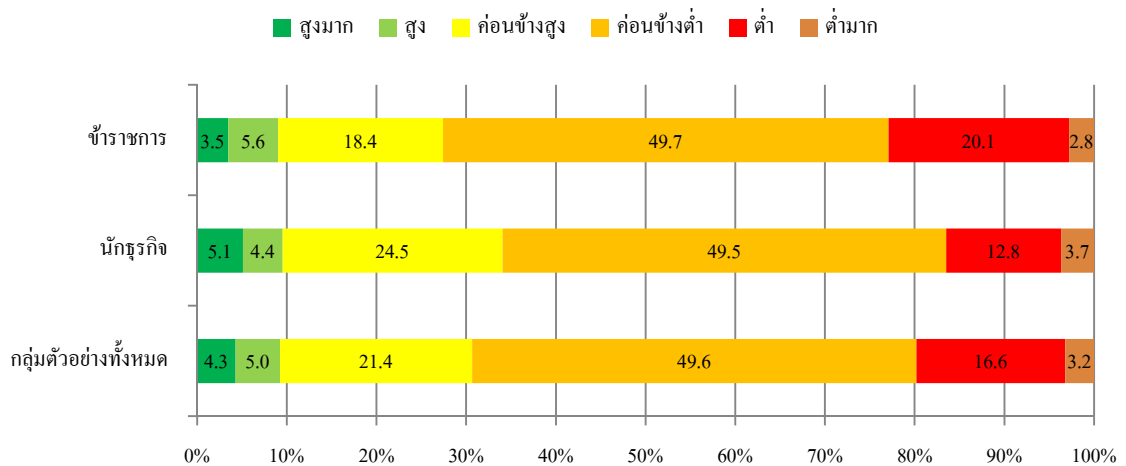
2.2.22 ความเชื่อมั่นว่าปัญหาการคอร์รัปชันสามารถแก้ไขได้

ความเชื่อมั่นว่าปัญหาการคอร์รัปชันสามารถแก้ไขได้ กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 49.6 มีความเชื่อมั่นค่อนข้างต่ำ รองลงมาร้อยละ 21.4 มีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง และร้อยละ 16.6 มีความเชื่อมั่นต่ำ (แผนภาพที่ 4-30)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 49.7 มีความเชื่อมั่นค่อนข้างต่ำ รองลงมาร้อยละ 20.1 มีความเชื่อมั่นต่ำ และร้อยละ 18.4 มีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 49.5 มีความเชื่อมั่นค่อนข้างต่ำ รองลงมาร้อยละ 24.5 มีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง และร้อยละ 12.8 มีความเชื่อมั่นต่ำ (แผนภาพที่ 4-30)

แผนภาพที่ 4-30 ความเชื่อมั่นว่าปัญหาการคอร์รัปชันสามารถแก้ไขได้

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

3. ผลกระทบของปัญหาคอร์รัปชันต่อเศรษฐกิจและสังคม

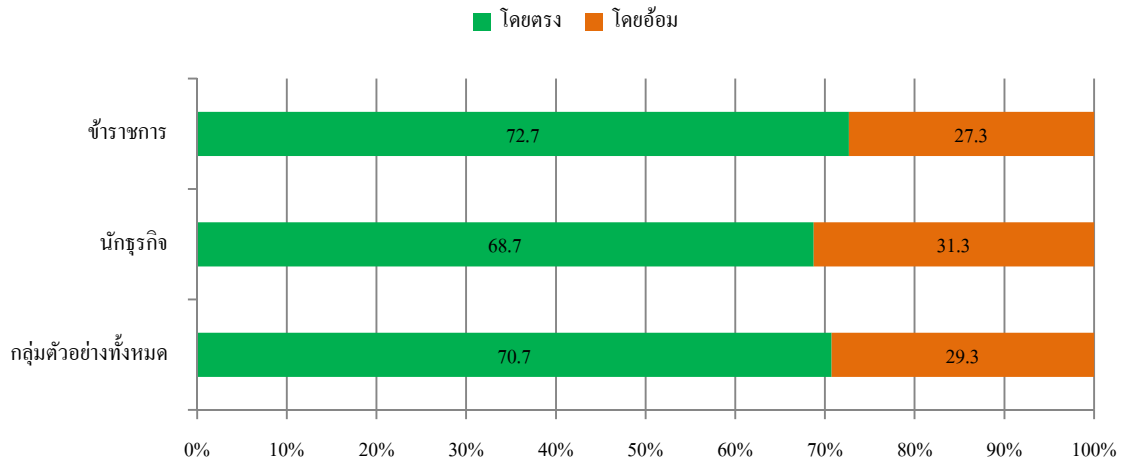
3.1 ผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

ผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 70.7 ได้รับผลกระทบทางตรง (เช่น การทำงานของหน่วยงานภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพ ราคาสินค้าแพงขึ้น และค่าบริการสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น ขณะที่คุณภาพลดลง เป็นต้น) ส่วนอีกร้อยละ 29.3 ได้รับผลกระทบทางอ้อม ทางตรง (เช่น สังคมได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพราคาสูงเกินความเป็นจริง ประชาชนขาดศรัทธาไม่เคารพกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น) (แผนภาพที่ 4-31)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 72.7 ได้รับผลกระทบทางตรง (เช่น ราคาสินค้าแพงขึ้น การทำงานของหน่วยงานภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพ และค่าบริการสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น ขณะที่คุณภาพลดลง เป็นต้น) ส่วนอีกร้อยละ 27.3 ได้รับผลกระทบทางอ้อม (เช่น ประชาชนขาดศรัทธาไม่เคารพกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ สังคมได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพราคาสูงเกินความเป็นจริง และเป็นต้น) ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 68.7 ได้รับผลกระทบทางตรง (เช่น การทำงานของหน่วยงานภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพ ค่าบริการสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น ขณะที่คุณภาพลดลง และประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นต้น) ส่วนอีกร้อยละ 31.3 ได้รับผลกระทบทางอ้อม (เช่น สังคมได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพราคาสูงเกินความเป็นจริง ประชาชนขาดศรัทธาไม่เคารพกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น) (แผนภาพที่ 4-31)

แผนภาพที่ 4-31 ผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

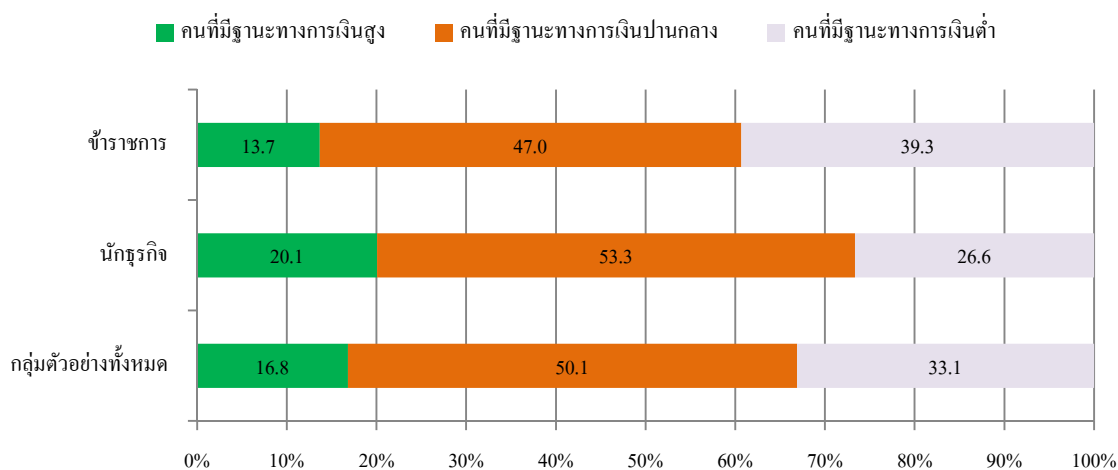
3.2 กลุ่มสังคมที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

กลุ่มสังคมที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.1 เห็นว่าเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินปานกลาง รองลงมาร้อยละ 33.1 เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินต่ำ และร้อยละ 16.8 เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินสูง (แผนภาพที่ 4-32)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 47.0 เห็นว่าเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินปานกลาง รองลงมาร้อยละ 39.3 เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินต่ำ และร้อยละ 13.7 เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินสูง ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 53.3 เห็นว่าเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินปานกลาง รองลงมาร้อยละ 26.6 เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินต่ำ และร้อยละ 20.1 เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินสูง (แผนภาพที่ 4-32)

แผนภาพที่ 4-32 กลุ่มสังคมที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

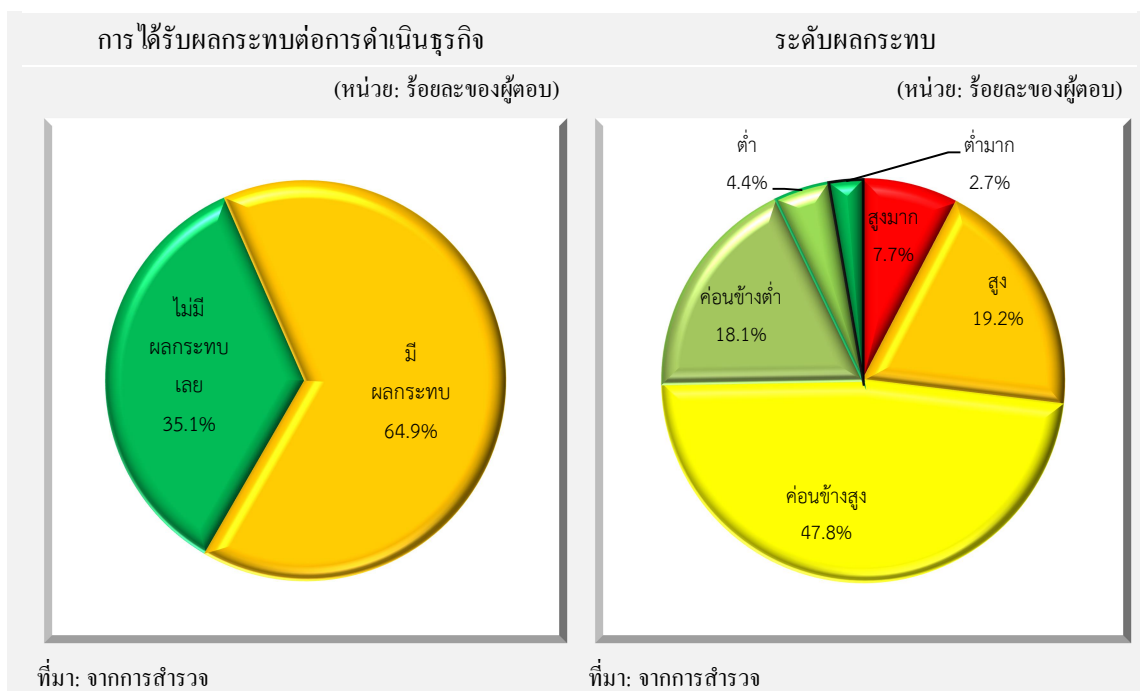

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3 ผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจจากการทุจริตคอร์รัปชัน (เฉพาะภาคธุรกิจ)

ผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจจากการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มนักธุรกิจร้อยละ 35.1 เห็นว่าไม่มีผลกระทบเลย ส่วนร้อยละ 64.9 มีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ โดยระดับของผลกระทบส่วนใหญ่ร้อยละ 47.8 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง รองลงมาร้อยละ 19.2 อยู่ในระดับสูง และร้อยละ 18.1 อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (แผนภาพที่ 4-33)

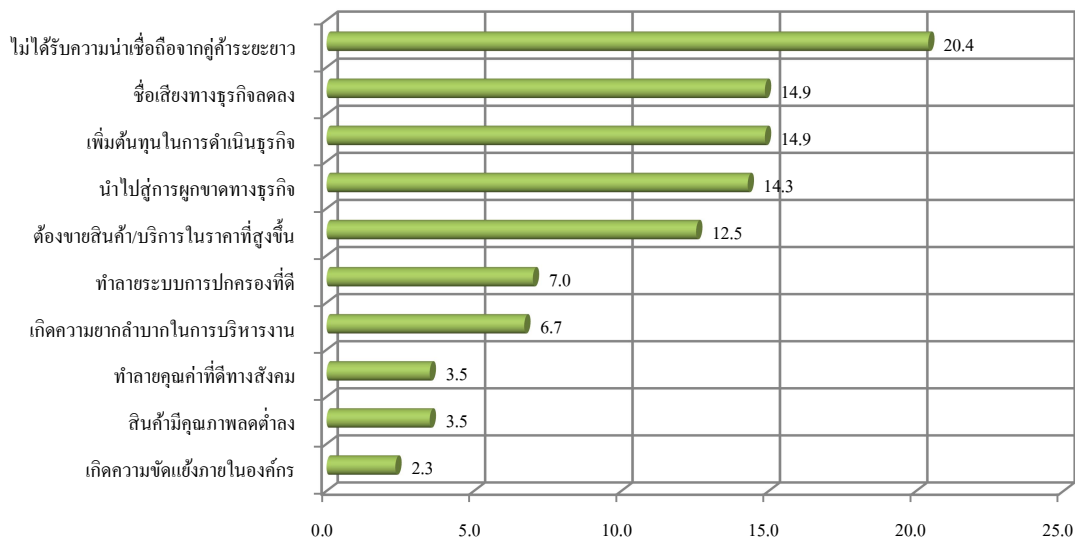
แผนภาพที่ 4-33 ผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจจากการทุจริตคอร์รัปชัน (เฉพาะภาคธุรกิจ)

3.4 ผลการดำเนินธุรกิจจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (เฉพาะภาคธุรกิจ)

ผลการดำเนินธุรกิจจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มนักธุรกิจร้อยละ 20.4 เห็นว่าการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลทำให้ไม่ได้รับความน่าเชื่อถือจากคู่ค้าระยะยาว รองลงมาร้อยละ 14.9 เห็นว่าการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลทำให้ชื่อเสียงทางธุรกิจลดลง และทำให้เพิ่มต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ ในสัดส่วนที่เท่ากัน และร้อยละ 14.3 เห็นว่าการทุจริตคอร์รัปชันจะนำไปสู่การผูกขาดทางธุรกิจ (แผนภาพที่ 4-34)

แผนภาพที่ 4-34 ผลการดำเนินธุรกิจจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (เฉพาะภาคธุรกิจ)

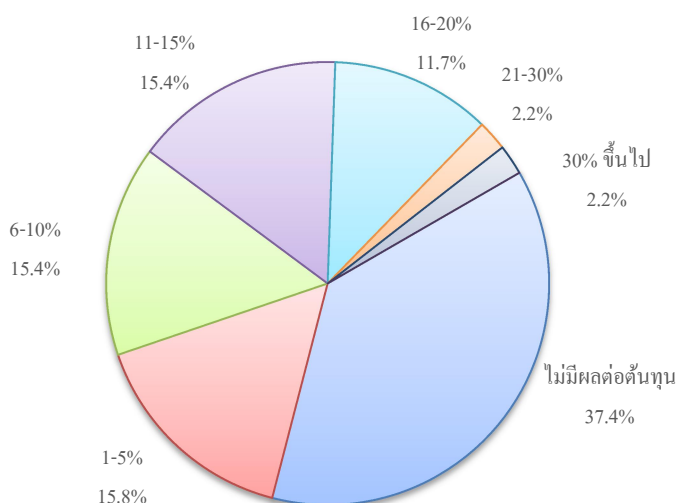

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5 การเพิ่มขึ้นของต้นทุนจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (เฉพาะภาคธุรกิจ)

การเพิ่มขึ้นของต้นทุนจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มนักธุรกิจร้อยละ 37.4 ไม่มีผลต่อต้นทุน รองลงมาร้อยละ 15.8 ส่งผลให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น 1-5% และร้อยละ 15.4 ส่งผลให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น 6-10% และ 11-15% ในสัดส่วนที่เท่ากัน (แผนภาพที่ 4-35)

แผนภาพที่ 4-35 การเพิ่มขึ้นของต้นทุนจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

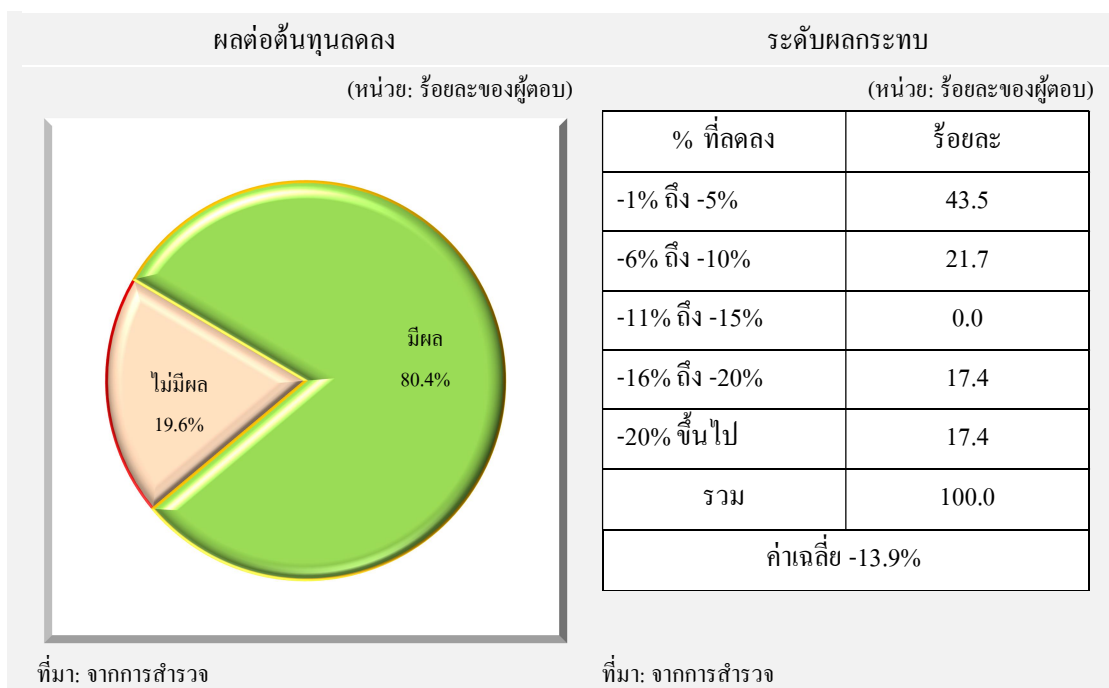

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6 ผลต่อบริษัทถ้าไม่มีทูลจติคคอร์ปชันในสังคมไทย (เฉพาะภาคธุรกิจ)

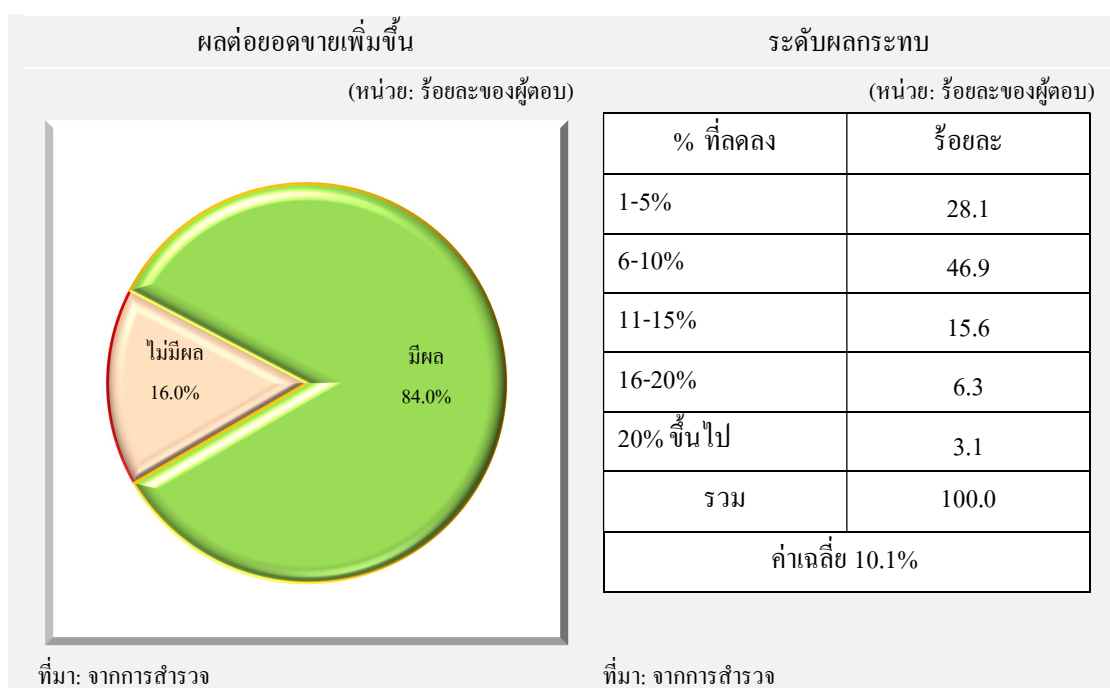
- ผลต่อต้นทุนลดลง กลุ่มนักธุรกิจร้อยละ 19.6 เห็นว่าไม่มีผลทำให้ต้นทุนลดลง ส่วนอีกร้อยละ 80.4 มีผลทำให้ต้นทุนลดลง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 43.5 เห็นว่าส่งผลให้ต้นทุนลดลง -1% ถึง -5% รองลงมาร้อยละ 21.7 เห็นว่าส่งผลให้ต้นทุนลดลง -6% ถึง -10% และร้อยละ 17.4 เห็นว่าส่งผลให้ต้นทุนลดลง -16% ถึง -20% และ -20% ขึ้นไป ในสัดส่วนที่เท่ากัน และโดยเฉลี่ยมีผลทำให้ต้นทุนลดลงประมาณ -13.9% (แผนภาพที่ 4-36)

แผนภาพที่ 4-36 ผลต่อต้นทุนลดลง

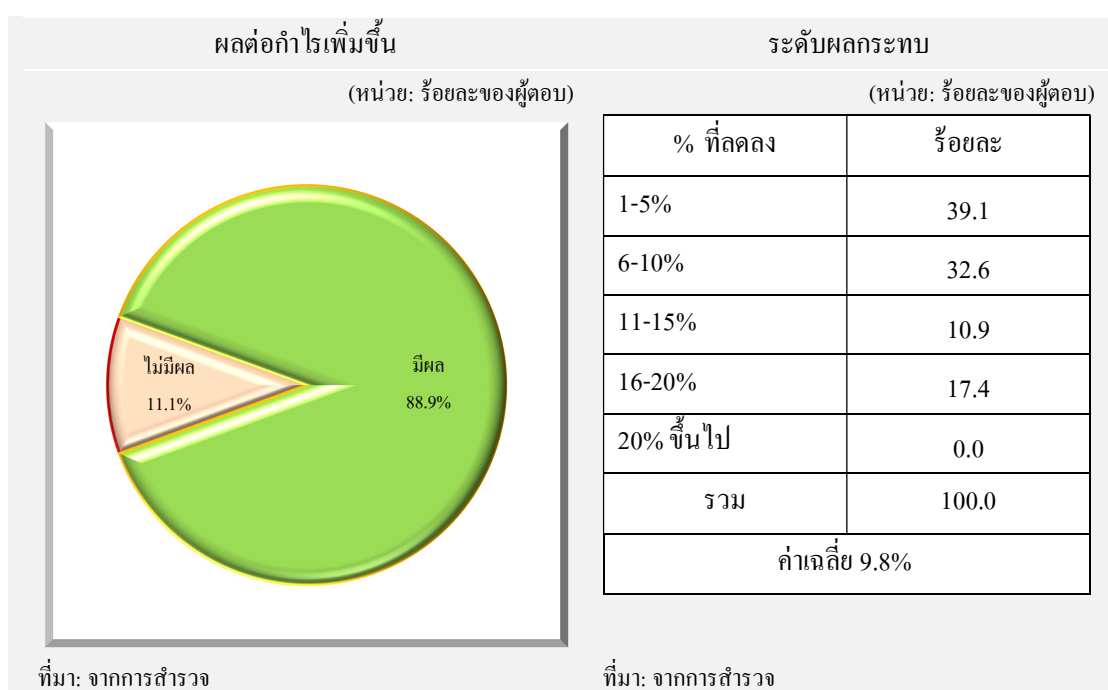
● ผลต่อยอดขายเพิ่มขึ้น กลุ่มนักธุรกิจร้อยละ 16.0 เห็นว่าไม่มีผลทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น ส่วนอีกร้อยละ 84.0 มีผลทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 46.9 เห็นว่าส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้น 6-10% รองลงมาร้อยละ 28.1 เห็นว่าส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้น 1-5% และร้อยละ 15.6 เห็นว่าส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้น 11-15% และโดยเฉลี่ยมีผลทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นประมาณ 10.1% (แผนภาพที่ 4-37)

แผนภาพที่ 4-37 ผลต่อยอดขายเพิ่มขึ้น

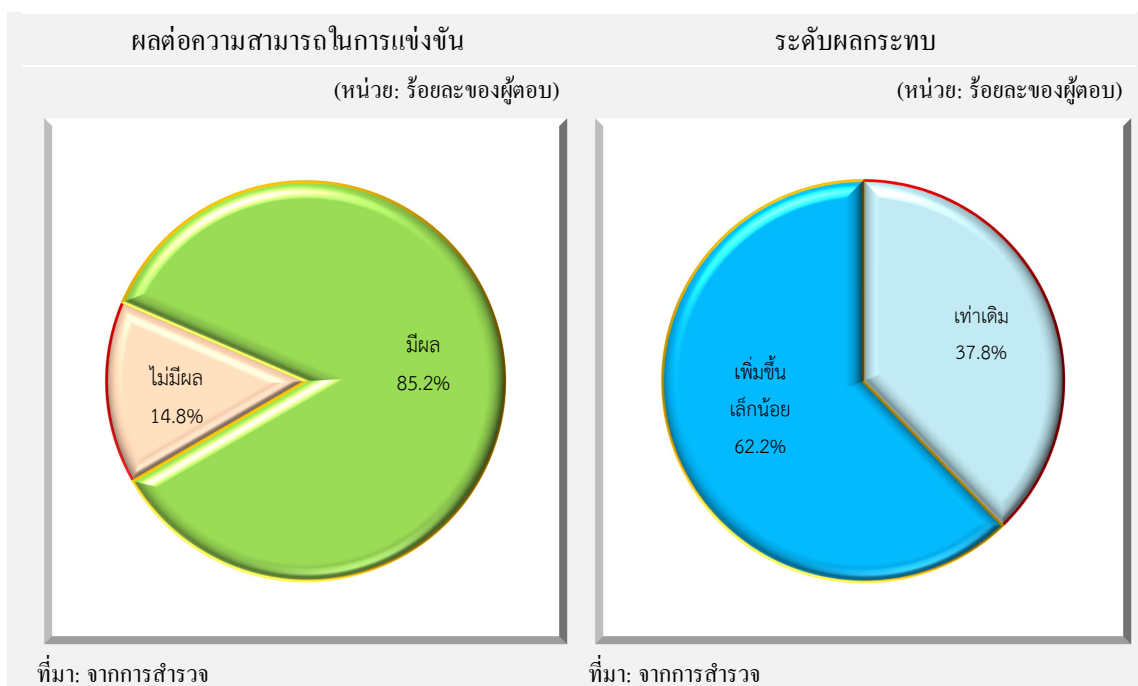
● ผลต่อกำไรเพิ่มขึ้น กลุ่มนักธุรกิจร้อยละ 11.1 เห็นว่าไม่มีผลทำให้กำไรเพิ่มขึ้น ส่วนอีกร้อยละ 88.9 มีผลทำให้กำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 39.1 เห็นว่าส่งผลให้กำไรเพิ่มขึ้น 1-5% รองลงมาร้อยละ 32.6 เห็นว่าส่งผลให้กำไรเพิ่มขึ้น 6-10% และร้อยละ 17.4 เห็นว่าส่งผลให้กำไรเพิ่มขึ้น 16-20% และโดยเฉลี่ยมีผลทำให้กำไรเพิ่มขึ้นประมาณ 9.8% (แผนภาพที่ 4-38)

แผนภาพที่ 4-38 ผลต่อกำไรเพิ่มขึ้น

- ผลต่อความสามารถในการแข่งขัน กลุ่มนักธุรกิจร้อยละ 14.8 เห็นว่าไม่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน ส่วนอีกร้อยละ 85.2 มีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 62.2 เห็นว่าส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และร้อยละ 37.8 เห็นว่าส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันเท่าเดิม (แผนภาพที่ 4-39)

แผนภาพที่ 4-39 ผลต่อความสามารถในการแข่งขัน

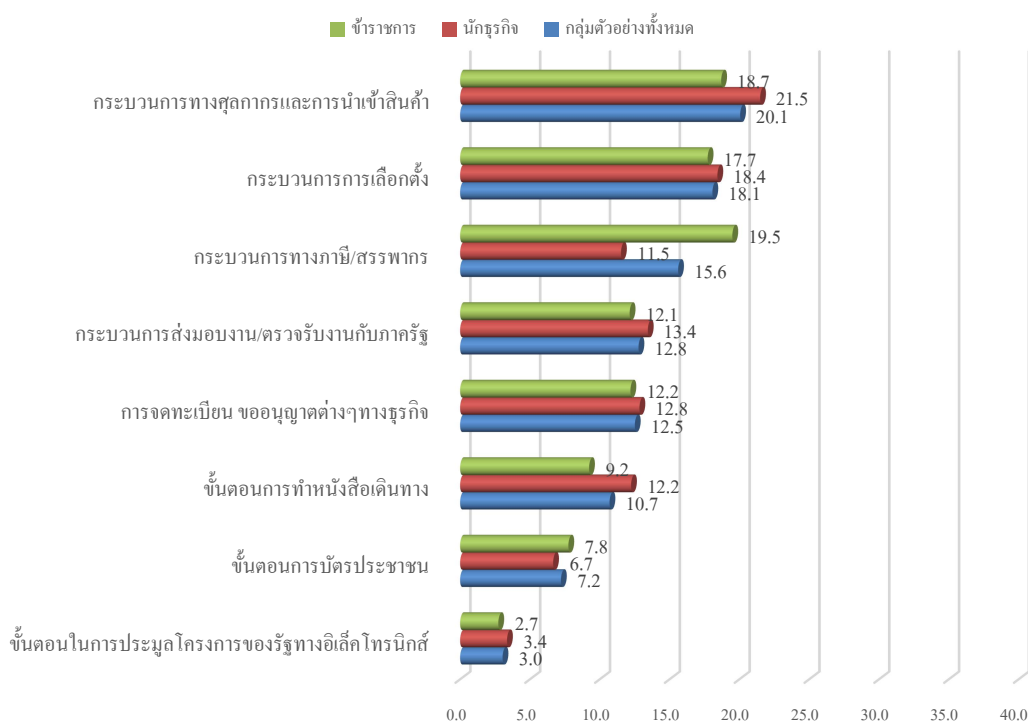
3.7 กระบวนการให้บริการของภาครัฐที่มีการปรับปรุงในด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ดีที่สุดในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า กระบวนการให้บริการของภาครัฐที่มีการปรับปรุงในด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ดีที่สุดในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา 3 ลำดับแรก คือ 1. กระบวนการทางยุติธรรมและการนำเข้าสินค้า 2. กระบวนการการเลือกตั้ง และ 3. กระบวนการทางภาษี/สรรพากร สัดส่วนร้อยละ 20.1 18.1 และ 15.6 ตามลำดับ (แผนภาพที่ 4-40)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ เห็นว่า กระบวนการให้บริการของภาครัฐที่มีการปรับปรุงในด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ดีที่สุดในช่วง 5 ปีที่

ผ่านมา 3 ลำดับแรก คือ 1. กระบวนการทางภาษี/สรรพากร 2. กระบวนการทางศุลกากรและการนำเข้าสินค้า และ 3. กระบวนการการเลือกตั้ง สัดส่วนร้อยละ 19.5 18.7 และ 17.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ เห็นว่า กระบวนการให้บริการของภาครัฐที่มีการปรับปรุงในด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ดีที่สุด ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา 3 ลำดับแรก คือ 1. กระบวนการทางศุลกากรและการนำเข้าสินค้า 2. กระบวนการการเลือกตั้ง และ 3. กระบวนการส่งมอบงาน/ตรวจรับงานกับภาครัฐ สัดส่วนร้อยละ 21.5 18.4 และ 13.4 ตามลำดับ (แผนภาพที่ 4-40)

แผนภาพที่ 4-40 กระบวนการให้บริการของภาครัฐที่มีการปรับปรุงในด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ดีที่สุด ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

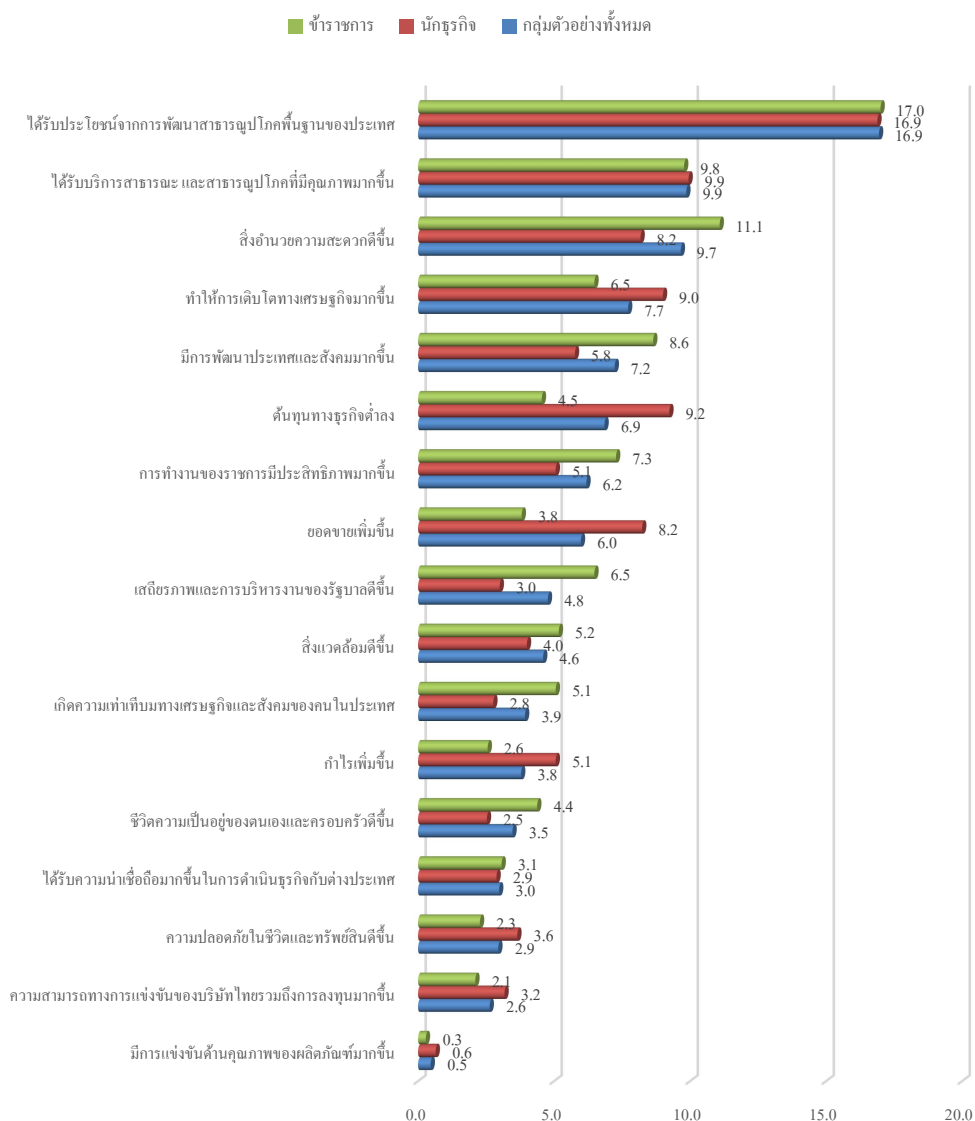
ที่มา: จากการสำรวจ

3.8 ประโยชน์ที่จะได้รับหากไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ประโยชน์ที่จะได้รับหากไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน 3 ลำดับแรก คือ 1. ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานของประเทศ 2. ได้รับบริการสาธารณะ และสาธารณูปโภคที่มีคุณภาพมากขึ้น และ 3. สิ่งอำนวยความสะดวกดีขึ้น สัดส่วนร้อยละ 16.9 9.9 และ 9.7 ตามลำดับ (แผนภาพที่ 4-41)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ เห็นว่า ประโยชน์ที่จะได้รับหากไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน 3 ลำดับแรก คือ 1. ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานของประเทศ 2. สิ่งอำนวยความสะดวกดีขึ้น และ 3. ได้รับบริการสาธารณะ และสาธารณูปโภคที่มีคุณภาพมากขึ้น สัดส่วนร้อยละ 17.0 11.1 และ 9.8 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ เห็นว่า ประโยชน์ที่จะได้รับหากไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน 3 ลำดับแรก คือ 1. ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานของประเทศ 2. ได้รับบริการสาธารณะ และสาธารณูปโภคที่มีคุณภาพมากขึ้น และ 3. ต้นทุนทางธุรกิจต่ำลง สัดส่วนร้อยละ 16.9 9.9 และ 9.2 ตามลำดับ (แผนภาพที่ 4-41)

แผนภาพที่ 4-41 ประโยชน์ที่จะได้รับหากไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน

ที่มา: จากการสำรวจ

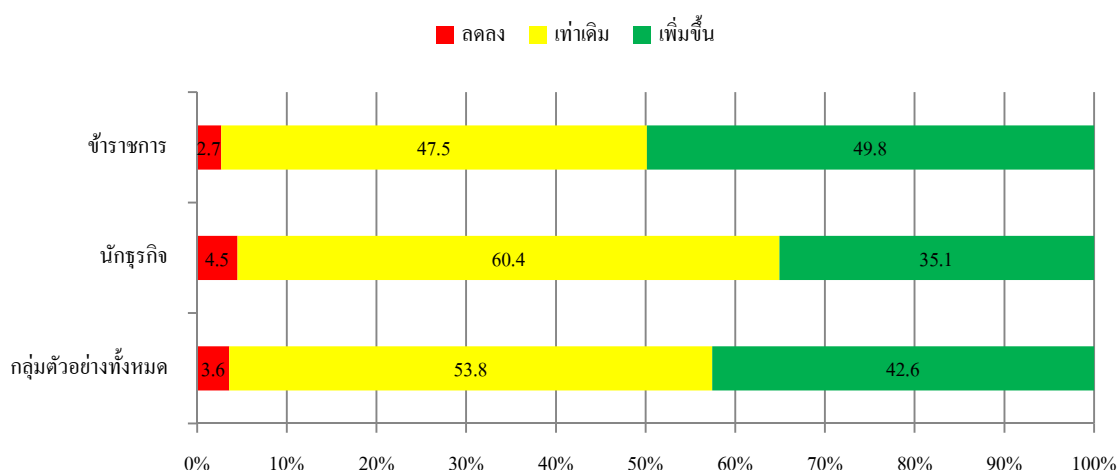
3.9 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อมีการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อมีการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 53.8 เห็นว่าอยู่ในระดับเท่าเดิม รองลงมาร้อยละ 42.6 เห็นว่าอยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้น (เติบโตเฉลี่ยประมาณ 18.0%) และร้อยละ 3.61 เห็นว่าอยู่ในระดับที่ลดลง (ลดลงเฉลี่ยประมาณ 5.2%) (แผนภาพที่ 4-42)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 49.8 เห็นว่าอยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้น (เติบโตเฉลี่ยประมาณ 17.4%) รองลงมาร้อยละ 47.5 เห็นว่าอยู่ในระดับเท่าเดิม และร้อยละ 2.7 เห็นว่าอยู่ในระดับที่ลดลง (ลดลงเฉลี่ยประมาณ 6.0%) ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 60.4 เห็นว่าอยู่ในระดับเท่าเดิม รองลงมาร้อยละ 35.1 เห็นว่าอยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้น (เติบโตเฉลี่ยประมาณ 18.6%) และร้อยละ 4.5 เห็นว่าอยู่ในระดับที่ลดลง (ลดลงเฉลี่ยประมาณ 4.3%) (แผนภาพที่ 4-42)

แผนภาพที่ 4-42 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อมีการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

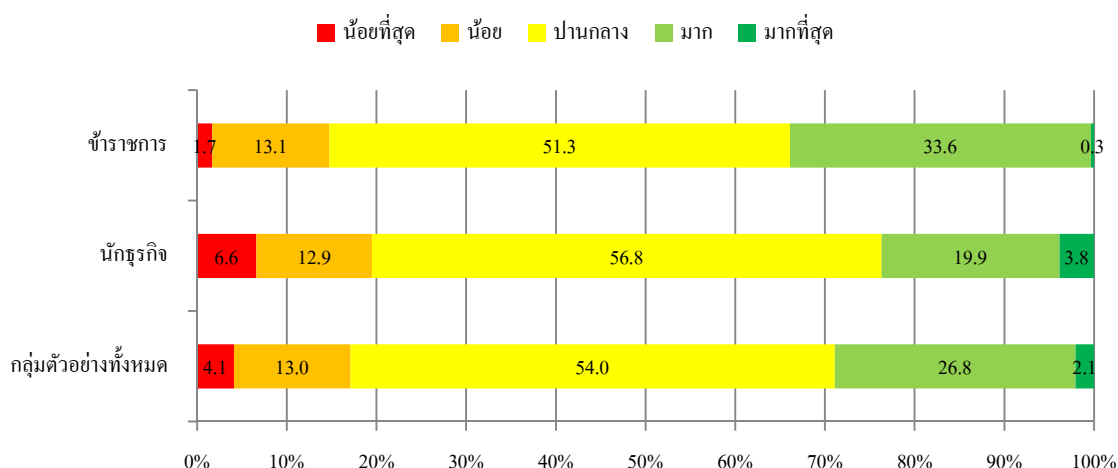
3.10 ความพึงพอใจต่อแนวทางวิธีการ/การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของภาครัฐของรัฐบาล

ความพึงพอใจต่อแนวทางวิธีการ/การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของภาครัฐของรัฐบาล กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 54.0 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 28.9 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) และร้อยละ 17.1 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) (แผนภาพที่ 4-43)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 51.3 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 33.9 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) และร้อยละ 14.8 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 56.8 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 23.7 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (มากถึงมากที่สุด) และร้อยละ 19.5 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย (น้อยที่สุดถึงน้อย) (แผนภาพที่ 4-43)

แผนภาพที่ 4-43 ความพึงพอใจต่อแนวทางวิธีการ/การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของภาครัฐของรัฐบาล

(หน่วย: ร้อยละของผู้ตอบ)

ที่มา: จากการสำรวจ

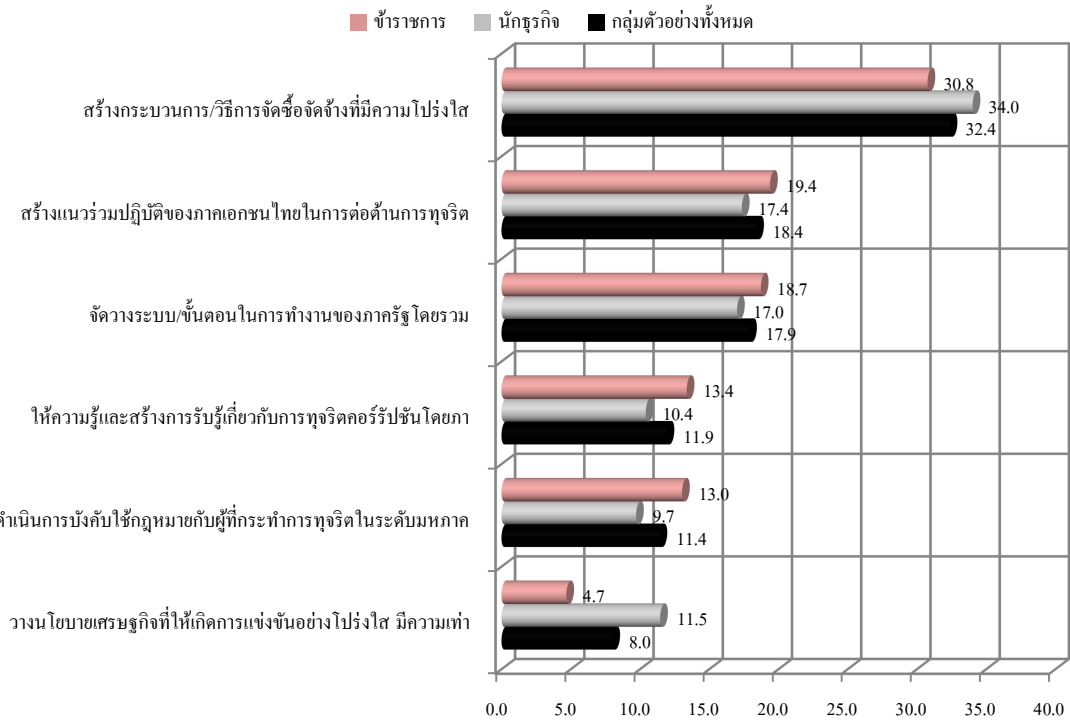
4. แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ

4.1 กลยุทธ์สำหรับการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันที่ควรให้ความสำคัญลงมือทำเป็นอันดับแรก

กลยุทธ์สำหรับการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันที่ควรให้ความสำคัญลงมือทำเป็นอันดับแรก กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 32.4 ควรดำเนินการสร้างกระบวนการ/วิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใส รองลงมาร้อยละ 18.4 ดำเนินการสร้างแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต และร้อยละ 17.9 ดำเนินการจัดวางระบบ/ขั้นตอนในการทำงานของภาครัฐโดยรวม (แผนภาพที่ 4-44)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 30.8 ควรดำเนินการสร้างกระบวนการ/วิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใส รองลงมาร้อยละ 19.4 ดำเนินการสร้างแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต และร้อยละ 18.7 ดำเนินการจัดวางระบบ/ขั้นตอนในการทำงานของภาครัฐโดยรวม ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 34.0 ควรดำเนินการสร้างกระบวนการ/วิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใส รองลงมาร้อยละ 17.4 ดำเนินการสร้างแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต และร้อยละ 17.0 ดำเนินการจัดวางระบบ/ขั้นตอนในการทำงานของภาครัฐโดยรวม (แผนภาพที่ 4-44)

แผนภาพที่ 4-44 กลยุทธ์สำหรับการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันที่ควรให้ความสำคัญลงมือทำเป็นอันดับแรก

ที่มา: จากการสำรวจ

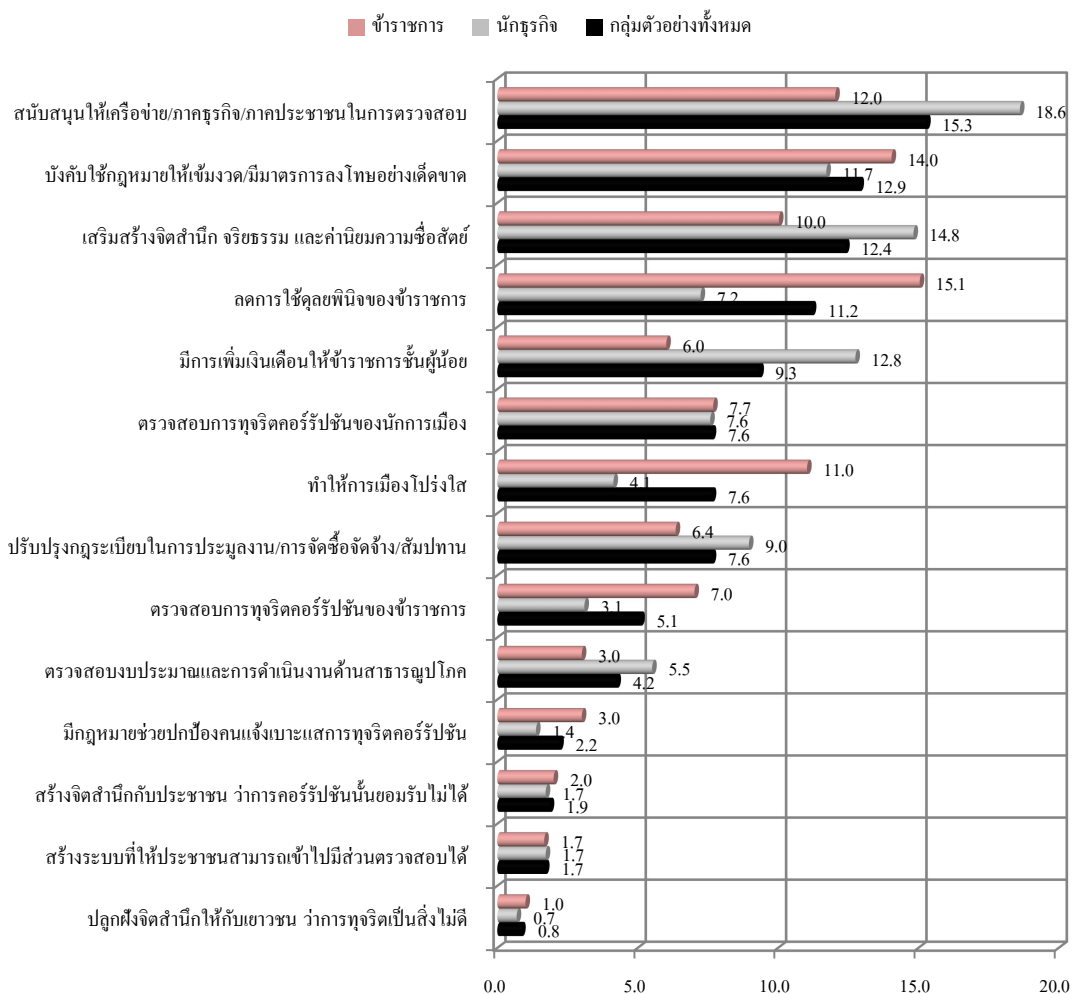
4.2 เรื่องสำคัญที่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการ โดยด่วนที่สุด

เรื่องสำคัญที่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการ โดยด่วนที่สุด กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 15.3 สนับสนุนให้เครือข่าย/ภาคธุรกิจ/ภาคประชาชนในการตรวจสอบ รองลงมาร้อยละ 12.9 บังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวด/มีมาตรการลงโทษอย่างเด็ดขาด และร้อยละ 12.4 เสริมสร้างจิตสำนึก จริยธรรม และค่านิยมความซื่อสัตย์ (แผนภาพที่ 4-45)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มข้าราชการ ร้อยละ 15.1 ลดการใช้ดุลยพินิจของข้าราชการ รองลงมาร้อยละ 14.0 บังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวด/มีมาตรการลงโทษอย่างเด็ดขาด และร้อยละ 12.0 สนับสนุนให้เครือข่าย/ภาคธุรกิจ/ภาคประชาชนในการตรวจสอบ ส่วนกลุ่มนักธุรกิจ ร้อยละ 18.6 สนับสนุนให้เครือข่าย/ภาคธุรกิจ/ภาคประชาชนในการตรวจสอบ

รองลงมาร้อยละ 14.8 เสริมสร้างจิตสำนึก จริยธรรม และค่านิยมความซื่อสัตย์ และร้อยละ 12.8 มีการเพิ่มเงินเดือนให้ข้าราชการชั้นผู้น้อย (แผนภาพที่ 4-45)

แผนภาพที่ 4-45 เรื่องสำคัญที่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการโดยด่วนที่สุด

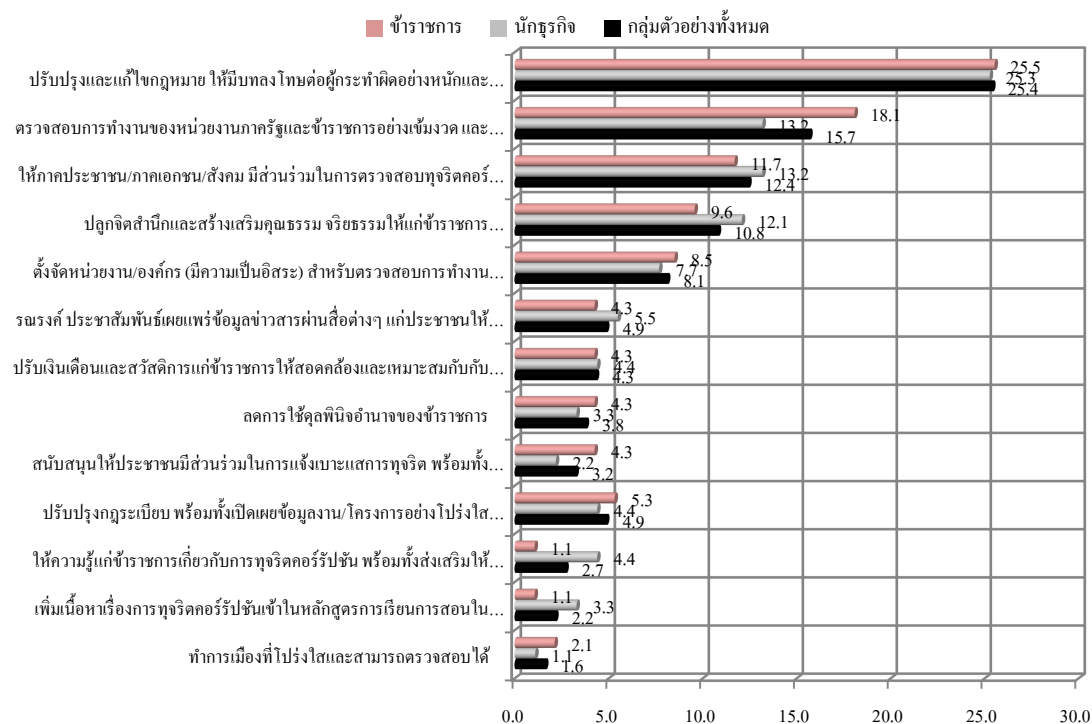
ที่มา: จากการสำรวจ

4.3 ข้อเสนอแนะมาตรการ/แนวทางในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

ข้อเสนอแนะมาตรการ/แนวทางในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 25.4 ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย ให้มีบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดอย่างหนักและรุนแรง เช่น ออกจากราชการ ยึดทรัพย์สิน จำคุกตลอดชีวิต ประหาร พร้อมมีการบังคับใช้กฎหมาย และดำเนินการเคร่งครัด จริงจัง รองลงมาร้อยละ 15.7 ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และข้าราชการอย่างเข้มงวด และดำเนินการด้วยความโปร่งใส และร้อยละ 12.4 ให้ภาคประชาชน/ภาคเอกชน/สังคม มีส่วนร่วมในการตรวจสอบทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้น (แผนภาพที่ 4-46)

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า ทั้งกลุ่มข้าราชการ และกลุ่มนักธุรกิจ มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันในภาพรวม (แผนภาพที่ 4-46)

แผนภาพที่ 4-46 ข้อเสนอแนะมาตรการ/แนวทางในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

ที่มา: จากการสำรวจ

บทที่ 5

สรุปและเสนอแนะ

ในส่วนนี้ เป็นการกล่าวถึงสรุปผลการศึกษาศานการณัปัญหาคอร์รัปชัน ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย

สรุป

1. สรุปสถานการณ์ปัญหาคอร์รัปชันในประเทศ

1.1 แนวโน้มของสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยมองผ่านดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) พบว่า ในปี 2557 ค่าดัชนี CPI ของไทย เท่ากับ 38 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน แม้ว่าคะแนน CPI ของไทยจะดีขึ้นเล็กน้อยกว่าคะแนนในปี 2556 ซึ่งได้ 35 คะแนน และอันดับโลกดีขึ้นจากอยู่ในอันดับที่ 102 ของโลกจากการสำรวจ 177 ประเทศในปี 2556 มาอยู่ที่อันดับ 85 ของโลก จากการสำรวจ 175 ประเทศในปี 2557 และเป็นอันดับที่ 122 จาก 28 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทั้งนี้ ผลการจัดอันดับปีนี้ ประเทศไทยมีผลคะแนนดีขึ้นบ้าง แต่ได้อันดับดีกว่าเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่แล้วซึ่งได้อันดับที่ 102 ในระดับโลก และอันดับที่ 16 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน มีเพียงประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียเท่านั้นที่มีคะแนนเกิน 50 คะแนน โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 จาก 9 ประเทศ ในกลุ่มอาเซียน อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ช่วงปี 2538-2557 ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยได้คะแนนอยู่ระหว่าง 28-38 คะแนน มีระดับคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนนมาโดยตลอด หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าประเทศไทยยังไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (คะแนนเกินครึ่งหนึ่ง หรือไม่น้อยกว่า 50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100) มาโดยตลอด ซึ่งหมายความว่าปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยที่วัดโดยวิธีการ

ของ TI ยังไม่มีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างเป็นรูปธรรม และแสดงให้เห็นว่าประเทศไทย ยังถูกมองว่ามีภาพลักษณ์ในการทุจริตคอร์รัปชันค่อนข้างมากตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา

1.2 แนวโน้มของสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยมองผ่านรายงานดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ (Index of Economic Freedom) ซึ่งจัดทำโดย Heritage Foundation พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีดัชนีเสรีภาพทางเศรษฐกิจอยู่เหนือกว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้งโลกเล็กน้อย แต่ตัวชี้วัดด้านเสรีภาพจากการคอร์รัปชันกลับอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้งโลกมาโดยตลอด การคอร์รัปชันจึงเป็นสิ่งที่ถูกรังการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย

1.3 ความเสียหายของการทุจริตคอร์รัปชันประเมินจากงบประมาณประเภทจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยราชการของประเทศไทย ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยมีหลายรูปแบบแต่การทุจริตคอร์รัปชันที่มีมูลค่าขนาดใหญ่จะมาจากงบประมาณประเภทจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยราชการ เช่น ในปีงบประมาณ 2558 มีจำนวนเงินงบประมาณทั้งสิ้น 2,575,000 ล้านบาท เป็นงบจัดซื้อจัดจ้างของราชการมีวงเงินกว่า 1,074,303.3 ล้านบาท เพื่อการลงทุนเป็นเงิน 356,122.2 ล้านบาท และรัฐวิสาหกิจมีประมาณ 718,181.1 ล้านบาท เมื่ออาศัยตัวเลขอัตราการคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างที่ได้จากผลการสำรวจของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยของ ธนวรรณและคณะ (2553) พบว่า ผู้ประกอบการประมาณการว่ามูลค่าการทุจริตคอร์รัปชันมีวงเงิน 25-35% ของงบประมาณ แต่ในการสำรวจของผู้วิจัย (เดือนธันวาคม 2557) กลับพบว่าผู้ประกอบการประมาณการว่ามูลค่าการทุจริตคอร์รัปชันมีวงเงิน 5-15% ของงบประมาณ จะพบว่า ถ้าอัตราการทุจริตคอร์รัปชันเพียงร้อยละ 5 จะคิดเป็นเงิน 53,715.2 ล้านบาท ซึ่งจะทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือ GDP ลดลง 0.41% แต่ถ้าอัตราการทุจริตคอร์รัปชันเพียงร้อยละ 15 จะคิดเป็นเงิน 161,145.5 ล้านบาท ซึ่งจะทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือ GDP ลดลง 1.23% ทั้งนี้ตัวเลขดังกล่าวยังไม่รวมการสูญเสียเงินภาษีของประชาชนอันเกิดจากการที่ทางราชการได้สินค้าและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะได้ โดยจะพบว่า การลดการเรียกเงินสินบนทุกๆ 1% ส่งผลให้การคอร์รัปชันลดลง 10,000 ล้านบาท

2. สรุปประสบการณ์การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของต่างประเทศ

2.1 กรณีฟินแลนด์ สภาพปัญหาการคอร์รัปชันในฟินแลนด์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นการคอร์รัปชันแบบทางอ้อมมากขึ้น โดยปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ การฮั้วกันในการทำ

ธุรกิจ และการให้สินบนในการทำธุรกิจในประเทศ ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ คือ การให้ความสำคัญกับความเสมอภาค ไม่มีชนชั้น ไม่มีช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สูง มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่เน้นความโปร่งใสของภาครัฐ และให้บทบาทสำคัญของสื่อมวลชน โดยกฎหมายคุ้มครองเสรีภาพสื่อมีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1766

โดยมีมาตรการต่างๆ ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ มาตรการเชิงปราบปราม ได้แก่ การลงโทษทั้งผู้ให้และผู้รับสินบนทั้งในและนอกประเทศ มีมาตรการเชิงป้องกัน ได้แก่ มีกฎหมายข้อมูลข่าวสาร โดยประชาชนต้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐได้ทั้งหมด กฎหมายว่าด้วยกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐที่โปร่งใส เงินเดือนข้าราชการสูงกว่าเอกชน ระบบการบริหารงานที่ไม่มีโครงสร้างซับซ้อน กฎหมายว่าด้วยเรื่องการหาเงินเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งของพรรคการเมือง และมีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญที่กรองร่างกฎหมายที่อาจขัดกับรัฐธรรมนูญรวมทั้งปัญหาผลประโยชน์ และมีมาตรการเชิงสนับสนุน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายกับทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น การเน้นเสรีภาพของสื่ออย่างต่อเนื่อง สื่อมีอิสระในการเปิดเผยข้อมูลของทางราชการ การอบรมข้าราชการใหม่ทุกคนเรื่องการคอร์รัปชัน ค่านิยมและจริยธรรมที่ถูกต้อง และมาตรการสร้างความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

2.2 กรณีนิวซีแลนด์ ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของการที่นิวซีแลนด์ประสบความสำเร็จในการพัฒนาความโปร่งใสในประเทศ จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีความโปร่งใสสูงสุดของโลกเมื่อ ปี พ.ศ. 2549 มีดังนี้

2.2.1 มีทุนเดิมทางสังคม มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและการปกครองที่ดี จึงทำให้สามารถพัฒนาประเทศให้มีความเป็นอารยธรรมได้รวดเร็ว

2.2.2 เป็นประเทศที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้คุณค่าแก่งานด้านบริการ ข้าราชการทุกคนถือว่างานบริการคือ จิตวิญญาณ (Spirit of Service) กล่าวคือ การมีความเชื่อถือว่าการบริการและการรักษาประโยชน์ส่วนรวม คือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุด

2.2.3 มีหน่วยงานที่เป็นกลไกขับเคลื่อนที่มีความเหมาะสมกลมกลืนกันทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

2.2.4 การกำหนดให้คณะกรรมการบริการภาครัฐ เป็นหนึ่งในสามองค์กรหลักที่ทำงานร่วมกันกับสำนักนายกรัฐมนตรี

2.2.5 การดำเนินการทางวินัยที่เป็นมาตรฐาน

2.2.6 การประมวลจริยธรรมของตำรวจและการมีหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความประพฤติกรรมของตำรวจ (Code of Conduct and Police Complaints Authority)

2.3 กรณีสิงคโปร์ สภาพปัญหาการคอร์รัปชันจะเป็นการทุจริตของภาคเอกชน การที่รัฐมนตรีหรือข้าราชการระดับสูงรับเงินใต้โต๊ะในการประกวดราคา หรือให้สัมปทาน ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดผลดังกล่าว คือ ความมั่นคงทางการเมือง ความมุ่งมั่นทางการเมืองและการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างของผู้ นำ มีระดับการพัฒนาของเศรษฐกิจและสังคมที่สูง และการมีกฎหมายที่เข้มงวดและใช้ได้จริง

โดยมีมาตรการต่างๆ ที่สำคัญมีดังนี้ มาตรการปราบปรามการคอร์รัปชัน ได้แก่ การให้อำนาจและเครื่องมือทางกฎหมายแก่ CPIB อย่างเต็มที่ในการดำเนินคดี สามารถจับกุมได้ทันที โดยไม่ต้องรอหมายจับจากศาล การเชือดไก่ให้ลิงดูโดยเลือกเฉพาะคดีที่ใหญ่และดำเนินคดีกับปลาตัวใหญ่ก่อน กลยุทธ์เน้นทั้งภาครัฐและเอกชนเพราะเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก และการเอาผิดกับทั้งผู้รับรู้การทุจริตที่ไม่แจ้งความ และผู้รับสินบนแทนผู้อื่น มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน ได้แก่ กฎหมายการปกป้องผู้ให้ข้อมูล การปกป้องผู้แจ้งเบาะแสโดยใช้เทคโนโลยี มีประมวลจริยธรรม และข้อบังคับเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนในคู่มือข้าราชการ มีประมวลจริยธรรมของรัฐมนตรี และข้อปฏิบัติของรัฐมนตรีในการเกี่ยวข้องกับธุรกิจเอกชน รวมถึงข้อห้ามปฏิบัติหลังเกษียณ มีการเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินของข้าราชการทุกคน และมีการตั้งเงินเดือนข้าราชการไว้สูงเท่าเอกชน ส่วนมาตรการเชิงสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน ได้แก่ การจัดทำ การสำรวจจากผู้ใช้บริการภายนอกโดย CPIB การจัดทำ การสำรวจการรับรู้ของสาธารณะโดย CPIB การปฏิรูประบบราชการ ลดขั้นตอนการทำงาน การฝึกอบรมข้าราชการเพื่อปลูกฝังค่านิยมให้มีคุณธรรมสูง การสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐอย่างครอบคลุม และการให้คำแนะนำ และให้การศึกษากว่าพลเมืองทุกกลุ่ม

2.4 กรณีฮ่องกง มีปัญหาการทุจริตในหน่วยงานต่างๆ เช่น ตำรวจ พนักงานไปรษณีย์ เป็นต้น รัฐบาลฮ่องกงได้มีการปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง และการเปลี่ยนแปลงที่

สำคัญ คือ ภาคธุรกิจเอกชนได้หันมาร่วมมือกับการปราบปรามการทุจริตมากขึ้น ทั้งภายในองค์กรของตนเองและที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ มีเอกชนไปขอคำแนะนำวิธีการปราบปรามการทุจริตจาก ICAC จำนวนมากขึ้น โดยบริษัทและสมาคมการค้า มีการประกาศว่าจะใช้ประมวลจริยธรรมของบริษัท ซึ่งจะเป็นผลให้ผู้ละเมิดถูกลงโทษทางสังคม เช่น การคว่ำบาตรไม่ธุรกิจด้วย

โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการปราบปรามการทุจริต ได้แก่ 1. การยอมรับว่ามีปัญหาและมีความตั้งใจที่ความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาการทุจริตของรัฐ 2. การมีองค์กรปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส เป็นที่เชื่อถือของประชาชน 3. การมียุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีการวางแผนที่ดี 4. การใส่ใจต่อรายงานข้อร้องเรียนเรื่องการทุจริตทุกเรื่อง 5. การรักษาความลับของผู้ร้องเรียน และ 6. การมีปัจจัยแวดล้อมโดยรวมที่เอื้ออำนวย

2.5 กรณีญี่ปุ่น รูปแบบของการคอร์รัปชัน จะเป็นไปในลักษณะของการฮั้วการประมูลระหว่างนักการเมือง ข้าราชการระดับสูง และธุรกิจขนาดใหญ่ ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนกับการให้สิทธิพิเศษทางการค้า รวมถึงปัญหาการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เพื่อตำแหน่งการงาน โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ การตื่นตัวขององค์กรภาคประชาสังคม และ ระดับการพัฒนาของเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยภาคประชาสังคมและกับสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบภาครัฐอย่างอิสระ ทำให้เกิดประสิทธิผลโดยรวม โดยมีมาตรการการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันที่สำคัญดังนี้ **มาตรการปราบปรามการคอร์รัปชัน** ได้แก่ กฎหมายป้องกันการแข่งขันที่ไม่ยุติธรรม, กฎหมายการค้าที่ยุติธรรม, Anti-Monopoly Law ตามมาตรฐาน OECD **มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน** ได้แก่ กฎหมายทางด้านจริยธรรมระดับชาติ (2000) สำหรับข้าราชการและนักการเมือง กฎหมายกำกับเงินทุนของพรรคการเมือง และการพฤติกรรมในการเลือกตั้ง และกฎหมายการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (1999) ส่วนมาตรการเชิงสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน ได้แก่ การปฏิรูประบบราชการ เช่น privatization, regionalization การสำรวจการทุจริตโดย Citizen's Ombudsmen Group การจัดลำดับความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐโดยองค์กรเอกชน และ Japanese Corporate Law ที่มีมาตราให้ให้ปลูกฝังการต่อต้านการทุจริตในองค์กรเอกชน

2.6 กรณีเกาหลีใต้ มีรูปแบบของการคอร์รัปชันเป็นในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างรัฐบาลกับเอกชนขนาดใหญ่ โดยมีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ มีกฎหมายการต่อต้านการคอร์รัปชัน การตั้งคณะกรรมการพิเศษประจำสำนัก

ประธานาธิบดี และการตื่นตัวขององค์กรภาคประชาสังคม โดยมีมาตรการการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันที่สำคัญดังนี้ มาตรการปราบปรามการคอร์รัปชัน ได้แก่ เน้นปัญหาการคอร์รัปชันในข้าราชการระดับสูง และการเชือดไก่ให้ลิงดูโดยสามารถเอาผิดกับนักการเมืองระดับสูงได้สำเร็จ มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน ได้แก่ หน่วยงานของรัฐต้องมีประมวลจริยธรรม มีการปกป้องและให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส และประชาชนชนเรียกร้องให้มีการตรวจสอบบัญชีหรือการทำงาน of หน่วยงานรัฐได้ ส่วนมาตรการเชิงสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน ได้แก่ การสำรวจการทุจริต การสร้างเครือข่ายรัฐเอกชนและประชาสังคมของ K-PACT การร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน ด้านการศึกษา และการสร้างเครือข่ายกับต่างประเทศ

3. สรุปประสบการณ์การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ได้มีการปรับปรุงเชิงทางสถาบัน โดยเริ่มจากการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ขององค์กรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งกฎหมายกำหนดและอยู่ภายใต้การกำกับของฝ่ายบริหารให้แยกตัวออกจากฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งได้มีการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรขึ้นหลายองค์กร เช่น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยการโอนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบมาจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ให้มาอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีสถานะภาพเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือกรณีของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ตามความในพระราชบัญญัติ มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำการทุจริตในฝ่ายบริหาร

ความพยายามในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลในยุคปัจจุบัน คือ มีการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมขึ้นในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกเรื่องในทุกพื้นที่ รวมถึงให้บริการข้อมูล ข่าวสารแก่ประชาชน และ

เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือคนในสังคมได้ตื่นตัว และมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในทางมิชอบเพิ่มมากขึ้น

การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันไม่สามารถกระทำได้โดยการบังคับใช้กฎหมายกับหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว รวมทั้งการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันไม่อาจจำกัดอยู่เฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนทั้งสังคมในการช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยเฉพาะบทบาทของภาคประชาสังคมซึ่งเป็นกลไกสำคัญในสังคมประชาธิปไตยในการทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐและรักษาผลประโยชน์ร่วมของคนทั้งสังคม การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการข่าวเพื่อเจาะลึกและสืบค้น (Investigative report) เพื่อเปิดเผยข้อเท็จจริงและเร่งรัดการณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของความโปร่งใสและปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งบทบาทต่างๆ ของภาคประชาสังคมเหล่านี้นอกจากจะส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาในระดับหนึ่งแล้ว ยังทำให้สังคมไทยเกิดความตื่นตัวต่อปัญหาคอร์รัปชัน และพร้อมที่จะเป็นแนวร่วมในการแก้ไขปัญหา

4. สรุปผลการวิเคราะห์ จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

ปัจจัยที่เอื้อต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
2. การมีระบบการบริหารแบบประชาธิปไตยที่มีความเสรี โปร่งใส และประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยมีทัศนคติว่าคุณธรรมมีความสำคัญ การทุจริตเป็นเรื่องเสียหายต่อส่วนร่วมและประชาชนมีหน้าที่ต้องช่วยกันป้องกันและปราบปราม
3. การมีระบบการเมืองทั้งระบบรัฐสภาและระบบอื่นๆ ที่สามารถตรวจสอบและปกป้องสิทธิประโยชน์ของประชาชน
4. การมีระบบกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ได้ดี โดยมีรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ลงโทษการใช้อำนาจที่ผิดอย่างกว้างขวาง ถือกว่าการทุจริตเป็นอาชญากรรม
5. การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐบาลได้สะดวก
6. การที่ประชาชนเชื่อมั่นในนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสูง โดยการบริหารของรัฐจะต้องเป็นไปอย่างเปิดเผย โปร่งใส

5. สรุปผลการวิเคราะห์ จากแบบจำลอง

เมทริกซ์สหสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่าการคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์ทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านผลกระทบต่อทุนมนุษย์ การใช้จ่ายของรัฐบาล และความไม่แน่นอนทางการเมือง และมีความสัมพันธ์ทางบวกผ่านช่องทางการลงทุนของภาครัฐ ภาวะเงินเฟ้อ อย่างไรก็ตามภาพนี้อาจแตกต่างกันไปเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวนมากภายใต้การศึกษาและภายใต้การควบคุมปัจจัยตัวแปรภายในแต่ละตัว

ผลการศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เกี่ยวข้องกับตัวแปรช่องทางทั้ง 5 ตัว ในการวิเคราะห์สมการถดถอยของตัวแปรการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งหมดต่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นผลเชิงบวกต่อภาวะเงินเฟ้อและความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในอีกทางหนึ่งเป็นผลกระทบเชิงลบต่อทุนมนุษย์ การลงทุน และการใช้จ่ายของรัฐบาล นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังแสดงให้เห็นว่าการคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการใช้จ่ายของรัฐบาล และภาวะเงินเฟ้อ แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทุนมนุษย์ การลงทุน และความไม่แน่นอนทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เกี่ยวกับการคอร์รัปชันมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในสมการความไม่แน่นอนทางการเมือง

ผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรช่องทางแต่ละตัว การคอร์รัปชันเป็นผลกระทบในเชิงลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรช่องทางจำนวน 4 จาก 5 ตัวแปรที่ทำการศึกษา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการคอร์รัปชันมีแนวโน้มที่จะลดการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านผลกระทบด้านลบที่มีต่อทุนมนุษย์ การลงทุน ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่แน่นอนทางการเมือง การเพิ่มขึ้นของดัชนีการคอร์รัปชันหนึ่งจุดทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 0.46% ผ่านช่องทางทุนมนุษย์ ลดลง 0.53% ผ่านช่องทางการลงทุน ลดลง 0.75% ผ่านช่องทางภาวะเงินเฟ้อ และลดลง 1.29% ผ่านช่องทางความไม่แน่นอนทางการเมือง ซึ่งโดยรวมทั้ง 4 ตัวแปรนี้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง 1.37%

ผลกระทบบางส่วนของช่องทางที่มีอิทธิพลทุกช่องทางเผยให้เห็นว่าผลกระทบโดยรวมของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีค่าเป็นลบ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของการคอร์รัปชันหนึ่งจุดทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 2.2% ต่อปี เมื่อคิดรวมทุกช่องทาง

6. สรุปผลการวิเคราะห์ จากแบบสอบถาม

6.1 สรุปความตระหนักเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

จากผลการสำรวจ กลุ่มนักธุรกิจที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาคเอกชน และกลุ่มข้าราชการที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาครัฐ ไม่คิดว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัวไม่ได้เกี่ยวกับตัวเองโดยตรง ไม่คิดว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมไทย เงินได้โต๊ะเป็นธรรมเนียม ไม่คิดว่าการให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องไม่เสียหาย รวมทั้งไม่คิดว่าการที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคมเป็นเรื่องที่รับได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มนักธุรกิจ และข้าราชการมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

6.2 สรุปสาเหตุและรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชัน

สำหรับสาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยที่พบเห็นได้มากในปัจจุบัน คือ 1. ความไม่เข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบ 2. ความล่าช้า/ยุ่งยากของขั้นตอนในการดำเนินการของทางราชการ และ 3. การขาดกลไกการกำกับดูแลกิจการ/การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

ส่วนรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด คือ 1. การใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว 2. การเอื้อประโยชน์แก่ญาติ/พรรคพวก (Nepotism & cronyism) และ 3. การให้สินบน ของกำนัล หรือรางวัลต่างๆ (Bribery)

6.3 สรุปสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน

ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับ 12 เดือนที่ผ่านมา อยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 33.1) มีระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา จะอยู่ในระดับค่อนข้างรุนแรง (ร้อยละ 34.2) สำหรับระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า จะอยู่ในระดับที่ลดลง (ร้อยละ 49.0) ส่วนความสามารถที่จะทนต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ (Tolerance) มีค่าของคะแนนอยู่ที่ระดับ 2.97

สำหรับทัศนคติกลุ่มตัวอย่างหน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “เพิ่มมากขึ้น” ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรมทางหลวง คณะกรรมการการ

เลือกตั้ง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ส่วนหน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริต “ที่ลดลง” 5 ลำดับแรก ได้แก่ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมการกงสุล สำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา กองบัญชาการทหารสูงสุด และกรมโรงงานอุตสาหกรรม

เมื่อสอบถามภาคธุรกิจเกี่ยวกับการจ่ายเงินพิเศษแก่ข้าราชการ/นักการเมืองที่ทุจริตเพื่อให้ได้สัญญา นักธุรกิจประมาณร้อยละ 26.5 มีการจ่ายเงินพิเศษ โดยส่วนใหญ่จ่ายใน สัดส่วน 6-10% (ร้อยละ 36.4) และเมื่อถามว่ายินดีจ่ายภาษีเพิ่มมากขึ้นเท่าใดเพื่อให้การคอร์รัปชัน ถูกกำจัดออกไป หน่วยธุรกิจยินดีเสียภาษีเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 13.8% ของรายรับของพวกเขา

รูปแบบของผู้ที่ทำการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นการทำทุจริตคอร์รัปชัน โดยตรง และอีกส่วนเป็นการทำทุจริตคอร์รัปชันโดยเป็นลักษณะตัวแทน ได้แก่ ตัวแทนบริษัทต่างชาติ ตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ และตัวแทนของนักการเมือง ตามลำดับ

6.4 สรุปผลกระทบของปัญหาการคอร์รัปชันต่อเศรษฐกิจและสังคม

จากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ส่งผลกระทบทางตรงต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่น การทำงานของหน่วยงานภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพ ราคาสินค้าแพงขึ้น และค่าบริการ สาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น ขณะที่คุณภาพลดลง เป็นต้น ส่วนผลกระทบทางอ้อม เช่น สังคมได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพราคาสูงเกินความเป็นจริง ประชาชนขาดศรัทธาไม่เคารพกฎหมาย และการ บังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินปานกลาง จะเป็นกลุ่มสังคมที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมากที่สุด

เมื่อสอบถามภาคธุรกิจถึงผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจจากการทุจริตคอร์รัปชัน โดยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งปัญหาของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของต้นทุนประมาณ 6-10% นอกจากนี้แล้วปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ 1. ไม่ได้รับความน่าเชื่อถือจากคู่ค้าระยะยาว 2. เพิ่ม ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ และ 3. ต้องขายสินค้า/บริการในราคาที่สูงขึ้น

สำหรับผลต่อบริษัทถ้าไม่มีทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย ภาคธุรกิจ เห็นว่า มีผลทำให้ต้นทุนลดลงประมาณ -13.9% มีผลทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นประมาณ 10.1% มีผลทำให้กำไรเพิ่มขึ้น ประมาณ 9.8% และจะส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

กระบวนการให้บริการของภาครัฐที่มีการปรับปรุงในด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ดีที่สุด ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา 3 ลำดับแรก คือ 1. กระบวนการทางศุลกากรและการนำเข้าสินค้า 2. กระบวนการการเลือกตั้ง และ 3. กระบวนการทางภาษี/สรรพากร ตามลำดับ

นอกจากนี้เมื่อสอบถามถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อมีการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าจะอยู่ในระดับเท่าเดิม และมีความพึงพอใจต่อแนวทางวิธีการ/การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤตินิยมชอบในหน่วยงานของภาครัฐของรัฐบาลอยู่ในระดับปานกลาง

6.5 แนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ

จากข้อค้นพบที่ได้ กลยุทธ์สำหรับการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันที่ควรให้ความสำคัญลงมือทำเป็นอันดับแรก คือ 1. ควรดำเนินการสร้างกระบวนการ/วิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใส 2. ดำเนินการสร้างแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต และ 3. ดำเนินการจัดวางระบบ/ขั้นตอนในการทำงานของภาครัฐโดยรวม

จากข้อมูลการสำรวจยังบ่งชี้ว่า เรื่องสำคัญที่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการโดยด่วนที่สุด คือ (1) สนับสนุนให้เครือข่าย/ภาคธุรกิจ/ภาคประชาชนในการตรวจสอบ (2) บังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวด/มีมาตรการลงโทษอย่างเด็ดขาด และ (3) เสริมสร้างจิตสำนึก จริยธรรม และค่านิยมความซื่อสัตย์

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะมาตรการ/แนวทางในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่สำคัญ 3 ลำดับแรก คือ 1. ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย ให้มีบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดอย่างหนักและรุนแรง เช่น ออกจากราชการ ยึดทรัพย์สิน จำคุกตลอดชีวิต ประหาร พร้อมมีการบังคับใช้กฎหมายและดำเนินการเคร่งครัด จริงจัง 2. ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและข้าราชการอย่างเข้มงวด และดำเนินการด้วยความโปร่งใส และ 3. ให้ภาคประชาชน/ภาคเอกชน/สังคม มีส่วนร่วมในการตรวจสอบทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยเปรียบเสมือนโรคภัยเรื้อรังที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาโดยตลอด โดยที่ประเทศไทยมีการสูญเสียงบประมาณไปกว่าปีละ 2 แสนล้าน หรือประมาณร้อยละ 10 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูงมาก รวมทั้งยังถูกมองว่ามีภาพลักษณ์ในการทุจริตคอร์รัปชันค่อนข้างต่ำตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ ผลเสียหายที่เกิดจากปัญหาทุจริตส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทำให้งบประมาณในการนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศไม่ได้เข้าสู่ระบบอย่างที่ควรจะเป็น อันทำให้ระบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศล่าช้าลง ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดีและขาดโอกาสในการได้รับสวัสดิการที่ดีอันพึงได้จากรัฐ แม้ว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้หมดไปจากประเทศจะเป็นเรื่องที่ใหญ่และทำได้ยากแต่เชื่อว่าไม่สามารถแก้ไขได้ ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ ฮองกง ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ล้วนเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริตไม่ใช่สิ่งที่ยากและไกลตัวอีกต่อไป ดังนั้นจากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การป้องกันการคอร์รัปชันที่ได้ผลอย่างยั่งยืนและมีต้นทุนต่ำ คือ การเปิดให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม เสนอแนะ และตรวจสอบ ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนผ่านมาตรการที่โปร่งใส สร้างการมีส่วนร่วมคิดร่วมตรวจสอบเช่นนี้ เชื่อว่าในระยะยาวจะช่วยสร้างพลังพลเมืองที่รักและหวงแหนประเทศ ช่วยสร้างมาตรฐานหรือวัฒนธรรมของสังคมที่ไม่ยอมรับพฤติกรรมคอร์รัปชันทุกรูปแบบควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและหยุดยั้งสังคมแห่งการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น รัฐบาลควรสนับสนุนกิจกรรมของภาคเอกชนและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันต่อไป
2. การแก้ไขปัญหาการทุจริตให้ได้ผลสิ่งที่สำคัญที่สุดไม่ใช่เป็นเพียงการนำเอารูปแบบหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาทุจริตของต่างประเทศมาบังคับใช้ สิ่งสำคัญที่สุดคือความ

จิตใจของรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหา เพราะหากรัฐบาลไม่มีความจริงจังในการแก้ไขปัญหา การนำแนวทางการปราบปราม การทุจริตของต่างประเทศมาใช้ย่อมไม่สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตให้หมดไปจากประเทศได้ สิ่งสำคัญ อันดับแรกในการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้ได้ผลอย่างจริงจัง รัฐบาลควรเร่งกำหนดให้ปัญหาการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ รวมตลอดถึงปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนภายในประเทศรู้ถึงผลกระทบของปัญหาทุจริตและร่วมกันต่อต้านการทุจริตกับภาครัฐบาล

3. การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบของคณะกรรมการกลาง เพื่อกำหนดมอบหมายหน้าที่ในการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ในทุกหน่วยงานอย่างเหมาะสม การบูรณาการจะเป็นการวางกรอบการทำงานของทุกส่วนราชการที่ทำหน้าที่ในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งกระบวนการในการดำเนินคดีของทุกหน่วยงานให้สอดคล้องกัน มีการกระจายการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

4. แก้ไขอายุความในคดีความผิดเกี่ยวกับการทุจริตให้ยาวขึ้น

5. เพิ่มโทษในความผิดเกี่ยวกับการทุจริต

6. กำหนดให้การเตรียมการเพื่อกระทำความผิด ถือเป็นความผิดอาญาด้วย

7. ขอมรับการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีพิเศษ อาทิ กฎหมายอนุญาตให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐาน โดยวิธีการดักฟังทางโทรศัพท์หรือเครื่องมือสื่อสารใดๆ ได้ และหลักฐานดังกล่าวสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ในศาล ภายใต้การกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถนำมาใช้กับการสืบสวนสอบสวนในคดีทุจริตคอร์รัปชัน

8. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน คือ การสร้างความร่วมมือจากประชาชน สังคม องค์กรภาคประชาชน สื่อมวลชน นักวิชาการ สหภาพแรงงาน สมาคมวิชาชีพต่างๆ ฯลฯ ให้เป็นหูเป็นตา เป็นกำลังในการสอดส่อง ช่วยตรวจสอบให้ข้อมูลและสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาล ตลอดจนช่วยเหลือติดตามกระบวนการดำเนินคดีให้ถึงที่สุด

9. มาตรการทางสังคม มาตรการทางกฎหมายประการเดียวอาจไม่ได้ผลเต็มที่ จึงควรมีการใช้มาตรการทางสังคมเป็นบทลงโทษอีกทางหนึ่ง เช่น

- 9.1 การประณามผู้ทุจริตคอร์รัปชัน เช่น การประกาศรายชื่อในสื่อสาธารณะ การไม่แสดงความเคารพ และการไม่คบค้าสมาคม
- 9.2 การยกย่องส่งเสริมและประกาศเกียรติคุณของผู้ซื่อตรง
- 9.3 การรณรงค์ด้านจริยธรรมและการปรับปรุงค่านิยมของข้าราชการ และนักการเมือง
- 9.4 การสร้างแนวร่วมเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชันในเยาวชน ตั้งแต่ระดับโรงเรียนอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา สร้างค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน
- 9.5 การสร้างเครือข่ายการติดตามการคอร์รัปชันในกลุ่มเอกชนระดับใหญ่ลงมาถึงร้านค้าระดับเล็ก เช่นการจัดตั้งสมาคมต่อต้านการคอร์รัปชันของภาคเอกชน
- 9.6 การสร้างวัฒนธรรมการแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษานี้ได้ทดสอบว่าการคอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไรบ้างผ่านช่องทางต่างๆ ในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ โดยทำการศึกษาในช่วงปี 2538-2557 วิธีการทางเศรษฐมิติติดตามการศึกษานี้ศึกษาตามผลงานของ Tavares และ Wacziarg (2001) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของระบบสมการที่เกี่ยวข้องกัน ในการอธิบายผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อปัจจัยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่างๆ ได้แก่ การลงทุน การใช้จ่ายของภาครัฐบาล ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่เสถียรภาพทางการเมือง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าทุนมนุษย์และความไม่แน่นอนทางการเมืองเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการส่งผ่านการคอร์รัปชัน ที่มีแนวโน้มทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีหลักฐานที่แสดงว่าการลงทุนเป็นช่องทางส่งผ่านที่มีนัยสำคัญต่อการดำเนินการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้ยังพบว่าผลกระทบของการคอร์รัปชันจากการรับผลประโยชน์ แต่เพียงผู้เดียว คือด้านการลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาล โดยสรุปถึงผลกระทบของทุกๆ ช่องทาง พบว่าการคอร์รัปชันมีความเชื่อมโยงทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาอื่นๆ อีกหลายการศึกษา ผลการศึกษาเชิงประจักษ์นี้ยืนยันถึงผลกระทบของความเสียหายจากการคอร์รัปชัน อย่างไรก็ตาม การวิจัยต่อไปยังคงต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจของ

ความสัมพันธ์ระหว่างการคอร์รัปชัน และการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเป็นที่น่าสนใจถ้าเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างและแสดงให้เห็นว่าการคอร์รัปชันมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไรในประเทศที่มีกรอบการทำงานของสถาบันแตกต่างกัน หรือในแต่ละประเทศที่มีขั้นของการพัฒนาเศรษฐกิจแตกต่างกัน นอกจากนี้ การศึกษาในอนาคตควรวิเคราะห์อย่างรอบคอบถึงผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อบัจจัยทั่วไปของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ท้ายที่สุด เพื่อขยายข้อค้นพบที่ว่าทุนมนุษย์เป็นช่องทางที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลให้การคอร์รัปชันลดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงควรทำข้อสรุปโดยวิเคราะห์รายละเอียดของประเทศหรือกรณีศึกษา ในแง่การประเมินผลทางเศรษฐศาสตร์จุลภาค ซึ่งเกี่ยวกับความเสียหายของการคอร์รัปชันในภาคการศึกษาดูเหมือนจะเป็นส่วนสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงประจักษ์ในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ., สำนักงาน. “กฎหมายที่เกี่ยวข้องและประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ”. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ., 2550.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ., สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ., 2551.

คณะทำงานติดตามและศึกษาปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “การทุจริตประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการไทย: กรณีศึกษากระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร)”. คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ธนวรรณ พลวิชัย และคณะ. “ดัชนีสถานการณ์คอร์รัปชันไทย (Corruption Situation Index: CSI)”. ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2553.

นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ. “การทุจริตประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการไทย: กรณีศึกษากระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร)”. คณะทำงานติดตามและศึกษาปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ, สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547.

ประกอบ กุลเกลี้ยง. “รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 9 (3), กันยายน - ธันวาคม 2550.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. “ดัชนีคอร์รัปชันของไทย: การสร้างและการตรวจสอบความเชื่อถือได้”. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), 2543.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. “องค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการ”. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.), 2539.

ราชบัณฑิตยสถาน. “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525”. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2525.

- ราชบัณฑิตยสถาน. “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542”. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2546.
- รัตนะ บัวสนธ์. “คอร์รัปชันในวงการศึกษาของไทย: กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง”. วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร. 11 (2), 2546. หน้า 75-92.
- วิชา มหาคุณ. “การทุจริตคอร์รัปชันกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการป้องกันปราบปรามตามรัฐธรรมนูญใหม่”. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2550.
- วรรณภา วามานนท์. “การบริหารการปราบปรามการทุจริตระดับชาติของไทย: การศึกษาบทบาทระบบ และการบริหาร ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.gspa.ru.ac.th/downloads/doc/d003.doc>, (2557, 30 ธันวาคม)
- ศุภชัย ยาวะประภาส และคณะ. “คอร์รัปชันและการซื้อขายตำแหน่งในทัศนะข้าราชการ”. รายงานการวิจัยคอร์รัปชันในประเทศไทย. สำนักงาน ก.พ., 2544.
- ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ดัชนีสถานการณ์คอร์รัปชันไทย (Corruption Situation Index: CSI). (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก : <http://www.utcc.ac.th/cebfi>. (2557, 30 ธันวาคม)
- สุธี อากาศฤกษ์. “การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร., 2525.
- เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ. “สภาพแวดล้อมทางธุรกิจและทัศนะของผู้ประกอบการต่อการให้บริการของภาครัฐ”. รายงานการวิจัย, ธนาคารโลก, 2542.
- เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์. “คอร์รัปชันในรูปแบบเงินสินบน: ผลกระทบต่อสังคม”. งานสัมมนาวิชาการประจำปี, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2543.
- เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ. “สภาพแวดล้อมทางธุรกิจและผลกระทบของการจ่ายสินบนของภาคธุรกิจไทย”. ทูลส่งเสริมงานวิจัย, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2546.
- เสาวณิจ รัตนวิจิตร. “คุณธรรมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย”. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), 2547.
- อุทัย หิรัญโต. ข้าราชการทำไมคอร์รัปชัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์., 2519.
- อุดม รัฐอมฤต. “การแก้ไขปัญหาการทุจริตในระบบการเมืองและวงราชการไทย”. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2544.

อุดม รัฐอมฤต. “การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542”. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภูเจริญ. “แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย”. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., 2553.

เอมอร ไชยบัวแดง และคณะ. “มาตรการตรวจสอบเพ่งเล็งเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชัน”. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2548.

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย. “แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความโปร่งใส”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.transparency-thailand.org. (2555, 11 ธันวาคม)

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518”

“พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542”.

“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2550”.

“พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554”.

ภาษาต่างประเทศ

Black Law Dictionary. 4th Edition. St Paul, MN: West Publishing, 1979. p.50.

Dridi, Mohamed. “Corruption and Economic Growth: The Transmission Channels”. Journal of Business Studies Quarterly, Vol. 4, No. 4 (June 2013): pp. 121-152., 2013.

Kaufmann, D. and S.-J. Wei. “Does ‘Grease Money’ Speed up the Wheels of Commerce?” National Bureau of Economic Research, Working paper 7093, Cambridge MA., 1999.

Rose-Ackerman, Susan. Corruption: a Study in Political Economy. New York., Academic Press, 1978.

United States Agency for International Development (USAID). “Tools for Assessing Corruption & Integrity in Institutions”. IRIS Center at the University of Maryland, (Online) Available: [www.irisprojects.umd.edu/anticorruption.](http://www.irisprojects.umd.edu/anticorruption/), 2005.

“Corruption” (Online) Available: <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

“Corruption” (Online) Available: <http://www.theglobaleconomy.com/>

“Corruption” (Online) Available: <https://www.transparency.org/>

ภาคผนวก

แบบสำรวจทัศนคติของสาธารณชนที่มีต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันไทย

คำอธิบาย

1. การสำรวจทัศนคติของสาธารณชนที่มีต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันไทยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์คอร์รัปชันไทย และทัศนคติและจิตสำนึกของคนในสังคมต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
2. แบบสำรวจฯ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้
ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นของสาธารณชนที่มีต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติและจิตสำนึกต่อการทุจริตคอร์รัปชัน
ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคม
ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์คอร์รัปชันไทย
ส่วนที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลความคิดเห็นและข้อมูลเกี่ยวกับกิจการของท่านที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับอย่างดีที่สุด และจะไม่ถูกนำไปเผยแพร่หรือใช้เพื่อการใดๆ ทั้งสิ้น นอกเหนือจากการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นไปในลักษณะในภาพรวมเท่านั้น ไม่มีการวิเคราะห์หรือรายงานเป็นรายบุคคล/บริษัทแต่อย่างใด
จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการให้ข้อมูลตามแบบสอบถามที่แนบมานี้

(ขอความกรุณาตอบทุกข้อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย✓ หรือเครื่องหมาย X ลงในช่องหน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นของสาธารณชนที่มีต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

1. ท่านคิดว่า ระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในปัจจุบัน มากขึ้น เท่าเดิม น้อยลง เมื่อเทียบกับ 12 เดือนที่ผ่านมา
 1. ลดลงมาก 2. ลดลงเล็กน้อย 3. เท่าเดิม
 4. เพิ่มขึ้นเล็กน้อย 5. เพิ่มขึ้นมาก 6. ไม่ทราบ/ไม่ตอบ
2. ท่านคิดว่า ระดับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เป็นอย่างไร
 1. ไม่รุนแรง 2. ไม่ค่อยรุนแรง 3.ค่อนข้างรุนแรง
 4. รุนแรงมาก 5. รุนแรงมากที่สุด 6. ไม่ทราบ/ไม่ตอบ
3. ท่านคิดว่า ในช่วง 2-3 ปีข้างหน้าระดับการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
 1. ลดลงมาก 2. ลดลงเล็กน้อย 3. เท่าเดิม
 4. เพิ่มขึ้นเล็กน้อย 5. เพิ่มขึ้นมาก 6. ไม่ทราบ/ไม่ตอบ
4. ท่านคิดว่า สาเหตุหลักของการเกิดการทุจริตในประเทศไทยคืออะไร
 1. กฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งต่างๆ เปิดโอกาสให้บุคลากรภาครัฐ สามารถใช้ดุลยพินิจที่เอื้ออำนวยให้สามารถเกิดการทุจริตคอร์รัปชันได้
 2. กระบวนการทางการเมืองขาดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ยาก 3. การปฏิบัติโดยขาดจริยธรรมของบริษัท
 4. ขาดกลไกการกำกับดูแลกิจการ/การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ 5. ความไม่เข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบ
 6. ความล่าช้า/ยุ่งยากของขั้นตอนในการดำเนินการของทางราชการ 7. เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับค่าตอบแทนต่ำ
 8. เจ้าหน้าที่ขาดคุณธรรมและไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ 9. พื้นฐานของสถาบันครอบครัวที่ไม่มีคุณธรรม/จริยธรรม
 10. ผลประโยชน์ทางการเมือง 11. ภาคเอกชนและประชาชนต้องการความสะดวกในการดำเนินการ
 12. วัฒนธรรมเงินได้ไต่ตะ 13. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. ท่านคิดว่า รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยรูปแบบลักษณะใดที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดในประเทศไทย
 1. การให้สินบน ของกำนัล หรือรางวัลต่างๆ (Bribery)
 2. การใช้ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พรรคพวก (Political favors)
 3. การเอื้อประโยชน์แก่ญาติ/พรรคพวก (Nepotism & cronyism)
 4. การจ่ายเงินเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ในภายหลัง (Kickbacks)
 5. การขู่ข่มขู่/กรรโชก (Extortion)
 6. การทุจริตเชิงนโยบาย โดยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 7. ใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว
 8. ทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การฮั้วการประมูล การล่อลวง เป็นต้น
 9. การวิ่งเต้นขอตำแหน่งและการโยกย้าย
 10. ทำลายระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานและความเป็นอิสระขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ
 11. ไม่เปิดเผยข้อมูล หรือเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือบิดเบือนข้อมูลข้อเท็จจริงแล้วเกิดความเสียหายต่อสาธารณะ
 12. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. หน่วยงานใดมีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในระหว่างการดำเนินงานมากกว่ากัน
 - การดำเนินโครงการต่างๆ
 1. หน่วยงานภาครัฐ 2. หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) 3. เท่ากันทั้ง 2 หน่วยงาน
 - งานครุภัณฑ์ (จัดซื้อ จัดจ้าง)
 1. หน่วยงานภาครัฐ 2. หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) 3. เท่ากันทั้ง 2 หน่วยงาน
7. ท่านคิดว่า โครงการต่างๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานในท้องถิ่น มีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันมากน้อยเพียงใด
 1. น้อยมาก 2. น้อย 3. ปานกลาง 4. มาก 5. มากที่สุด 6. ไม่มีเลย

8. เมื่อกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมเช่นเดียวกับบริษัทท่านทำธุรกิจกับภาครัฐจะต้องจ่ายเงินเพิ่มพิเศษแก่ข้าราชการ/นักการเมืองที่ทุจริตเพื่อให้ได้สัญญาหรือไม่ (ถามเฉพาะภาคธุรกิจ)

1. ไม่จ่าย

2. จ่าย โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละเท่าใดของรายได้รวม (รายรับ)

2.1 1-5%

2.2 6-10%

2.3 11-15%

2.4 16-20%

2.5 26-25%

2.6 26-30%

2.7 31-35%

2.8 มากกว่า 35% (โปรดระบุ.....%)

3. ไม่ทราบ

9. ท่านคิดว่าจะจ่ายภาษีเพิ่มมากขึ้นเป็นที่เปอร์เซ็นต์ของรายรับของกิจการ (ถามเฉพาะภาคธุรกิจ)

ถ้าการคอร์รัปชันถูกกำจัดออกไป

ถ้าอาชญากรรมถูกกำจัดออกไป

ถ้ากฎระเบียบจุกจิกต่างๆ ถูกกำจัดออกไป

ถ้าความไม่แน่นอนของนโยบายถูกกำจัดออกไป

ถ้าความวุ่นวายทางการเมืองถูกกำจัดออกไป

10. โปรดเรียงลำดับ 5 หน่วยงานที่ท่านคิดว่ามี “แนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชันเพิ่มมากขึ้น” และมี “แนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชันที่ลดลง” (แสดงการ์ด)

หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชันเพิ่มมากขึ้น	หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชันลดลง
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

11. ท่านหรือคนรู้ของท่าน เคยมีประสบการณ์ในการดำเนิน โครงการต่างๆ หรือการจัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐหรือไม่

1. เคย

2. ไม่เคย

12. ท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการทุจริตคอร์รัปชันผ่านช่องทางใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ประสบการณ์ตรงของตัวเอง

2. ประสบการณ์จากคนรู้จัก

3. โทรทัศน์

4. วิทยู

5. อินเทอร์เน็ต

6. หนังสือพิมพ์

7. จากความรู้สึกและข่าวสารที่ได้รับ

8. อื่นๆ ระบุ

13. ท่านคิดว่า การทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบันผู้ที่ทำการคอร์รัปชันทำโดยตรงหรือว่าเป็นลักษณะตัวแทน

1. ผู้ที่ทำการคอร์รัปชันทำโดยตรง

2. ผู้ที่ทำการคอร์รัปชันทำโดยเป็นลักษณะตัวแทน

ลักษณะตัวแทน

2.1 ตัวแทนบริษัทต่างชาติ

2.2 ตัวแทนของนักการเมือง

2.3 ตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์

14. ปัจจุบัน ความยุ่งยากในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ

1. เพิ่มขึ้น

2. คงเดิม

3. ลดลง

4. ไม่ทราบ

15. ท่านคิดว่า การให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการ เพื่อเร่งการบริการ และ/หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ในช่วงเวลาใด

1. พบเห็นได้ทั่วไปในอดีตและปัจจุบัน

2. พบเห็นได้ทั่วไปเมื่อปีที่แล้ว

3. ไม่เคยพบเห็น

4. อื่นๆ (ระบุ)

16. ท่านคิดว่า การให้สินน้ำใจแก่ข้าราชการเป็นไปเพื่อจุดประสงค์ใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เพื่อซื้อบริการภาครัฐ 2. เพื่อเร่งการให้บริการ 3. เพื่อสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่
 4. อื่นๆ (ระบุ)

17. ปัจจุบันท่านพอใจกับการปฏิบัติงานของข้าราชการ เป็นไปด้วยความโปร่งใสซื่อสัตย์ สุจริต หรือไม่เพียงใด เมื่อเทียบกับ 5 ปีที่ผ่านมา

1. พอใจมากที่สุด 2. พอใจมาก 3. พอใจ 4. พอใจน้อย 5. ไม่พอใจ

ส่วนที่ 2 ทศนคติและจิตสำนึกต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

18. ข้อความต่อไปนี้ ในแต่ละข้อท่านมีความคิดเห็นต่อข้อความเหล่านั้นอย่างไร

ประเด็น	ความคิดเห็น					
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่ทราบ/ไม่ตอบ
การทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัวไม่ได้เกี่ยวกับตัวเองโดยตรง	①	②	③	④	⑤	⑥
การทุจริตคอร์รัปชันเป็นวัฒนธรรมไทย เงินได้โตะเป็นธรรมเนียม	①	②	③	④	⑤	⑥
การให้สินน้ำใจ (เงินพิเศษ) เล็กๆ น้อยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องไม่เสียหาย	①	②	③	④	⑤	⑥
การที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชัน แต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคมเป็นเรื่องที่รับได้	①	②	③	④	⑤	⑥

19. ท่านคิดว่า “ท่านสามารถทนทนต่อการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยได้” มากน้อยเพียงใด (โปรดให้คะแนน 0-10 คะแนน โดยที่ 0=เกลียดการทุจริตคอร์รัปชัน/ไม่สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน 10=สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน)

เกลียดการทุจริตคอร์รัปชัน/ไม่สามารถทนได้ต่อ การทุจริตคอร์รัปชัน										สามารถทนได้ต่อการทุจริตคอร์รัปชัน									
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10									

20. ท่านคิดว่าในการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน ใครเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ประชาชน 2. นักธุรกิจ 3. ข้าราชการ 4. นักการเมือง

21. หากจะแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั้น ควรเริ่มต้นจากใคร (โปรดเรียงลำดับ 1=สำคัญมากที่สุด → 4=สำคัญน้อยที่สุด)

-1. ประชาชน 2. นักธุรกิจ 3. ข้าราชการ 4. นักการเมือง

22. ในปัจจุบันสังคมไทยให้ความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันมากน้อยเพียงใด

1. น้อยที่สุด 2. น้อย 3. ปานกลาง 4. มาก 5. มากที่สุด

ส่วนที่ 3 ผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคม

23. ท่านได้รับผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยโดยตรงหรือว่าโดยอ้อม

1. ได้รับผลกระทบโดยตรง

- เนื่องจาก 1.1 ต้นทุนสูงขึ้น 1.2 รายรับลดลง 1.3 กำไรลดลง
 1.4 ความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจลดลง 1.5 ราคาสินค้าแพงขึ้น
 1.6 มีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพิ่มขึ้น
 1.7 ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ สังคม และการกระจายรายได้ที่แย่ง
 1.8 ค่าบริการสาธารณะูปโภคเพิ่มขึ้น ขณะที่คุณภาพลดลง
 1.9 การทำงานของหน่วยงานภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพ
 1.10 สิ่งอำนวยความสะดวกแย่ง
 1.11 ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพที่สุจริต
 1.12 ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
 1.13 อื่นๆ ระบุ

2. ได้รับผลกระทบโดยอ้อม

- เนื่องจาก 2.1 ก่อให้เกิดค่านิยมที่ไม่ถูกต้องของคนในสังคม
 2.2 การจัดสรรการใช้งบประมาณและทรัพยากรในโครงการต่างๆ ที่มีเป้าหมาย
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่เหมาะสม
 2.3 การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ
 2.4 ประชาชนขาดศรัทธาไม่เคารพกฎหมาย
 2.5 สังคมได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพราคาสูงเกินความเป็นจริง
 2.6 การแข่งขันทางธุรกิจที่ไม่ยุติธรรม
 2.7 เพิ่มภาระทางการเงินและการจัดการแก่งการธุรกิจ
 2.8 ลดโอกาสการแข่งขันของประเทศ
 2.9 เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
 2.10 ได้รับบริการสาธารณะ และสาธารณูปโภคที่ไม่มีคุณภาพ
 2.11 ขาดเสถียรภาพการบริหารของรัฐบาล
 2.12 การพัฒนาประเทศและสังคมถดถอย และไม่มีประสิทธิภาพ
 2.13 อื่นๆ ระบุ

24. ท่านคิดว่า ปัญหาการทุจริตส่งผลกระทบต่อกลุ่มสังคมใดมากที่สุด

1. คนที่มีฐานะทางการเงินสูง

2. คนที่มีฐานะทางการเงินปานกลาง

3. คนที่มีฐานะทางการเงินต่ำ

25. ท่านคิดว่า การทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยส่งผลกระทบต่อมากน้อยแค่ไหนต่อเรื่องเหล่านี้

	ระดับของผลกระทบจากการทุจริตคอร์รัปชัน					
	ต่ำมาก	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	ไม่ทราบ / ไม่ตอบ
ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว	①	②	③	④	⑤	⑨
ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องของคนในสังคม	①	②	③	④	⑤	⑨
การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ	①	②	③	④	⑤	⑨
ขีดความสามารถทางการแข่งขันของบริษัทไทยรวมถึงการลงทุน	①	②	③	④	⑤	⑨
ความน่าเชื่อถือและความมั่นคงทางธุรกิจ	①	②	③	④	⑤	⑨
การพัฒนาประเทศและสังคม (งบประมาณที่จะนำไปลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน โรงเรียน และโรงพยาบาล เป็นต้น)	①	②	③	④	⑤	⑨
บริการสาธารณะ และสาธารณูปโภค	①	②	③	④	⑤	⑨
ขีดความสามารถการทำงานของราชการ	①	②	③	④	⑤	⑨
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	①	②	③	④	⑤	⑨
เสถียรภาพและการบริหารงานของรัฐบาล	①	②	③	④	⑤	⑨
ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในประเทศ	①	②	③	④	⑤	⑨

26. ท่านคิดว่า การทุจริตคอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของท่านในระดับใด (ถามเฉพาะภาคธุรกิจ)

1. ไม่มีผลกระทบ

2. มีผลกระทบ ในระดับ สูงมาก สูง ก่อนข้างต่ำ ต่ำ ต่ำมาก

27. ท่านคิดว่า การทุจริตคอร์รัปชันส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจของท่านในเรื่องใดบ้าง (ถามเฉพาะภาคธุรกิจ)

- ต้องขายสินค้า/บริการในราคาที่สูงขึ้น เพิ่มต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ สินค้ามีคุณภาพลดต่ำลง
 ชื่อเสียงทางธุรกิจลดลง ไม่ได้ได้รับความน่าเชื่อถือจากคู่ค้าระยะยาว ทำลายลูกค้าที่ดีทางสังคม
 นำไปสู่การผูกขาดทางธุรกิจ ทำลายระบบการปกครองที่ดี เกิดความขัดแย้งภายในองค์กร
 เกิดความยากลำบากในการบริหารงาน อื่นๆ โปรดระบุ

28. ท่านคิดว่า การทุจริตส่งผลให้กลุ่มอุตสาหกรรม (sector) ที่บริษัทของท่านดำเนินงานอยู่มีต้นทุนเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนเท่าใด หรือต้องมีการจ่ายเพิ่มเป็นสัดส่วนเท่าใด (ถามเฉพาะภาคธุรกิจ)

ไม่มีผลต่อต้นทุน

1-5% 6-10% 11-15% 16-20% 21-30% 30% ขึ้นไป

29. ท่านคิดว่า ถ้าไม่มีการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย จะมีผลต่อบริษัทของท่านในเรื่องเหล่านี้หรือไม่อย่างไร (ถามเฉพาะภาคธุรกิจ)

1. ไม่มีผล 2. มีผล ต้นทุนลดลง -%
 1. ไม่มีผล 2. มีผล ยอดขายเพิ่มขึ้น +%
 1. ไม่มีผล 2. มีผล กำไรเพิ่มขึ้น +%
 1. ไม่มีผล 2. มีผล ความสามารถในการแข่งขัน 1. เท่าเดิม 2. เพิ่มขึ้นเล็กน้อย 3. เพิ่มขึ้นมาก

30. ท่านคิดว่า กระบวนการใดในการให้บริการของภาครัฐที่มีการปรับปรุงในด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ดีมากที่สุด 3 ลำดับแรกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

	กระบวนการทางภาษี/สรรพากร
	กระบวนการทางศุลกากรและการนำเข้าสินค้า
	กระบวนการการเลือกตั้ง
	กระบวนการส่งมอบงาน/ตรวจรับงานกับภาครัฐ
	การจดทะเบียน ขออนุญาตต่างๆทางธุรกิจ
	ขั้นตอนการทำหนังสือเดินทาง
	ขั้นตอนการบัตรประชาชน
	ขั้นตอนในการประมูลโครงการของรัฐทางอิเล็กทรอนิกส์
	อื่นๆ ระบุ
	อื่นๆ ระบุ

31. ท่านคิดว่า จะได้รับประโยชน์ใดมากที่สุด หากไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน (กรุณาเรียงลำดับ 3 ลำดับ)

ลำดับ	ประโยชน์ที่จะได้รับ	ลำดับ	ประโยชน์ที่จะได้รับ
	ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวดีขึ้น		ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจมากขึ้น
	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดีขึ้น		ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานของประเทศ
	การทำงานของราชการมีประสิทธิภาพมากขึ้น		สิ่งอำนวยความสะดวกดีขึ้น
	ต้นทุนทางธุรกิจต่ำลง		ได้รับบริการสาธารณะ และสาธารณูปโภคที่มีคุณภาพมากขึ้น
	ยอดขายเพิ่มขึ้น		มีการพัฒนาประเทศและสังคมมากขึ้น
	กำไรเพิ่มขึ้น		เสถียรภาพและการบริหารงานของรัฐบาลดีขึ้น
	ความสามารถทางการแข่งขันของบริษัทไทย รวมถึงการลงทุนมากขึ้น		สิ่งแวดล้อมดีขึ้น
	ได้รับความน่าเชื่อถือมากขึ้นในการดำเนินธุรกิจกับต่างประเทศ		เกิดความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในประเทศ
	มีการแข่งขันด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มากขึ้น		อื่นๆ ระบุ

32. ท่านพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการป้องกันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันหรือไม่

1. ยินดีมีส่วนร่วม 2. อยากร่วมแต่ไม่สามารถทำได้ เนื่องจาก.....
 3. ไม่ต้องการมีส่วนร่วม

33. เมื่อได้ทราบถึงการทุจริตคอร์รัปชัน/พบเห็นการทุจริตคอร์รัปชัน ท่านเต็มใจที่จะรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน หรือไม่

1. เต็มใจ 2. ไม่เต็มใจ เนื่องจาก..... 3. ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น

34. ท่านเต็มใจที่จะเปิดเผยตัวในการรายงานเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน หรือไม่

1. เต็มใจ 2. ไม่เต็มใจ เนื่องจาก..... 3. ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น

35. ท่านมีความเชื่อมั่นมากน้อยเพียงใด ว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันสามารถแก้ไขได้

1. สูงมาก 2. สูง 3. ค่อนข้างสูง 4. ต่ำ 5. ต่ำมาก

ส่วนที่ 4 สถานการณ์คอร์รัปชันไทย

36. ท่านคิดว่า กลยุทธ์สำหรับการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันใด ที่รัฐบาลควรให้ความสำคัญเมื่อทำเป็นลำดับแรก (เลือกตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)
- 1. ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชันในระดับมหภาค เพื่อเป็นตัวอย่างในการบังคับใช้อย่างจริงจัง
 - 2. วางนโยบายเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการแข่งขันอย่างโปร่งใส มีความเท่าเทียมกัน
 - 3. จัดวางระบบ/ขั้นตอนในการทำงานของภาครัฐโดยรวม
 - 4. สร้างกระบวนการ/วิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้โดยบุคคลภายนอก
 - 5. สร้างแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (Collective Action Coalition)
 - 6. ให้ความรู้และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน โดยภาคประชาชน เช่น การมีสายด่วนเพื่อแจ้งเบาะแสการทุจริตคอร์รัปชัน ตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลโดยภาคประชาชน เป็นต้น
 - 7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
37. เรื่องใดเป็นเรื่องสำคัญที่ท่านต้องการให้รัฐบาลดำเนินการ โดยด่วนที่สุด เพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- 1. บังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวด/มีมาตรการลงโทษอย่างเด็ดขาดต่อผู้คอร์รัปชัน ทั้งผู้ให้และผู้รับ
 - 2. ปรับปรุงกฎระเบียบในการประมูลงาน/การจัดซื้อจัดจ้าง/การให้สัมปทานของรัฐ
 - 3. เสริมสร้างจิตสำนึก จริยธรรม และค่านิยมความซื่อสัตย์ สุจริตให้กับข้าราชการ
 - 4. ทำให้การเมืองโปร่งใส
 - 5. สนับสนุนให้เครือข่าย/ภาคธุรกิจ/ภาคประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเฝ้าระวัง และแจ้งเบาะแสข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชัน
 - 6. มีการเพิ่มเงินเดือนให้ข้าราชการชั้นผู้น้อย
 - 7. ลดการใช้ดุลยพินิจของข้าราชการ
 - 8. ตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง
 - 9. ตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันของข้าราชการ
 - 10. ตรวจสอบงบประมาณและการดำเนินงานด้านสาธารณูปโภค
 - 11. สร้างจิตสำนึกกับประชาชน ว่าการคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้
 - 12. สร้างระบบที่ให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบได้
 - 13. มีกฎหมายช่วยปกป้องคนแจ้งเบาะแสการทุจริตคอร์รัปชัน
 - 14. ปลุกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชน โดยให้มีบรรจุในบทเรียน ว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ไม่ดี
 - 15. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
38. รัฐบาลที่ควรให้ความสำคัญในด้านใดมากที่สุด 3 ลำดับแรก (โปรดเรียงลำดับ 1=สำคัญมากที่สุด → 3=สำคัญน้อยที่สุด)
-1.ด้านเศรษฐกิจ2.การศึกษา3.ปัญหาคอร์รัปชัน4.ด้านสังคม5.สถานการณ์ทางการเมือง
-6.การส่งออก7.ค่าครองชีพของประชาชน8.ราคาพืชผลทางการเกษตร9.ปัญหาชายแดนใต้
-10. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
39. ท่านคิดว่า หากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้รับการแก้ไข การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับประเทศจะเป็นอย่างไร
1. ลดลง คิดเป็น% 2. เท่าเดิม 3. เพิ่มขึ้น คิดเป็น%
40. โดยรวมแล้ว ท่านมีความพึงพอใจต่อแนวทางวิธีการ/การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของภาครัฐของรัฐบาลในระดับใด
1. น้อยที่สุด 2. น้อย 3. ปานกลาง 4. มาก 5. มากที่สุด
41. โปรดเสนอแนะมาตรการ/แนวทางในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อให้ประเทศไทยปราศจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
- 1)
- 2)
- 3)

ส่วนที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

42. จังหวัด
43. เพศ 1.ชาย 2.หญิง
44. อายุ 1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 20-29 ปี 3. 30-39 ปี
 4. 40-49 ปี 5. 50-59 ปี 6. 60 ปีขึ้นไป
45. ระดับการศึกษา 1.มัธยมศึกษาตอนต้น/ต่ำกว่า 2.มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 3.ปวส./อนุปริญญา
 4.ปริญญาตรี 5.ปริญญาโท 6.ปริญญาเอก
 7.อื่นๆ (ระบุ)
46. อาชีพปัจจุบัน 1.ค้าขาย/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ 2.ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
47. ช่วงเงินเดือนของท่าน 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท
 3. 20,001-30,000 บาท 4. 30,001-40,000 บาท
 5. 40,001-50,000 บาท 6. 50,001 บาท ขึ้นไป

ขอขอบคุณท่านในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามชุดนี้

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวรรณ พลวิชัย
- วัน เดือน ปี เกิด 20 ตุลาคม 2508
- การศึกษา
1. Doctor of Philosophy, Applied Statistics and Research Methods, 2538
University of Northern Colorado, USA
 2. ปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาการเศรษฐกิจ-วางแผนเศรษฐกิจ, เกียรตินิยมดี), 2531 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 3. ปริญญาตรี เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเงิน, เกียรตินิยมอันดับ 2), 2528 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประวัติการทำงาน โดยย่อ
1. กรรมการคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล
 2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ
 3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ
 4. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)
 5. คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- ตำแหน่งปัจจุบัน รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และ
ผู้อำนวยการศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย

ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรธน์ พลวิชัย หลักสูตร วปอ. รุ่น 57

ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ความเป็นมา

ปัญหาการคอร์รัปชันเปรียบเสมือนโรคภัยร้ายเรื้อรังสำหรับประเทศไทย ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด เนื่องจากปัญหาการคอร์รัปชันที่อยู่ในระดับสูงเป็นอุปสรรคบั่นทอนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยิ่ง เนื่องจากการรั่วไหลของการใช้งบประมาณแผ่นดินในแต่ละปีทำให้การใช้งบประมาณแผ่นดินขาดประสิทธิภาพและผลผลิตตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการจากงบประมาณต่างๆ มีคุณภาพน้อยกว่าที่กำหนดไว้ ส่งผลให้คุณภาพและบริการของภาครัฐด้อยประสิทธิภาพลงกว่าปกติ

การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันให้ลดน้อยลงในประเทศไทย จึงเป็นแนวทางที่รัฐบาล ภาคธุรกิจและภาคประชาชนต้องการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในระยะเวลาอันใกล้ เพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว และนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาสำรวจความคิดเห็นและความเข้าใจของภาคธุรกิจและภาครัฐที่มีต่อสถานการณ์และสถานะที่เปลี่ยนแปลงไปของปัญหาการคอร์รัปชัน ตลอดจนความรุนแรงของผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันจากต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ 2 ด้าน ด้านแรก ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาวิจัยจากเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากการเอกสาร และการสัมภาษณ์จะมุ่งเน้นศึกษา ปัญหาและสาเหตุของการคอร์รัปชัน ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแนวทางในการ แก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจจากประสบการณ์ของไทยและจาก ประสบการณ์ของต่างประเทศ เฉพาะในบางประเทศที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องอันเกี่ยวข้องกับการศึกษา และด้านที่ 2 ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจที่เป็นตัวแทน ตัวอย่างของภาคเอกชน และกลุ่มข้าราชการที่เป็นตัวแทนตัวอย่างของภาครัฐ โดยทำการสำรวจ ทิศนคติและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทย ผลกระทบของปัญหาคอร์รัปชัน ต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทาง เศรษฐกิจของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed methods research) ประกอบด้วยการวิจัย เชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยจะศึกษา วิเคราะห์ปัญหาคอร์รัปชัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแนวทางแก้ไข ปัญหา ทั้งจากประสบการณ์ของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยการออกแบบสอบถามข้อมูลจาก ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ตลอดจนการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิทั้งจากใน ประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทาง เศรษฐกิจ

วิธีการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ประกอบด้วย (1) โดยจัดเก็บข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง และ (2) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้ (1) การเก็บข้อมูลจากเอกสารวิชาการและตำรา รายงานการศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ บทวิเคราะห์ ข้อมูลทางสื่อมวลชน และเอกสารทางราชการและองค์การเอกชน รวมทั้งจาก website ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และ (2) การเก็บข้อมูลอนุกรมเวลา โดยการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติจากแหล่งต่างๆ จากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2557

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการนำข้อมูลรวมถึงข้อเท็จจริงที่รวบรวมมาประกอบ เพื่อหาคำตอบว่าถ้าประเทศมีปัญหาการคอร์รัปชันลดลงได้ช่วยทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นจริงหรือไม่ มาแสดงโดยใช้ตารางหรือรูปภาพประกอบในการศึกษา

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมมาที่เกี่ยวกับผลกระทบของตัวแปรการส่งผ่านที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งผลกระทบของการคอร์รัปชัน โดยในการวิเคราะห์จะใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองชั้น (2SLS)

ผลการวิจัย

จากผลการสำรวจทัศนคติของการทุจริตคอร์รัปชัน ของกลุ่มนักธุรกิจ และข้าราชการ พบว่า มีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับผลกระทบต่อการค้าการลงทุนจากการทุจริตคอร์รัปชัน โดยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของต้นทุนประมาณ 6-10% นอกจากนี้ถ้าไม่มีทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย ภาคธุรกิจ เห็นว่า มีผลทำให้ต้นทุนลดลงประมาณ -13.9% มีผลทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นประมาณ 10.1% มีผลทำให้กำไรเพิ่มขึ้นประมาณ 9.8% และจะส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นเล็กน้อยโดยรวม ท้ายสุดในความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างหากมีการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้นั้น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับเท่าเดิม

จากผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรช่องทางแต่ละตัว การคอร์รัปชันเป็นผลกระทบในเชิงลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านตัวแปรทุนมนุษย์ การลงทุน ภาวะเงินเฟ้อ และความไม่แน่นอนทางการเมือง ซึ่งการเพิ่มขึ้นของดัชนีการคอร์รัปชันหนึ่งจุดทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 0.46% ผ่านช่องทางทุนมนุษย์ ลดลง 0.53% ผ่านช่องทางการลงทุน ลดลง 0.75% ผ่านช่องทางภาวะเงินเฟ้อ และลดลง 1.29% ผ่านช่องทางความไม่แน่นอนทางการเมือง ซึ่งโดยรวมทั้ง 4 ตัวแปรนี้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง 1.37% ซึ่งผลกระทบบางส่วนช่องทางที่มีอิทธิพลทุกช่องทางเผยให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของการคอร์รัปชันหนึ่งจุดทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง 2.2% ต่อปี เมื่อคิดรวมทุกช่องทาง

ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว และนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยต่อไป จึงสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบของคณะกรรมการกลาง เพื่อกำหนดมอบหมายหน้าที่ในการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ในทุกหน่วยงานอย่างเหมาะสม การบูรณาการจะเป็นการวางกรอบการทำงานของทุกส่วนราชการที่ทำหน้าที่ในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งกระบวนการในการดำเนินคดีของทุกหน่วยงานให้สอดคล้องกัน มีการกระจายการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

2. แก้ไขอายุความในคดีความผิดเกี่ยวกับการทุจริตให้ยาวขึ้น

3. เพิ่มโทษในความผิดเกี่ยวกับการทุจริต

4. กำหนดให้การเตรียมการเพื่อกระทำความผิด ถือเป็นความผิดอาญาด้วย

5. ขอมรับการสืบสวนสอบสวน โดยวิธีพิเศษ อาทิ กฎหมายอนุญาตให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐาน โดยวิธีการดักฟังทางโทรศัพท์หรือเครื่องมือสื่อสารใดๆ ได้ และหลักฐานดังกล่าวสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ในศาล ภายใต้การกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถนำมาใช้กับการสืบสวนสอบสวนในคดีทุจริตคอร์รัปชัน

6. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน คือ การสร้างความร่วมมือจากประชาชน สังคมองค์กรภาคประชาชน สื่อมวลชน นักวิชาการ สหภาพแรงงาน สมาคมวิชาชีพต่างๆ ฯลฯ ให้เป็นหูเป็นตา เป็นกำลังในการสอดส่อง ช่วยตรวจสอบให้ข้อมูลและสนับสนุนการทำงานของหน่วยงาน

ปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาล ตลอดจนช่วยเหลือติดตามกระบวนการดำเนินคดีให้ถึงที่สุด

7. มาตรการทางสังคม

มาตรการทางกฎหมายประการเดียวอาจไม่ได้ผลเต็มที่ จึงควรมีการใช้มาตรการทางสังคมเป็นบทลงโทษอีกทางหนึ่ง เช่น

7.1 การประณามผู้ทุจริตคอร์รัปชัน เช่น การประกาศรายชื่อในสื่อสาธารณะ การไม่แสดงความเคารพ และการไม่คบค้าสมาคม

7.2 การยกย่องส่งเสริมและประกาศเกียรติคุณของผู้ซื่อตรง

7.3 การรณรงค์ด้านจริยธรรมและการปรับปรุงค่านิยมของข้าราชการ และนักการเมือง

7.4 การสร้างแนวร่วมเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชันในเยาวชน ตั้งแต่ระดับโรงเรียน อนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา สร้างค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน

7.5 การสร้างเครือข่ายการติดตามการคอร์รัปชันในกลุ่มเอกชนระดับใหญ่ลงมาถึงร้านค้าระดับเล็ก เช่นการจัดตั้งสมาคมต่อต้านการคอร์รัปชันของภาคเอกชน

7.6 การสร้างวัฒนธรรมการแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจไทยในครั้งนี้ จะพบว่า การคอร์รัปชันมีความเชื่อมโยงทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งผลศึกษานี้ยืนยันถึงผลกระทบความเสียหายจากการคอร์รัปชัน โดยที่ประเทศไทยมีการสูญเสียงบประมาณไปกว่าปีละ 2 แสนล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 10 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูงมาก รวมทั้งยังถูกมองว่ามีภาพลักษณ์ในการทุจริตคอร์รัปชันค่อนข้างต่ำตลอด ซึ่งทางภาครัฐควรดำเนินมาตรการเพื่อสร้างความตระหนักให้กับทุกภาคส่วนในสังคม พร้อมทั้งมีการบังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวด/มีมาตรการลงโทษอย่างเด็ดขาด สำหรับเป็นการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป